

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK, VII. 108.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE

1919.

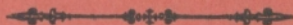
67DE ARGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1919.)

67IÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDISINALVESEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1923.

Pris: Kr. 1.00.

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VII. 108.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE

1919.

67DE ÅRGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1919.)

67IÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDISINALVESEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA,

I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1923.

For årene	1882—1897	se Norges Offisielle Statistikk, rekke	III.
—«—	1898—1903	—«—	— IV.
—«—	1904—1911	—«—	— V.
—«—	1912—1916	—«—	— VI.
For året	1917	—«—	— VII, nr. 3.
—«—	1918	—«—	— VII, « 58.

Innhold.

(Table des matières).

	Side (page).
A. Almindelig beretning om sundhets- og medisinalforholdene i riket 1919. (<i>Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1919</i>).	1*
Fortegnelse over tabellene. (<i>Liste des tableaux</i>).	
I. Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale	1*
(<i>Division médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies</i>).	
II. Dødeligheten i riket, dets bygder og byer	10*
(<i>La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes</i>).	
III. Døde i forhold til 1000 levende fødte	11*
(<i>Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants</i>).	
IV. Av lægerne anmeldte tilfeller av epidemiske sykdommer, fordelt på fylkene	12*
(<i>Les maladies épidémiques dans les départements</i>).	
V. De av lægerne opgitte tilfeller av epidemiske sykdommer efter måned, kjønn og alder.	16*
(<i>Le nombre des cas connus des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge</i>).	
VI. De i byene anmeldte tilfeller av epidemiske sykdommer	18*
(<i>Les maladies épidémiques dans les villes, par mois</i>).	
VII. Epidemiske sykdommer i fylkenes byer	19*
(<i>Les maladies épidémiques dans les villes par départements</i>).	
VIII. Dødsfall på barselseng	21*
(<i>Décès pendant les couches dans les départements</i>).	
IX. Dødsårsaker for barselkvinner. Døde efter obstetriske operasjoner. (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	22*

	Side.
X. Innkomne tilfeller av veneriske sygdommer på sykehusene (<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de la wréthrite dans les hôpitaux</i>).	23*
XI. Utenfor sykehus behandlede tilf-ller av veneriske sygdommer. (<i>Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	24*
XII. Til- og avgang av spedalske i anstaltene (<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	25*
XIII. Anmeldte tilfeller av tuberkulose sygdommer ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder (<i>Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres des commissions de santé</i>).	26*
XIV. Dødeligheten av lungetuberkulose i de forskjellige fylker for årene 1917—1919 (<i>Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1917—1919</i>).	34*
XV. Antallet av sinnssyke, forpleiet med statsbidrag efter lov av 27/6 1891 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner [<i>Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'État et des communes ensemble)</i>].	36*
XVI. Utdrag av jormødrenes bøker (<i>Extrait des registres des sages-femmes</i>).	38*
XVII. Av lægerne utførte obstetriciske operasjoner (<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	40*
XVIII. Obstetriciske operasjoners utfall for mødre og barn (<i>Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	43*
XIX. Utfall av de obstetriciske operasjoner efter de forskjellige indikasjon-er (<i>Résultats des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par hystérotomi, f) par hébostéotomi, g) par perforation, h) par embryotomi, i) par avortement provoqué, — d'après les indications différentes</i>).	44*
XX. Fødte og døde (<i>Naissances et décès</i>).	47*
XXI. Fødte og døde i byene og bygdene (<i>Nombre des naissances et des décès dans les villes et dans la campagne</i>).	48*
XXII. Procentforhold mellem de av lægerne opgitte dødsfall med kjendt årsak og de i alt inntrufne dødsfall innen riket og fylkene (byer og bygder) og i de enkelte lægedistrikter (<i>Décès totaux par cause connue dans les départements et dans les districts civils médicaux</i>).	50*
XXIII. De hyppigste av lægerne opgitte dødsårsaker ved sykdom [<i>Causes des décès (morts par accidents non compris) classées par ordre de fréquence</i>].	55*
XXIV. Vakcinerte (<i>Vaccination</i>).	56*
XXV. Oversikt over utførte rettsmedisinske forretninger (<i>Liste des actes médicaux forenses</i>).	58*

	Side.
XXVI. Meddelelser om pleiebarn efter helserådenes protokoller (jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905) [<i>Tableau des enfants assistés (loi nr. 2 de 29 avril 1905)</i>].	60*
Dødsfall blandt norske undersåtter i fremmede land i 1919	61*
XXVII. Dødsfall blandt norske sjømenn i 1919	62*
(<i>Décès de marins norvégiens dans l'étranger</i>).	
XXVIII. Apotek og personale	64*
(<i>Des pharmacies et de leur personnel</i>).	
XXIX. Antall av de på sykehus behandlede syke	70*
(<i>Mouvement des malades dans les hôpitaux</i>).	
XXX. Opgaver over dødsfall med kjendte dødsårsaker	74*
(<i>Causes de décès par départements</i>).	
XXXI. Opgaver over kjønn og alder ved de av læger meldte dødsfall	82*
(<i>Causes de décès par sexe et âge</i>).	
XXXII. Opgaver over kjendte dødsårsaker i byene	90*
(<i>Causes de décès dans les villes</i>).	
XXXIII. Opgaver over kjønn og alder ved kjente dødsårsaker i byerne	100*
(<i>Causes de décès par sexe et par âge dans les villes</i>).	
XXXIV. Dødsfall av maligne svulster i 1919	108*
(<i>Décès par tumeurs malignes en 1919</i>).	

B. Beretninger for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.
(*Rapports spéciaux pour les départements différents*).

I. Kristiania by	1
II. Akershus fylke	12
III. Østfold —	23
IV. Buskerud —	35
V. Vestfold —	44
VI. Hedmark —	53
VII. Opland —	67
VIII. Telemark —	78
IX. Aust-Agder —	88
X. Vest-Agder —	99
XI. Rogaland —	110
XII. Hordaland —	121
XIII. Bergens by	132
XIV. Sogn og Fjordane fylke	141
XV. Møre —	154
XVI. Sør-Trøndelag —	168
XVII. Nord- —	181

	Side.
XVIII. Nordland fylke	193
XIX. Troms —	210
XX. Finnmark —	220

C. Anhang.
(Appendice)

Om en tyfoideberedepidemi på Måtneisdal og Eigeland i Ognaherred (Eigersund lægedistrikt) i 1918—1919. En utredning med direktiv. Av dr. K. Skajaa	229
--	-----

L'état sanitaire du pays n'a pas été satisfaisant pendant les premiers mois de l'année à cause de la continuation de l'épidémie grippale de l'année précédente. Il était assez bon dans les mois suivants.

Le chiffre total des cas déclarés des maladies épidémiques fut 293 851 ou 113,7 par mille de la population moyenne calculée (108,4 par mille moins que dans l'année précédente).

Parmi les maladies prédominantes nous citons :

La fréquence de la fièvre typhoïde augmenta encore à 0,67 p. m. habitants de 0,60 en 1918 et 0,50 en 1917, mais la léthalité moyenne a abaissé à 6,6 pct. de 7,4 pct. en 1918. Le plus grand nombre de cas présentèrent les villes de Christiania, Bergen et Trondhjem avec ses environs, et les cantons de Fet (département Akershus), d'Odda (dep. Hordaland), la ville de Kristiansund N. (dep. Møre) et le canton de Loppa (dep. Finmark).

La méningite cérébrospinale aiguë a diminué de 76 cas en 1918 à 53, c'est à dire, de 0,03 p. m. en 1918 à 0,02 en 1919. Par contre la poliomyélite a augmenté considérablement (de 54 cas (0,02 p. m.) en 1918 à 76 cas (0,07 p. m.) en 1919).

Aussi la rougeole et la scarlatine ont augmenté en fréquence; la diphtérie a augmenté de 3,2 p. m. en 1918 à 6,5 p. m. en 1919, mais la léthalité moyenne fut la même (6,5 pct.) qu' en 1918.

La fièvre puéripérale eut une léthalité moyenne de 34,5 pct.

La coqueluche eut 3,1 pct. du total des maladies épidémiques contre 2 pct. dans l'année précédente, et la grippe eut 26,2 pct. contre 64,2 pct. en 1918.

Les catarrhes aiguës de l'appareil respiratoire eurent, comme d'habitude, la plus grande fréquence entre les maladies épidémiques et montèrent, à 45 pct. des cas déclarés.

On a déclaré 11 066 cas de pneumonie croupeuse (env. 3,8 pct. des maladies épidémiques) avec une léthalité de 20,3 pct. (23,4 en 1918, léthalité moyenne 15,4 pct.).

Les diarrhées aiguës eurent la fréquence habituelle.

La mortalité, calculée sur la population moyenne supposée de 2 583 893 fut 13,8 par mille habitants. Le nombre des décès fut 35 676, des morts-nés 1 383. Le nombre des naissances (58 366) a dépassé de 22 690 le nombre des décès.

874 personnes sont mortes par suite d'accidents, 130 de suicide, et 8 d'homicide.

Quant aux 35 676 décès indiqués ci-dessus (les accidents, les suicides et les homicides non compris), la cause a été médicalement constatée dans 31 773 cas (89,0 pct.).

Le plus grand nombre de décès a été occasionné par les maladies suivantes: la tuberculose (5 025), la décrépitude (4 591), les maladies cancéreuses (2 524), l'apoplexie et l'embolie cérébrale (1 765), la grippe (1 741), les maladies organiques du coeur (1 465), la bronchite aiguë et la pneumonie catarrhale (1 189), la diphtérie (croup) (1 093), la débilité congénitale (933), l'artériosclérose (754), la paralysie du coeur (661), la maladie de Bright (597), la bronchite chronique (493), l'entérite gastrique aiguë (337), les convulsions des enfants (322), la meningite purulente (296), la hernie étranglée, volvulus, ileus (260), la diabète (237), la septiquémie (236).

Dans les hôpitaux, dont on possède des rapports, 63 669 malades ont été traités, 59 418 sont sortis, dont 4 153 morts, ce qui représente une mortalité de 7,0 pct.

Dans les asiles des aliénés 5 530 malades ont été traités, 1 330 sont sortis, dont 352 morts.

Le royaume comptait 371 districts médicaux civils. Le nombre total des médecins autorisés était 1 293, dont 59 femmes.

La vaccination a été pratiquée sur 46 240 personnes, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était 876.

Il y avait 1 446 sages-femmes diplômées.

Le nombre de pharmacies était 218.

Trykkfeil og rettelser.

- Side 89. I summene for Aamli står 2 tannlæger skal være 1.
- 105. I tuberkulose Tabellen, ikke epidemiske sygdommer står:
Farsund.	35 læs	41.
Bygder	17 —	23.
Vest-Agder fylke	793 —	803.
Bygder	537 —	547.
- Linje 8 f. n. står 17,0 læs 16 6 pct.
- 135. — 7 f. n. — 16,0 — 17,0 —

I beretningen for 1918.

- Side 1*. Står under Kristiania 28 apotek læs 27 og i
- 8*. summen for riket 219 — — 217.
- 34*. — under Hedmark 834 læs 435.
- — 812 — 413.
- 54*. — Tallet av apotek 219 — 218.
-

A. Almindelig beretning

om sundhets- og medisinalforholdene i riket.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabell f.	1	2	3	Antall					8
				4	5	6	7		
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.	
I.	1. Kristiania (by).....	16,3	242 850	348	161	100	-	27	
II.	Akershus fylke.....	5 332,4	129 323	67	16	70	42	15	
	2. Aker.....	425,54	30 375	27	2	12	5	4	
	3. Bærum.....	187,86	11 062	7	3	5	2	2	
	4. Asker.....	106,90	5 800	4	-	2	1	1	
	5. Lillestrøm.....	146,36	9 363	4	1	4	2	1	
	6. Nittedal.....	187,11	2 780	2	-	1	1	-	
	7. Sørum.....	194,44	4 399	1	-	2	2	-	
	8. Ullensaker.....	248,97	5 896	1	2	2	2	1	
	9. Nes.....	635,73	8 376	2	1	4	4	1	
	10. Nannestad.....	340,92	4 051	1	-	2	1	-	
	11. Eidsvoll.....	447,82	10 632	4	2	6	5	1	
	12. Hurdal.....	284,48	1 719	1	-	1	1	-	
	13. Aurskog.....	428,60	4 588	1	-	2	2	-	
	14. Høland.....	821,52	6 397	2	1	5	5	1	
	15. Fet.....	210,92	4 355	1	-	7	2	-	
	16. Follo.....	850,33	20 010	9	4	15	7	3	
III.	Østfold fylke ¹⁾	4 180,6	150 690	66	27	71	31	20	
	17. Eidsberg.....	505,87	12 825	4	1	6	6	2	
	18. Rakkestad.....	430,72	5 489	2	1	3	1	1	
	19. Skiptvet.....	102,45	2 382	-	-	1	1	-	
	20. Moss stadslægedistrikt..	2,10	8 572	10	4	4	-	2	
	21. Hobøl.....	142,47	2 287	1	-	1	1	-	
	22. Spydeberg.....	138,37	2 305	1	1	2	1	1	
	23. Vaaler.....	252,11	2 241	1	-	2	2	-	
	24. Rygge.....	136,77	6 245	2	1	1	1	-	
	25. Raade.....	244,41	10 174	3	-	5	3	1	
	26. Fredrikstad stadsfysikat.	10,20	15 481	8	7	11	-	4	
	27. Glemmen.....	48,29	13 336	4	-	3	1	-	
	28. Tune.....	174,91	9 644	1	-	4	2	1	
	29. Sarpsborg stadslægedistr.	7,43	10 710	9	5	5	-	4	
	30. Borge.....	78,58	7 916	2	-	5	2	1	
	31. Skjeberg.....	263,40	7 122	-	1	3	1	-	
	32. Fredrikshald stadsl.distr.	2,07	12 023	12	5	5	-	3	

¹⁾ Rømskog herred (184,19, 480) hører til Høland lægedistrikt (Akershus fylke).

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	Antall				
				4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Læger.	Taunlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
	33. Hvaler	86,42	4 045	1	-	3	2	-
	34. Idd	634,88	12 180	2	-	3	3	-
	35. Aremark	322,60	1 829	1	-	1	1	-
	36. Rødenes og Øymark	412,35	3 404	2	1	3	3	-
IV.	Buskerud fylke	14 808,7	123 863	54	30	64	26	13
	37. Drammens stadsfysikat	7,01	24 937	20	17	12	-	4
	38. Drammens lægedistrikt	600,37	17 787	6	-	7	3	1
	39. Norderhov	1 087,08	15 703	6	4	8	5	1
	40. Aadal	645,64	3 392	1	-	3	2	-
	41. Nedre Eiker	122,09	5 858	2	1	2	-	1
	42. Øvre Eiker	457,20	8 225	4	-	5	1	1
	43. Modum	515,39	10 563	3	2	5	-	2
	44. Sigdal	847,70	3 590	1	-	2	1	-
	45. Krødsherad	392,90	2 551	1	-	1	1	-
	46. Nes	1 511,22	3 943	1	1	3	1	1
	47. Gol	1 350,92	3 628	1	-	2	2	-
	48. Aal	2 657,00	5 478	1	-	2	2	-
	49. Kongsberg stadsl.district	64,14	6 132	3	4	4	-	1
	50. Sandsvær	674,22	5 757	1	-	2	2	1
	51. Rollag	1 010,97	3 476	1	-	3	3	-
	52. Nore og Opdal	2 864,91	2 843	2	1	3	3	-
V.	Vestfold fylke	2 335,7	103 333	44	20	48	17	12
	53. Skoger	107,03	5 459	2	-	1	1	-
	54. Hof	761,39	15 472	5	2	10	3	2
	55. Horten stadslægedistr.	3,87	9 609	8	3	4	-	2
	56. Ramnes	224,20	5 410	1	-	3	2	-
	57. Tønsberg lægedistrikt	390,30	14 198	4	-	5	4	-
	58. Stokke	121,06	4 566	1	-	3	2	1
	59. Tønsberg stadsl.distr.	4,47	9 416	8	6	5	-	2
	60. Nøtterøy	56,11	5 037	1	1	2	1	-
	61. Sandefjord stadsl.distr.	1,23	4 864	5	4	4	-	2
	62. Larvik lægedistrikt	663,46	19 844	3	-	6	4	1
	63. — stadslægedistr.	2,59	9 458	6	4	5	-	2
VI.	Hedmark fylke	27 484,0	133 584	51	24	66	52	13
	64. Sør-Odal	514,91	6 343	1	-	3	3	1
	65. Nord-Odal	500,33	4 421	1	-	2	2	-
	66. Eidskog	643,12	5 838	1	1	1	1	-
	67. Vinger	500,12	6 212	6	3	3	2	1
	68. Brandval	509,89	3 629	1	-	2	2	-
	69. Grue	838,71	6 120	1	-	3	2	1
	70. Hamar stadslægedistr.	1,12	6 171	6	5	3	-	2
	71. Ringsaker	897,51	11 140	4	2	6	4	1
	72. Nes	177,67	3 479	1	-	1	1	-
	73. Vang	534,07	10 203	3	-	2	2	-
	74. Løten	358,56	5 606	1	-	2	1	1
	75. Romedal	384,59	4 848	1	1	1	1	-
	76. Stange	345,28	7 236	4	1	4	2	1
	77. Hof	416,78	3 097	1	-	1	1	-
	78. Aasnes	638,55	5 083	3	1	2	2	1

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antall				
				Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
	79. Vaaler	699,54	3 761	2	1	1	1	-
	80. Elverum	1 303,98	9 818	4	4	6	3	1
	81. Trysil	2 962,01	5 773	2	-	-	7	1
	82. Engerdal	2 202,51	1 227	1	-	1	-	-
	83. Rendal	3 222,81	3 282	1	-	3	3	-
	84. Aamot	1 323,60	3 531	1	1	3	3	1
	85. Stor-Elvdal	2 109,96	3 990	1	-	3	3	-
	86. Alvdal	2 160,91	4 394	1	1	2	2	-
	87. Tynset	1 023,90	3 504	1	2	2	2	1
	88. Tolga	2 057,85	3 314	1	1	1	1	-
	89. Kvikne	1 156,78	1 465	1	-	1	1	-
VII.	Opland fylke	25 257,5	118 901	42	21	56	46	8
	90. Jevnaker	154,58	4 088	1	2	2	1	1
	91. Lunner	290,75	4 135	1	-	1	1	-
	92. Gran	351,82	4 074	2	1	2	2	-
	93. Brandbu	476,40	4 850	3	1	2	2	1
	94. Søndre Land	775,62	5 297	2	-	3	2	-
	95. Nordre Land	880,02	4 762	2	1	3	2	1
	96. Sør-Aurdal	1 128,86	3 980	1	-	3	3	-
	97. Søndre Valdres	1 366,52	6 333	2	1	5	5	1
	98. Nordre Valdres	2 073,82	4 246	1	-	3	3	-
	99. Østre Slidre	869,50	2 386	1	-	1	1	-
	100. Toten	1 492,76	25 720	9	3	8	6	1
	101. Gjøvik stadsdistrikt ..	2,07	4 059	2	4	2	1	1
	102. Lillehammer stadsdist.	2,92	3 947	5	4	2	-	1
	103. Faaberg	476,46	5 400	1	1	1	1	-
	104. Øyer	638,18	3 091	1	-	1	1	-
	105. Gausdal	1 191,87	5 116	3	-	3	2	-
	106. Ringebu	1 258,42	4 371	1	1	2	1	-
	107. Søndre Fron	540,04	2 931	-	-	1	1	-
	108. Nordre Fron	1 369,85	4 187	1	1	1	1	-
	109. Vaagaa	1 299,39	2 967	1	-	1	1	-
	110. Lom	4 103,05	4 500	-	-	4	4	-
	111. Lesja	3 732,36	4 870	1	-	3	3	-
	112. Sel og Heidal	782,26	3 591	1	1	2	2	1
VIII.	Telemark fylke	15 181,9	106 791	52	21	64	39	12
	113. Skien stadsfysikat	6,65	14 449	8	8	6	-	3
	114. — lægedistrikt	905,51	20 545	10	3	6	6	2
	115. Eidanger	138,24	6 205	2	1	3	1	-
	116. Langesund stadsld.	1,31	1 488	2	-	1	-	1
	117. Bamble	292,68	4 553	1	-	2	2	-
	118. Kragerø stadsld.	1,13	4 621	4	2	3	-	1
	119. Skaatøy	309,01	6 507	-	-	4	2	-
	120. Drangedal	1 054,85	4 029	1	-	3	3	-
	121. Holla	1 141,82	12 169	4	2	9	4	2
	122. Notodden stadsld.	6,70	4 818	6	2	4	1	1
	123. Hjartdal	1 308,60	3 660	1	-	2	3	-
	124. Heddal	400,78	2 861	1	-	1	1	-
	125. Kviteseid	1 377,91	5 980	3	1	4	3	1
	126. Nissedal	878,16	1 735	1	-	2	2	-

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antall					
				Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.	
	127. Laardal	982,25	3 078	1	1	4	4	-	
	128. Fyresdal	1 253,19	1 824	1	-	3	1	-	
	129. Vinje	3 046,27	2 668	1	-	3	3	-	
	130. Tinn	2 076,82	5 601	5	1	4	3	1	
IX.	Aust-Agder fylke	9 348,6	71 272	29	15	51	24	8	
	131. Risør stadslægedistr.	1,51	3 409	2	2	1	-	1	
	132. Søndeled	501,26	5 337	1	-	5	3	-	
	133. Dyvaag	70,02	3 946	1	-	5	3	-	
	134. Holt	526,50	6 984	2	2	3	1	1	
	135. Tromøy	134,51	5 979	2	-	4	1	-	
	136. Arendal stadslægedistr.	12,55	9 750	7	8	5	-	2	
	137. Vestre Nedenes	871,32	20 918	5	1	16	4	2	
	138. Birkenes	349,93	3 369	1	-	2	2	-	
	139. Aamli	1 346,54	3 584	2	1	4	4	1	
	140. Evje	805,85	3 518	1	-	2	2	1	
	141. Vegusdal	633,43	1 637	1	-	2	2	-	
	142. Bygland	1 356,90	2 190	3	1	1	1	-	
	143. Valle	2 849,85	2 194	1	-	1	1	-	
X.	Vest-Agder fylke ¹⁾	7 254,0	77 237	33	20	54	37	6	
	144. Kristiansands stadsfysik.	16,04	15 408	16	14	7	-	3	
	145. Oddernes	255,39	6 471	1	-	5	5	-	
	146. Vennesla	309,26	3 265	-	-	2	2	-	
	147. Søgne	239,83	3 297	1	-	2	2	-	
	148. Mandal stadslægedistr.	2,24	3 268	2	3	3	-	1	
	149. Halse	217,66	4 142	1	-	1	2	-	
	150. Laudal	365,64	2 388	1	-	3	3	-	
	151. Bjelland	1 163,78	2 872	1	1	3	3	-	
	152. Audnedal	430,86	5 695	1	-	6	3	-	
	153. Lyngdal	380,24	4 245	1	-	3	3	-	
	154. Hægebostad	461,59	1 785	1	-	1	1	-	
	155. Farsund	129,78	3 256	2	1	3	3	1	
	156. Lista	138,81	5 220	1	-	3	2	-	
	157. Kvinesdal	895,42	3 841	1	-	3	2	-	
	158. Flekkefjord	725,78	9 055	3	2	7	4	1	
	159. Sirdal	1 410,10	1 486	-	-	2	2	-	
XI.	Rogaland fylke	9 135,1	137 581	53	24	90	46	14	
	160. Sokndal	292,26	2 749	-	-	2	1	-	
	161. Lund	498,95	2 547	-	-	2	2	-	
	162. Egersund stadslægedistr.	0,32	3 112	-	2	3	-	1	
	163. Eigersund	1 151,69	6 456	1	-	3	3	-	
	164. Time	446,67	10 009	2	-	5	4	1	
	165. Sandnes	389,48	9 865	4	1	5	2	1	
	166. Stavanger stadsfysikat.	7,41	36 621	25	14	18	-	5	
	167. Hetland	227,01	10 912	4	-	8	5	-	
	168. Høgsfjord	1 448,74	4 989	1	-	4	4	-	

¹⁾ Tveit herred (111,6, 1543) hører til Birkenes lægedistrikt (Aust-Agder fylke).

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antall				
				Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
	169. Finnøy	120,68	3 287	1	-	3	3	-
	170. Hjelmeland	1 082,87	3 604	1	-	3	3	-
	171. Sand	2 204,71	6 482	2	1	7	6	1
	172. Nedstrand	412,81	3 438	1	-	3	3	-
	173. Skudenes	68,77	3 746	1	-	3	1	1
	174. Kopervik	378,45	10 222	1	1	9	4	1
	175. Hagesund stadsfysikat	3,53	12 681	9	5	8	-	3
	176. Skaare	101,61	3 861	-	-	1	3	-
	177. Skjold	299,07	3 000	-	-	3	2	-
XII.	Hordaland fylke	15 518,0	134 328	32	2	103	84	6
	178. Sveio	273,04	3 774	1	-	3	3	-
	179. Skaanevik	663,46	4 512	2	-	4	4	-
	180. Ølen	433,91	3 610	1	-	3	3	-
	181. Stord	318,65	5 457	1	-	5	3	1
	182. Finnaas	230,17	5 102	-	-	5	4	-
	183. Tysnes	252,36	4 243	1	-	4	4	-
	184. Kvinnherad	790,25	5 150	-	-	5	5	-
	185. Ullensvang	2 509,92	6 950	4	1	7	3	1
	186. Ulvik	2 110,62	2 562	-	-	2	2	-
	187. Røldal	670,85	778	1	-	2	1	-
	188. Ytre Hardanger	423,53	4 416	1	-	3	3	-
	189. Kvam	453,82	3 400	2	-	3	1	-
	190. Voss	2 262,56	12 990	4	1	5	3	1
	191. Fana	347,44	10 860	4	-	4	3	1
	192. Fusa	648,00	6 636	1	-	5	5	-
	193. Askøy	340,56	14 822	2	-	7	5	1
	194. Sund—Austevoll	176,87	4 583	1	-	5	5	-
	195. Haus	365,58	9 709	2	-	9	8	1
	196. Bruvik	392,26	3 972	1	-	3	3	-
	197. Hosanger	804,09	3 224	1	-	5	4	-
	198. Lindaas	819,58	3 856	1	-	7	7	-
	199. Manger	231,39	8 722	1	-	7	5	-
XIII.	200. Bergen (by)	34,9	83 173	68	42	29	-	10
XIV.	Sogn og Fjordane fylke	18 472,7	88 943	27	2	81	77	5
	201. Aurland	1 455,95	2 328	1	-	2	2	-
	202. Lærdal	2 147,41	4 089	1	-	6	3	1
	203. Luster	1 537,63	3 051	3	-	3	3	-
	204. Hafslo	1 134,20	4 027	1	-	5	5	-
	205. Sogndal	440,66	3 610	1	-	1	1	-
	206. Leikanger	465,13	2 591	1	-	3	3	-
	207. Balestrand	626,15	2 213	1	-	2	2	-
	208. Vik	714,66	3 417	2	-	3	3	-
	209. Kyrkjebø	667,00	1 668	1	-	4	4	-
	210. Lavik	685,98	4 484	1	-	3	3	-
	211. Gulen	629,89	4 877	1	-	6	6	-
	212. Gaular	560,94	3 349	1	-	3	3	-
	213. Fjaler	505,36	3 734	1	-	3	3	-
	214. Askvoll	178,27	2 839	1	-	5	5	1

Lægedistriktssinnndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antal				
				Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
	215. Indre Søndfjord	1 145,76	5 602	1	-	3	3	1
	216. Bremanger	347,24	2 393	1	-	3	3	-
	217. Kinn	687,76	6 310	1	-	6	5	1
	218. Naustdal	519,96	3 625	1	-	3	3	-
	219. Ytre Nordfjord	79,35	2 573	1	1	3	3	-
	220. Selje	242,85	3 277	1	-	1	1	-
	221. Davik	640,69	3 269	1	-	2	2	-
	222. Nordfjordeid	252,40	3 190	1	-	2	2	1
	223. Gløppen	1 045,67	5 311	1	1	3	3	-
	224. Innvik	1 761,82	7 116	1	-	6	6	-
XV.	Møre fylke	15 051,9	143 102	42	17	119	86	8
	225. Vannylven	302,61	2 869	1	-	3	2	-
	226. Sande	166,27	2 831	1	-	2	2	-
	227. Herøy	140,05	3 832	1	-	3	3	-
	228. Ulstein	182,61	3 498	1	-	2	2	-
	229. Ørsta	365,01	3 407	-	-	3	2	-
	230. Volda	520,59	5 032	1	1	4	3	1
	231. Hjørundfjord	479,11	1 881	1	-	2	2	-
	232. Stranda	1 093,27	4 069	1	-	4	4	-
	233. Norddal	947,67	2 363	-	-	3	3	-
	234. Ørskog	720,23	7 135	1	-	6	6	-
	235. Nordre Søndmør	225,31	23 362	1	-	7	6	-
	236. Aalesund stadsfysikat. .	2,14	14 785	7	8	9	-	2
	237. Haram	106,36	3 594	-	-	2	2	-
	238. Molde	271,83	5 979	7	2	6	3	1
	239. Bud	525,51	8 415	1	-	7	7	-
	240. Vestnes	351,61	3 654	1	-	2	2	-
	241. Grytten	1 044,48	2 847	1	-	4	3	1
	242. Eid	544,07	3 908	1	-	4	3	-
	243. Nesset	936,91	3 229	1	-	3	3	-
	244. Kvernes	219,88	5 974	1	-	6	4	-
	245. Gjemnes	470,27	5 139	-	-	6	4	-
	246. Kristiansund stadsfys. .	8,80	15 891	7	4	7	-	3
	247. Sundal	1 637,90	2 455	1	1	4	4	-
	248. Tingvoll	431,89	3 770	1	-	3	3	-
	249. Stangvik	510,99	2 165	-	-	2	2	-
	250. Surndal	870,52	2 741	1	1	2	2	-
	251. Rindal	606,30	2 292	1	-	1	1	-
	252. Aure	505,49	3 034	-	-	3	-	-
	253. Halså	590,28	4 459	1	-	5	4	-
	254. Edey	273,92	3 277	1	-	4	4	-
XVI.	Sør-Trøndelag fylke . . .	18 740,40	148 005	71	27	98	61	12
	255. Trondhjems stadsfysikat	35,34	46 256	41	25	28	-	9
	256. Strinda	143,62	7 754	7	-	4	2	-
	257. Malvik	186,10	2 881	1	-	1	2	-
	258. Leinstrand	247,67	3 102	1	-	2	3	-
	259. Børså	302,03	5 210	1	-	4	3	-
	260. Selbu	2 561,72	4 832	1	-	2	2	-
	261. Røros	2 672,46	7 427	2	1	3	3	1

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, Innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antall				
				Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinerer.	Apotek og filialapotek.
	262. Singsaas	1 608,86	3 057	1	-	5	3	-
	263. Støren	1 162,88	7 227	2	-	5	4	1
	264. Melhus	289,89	3 227	1	-	2	1	-
	265. Opdal	2 399,32	3 755	1	-	4	5	-
	266. Rennebu	736,00	2 257	1	-	2	1	-
	267. Orkedal	1 223,82	11 301	3	1	5	5	1
	268. Hemne	1 094,01	4 756	1	-	4	4	-
	269. Hittra	678,07	5 134	1	-	6	5	-
	270. Frøya	243,77	5 779	1	-	5	5	-
	271. Bjugn	539,55	6 709	1	-	4	4	-
	272. Ørland	79,12	3 040	1	-	1	1	-
	273. Indre Fosen	806,79	6 869	1	-	5	5	-
	274. Bjørnør	750,05	3 484	1	-	2	1	-
	275. Aafjord	1 029,33	3 948	1	-	4	2	-
XVII	Nord-Trøndelag fylke ...	22 417,20	84 608	37	5	55	44	5
	276. Stjørdal	2 175,74	11 032	4	-	4	4	1
	277. Frosta	75,41	2 950	1	-	1	1	-
	278. Leksvik	431,19	3 055	1	-	3	3	-
	279. Skogn	480,57	5 344	1	-	2	2	-
	280. Levanger	168,72	4 830	5	1	4	2	2
	281. Verdal	1 587,00	5 904	2	-	3	2	-
	282. Inderøy	146,31	4 553	1	-	4	1	-
	283. Verran	552,32	2 552	1	-	3	2	-
	284. Stenkjær	259,63	5 216	4	2	5	1	1
	285. Stod	1 107,88	4 731	2	-	2	3	-
	286. Beitstad	1 093,18	4 150	1	-	3	3	-
	287. Grong	4 071,29	2 671	1	-	2	4	-
	288. Snaasa	2 406,35	2 286	2	-	1	1	-
	289. Lierne	2 970,43	1 606	1	-	2	2	-
	290. Namsos	240,89	3 835	3	2	3	1	1
	291. Klinga	352,49	1 589	1	-	1	1	-
	292. Overhalla	1 270,08	3 487	1	-	2	2	-
	293. Flatanger	462,18	1 792	1	-	1	1	-
	294. Fosnes	860,82	2 694	1	-	2	2	-
	295. Kolvereid	1 085,23	5 102	1	-	3	2	-
	296. Vikna	317,27	3 276	1	-	2	2	-
	297. Leka	301,15	2 035	1	-	2	2	-
XVIII.	Nordlands fylke	38 081,8	161 105	51	11	116	85	14
	298. Bindal	1 509,00	2 502	1	-	2	2	-
	299. Vik	232,66	2 505	-	-	1	1	-
	300. Velfjord	600,39	1 425	1	-	1	1	-
	301. Brønnøy	150,19	3 274	2	-	1	1	1
	302. Vega	147,27	2 422	1	-	1	1	-
	303. Tjøtta	866,80	3 318	-	-	2	2	-
	304. Alstahaug	408,54	4 205	2	1	3	3	1
	305. Herøy	172,83	3 627	1	-	2	1	-
	306. Vefsn	3 405,95	4 894	-	-	2	1	-
	307. Mosjøen stadslægedistr.	0,83	1 721	3	1	1	1	1
	308. Hatfjelldal	3 102,51	1 061	-	-	1	1	-

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	4 5 6 7 8								
				Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antal				
								Læger.	Tannlæger.	Jornmedre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
309.	Hemnes	1 690,20	4 689	1	-	3	2	-	-			
310.	Nesua	668,00	6 070	1	-	3	2	-	-			
311.	Mo	3 964,92	5 892	1	-	2	2	-	1			
312.	Lurøy	288,22	2 727	1	-	3	3	-	-			
313.	Rødøy	696,83	2 666	-	-	2	1	-	-			
314.	Meløy	872,26	3 487	1	-	3	1	-	-			
315.	Gildeskaal	1 893,00	6 027	-	-	3	3	-	-			
316.	Bodø	1,03	4 895	6	3	3	-	-	2			
317.	Bodin	671,34	5 218	2	-	4	4	-	-			
318.	Skjerstad	511,54	1 800	1	-	2	1	-	-			
319.	Saltdal	2 079,04	3 316	3	-	2	2	-	-			
320.	Fauske	1 108,88	6 760	2	1	3	2	-	1			
321.	Sørfold	1 745,40	3 469	1	-	2	2	-	-			
322.	Nordfold	748,79	2 602	-	-	2	2	-	-			
323.	Steigen	252,21	2 235	1	-	1	1	-	-			
324.	Hamarøy	1 208,06	3 104	2	-	2	2	-	-			
325.	Lødingen	1 269,80	4 055	-	-	4	4	-	-			
326.	Tysfjord	1 444,61	3 143	1	-	3	3	-	-			
327.	Narvik stadslægedistr.	12,82	4 922	3	2	5	1	-	1			
328.	Ankenes	2 005,73	3 093	-	-	3	4	-	-			
329.	Ofoten	741,64	4 073	1	-	3	3	-	1			
330.	Værøy	28,87	1 501	1	-	3	1	-	-			
331.	Flakstad	298,98	3 242	1	-	2	2	-	-			
332.	Buksnes	169,01	5 524	1	1	5	2	-	1			
333.	Borge	256,79	4 533	1	-	4	4	-	-			
334.	Gimsøy	185,34	1 625	-	-	2	2	-	-			
335.	Vaagan	286,17	5 828	2	1	5	4	-	2			
336.	Hadsel	726,17	8 037	3	1	10	1	-	1			
337.	Bø	212,00	4 435	1	-	2	1	-	-			
338.	Øksnes	362,61	3 293	-	-	2	2	-	-			
339.	Sortland	409,93	3 536	1	-	2	2	-	1			
340.	Dverberg	674,52	4 354	1	-	4	4	-	-			
XIX.	Troms fylke	26 989,9	80 554	20	4	70	51	-	5			
341.	Trondenes	549,30	10 499	4	2	6	5	-	1			
342.	Kvæfjord	659,31	2 980	2	-	3	1	-	-			
343.	Bjarkøy	110,40	1 787	1	-	2	1	-	-			
344.	Ibestad	807,58	5 351	1	-	8	5	-	-			
345.	Salangen	897,08	4 461	1	-	3	1	-	1			
346.	Sørreisa	357,84	2 039	-	-	1	1	-	-			
347.	Tranøy	714,36	3 436	1	-	3	3	-	-			
348.	Berg	632,02	2 811	-	-	5	2	-	-			
349.	Lenvik	1 145,63	7 260	1	-	5	4	-	-			
350.	Maalselv	4 454,94	3 796	1	-	3	3	-	-			
351.	Bardu	2 577,03	1 622	-	-	1	1	-	-			
352.	Balsfjord	1 667,44	5 019	1	-	4	4	-	-			
353.	Tromsø stadsl.distr.	0,71	8 262	5	2	6	-	-	3			
354.	Tromsøysund	1 449,89	5 068	1	-	4	4	-	-			
355.	Lyngen	3 644,15	6 334	1	-	5	5	-	-			
356.	Karlsøy	1 417,91	3 569	1	-	5	5	-	-			
357.	Skjervey	5 904,27	6 260	1	-	6	6	-	-			

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggerantall, medisinalpersonale.

Tabell I (forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
Fylke.	Lægedistrikter.	Flateinnhold. i km. ²	Tilstedev. folke- mengde 1ste desbr. 1910.	Antall				
				Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelp- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
XX.	Finmark fylke	48 151,7	39 126	14	2	41	28	5
	358. Alta	10 738,17	3 347	1	-	2	2	-
	359. Talvik	1 652,92	2 475	1	-	4	4	-
	360. Loppa	1 266,24	2 638	-	-	4	2	-
	361. Hammerfest	2 526,31	5 240	2	1	6	3	1
	362. Maasøy	1 340,24	2 052	-	-	2	2	-
	363. Kjelvik	661,18	2 389	1	-	3	2	1
	364. Kistrand	4 986,92	1 926	-	-	1	2	-
	365. Karasjok	5 261,06	823	1	-	2	1	-
	366. Lebesby	3 567,71	1 726	1	-	1	1	-
	367. Gamvik	2 575,69	2 245	-	-	2	3	-
	368. Tana	3 726,16	1 853	1	-	1	-	-
	369. Vardø	3 023,74	4 363	2	1	4	2	1
	370. Vadsø	2 023,74	4 479	2	-	4	1	1
	371. Sør-Varanger	4 067,88	3 570	2	-	5	3	1
		323 793,3	2 357 790	1201	491	1446	876	218

Folkemengden. Den for rikets fylker og lægedistrikter opførte folke-
mengde (tabell I) er den tilstedeværende folke-
mengde ifølge de av
det Statistiske Centralbyrå meddelte opgaver over resultatene av folketellingen i
Norge den 1ste december 1910. Hvor forandringer i inndelingen har funnet sted
etter folketellingens avholdelse er folkemengden angitt efter de nye grenser. Til
utregning av dødelighetsforhold og andre forholdsutregninger er brukt den av
byrået til Medisinaldirektøren meddelte opgave over den utregnede tilstedeværende
middelfolkemengde i 1919 (tabell II).

Norges flateinnhold er ifølge de nyeste målinger 44,3 km.² mindre
enn før oppgitt. — For 9 fylker er arealet minket med 232,9 km.² (derav
Nordland med 82,6, Hordaland 67,0, Hedmark 43,7). — For 5 fylker er det øket
med 189,7 km.² (derav Finnmark med 133,4, Sør-Trøndelag 43,6). — For 6 fylker
(Kristiania—Vestfold og Bergen) er der ingen forandring.

Sundhetstilstanden var ikke tilfredsstillende i årets første måneder på
grunn av fortsettelsen av fjorårets influensaepidemi; i de senere måneder kan den
betegnes som nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfeller meldtes
i alt 293 851 med 7 667 dødsfall mot henholdsvis 581 781 og 15 394 i 1918.

Dødeligheten i riket, dets byer og bygder.
La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Tabell II. Amter.	Riket.				Byerne.				Bygderne.			
	Utregnet tilstede- v. middel- folke- mengde.	Dødsfall i 1919.	Døde av 1000 levende.		Utregnet tilstede- v. middel- folke- mengde.	Dødsfall i 1919.	Døde av 1000 levende.		Utregnet tilstede- v. middel- folke- mengde.	Dødsfall i 1918.	Døde av 1000 levende.	
			1918.	1919.			1918.	1919.			1918.	1919.
Riket	2 583 893	35 676	16,5	13,8	786 432	10 780	17,0	13,8	1 803 461	24 896	16,3	13,8
1. Kristiania	257 066	3 527	16,3	13,7	257 066	3 527	16,3	13,7	-	-	-	-
2. Akershus	173 080	1 795	12,6	10,4	2 860	46	17,4	16,1	170 220	1 749	12,5	10,3
3. Østfold	157 854	2 074	16,5	13,1	46 994	690	18,5	14,7	110 860	1 384	15,6	12,5
4. Buskerud	134 794	1 666	17,2	12,3	36 309	446	17,9	12,3	98 485	1 220	17,0	12,4
5. Vestfold	117 554	1 642	16,6	14,0	42 154	612	18,5	14,4	75 400	1 030	15,6	13,6
6. Hedmark	146 221	1 930	16,6	13,2	8 350	108	17,2	13,0	137 871	1 822	16,5	13,2
7. Opland	126 321	1 510	15,7	12,0	9 345	87	14,9	9,3	116 976	1 423	15,8	12,2
8. Telemark	120 132	1 600	15,1	13,3	37 653	507	18,3	13,5	82 479	1 093	13,8	13,3
9. Aust-Agder	72 167	1 054	19,8	14,6	18 054	277	24,4	15,3	54 113	777	18,3	14,4
10. Vest-Agder	81 610	1 255	16,6	15,4	23 919	356	16,6	14,9	57 691	899	16,7	15,6
11. Rogaland	161 627	2 198	15,2	13,6	69 031	869	15,5	12,6	92 596	1 329	14,9	14,4
12. Hordaland	149 364	2 149	17,4	14,4	-	-	-	-	149 364	2 149	17,4	14,4
13. Bergen	91 068	1 254	16,3	13,8	91 068	1 254	16,3	13,8	-	-	-	-
14. Sogn og Fjordane	88 460	1 361	17,8	15,4	1 518	20	18,0	13,2	86 942	1 341	17,8	15,4
15. Møre	155 633	2 213	16,5	14,2	35 272	465	16,6	13,2	120 361	1 748	16,4	14,4
16. Sør-Trøndelag	163 722	2 512	17,6	15,4	54 933	791	17,9	14,4	108 689	1 721	17,4	15,8
17. Nord-Trøndelag	88 215	1 266	16,1	14,4	7 138	119	19,6	16,7	81 077	1 147	15,8	14,1
18. Nordland	168 457	2 433	16,2	14,4	15 897	180	13,5	11,3	152 560	2 253	16,4	14,8
19. Troms	87 324	1 375	20,7	15,7	14 186	219	16,1	15,4	73 138	1 156	21,5	15,8
20. Finnmark	43 324	862	21,5	19,9	8 685	207	25,2	23,8	34 639	655	20,6	18,9

Døde i forhold til 1000 levende fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabell III.	1910.	1911.	1912.	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.
Riket	518	509	527	524	532	560	520	525	683	611
Byer	521	530	554	528	549	560	567	558	757	674
Bygder	517	500	516	523	526	560	501	514	655	588
Fylker:										
Kristiania	541	620	630	595	620	624	635	594	785	733
Akershus	528	496	528	484	527	537	466	461	615	533
Østfold	462	437	438	487	475	513	475	529	711	607
Buskerud	463	432	478	468	480	501	501	516	733	565
Vestfold	541	523	536	541	533	521	505	578	668	622
Hedmark	468	438	462	442	452	519	435	444	628	560
Opland	492	471	481	464	488	542	490	515	672	518
Telemark	490	469	501	512	496	559	409	464	615	586
Aust-Agder	591	652	652	679	623	723	633	661	940	672
Vest-Agder	663	628	631	620	671	681	629	654	777	711
Rogaland	465	470	480	466	484	481	502	469	555	521
Hordaland	556	515	554	570	522	567	529	491	679	601
Bergen	520	493	547	492	544	570	518	482	742	650
Sogn og Fjordane	583	595	631	646	610	657	633	648	781	727
Møre	572	563	561	583	570	569	561	504	651	586
Sør-Trøndelag	565	578	557	560	565	596	600	561	732	645
Nord-Trøndelag	574	543	581	612	633	686	606	650	701	666
Nordland	449	443	415	456	487	534	473	494	570	591
Troms	434	420	477	470	480	451	410	494	690	620
Finmark	620	481	620	486	532	555	504	550	659	684

Av alle meldte tilfeller av epidemiske sygdommer var som vanlig hyppigst de akute katarrer i åndedretsorganene (deri også medtatt katarralsk lugebetendelse). De utgjorde 45,0 pct. Dernæst i hyppighet kom influensa med 26,2 pct., akut diarrhoe (kolerine) med 8,3 pct. og lungebetendelse med 3,8 pct. For øvrig henvises til tabell V, kolonne 2.

De meldte tilfeller av epidemisk sykdom svarer til 113,7 pro mille av den for året utregnede middelfolkemengde, hvilket er 108,4 pro mille mindre enn året forut. Om forholdet for de enkelte fylker se tabell IV, kolonne 3.

For 99,3 pct. av de i alt opgitte epidemiske sykdomstilfeller er disses optreden i de forskjellige måneder opgitt. De fleste forekom i årets 1ste kvartal, de færreste i 3dje.

Av lægene meldte tilfelle av
Les maladies épidémiques

Tabell IV.	Meldte tilfelle av epidemiske sykdommer.		Meldte tilfelle av epidemiske sykdommer pr. 1000 innbyggere.	Exantematisk tyfus.		Tyfoidefeber (paratyfus).		Cerebrospinalmeningit.	
	Tilf.	Dødsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riket	293851	7667	113,7	1	1	1720	113	53	27
Byer	139607	2539	178,9	-	-	854	47	13	6
Bygder	154244	5128	85,5	1	1	866	70	40	21
Fylker:									
1. Kristiania	21238	788	82,6	-	-	111	6	5	3
2. Akershus	24716	530	142,8	-	-	152	13	8	2
3. Østfold	24111	555	152,7	-	-	47	6	7	1
4. Buskerud	25613	348	190,0	-	-	9	-	1	-
5. Vestfold	17303	348	147,7	-	-	8	-	1	1
6. Hedmark	19200	386	131,3	-	-	28	1	-	-
7. Oppland	14309	221	113,3	-	-	10	1	1	1
8. Telemark	15044	347	125,2	-	-	2	1	-	-
9. Aust-Agder	7097	207	98,3	-	-	24	2	1	1
10. Vest-Agder	8943	270	109,6	-	-	18	4	1	-
11. Rogaland	20663	524	127,9	-	-	90	4	3	3
12. Hordaland	8928	463	59,7	-	-	141	7	8	8
13. Bergen	15917	315	174,8	-	-	270	13	2	-
14. Sogn og Fjordane ..	3769	219	42,6	-	-	50	3	1	1
15. Møre	10728	433	68,9	-	-	285	17	1	1
16. Sør-Trøndelag	23461	522	143,4	1	1	212	8	-	-
17. Nord-Trøndelag	12246	254	138,9	-	-	59	1	-	-
18. Nordland	12433	367	73,8	-	-	36	2	4	1
19. Troms	5400	305	61,8	-	-	59	6	9	4
20. Finnmark	2732	265	63,1	-	-	109	18	-	-

Dødeligheten utgjorde etter de av det Statistiske Centralbyrå meddelte opgaver over folkemengdens bevegelse i 1919 13,8 pro mille av den utregnede tilstedeværende middelfolkemengde. I 1918 var dødeligheten 16,5 pro mille. For øvrig henvises til tabell II.

Tabell III viser forholdet mellem levende fødte og døde i de ti år fra 1910—1919.

Epidemiske sykdommer. I tabell IV gis en oversikt over alle av lægerne opgitte tilfeller og dødsfall av epidemiske sykdommer med disses fordeling på fylkene.

epidemiske sygdommer fordelt på fylkene.
dans les départements.

Akut polio-myelit.		Skarlagens-feber.		Meslinger.		Difteri (croup).		Dysenteri.		Barsel-feber.		Septico-pyemi.		Pemfigus hos nyfødte.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
176	27	3655	60	1969	18	16771	1093	119	17	229	79	393	236	88	15
37	-	1072	15	1397	10	8478	357	70	6	58	25	143	97	38	6
139	27	2583	45	572	8	8293	736	49	11	171	54	250	139	50	9
17	-	300	3	105	3	2022	56	-	-	3	1	42	38	2	-
14	2	339	3	86	-	995	52	6	1	5	2	18	15	-	-
35	5	523	14	7	-	851	75	-	-	9	3	41	15	3	1
4	-	238	3	57	1	932	50	1	-	11	2	9	4	8	-
2	-	120	2	17	-	1076	49	-	-	5	2	3	3	2	-
21	3	554	10	28	1	509	47	4	3	18	9	17	12	3	2
1	-	104	1	171	1	570	30	-	-	15	3	12	12	4	1
4	1	48	1	23	-	1139	43	-	-	13	6	11	9	3	2
1	-	81	1	4	-	290	23	-	-	10	3	12	9	-	-
1	-	73	1	2	1	401	16	-	-	7	3	27	4	3	1
-	-	70	-	50	-	1141	68	1	-	15	6	25	16	2	-
2	1	152	-	181	2	603	60	8	4	9	5	14	8	1	-
-	-	28	-	1073	7	789	42	68	6	1	1	9	9	9	1
1	1	111	2	62	1	221	26	1	1	9	5	15	12	1	1
18	2	262	11	36	1	768	89	1	-	16	2	22	17	7	-
8	2	388	4	22	-	1996	123	1	1	27	8	22	17	10	3
13	3	125	2	4	-	422	30	-	-	6	2	7	4	7	1
30	7	114	2	16	-	1051	88	4	-	32	11	72	18	17	1
4	-	17	-	20	-	748	89	2	1	12	2	11	10	5	1
-	-	8	-	5	-	247	37	22	-	6	3	4	4	1	-

Tabell V gir opplysning om tiden for de epidemiske sygdomstilfellers op-treden og de sykes kjønn og alder, forsåvidt opgaver derom foreligger. Dessuten opplyser tabellen om de enkelte sygdommers procentforhold til alle meldte tilfeller av epidemiske sygdommer og om dødelighetsprocenten.

Tabell VI gir en oversikt over de i alle byer meldte epidemiske sygdomstilfeller med opgave over procentforholdet til alle i riket meldte tilfeller av samme sygdom. Tabellen er utarbeidet efter de til Medisinaldirektøren for hver måned innsendte lister over epidemiske sygdommer i byene.

Tabell VII gir en oversikt over fordelingen av de epidemiske

Av lægene meldte tilfelle av
Les maladies épidémiques

Tabell IV (forts.).	Rosen.		Røde hunde.	Vari-celler.	Kusma.	Kikhoste.		Akute katar-rer i ånde-dretsorga-nene.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.
Riket	2695	106	708	2915	242	9050	143	132189	1189
Byer	1497	49	506	1642	144	4177	41	70709	384
Bygder	1198	57	202	1273	98	4873	102	61480	805
Fylker:									
1. Kristiania	233	22	18	164	23	467	14	8183	100
2. Akershus	151	7	16	198	29	475	9	8958	69
3. Østfold	195	4	20	229	21	630	10	11149	70
4. Buskerud	186	2	16	240	49	856	7	14040	47
5. Vestfold	105	4	23	279	3	743	1	8673	61
6. Hedmark	163	5	8	220	5	1011	11	8323	59
7. Opland	81	1	9	94	2	193	1	6879	33
8. Telemark	121	6	16	119	10	549	4	6703	52
9. Aust-Agder	98	5	38	66	6	783	7	2811	36
10. Vest-Agder	69	4	9	85	8	1010	27	3569	31
11. Rogaland	228	3	64	194	9	745	14	8663	104
12. Hordaland	91	4	2	78	4	327	13	3237	101
13. Bergen	232	3	37	283	5	378	7	7818	31
14. Sogn og Fjordane ..	76	2	3	36	9	288	8	1192	36
15. Møre	141	4	110	121	35	88	1	3828	53
16. Sør-Trøndelag	216	12	135	232	12	240	3	13027	101
17. Nord-Trøndelag	60	6	14	105	2	75	-	6480	45
18. Nordland	122	5	48	112	9	118	2	4697	55
19. Troms	95	5	83	40	1	67	3	2775	56
20. Finnmark	22	2	39	20	-	7	1	1184	49

sygdomstilfeller og dødsfall på de forskjellige fylkers byer.

Uoverensstemmelsen mellom de to siste tabeller skriver sig hovedsakelig fra, at katarralsk og follikulær angina er medtatt i tabell VI, men ikke i tabell VII. Dessuten er de ved den førstnevnte tabells utarbeidelse brukte månedlige lister for byene tildels rettet eller forandret ved senere innkomne oppgaver. Tallet på dødsfall er i tabell VII opført etter de endelige oppgaver over kjente dødsårsaker for året

epidemiske sygdommer fordelt på fylkene.
dans les départements.

Influenza.		Lungebetendelse.		Plevrit.		Giktfeber.		Malaria.		Akut diarrhoe (kolerine).		Skjorbuk.
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
76910	1741	11066	2252	4961	135	3422	76	16	2	24493	337	10
27207	663	4442	652	1955	37	1372	25	14	-	13772	123	10
49703	1078	6624	1600	3006	98	2050	51	2	2	10721	214	-
6475	312	669	185	113	8	154	5	-	-	2132	32	-
9981	80	892	226	303	11	282	7	-	-	1808	31	-
6414	113	1248	208	378	5	344	7	1	-	1959	18	-
5388	53	721	139	265	11	276	4	1	1	2304	24	1
3862	54	582	137	136	6	143	6	-	-	1520	22	-
5323	60	914	126	319	9	232	2	-	-	1500	26	-
3881	54	449	68	197	2	137	1	-	-	1499	11	-
4210	66	455	113	278	9	118	5	1	1	1221	28	-
1919	18	219	96	108	3	90	-	-	-	536	3	-
2452	99	296	66	130	4	80	3	-	-	702	6	-
5706	115	1102	162	369	11	219	2	5	-	1954	16	8
2554	121	553	108	201	6	143	9	-	-	619	6	-
2577	105	551	70	344	5	224	4	3	-	1216	11	-
941	42	248	59	151	6	111	-	-	-	242	13	-
3112	97	404	109	372	10	173	3	-	-	928	16	-
3543	91	681	112	413	14	301	5	-	-	1974	17	-
3647	70	353	76	165	6	147	1	-	-	555	7	-
3758	69	405	82	482	3	167	4	-	-	1139	17	-
610	38	206	60	157	5	57	5	-	-	421	20	1
557	84	118	50	80	1	24	3	5	-	264	13	-

Av tyfoidfæber (ileotyphus, febris typhoidea) var gjennomsnittsdødeligheten i 1919 6,6 pct. for hele riket. — Sygdommen forekom hyppig i Kristiania, Bergen og Trondhjem med deres omegn, samt i Fet (Akershus), Odda (Hordaland), Kristiansund (Møre) og i Loppa (Finnmark).

Om cerebrosppinalmeningit (meningitis cerebro-spinalis epidemica), akut poliomyelitt (poliomyelitt anterior acuta), skarlagensfæber (scarlatina) og meslinger (morbilli) se tabellene IV og V.

De av lægene opgitte tilfelle av epidemiske sygdommer efter måned, kjønn og alder,
 Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabell V. Sygdom.	I alt meldte tilfelle.	Procentfor- hold til alle opgitte tilfelle av epidemiske sygdommer.	I alt meldte dødsfall.	Procent døde av alle tilfelle av samme syk- dom.	Kjønn og alder (par sexe et âge).				Tiden er oppgitt for
					1		2		
					Barn (under 15 aar).		Voksne (over 15 aar).		
					Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	
Exantematisk tyfus.....	1	-	1	100,0	-	-	1	-	-
Tyfoidfeber, paratyfus.....	1720	0,6	113	6,6	268	248	532	662	1708
Cerebrospinalmeningit.....	53	-	27	51,0	17	15	10	10	42
Akut poliomyelit.....	176	-	27	15,3	61	62	34	16	170
Skarlagensfeber.....	3655	1,2	60	1,6	1394	1581	254	413	3648
Meslinger.....	1969	0,7	18	0,9	770	949	104	116	1946
Difteri (croup).....	16771	5,7	1093	6,5	5311	5556	2451	3341	16696
Dysenteri.....	119	-	17	14,3	37	38	22	21	109
Barsel-feber.....	229	-	79	34,5	-	-	-	229	208
Pyæmi, septhæmi.....	393	-	236	60,0	42	33	205	93	269
Pemfigus hos nyfødte.....	88	-	15	17,0	39	45	-	-	80
Rosen.....	2695	0,9	106	3,9	134	161	972	1417	2684
Røde hunde.....	708	-	-	-	217	231	115	144	707
Variceller.....	2915	1,0	-	-	1221	1256	241	181	2910
Kusma.....	242	-	-	-	88	43	62	47	240
Kikhoste.....	9050	3,1	143	1,6	4207	4523	144	158	9033
Akute katarrer i åndedretsorganene.....	132189	45,0	1189	1,0	21876	21657	52974	33988	131225
Influensa.....	76910	26,2	1741	2,3	10152	10028	30144	24906	76645
Lungebetendelse.....	11066	3,8	2252	20,3	2239	1831	3744	3092	10830
Plevrit.....	4961	1,7	135	2,7	390	338	2426	1798	4935
Giktfeber.....	3422	1,2	76	2,2	353	371	1280	1392	3405
Malaria.....	16	-	2	12,5	-	1	13	2	15
Akut diarrhoe (kolerine).....	24493	8,3	337	1,4	6559	5952	7008	4927	24452
Skjærbuk.....	10	-	-	-	-	1	5	4	10
Tilsammen	293851		7667		55375	54920	102741	76957	291967

Tabell V (forts.).												
Sygdom.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Exantematisk tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber, paratyfus	126	106	90	75	98	307	176	164	141	202	120	103
Cerebrospinalmeningit	3	1	6	4	2	4	4	2	3	7	3	3
Akut poliomyelit	-	1	1	3	8	3	20	32	39	26	26	11
Skarlagensfeber	330	286	261	257	286	253	232	268	360	335	420	360
Meslinger	334	285	246	231	132	109	42	41	49	44	148	285
Difteri (croup)	1568	1363	1075	1004	1087	1147	1323	1447	1795	2026	1626	1235
Dysenteri	5	2	11	9	6	10	9	14	4	-	20	19
Barselfeber	19	16	21	23	25	7	8	8	13	26	23	19
Pyæmi, septhæmi	13	17	24	16	17	19	28	32	22	28	30	23
Pemfigus hos nyfødte	3	9	7	6	3	6	4	6	8	10	9	9
Rosen	250	195	231	238	248	244	171	162	210	272	247	216
Røde hunde	34	62	114	78	112	89	58	34	31	37	24	34
Variceller	277	228	283	246	258	217	182	108	132	279	355	345
Kusma	21	22	21	19	10	6	21	6	22	18	30	44
Kikhoste	579	631	735	650	650	622	608	673	727	1009	1113	1036
Akute katarrer i åndedretsorganene	15702	13192	16854	12902	10231	6857	4965	4663	7363	11373	13843	13280
Influenza	24514	11645	17788	10323	3965	1467	878	534	957	1169	1719	1686
Lungebetændelse	1572	1099	1508	1323	982	509	405	277	410	701	1033	1011
Plevrit	507	408	451	496	491	376	365	296	341	331	425	448
Giktfeber	278	282	285	244	278	254	304	214	241	336	364	325
Malaria	1	-	1	6	1	1	-	2	3	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3031	2419	2167	2041	2023	1920	2520	2305	1863	1460	1358	1345
Skjorbuk	-	5	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-
Tilsammen	49167	32274	42180	30197	20913	14427	12323	11289	14735	19689	22936	21837

B

De i byene anmeldte tilfelle av epidemiske sygdommer.¹⁾
Les maladies épidémiques dans les villes.

Sygdом.	Antall anmeldte tilfelle.	Procentfor- hold til de i hele riket anmeldte tilfelle av samme sygdом.	Antall opgitte dødsfall.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Tyfoidefeber.....	856	49,8	31	57	45	31	34	59	215	61	64	56	111	52	71
Cerebrospinalmeningit.....	14	26,4	4	1	.	2	.	2	2	.	4	.	1	2	.
Akut poliomyelit.....	35	19,9	.	.	1	.	1	4	.	1	7	7	10	4	.
Barsel-feber.....	54	23,6	19	5	5	3	4	6	1	2	4	1	8	10	5
Variceller.....	1580	.	.	162	127	155	129	121	94	73	54	71	187	182	225
Skarlagensfeber.....	1077	29,4	11	79	81	81	90	81	61	43	74	112	91	165	119
Røde hunde.....	490	.	.	27	43	98	36	80	56	42	15	25	16	19	33
Meslinger.....	1444	73,3	8	302	269	190	200	94	56	6	9	18	18	107	175
Rosen.....	1478	54,7	37	154	116	140	134	136	129	76	73	110	153	134	123
Pyæmi, septhæmi.....	117	29,8	54	5	9	13	10	8	8	8	12	13	8	14	9
Pemfigus hos nyfødte.....	35	39,8	7	1	5	4	1	1	3	.	1	4	7	4	4
Kikhoste.....	4119	45,5	32	234	283	232	218	298	303	243	311	382	559	537	519
Difteri (croup).....	8365	49,8	268	861	782	624	510	561	561	508	641	923	1053	791	550
Kusma.....	237	97,9	.	14	13	12	11	7	28	13	3	19	68	14	35
Akut katarr i luftveiene og bronkit	69170	52,4	137	7867	6401	8901	6476	4924	3346	2246	2353	4356	6938	7803	7559
Katarralsk og follikulær angina..	21001	.	.	2059	1800	2020	1510	1589	1268	1013	1096	1908	2337	2339	2062
Encephalitis lethargica.....	11	.	3	11
Influenza.....	25920	33,7	557	7088	3798	8021	3460	1031	411	200	137	305	375	611	483
Lungebetendelse.....	4230	38,2	560	530	370	663	499	369	183	121	117	204	301	421	452
Plevrit.....	1912	38,4	7	186	149	179	189	188	154	109	106	146	141	173	192
Giktfeber.....	1339	39,2	19	117	109	110	109	118	96	105	76	107	134	134	124
Malaria.....	15	93,8	.	1	.	1	6	1	.	.	3	3	.	.	.
Akut diarrhoe (kolerine).....	13544	55,3	77	1786	1363	1254	1141	1120	1042	1220	1141	1057	874	735	811
Blødgang.....	60	50,4	.	4	1	7	1	.	8	2	12	2	.	18	5
Skjørbuk.....	10	.	8	.	5	.	3	.	.	.	1	1	.	.	.
Tilsammen	157113	-	1839	21540	15775	22741	14772	10798	8025	6092	6314	9830	13390	14269	13567
Veneriske sår.....	607	.	.	48	30	40	48	36	32	42	61	74	60	59	77
Nye tilfelle av chanker og syfllis	1814	.	14	141	109	130	142	104	93	135	141	172	143	138	366
Gonorrhoe og uretrit.....	5114	.	.	306	249	359	409	352	338	311	416	574	388	429	983

¹⁾ Summene stemmer for en del ikke med de enkelte, trykte månedslister, idet feil er rettet og opgaver, som kom forsent innen listens trykning, her er medtatt.

Epidemiske sygdommer i fylkenes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabell VII. Sygdom.	I alt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11			
	tilfeller.	dødsfall.	Kristiania.		Akershus fylke.		Østfold fylke.		Buskerud fylke.		Vestfold fylke.		Hedmark fylke.		Oppland fylke.		Telemark fylke.		Aust-Agder fylke.		Vest-Agder fylke.		Rogaland fylke.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	854	44	111	6	-	-	2	-	3	-	6	-	8	-	1	1	1	1	1	1	13	4	43	1		
Cerebrospinalmenin- git	13	6	5	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	3		
Akut poliomyelit . . .	37	-	17	-	-	-	8	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Skarlagensfeber	1072	15	300	3	17	-	177	8	86	1	36	1	24	-	3	-	19	1	23	-	33	-	33	-		
Meslinger	1397	10	105	3	1	-	4	-	17	-	4	-	3	-	120	-	8	-	-	-	1	-	14	-		
Difteri (croup)	8478	357	2022	56	123	3	227	23	254	7	727	26	42	2	183	1	751	21	129	9	242	3	261	29		
Dysenteri	70	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
Barselseber	58	24	3	1	-	-	3	1	5	1	2	1	-	-	2	1	2	-	6	1	3	2	10	5		
Pyæmi, septhæmi . . .	143	95	42	38	1	1	28	2	1	1	1	-	-	-	3	3	4	3	8	5	12	1	12	10		
Pemfigus hos nyfødte	38	6	2	-	-	-	2	1	5	-	1	-	-	-	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-		
Rosen	1497	49	233	22	10	-	127	1	100	1	64	1	24	-	19	1	68	2	40	3	41	2	163	1		
Røde hunde	506	-	18	-	4	-	17	-	13	-	19	-	1	-	2	-	16	-	27	-	9	-	34	-		
Variceller	1642	-	164	-	10	-	148	-	117	-	204	-	35	-	6	-	69	-	38	-	38	-	151	-		
Kusma	144	-	23	-	-	-	16	-	27	-	2	-	-	-	-	-	10	-	1	-	7	-	9	-		
Kikhoste	4177	41	467	14	3	-	351	2	255	1	433	1	221	2	22	-	244	1	457	3	570	3	509	7		
Akute katarrer i ånde- dretsorganene	70709	384	8183	100	440	2	5584	25	9417	12	4868	23	792	3	1963	2	4649	11	1533	9	2635	8	7518	57		
Influenza	27207	663	6475	312	292	2	2419	41	2780	13	1846	21	332	1	560	2	1844	13	593	7	1070	31	2985	46		
Lungebetendelse	4442	652	669	185	23	4	563	55	250	36	326	58	62	5	73	5	235	38	94	28	132	24	660	43		
Plevrit	1955	37	113	8	19	-	144	2	126	3	73	1	19	1	18	-	102	1	52	1	55	-	249	3		
Giktfeber	1372	25	154	5	12	-	141	4	102	2	63	1	14	-	9	-	47	3	59	-	37	1	135	1		
Malaria	14	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-		
Akut diarrhoe (kole- rine)	13772	123	2132	32	56	1	1002	8	1582	6	924	7	165	-	392	3	853	10	318	1	526	4	1553	13		
Skjærbuk	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-		
Tilsammen	139907	2537	21238	788	1011	13	10970	173	15143	84	9600	141	1742	14	3377	19	8925	106	3379	68	5426	83	14856	219		

Epidemiske sygdommer i fylkenes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Sygdom.	13		14		15		16		17		18		19		20	
	Bergen.		Sogn og Fjordane fylke.		Møre fylke.		Sør-Trøndelag fylke.		Nord-Trøndelag fylke.		Nordland fylke.		Troms fylke.		Finmark fylke.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	270	13	-	-	234	6	135	3	5	1	3	-	8	2	10	5
Cerebrospinalmeningit	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	7	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	28	-	-	-	140	-	88	1	16	-	44	-	3	-	2	-
Meslinger	1073	7	-	-	27	-	6	-	2	-	4	-	4	-	4	-
Difteri (croup)	789	42	-	-	424	38	1310	62	24	3	173	9	217	16	80	7
Dysenteri	68	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	-	-	7	2	6	3	-	-	6	5	2	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	9	9	-	-	5	5	7	7	-	-	5	5	3	3	2	2
Pemfigus hos nyfødte	9	1	1	1	4	-	8	1	-	-	1	1	1	-	-	-
Rosen	232	3	-	-	103	2	149	6	10	-	36	2	62	2	16	-
Røde hunde	37	-	-	-	86	-	98	-	3	-	19	-	74	-	29	-
Variceller	283	-	-	-	96	-	176	-	12	-	47	-	37	-	11	-
Kusma	5	-	-	-	32	-	11	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	378	7	-	-	80	-	157	-	4	-	2	-	18	-	6	-
Akute katarrer i åndedretsorganene	7818	31	-	-	2002	15	8503	51	857	3	1633	3	1753	11	561	18
Influenza	2577	105	1	1	874	24	1452	28	314	3	573	4	97	3	123	6
Lungebetændelse	551	70	-	-	147	22	352	35	18	9	123	8	102	17	57	10
Plevrit	344	5	-	-	173	1	226	7	15	-	111	1	78	2	38	1
Giktfeber	224	4	-	-	82	-	184	2	14	1	61	1	20	-	14	-
Malaria	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1216	11	-	-	563	5	1396	6	74	1	503	4	278	7	139	4
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	15917	315	2	2	5087	120	14266	212	1369	21	3344	43	2758	63	1097	53

Dødsfall på barselseng.
Décès pendant les couches dans les départements.

Tabell VIII.	Barselkvinder.	Døde på barselseng ifølge		Barselseber.				Av 1000 barselkvinder døde ifølge	
		pre-stenes opgaver.	lægenes opgaver.	Av lægene opgitte				pre-stenes opgaver.	lægenes opgaver.
				tilfelle.	angrepne av 1000 fødende.	dødsfall.	dødsprocent av angrepne.		
Riket	58785	155	205	229	3,9	79	34,5	2,6	3,5
Byer	16244	24	66	58	3,6	25	43,1	1,5	4,1
Bygder	42541	131	139	171	4,0	54	31,6	3,1	3,3
Fylker :									
1. Kristiania	4906	4	26	3	0,6	1	33,3	0,8	5,3
2. Akershus	3381	5	11	5	1,5	2	40,0	1,5	3,3
3. Østfold	3434	11	15	9	2,6	3	33,3	3,2	4,4
4. Buskerud	2966	5	8	11	3,7	2	18,2	1,7	2,7
5. Vestfold	2672	6	7	5	1,9	2	40,0	2,2	2,6
6. Hedmark	3471	11	14	18	5,2	9	50,0	3,2	4,0
7. Opland	2940	2	5	15	5,1	3	20,0	0,7	1,7
8. Telemark	2754	9	12	13	4,7	6	46,1	3,3	4,4
9. Aust-Agder	1577	4	4	10	6,3	3	30,0	2,5	2,5
10. Vest-Agder	1778	3	4	7	3,9	3	42,9	1,7	2,2
11. Rogaland	4252	4	9	15	3,5	6	40,0	0,9	2,1
12. Hordaland	3607	18	19	9	2,5	5	55,6	5,0	5,3
13. Bergen	1934	-	1	1	0,5	1	100,0	-	0,5
14. Sogn og Fjordane	1894	10	10	9	4,8	5	55,6	5,3	5,3
15. Møre	3799	11	12	16	4,2	2	12,5	2,9	3,2
16. Sør-Trøndelag	3941	8	12	27	6,9	8	29,6	2,0	3,0
17. Nord-Trøndelag	1913	5	3	6	3,1	2	33,3	2,6	1,6
18. Nordland	4054	24	20	32	7,9	11	34,4	5,9	4,9
19. Troms	2233	6	4	12	5,4	2	16,7	2,7	1,8
20. Finnmark	1279	9	9	6	4,7	3	50,0	7,0	7,0

Av difteri (croup) var gjennomsnittsdødeligheten for det hele land 6,5 pct.

Barselseber (febris puerperalis). Tabell VIII gir en oversikt over tallet på barselkvinder, dødeligheten på barselseng, foruten tilfeller og dødsfall av barselseber med fordeling på fylkene.

Forholdet til alle barselkvinder var 3,9 pro mille.

Gjennomsnittsdødeligheten av barselseber var 34,5 pct. Av alle barselkvinder døde 1,34 pro mille av denne sykdom (i byene 1,54 og i bygdene 1,27 pro mille).

Dødsårsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriciske operasjoner.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Dødsårsaker.	Dødsfall på barselseng. ¹⁾	Derav i		Dødsfall efter følgende operasjoner: ²⁾					
		byer.	bygder.	I alt.	Tangforløsning.	Vending.	Perforasjon.	Hysterotomi.	Efterbyrdsoperasjon.
Barselfeber; peritonit etc.	79	25	54	5	2	-	3	-	-
Barselkrampe.	38	14	24	7	-	3	1	3	-
Emboli og thrombose.	10	-	10	1	1	-	-	-	-
Blødning.	17	2	15	1	-	1	-	-	-
Livmorbristning.	7	-	7	-	-	-	-	-	-
Dystoki.	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Abort.	24	18	6	-	-	-	-	-	-
Ektopisk svangerskap.	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Andre sygdommer.	14	3	11	6	2	1	1	-	2
Ukjendt eller uopgitt årsak.	8	-	8	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	205	66	139	21	5	5	5	4	2

¹⁾ Efter dødslistene. ²⁾ Efter listene over obstetriciske operasjoner.

Om dødeligheten på barselseng se tabell VIII, de 2 siste kolonner.

Alderen for de (ifølge prestenes opgaver) på barselseng døde var følgende:

4 var under	20 år.
65 « mellem	20 og 30 «
54 « —	30 « 40 «
31 « —	40 « 50 «

Dødeligheten på barselseng fordelte sig således på månedene:

Januar. 16	Mai. 11	September. 13
Februar. 11	Juni. 11	Oktober. 9
Mars. 10	Juli. 9	November. 9
April. 11	August. 6	Desember. 9

Av disse døde 6 uforløst (Tønsberg, Jevnaker, Bamble, Mosterøy, Askvoll, Bø).

5 hadde født i slutten av foregående år; for 25 forelå ingen opgave.

Tiden i barselseng er nærmere opgitt for 151 dødsfall:

1ste døgn. 37	8de døgn. 5
2net «. 12	9de «. 2
3dje «. 7	10de «. 8
4de «. 6	11te «. 5
5te «. 4	12te «. 1
6te «. 5	13de «. 4
7de «. 3	14de «. 3

Innkomne tilfelle av veneriske sygdommer på sykehusene.

Cas nouveaux des maladies vénériennes traités dans les hôpitaux.

Tabell X.	Syfilis								Veneriske saar. (Ulcus molle).		Gonorrhoe, uretrit.				
	Sum.	Barn.		Voksne.		erhvervet.	medfødt.	Antall forpleiningsdager for alle behandlede syfilis-patienter.	M.	K.	Sum.	Barn.		Voksne.	
		G.	P.	M.	K.							G.	P.	M.	K.
Riket	625	-	1	118	96	556	61	¹⁾ 3383	57		318	-	3	50	37
Fylker:															
1. Kristiania	²⁾ 419	-	-	1	-	361	58	19	47		229	-	-	-	-
3. Østfold	20	-	-	4	16	20	-	1186	-	1	-	-	-	-	1
4. Buskerud	22	-	-	8	14	22	-	-	3	2	4	-	-	1	3
5. Vestfold	41	-	-	41	-	41	-	2425	1	-	28	-	-	28	-
8. Telemark	6	-	-	1	5	6	-	487	-	-	2	-	-	-	2
9. Aust-Agder	1	-	-	1	-	1	-	540	-	-	1	-	-	-	1
10. Vest-Agder	22	-	1	14	7	14	1	1246	2	-	9	-	1	4	4
11. Rogaland	47	-	-	20	27	47	-	785	-	-	11	-	-	5	6
12. Hordaland	4	-	-	3	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Møre	7	-	-	1	6	7	-	-	-	-	4	-	-	1	3
16. Sør-Trøndelag	³⁾ -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
17. Nord-Trøndelag	2	-	-	1	1	2	-	46	-	-	3	-	1	-	2
18. Nordland	5	-	-	1	4	4	-	178	-	-	6	-	-	3	3
19. Troms	14	-	-	6	8	12	2	53	-	-	6	-	1	1	4
20. Finnmark	15	-	-	8	7	15	-	518	1	-	14	-	-	6	8

¹⁾ For samtlige forpleiede sykes vedkommende, for hvem tallet på forpleiningsdager var oppgitt, kom der ca. 24 dager på hver. ²⁾ Foruten disse behandledes 118 på Rikshospitalet i 8874 dager. ³⁾ Dessuten behandlet 44 for syfilis og 7 for gonorrhoe. Kjøen ikke oppgitt.

Utenfor sykehus behandlede tilfeller av veneriske sykdommer.

Cas des maladies vénériennes traitées en dehors des hôpitaux.

Tabell XI.	Veneriske sår og syfilis.								Gonorrhoe og uretrit.				
	Tilsammen behandlet.	Kjønn og alder.				Veneriske sår.	Sygds.form for syfilis		Tilsammen behandlet.	Kjønn og alder.			
		Barn.		Voksne.			erhvervet.	medfødt.		Barn.		Voksne.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riket	2155	17	19	829	220	420	1483	30	5752	11	18	2817	493
Fylker:													
1. Kristiania	¹⁾ 846	-	-	-	-	159	686	1	²⁾ 1811	-	-	-	-
2. Akershus	15	-	-	11	4	4	11	-	54	-	1	42	11
3. Østfold	36	-	-	27	9	11	25	-	142	-	3	123	14
4. Buskerud	35	-	-	24	11	6	29	-	102	-	-	82	20
5. Vestfold	86	2	1	66	17	14	69	3	168	-	1	155	12
6. Hedmark	10	1	1	7	1	2	8	-	51	-	2	45	4
7. Opland	2	-	-	-	2	-	2	-	35	-	-	29	6
8. Telemark	27	-	1	20	6	3	23	1	102	-	-	91	11
9. Aust-Agder	11	-	-	10	1	-	11	-	55	-	-	46	9
10. Vest-Agder	52	-	-	47	5	15	37	-	127	-	-	110	17
11. Rogaland	413	6	11	321	75	126	275	12	573	1	6	473	93
12. Hordaland	5	-	-	4	1	-	5	-	30	-	-	27	3
13. Bergen	³⁾ 222	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 602	-	-	-	-
14. Sogn og Fjordane	1	-	-	1	-	-	1	-	10	-	-	8	2
15. Møre	78	1	-	59	18	4	73	1	304	-	-	264	40
16. Sør-Trøndelag	197	4	1	145	47	45	147	5	670	2	2	537	129
17. Nord- —	7	-	-	5	2	2	5	-	81	-	-	65	16
18. Nordland	63	1	2	48	11	17	42	4	429	3	2	363	60
19. Troms	27	2	1	20	3	8	16	3	216	-	-	199	17
20. Finnmark	22	-	1	14	7	4	18	-	190	2	1	158	29

¹⁾ Derav mannkjønn 675, kvinkjønn 171. ²⁾ Derav mannkjønn 1609, kvinkjønn 202. ³⁾ Derav mannkjønn 205, kvinner 17. ⁴⁾ Derav mannkjønn 481, kvinkjønn 122.

Til- og avgang av spedalske i anstaltene.
 Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabell XII. Anstalt.	Tilbake- liggende fra 1918.			Innkome i 1919.			Tilsammen be- handlet.			Avgang.												Tilbake- liggende ved utgangen av 1919.			Spedalsk- hetens form hos de tilbake- liggende.			Antall for- plei- nings- dager.	Dag- lig mid- delbe- legg.
										Hel- bredet.			Utgått i bedring.			Uhel- bredet.			Død.						Tuber- kules.	Anæ- stetisk	Blandet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
Pleiestiftelsen nr. 1 ¹⁾	54	24	30	5	3	2	59	27	32	-	-	-	-	-	-	4	3	1	8	5	3	47	19	28	11	33	3	17553	48,1
St. Jørgens hospital ²⁾	15	3	12	-	-	-	15	3	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	3	12	1	12	2	5475	15
Reitgjerdets pleie- stiftelse	55	27	28	2	1	1	57	28	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	5	51	27	24	17	34	-	19130	52,4
Tilsammen	124	54	70	7	4	3	131	58	73	-	-	-	-	-	-	4	3	1	14	6	8	113	49	64	-	-	-	-	-

¹⁾ Omfatter både kur- og pleieavdelingen. ²⁾ Der optages ingen nye pasienter i hospitalet.

Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herrereder.

Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres de commissions de santé.

Fylke.	Tabell XIII. Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkulose.	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Riket	6 387	2 897	3 490	6 196	191	4 837	3 662
	Byer	2 111	912	1 199	2 090	21	807	635
	Bygder	4 276	1 985	2 091	4 106	170	4 030	3 027
	Fylker:							
I.	Kristiania.....	764	349	415	763	1	618	462
II.	Akershus.....	363	171	192	355	8	263	183
	Aker	125	55	70	124	1	42	37
	Bærum	53	20	33	53	-	46	32
	Asker	21	11	10	18	3	15	6
	Lillestrøm	34	15	19	34	-	53	20
	Nittedal	5	2	3	5	-	7	7
	Sørum	18	9	9	17	1	14	9
	Ullensaker	8	6	2	7	1	7	3
	Nes	13	10	3	13	-	19	19
	Nannestad	9	3	6	9	-	9	6
	Eidsvoll	18	9	9	18	-	11	11
	Hurdal	1	1	-	1	-	-	-
	Aurskog	9	6	3	8	1	4	4
	Høland	6	2	4	5	1	8	8
	Fet	13	7	6	13	-	4	3
	Follo	30	15	15	30	-	24	18
III.	Østfold	332	140	192	328	4	224	165
	Eidskog	26	17	9	26	-	28	25
	Rakkestad	8	4	4	7	1	3	1
	Skiptvet	2	-	2	2	-	4	4
	Moss	23	7	16	23	-	17	13
	Hobøl	3	2	1	3	-	6	2
	Spydeberg	9	2	7	9	-	6	-
	Vaaler	4	1	3	2	2	2	2
	Rygge	10	6	4	10	-	7	6
	Raade	25	14	11	25	-	25	17
	Fredrikstad	32	14	18	32	-	25	19
	Glemmen	21	6	15	21	-	13	10
	Tune	10	6	4	10	-	2	2
	Sarpsborg	21	8	13	21	-	2	2
	Borge	16	4	12	16	-	21	17
	Skjeberg	15	5	10	15	-	5	5
	Fredrikshald	54	13	41	54	-	30	15
	Hvaler	14	10	4	14	-	7	5
	Idd	31	19	12	31	-	15	14
	Aremark	3	-	3	3	-	2	2
	Rødenes og Øymark....	5	2	3	4	1	4	4
IV.	Buskerud.....	232	96	136	221	11	183	151
	Drammen stadsfysikat ..	55	23	32	54	1	37	34
	— lægedistrikt..	42	15	27	41	1	25	24
	Norderhov	35	24	11	35	-	35	33
	Aadal	2	2	2	2	-	3	2

Meldte tilfelle av tuberkuløse sygdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Fylke.	Tabell XIII (forts.) Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkulose.	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Nedre Eiker	10	7	3	10	-	8	3
	Øvre Eiker	8	1	7	8	-	5	5
	Modum	10	5	5	10	-	5	5
	Sigdal	7	1	6	5	2	10	10
	Krødsherad	2	1	1	1	1	1	1
	Nes	13	3	10	13	-	15	5
	Gol	9	2	6	5	4	3	2
	Aal	12	5	7	11	1	11	8
	Kongsberg	16	5	11	16	-	15	11
	Sandsvær	8	2	6	8	-	4	4
	Rollag	1	-	1	1	-	1	1
	Nore og Opdal	2	2	-	1	1	5	3
V.	Vestfold	184	89	95	178	6	136	122
	Skoger	15	8	7	14	1	5	5
	Hof	35	13	22	34	1	26	25
	Horten stadsl.distrikt ..	13	6	7	13	-	10	8
	Ramnes	10	4	6	10	-	8	7
	Tønsberg	26	13	13	26	-	19	18
	Stokke	9	4	5	9	-	8	6
	Tønsberg stadsl.distrikt ..	17	7	10	17	-	8	6
	Nøtterøy	6	1	5	6	-	9	8
	Sandefjord stadsl.distr. . .	5	2	3	5	-	3	3
	Larvik	35	24	9	29	4	23	19
	Larvik stadsl.distrikt ..	15	7	8	15	-	17	17
VI.	Hedmark	378	181	197	355	23	283	230
	Sør-Odal	10	5	5	9	1	7	7
	Nord-Odal	11	5	6	10	1	7	6
	Eidskog	16	5	11	16	-	12	8
	Vinger	19	8	11	19	-	9	7
	Brandval	9	5	4	8	1	9	7
	Grue	24	11	13	24	-	24	22
	Hamar	17	10	7	17	-	12	11
	Ringsaker	34	16	18	34	-	24	24
	Nes	7	5	2	7	-	8	7
	Vang	31	17	14	27	4	11	7
	Løten	32	19	13	31	1	25	11
	Romedal	10	6	4	9	1	12	8
	Stange	14	6	8	14	-	11	10
	Hof	4	2	2	3	1	5	5
	Aasnes	20	7	13	17	3	10	7
	Vaaler	7	3	4	6	1	8	7
	Elverum	19	9	10	19	-	21	20
	Trysil	30	12	18	24	6	12	11
	Engerdal	5	3	2	5	-	6	1
	Rendal	5	2	3	5	-	9	6
	Aamot	6	3	3	6	-	8	6
	Stor-Elvdal	3	2	1	3	-	5	5
	Alvdal	13	7	6	11	2	5	5
	Tynset	15	5	10	15	-	12	11
	Tolga	13	6	7	13	-	6	6
	Kvikne	4	2	2	3	1	5	5

Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Fylke.	Tabell XIII (forts.) Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkulose.	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
VII.	Opland.....	197	81	116	185	12	149	117
	Jevnaker.....	6	2	4	5	1	4	2
	Lunner.....	7	1	6	7	-	4	1
	Gran.....	5	1	4	4	1	1	1
	Brandbu.....	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Land.....	12	7	5	11	1	12	10
	Nordre Land.....	9	6	3	9	-	6	6
	Sør-Aurdal.....	6	2	4	5	1	4	3
	Søndre Valdres.....	13	10	3	12	1	8	7
	Nordre Valdres.....	17	4	13	17	-	15	12
	Østre Slidre.....	9	5	4	9	-	8	5
	Toten.....	45	18	27	43	2	32	27
	Gjøvik.....	12	7	5	12	-	4	3
	Lillehammer.....	10	3	7	9	1	14	9
	Faaberg.....	11	5	6	10	1	2	2
	Øyer.....	5	-	5	4	1	6	4
	Gausdal.....	5	1	4	4	1	8	6
	Ringebu.....	6	1	5	6	-	3	3
	Søndre Fron.....	1	-	1	1	-	1	1
	Nordre Fron.....	6	3	3	5	1	3	3
	Vaagaa.....	-	-	-	-	-	-	-
	Lom.....	-	-	-	-	-	-	-
	Lesja.....	7	3	4	7	-	6	6
	Sel og Heidal.....	5	2	3	5	-	8	6
VIII.	Telemark.....	245	116	129	239	6	260	211
	Skien stadsfysikat.....	37	14	23	37	-	30	28
	— lægedistrikt.....	47	23	24	47	-	54	49
	Eidanger.....	-	-	-	-	-	14	10
	Langesund.....	6	4	2	5	1	7	6
	Bamble.....	11	6	5	11	-	13	12
	Kragerø.....	9	3	6	9	-	13	11
	Skaatøy.....	14	7	7	14	-	15	13
	Drangedal.....	12	6	6	12	-	15	12
	Holla.....	18	6	12	18	-	23	12
	Notodden.....	12	7	5	10	2	13	13
	Hjartdal.....	7	2	5	5	2	7	5
	Heddal.....	11	3	8	10	1	9	9
	Kviteseid.....	10	3	7	10	-	12	11
	Nissedal.....	11	7	4	11	-	3	1
	Laardal.....	1	1	-	1	-	6	6
	Fyresdal.....	4	2	2	4	-	2	2
	Vinje.....	3	1	2	3	-	5	5
	Tinn.....	32	21	11	32	-	19	6
IX.	Aust-Agder.....	159	78	81	148	11	116	80
	Risør.....	8	6	2	8	-	7	7
	Sendeled.....	-	-	-	-	-	-	-
	Dyvaag.....	11	1	10	10	1	-	-
	Holt.....	14	5	9	14	-	22	10
	Tromøy.....	15	8	7	15	-	10	8
	Arendal.....	27	10	17	26	1	9	9
	Vestre Nedenes.....	46	23	23	44	2	31	31
	Birkenes.....	9	7	2	7	2	4	4

Meldte tilfelle av tuberkulose sykdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Tabell XIII (forts.)		I alt.			Derav lungé- tuberkulose.	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
Fylke.	Lægedistrikter.	Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Aamli	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	11	7	4	11	-	8	4
	Vegusdal	2	1	1	2	-	6	2
	Bygland	7	4	3	5	2	8	1
	Valle.....	9	6	3	6	3	11	4
X.	Vest-Agder	194	91	103	187	7	146	118
	Kristiansand	57	31	26	52	5	32	31
	Oddernes	12	4	8	11	1	16	9
	Vennesla	12	2	10	12	-	8	7
	Søgne	9	5	4	9	-	7	7
	Mandal.....	11	3	8	11	-	8	7
	Halse	9	5	4	9	-	2	1
	Laudal	5	1	4	5	-	4	2
	Bjelland	16	6	10	15	-	-	-
	Audnedal	11	4	7	11	-	11	11
	Lyngdal	13	8	5	13	-	18	11
	Hægebostad	10	5	5	10	-	10	7
	Farsund	7	4	3	7	-	6	4
	Lista	7	4	3	7	-	8	8
	Kvinesdal	4	2	2	4	-	4	2
	Flekkefjord	10	7	3	10	-	12	11
	Sirdal	1	-	1	1	-	-	-
XI.	Rogaland	440	183	257	428	12	278	195
	Sokndal	6	3	3	6	-	5	5
	Lund	-	-	-	-	-	3	3
	Egersund	4	1	3	4	-	3	2
	Eigersund	9	5	4	9	-	7	7
	Time	21	9	12	21	-	19	19
	Sandnes	22	7	15	20	2	12	11
	Stavanger	174	70	104	172	2	75	56
	Hetland	26	9	17	25	1	15	15
	Høgsfjord.....	8	2	6	8	-	3	3
	Finnøy	8	3	5	8	-	2	2
	Hjelmeland	6	4	2	6	-	7	4
	Sand	23	10	13	21	2	25	7
	Nedstrand	4	2	2	4	-	1	1
	Skudenes	1	-	1	1	-	4	4
	Kopervik	33	13	20	29	4	35	21
	Haugesund	63	31	32	63	-	45	23
	Skaare	15	6	9	14	1	10	6
	Skjold.....	17	8	9	17	-	7	6
XII.	Hordaland	231	107	124	224	7	207	125
	Sveio.....	6	1	5	6	-	4	2
	Skaanevik	9	6	3	8	1	6	6
	Ølen	6	3	3	6	-	4	2
	Stord	4	2	2	4	-	1	1
	Finnaas	11	7	4	11	-	7	7
	Tysnes	5	1	4	5	-	4	2
	Kvinnherad.....	-	-	-	-	-	-	-
	Ullensvang	20	12	8	18	2	26	9
	Ulvik	-	-	-	-	-	-	-

Meldte tilfelle av tuberkuløse sygdommer i 1919 ifølge de Innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Fylke.	Tabell XIII (forts.) Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkulose	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Røldal	3	2	1	3	-	1	1
	Ytre Hardanger	8	5	3	8	-	6	5
	Kvam	2	-	2	2	-	-	-
	Voss	15	4	11	15	-	10	10
	Fana	22	9	13	22	-	28	14
	Fusa	14	7	7	14	-	6	5
	Askey	6	3	3	6	-	3	3
	Sund-Austevoll	5	2	3	4	1	4	4
	Haus	15	11	4	14	1	43	13
	Bruvik	9	4	5	9	-	1	1
	Hosanger	5	3	2	4	1	5	5
	Lindaas	44	16	28	44	-	30	22
	Manger	22	9	13	22	1	18	13
XIII.	Bergen	147	68	79	147	-	138	107
XIV.	Sogn og Fjordane ...	219	106	113	203	16	180	154
	Aurland	13	6	7	9	4	6	6
	Lærdal	9	4	5	9	-	6	6
	Luster	19	6	13	18	1	11	11
	Hafslo	12	6	6	11	1	2	2
	Sogndal	2	-	2	2	-	5	4
	Leikanger	4	1	3	4	-	3	2
	Balestrand	3	-	3	3	-	3	3
	Vik	9	5	4	8	1	5	4
	Kyrkjebø	4	2	2	4	-	4	4
	Lavik	14	5	9	14	-	12	9
	Gulen	12	7	5	11	1	7	7
	Gaular	-	-	-	-	-	2	2
	Fjaler	10	6	4	10	-	6	5
	Askvoll	7	4	3	7	-	7	5
	Indre Søndfjord	4	1	3	4	-	1	-
	Bremanger	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn	6	1	5	6	-	6	6
	Naustdal	5	2	3	5	-	5	4
	Ytre Nordfjord	3	3	-	3	-	13	9
	Selje	17	12	5	17	-	20	15
	Davik	13	8	5	12	1	8	6
	Nordfjordeid	11	9	2	11	-	21	20
	Gløppen	18	11	7	17	1	9	9
	Innvik	24	7	17	18	6	18	15
XV.	Møre	415	174	241	397	18	326	249
	Vannylven	7	2	5	7	-	10	5
	Sande	7	4	3	7	-	2	2
	Herøy	13	8	5	13	-	8	8
	Ulstein	7	3	4	7	-	15	6
	Ørsta	8	3	5	8	-	7	7
	Volda	-	-	-	-	-	-	-
	Hjørundfjord	2	1	1	1	1	5	3
	Stranda	13	12	1	13	-	4	4
	Norddal	4	1	3	3	1	3	2
	Ørskog	22	10	12	22	-	11	11
	Nordre Søndmør	15	7	8	15	-	32	21

Meldte tilfelle av tuberkuløse sygdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Fylke.	Tabell XIII (forts.) Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkulose.	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Aalesund	47	19	28	46	1	30	23
	Haram	-	-	-	-	-	-	-
	Molde	34	13	21	31	3	21	15
	Bud	36	18	18	34	2	24	20
	Vestnes	17	2	15	17	-	6	6
	Grytten	12	3	9	12	-	9	8
	Eid	17	7	10	17	-	5	5
	Neset	9	2	7	9	-	7	4
	Kvernes	38	12	26	31	7	18	14
	Gjemnes	13	6	7	13	-	10	10
	Kristiansund	45	18	27	44	1	44	32
	Sunnal	7	1	6	7	-	5	5
	Tingvoll	5	2	3	5	-	3	3
	Stangvik	2	1	1	2	-	5	5
	Surndal	4	1	3	4	-	10	7
	Rindal	1	1	-	1	-	5	2
	Aure	12	16	2	12	-	8	7
	Halsa	13	6	7	11	2	13	10
	Edøy	5	1	4	5	-	6	4
XVI.	Sør-Trøndelag	604	273	331	601	3	382	316
	Trondhjem	197	88	109	197	-	118	96
	Strinda	47	19	28	47	-	16	16
	Malvik	25	8	17	25	-	17	14
	Leinstrand	29	10	19	29	-	11	11
	Børsa	16	9	7	16	-	9	7
	Selbu	13	7	6	13	-	8	8
	Røros	29	10	19	29	-	24	24
	Singsaas	31	19	12	31	-	18	10
	Støren	30	13	17	30	-	19	17
	Melhus	15	8	7	15	-	21	13
	Opdal	5	3	2	5	-	4	3
	Rennebu	16	5	11	16	-	16	10
	Orkedal	35	9	26	35	-	31	31
	Hemne	16	12	4	16	-	11	9
	Hittra	15	7	8	15	-	10	9
	Frøya	31	21	10	31	-	6	3
	Bjugn	16	9	7	16	-	19	12
	Ørland	13	4	9	11	2	8	8
	Indre Fosen	-	-	-	-	-	-	-
	Bjørnør	6	2	4	6	-	3	3
	Aafjord	19	10	9	18	1	13	12
XVII.	Nord-Trøndelag	186	87	99	181	5	161	127
	Stjørdal	42	20	22	42	-	33	31
	Frosta	7	4	3	6	1	11	7
	Leksvik	-	-	-	-	-	-	-
	Skogn	25	13	12	23	2	23	15
	Levanger	14	4	10	14	-	13	13
	Verdal	18	8	10	18	-	24	15
	Inderøy	2	1	1	2	-	4	3
	Verran	3	2	1	3	-	2	2

Meldte tilfelle av tuberkuløse sygdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Fylke.	Tabell XIII (forts.) Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkulose.	Tuberkulose i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Stenkjær	7	2	5	7	-	3	2
	Stod	10	7	3	10	-	9	6
	Beitstad	15	4	11	14	1	5	2
	Grong	-	-	-	-	-	-	-
	Snaasa	-	-	-	-	-	-	-
	Lierne	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos	12	6	6	11	1	11	10
	Klinga	-	-	-	-	-	-	-
	Overhalla	2	-	2	2	-	5	5
	Flatanger	4	3	1	4	-	4	4
	Fosnes	8	6	2	8	-	7	6
	Kolvereid	1	-	1	1	-	5	4
	Vikna	8	3	5	8	-	1	1
	Leka	8	4	4	8	-	1	1
XVIII.	Nordland	532	246	286	506	26	414	285
	Bindal	8	3	5	8	-	11	9
	Vik	-	-	-	-	-	-	-
	Velfjord	9	7	2	9	-	4	4
	Brønnøy	14	5	9	12	2	9	9
	Vega	1	1	-	1	-	10	5
	Tjøtta	3	-	3	3	-	4	4
	Alstahaug	21	6	15	20	1	12	11
	Herøy	11	7	4	11	-	9	9
	Vefsn	-	-	-	-	-	-	-
	Mosjøen	-	-	-	-	-	-	-
	Hattfjellidal	1	-	1	1	-	1	-
	Hemnes	9	4	5	9	-	7	7
	Nesna	10	4	6	10	-	8	8
	Mo	14	8	6	13	1	9	5
	Lurøy	11	6	5	9	2	6	6
	Rødøy	10	7	3	8	2	7	7
	Meløy	16	8	8	16	-	15	10
	Gildeskaal	21	9	12	21	-	15	13
	Bodø	14	6	8	14	-	11	11
	Bodin	23	10	13	23	-	12	5
	Skjerstad	5	2	3	5	-	4	3
	Saltdal	18	6	12	15	3	9	7
	Fauske	37	17	20	36	1	33	11
	Sørfold	-	-	-	-	-	-	-
	Nordfold	2	2	-	2	-	-	-
	Steigen	5	2	3	5	-	1	1
	Hamarøy	14	8	6	14	-	3	2
	Lødingen	5	-	5	5	-	14	6
	Tystfjord	12	6	6	12	-	9	6
	Narvik	19	7	12	19	-	12	8
	Ankenes	15	9	6	15	-	12	8
	Ofoten	-	-	-	-	-	-	-
	Værøy	2	1	1	2	-	3	2
	Flakstad	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	13	4	9	13	-	36	19
	Borge	24	15	9	24	-	10	10
	Gimseøy	2	-	2	2	-	6	2
	Vaagan	23	8	15	22	1	19	13

Meldte tilfælde av tuberkuløse sygdommer i 1919 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Fylke.	Tabell XIII (forts.) Lægedistrikter.	I alt.			Derav lunge- tuberkuløse.	Tuberkuløse i andre organer.	Utgått.	
		Sum.	M.	K.			I alt.	Derav døde.
	Hadsel	88	39	49	76	12	37	30
	Bø	15	8	7	14	1	27	14
	Øksnes	7	4	3	7		3	2
	Sortland	18	12	6	18	-	11	8
	Dverberg	12	5	7	12	-	15	10
XIX.	Troms	369	176	193	358	11	225	166
	Trondenes	56	30	26	54	2	29	20
	Kvæfjord	5	2	3	5	-	4	3
	Bjarkøy	5	-	5	5	-	3	3
	Ibestad	46	24	22	44	2	20	11
	Salangen	30	17	13	29	1	19	11
	Sørreisa	-	-	-	-	-	-	-
	Tranøy	12	7	5	12	-	6	6
	Berg	5	2	3	5	-	1	1
	Lenvik	26	12	14	26	-	14	12
	Maalselv	18	11	7	15	3	15	13
	Bardu	11	9	2	11	-	6	4
	Balsfjord	23	12	11	22	1	16	8
	Tromsø	40	11	29	40	-	32	26
	Tromsøysund	19	7	12	19	-	21	14
	Lyngen	27	12	15	27	-	22	19
	Karlsøy	15	5	10	15	-	5	5
	Skjervøy	31	15	16	29	2	12	10
XX.	Finnmark	196	85	111	192	4	148	99
	Alta	29	15	14	29	-	13	10
	Talvik	28	10	18	28	-	22	7
	Loppa	9	6	3	9	-	7	7
	Hammerfest	24	10	14	22	2	25	23
	Maasøy	6	2	4	6	-	2	2
	Kjelvik	13	1	12	13	-	9	5
	Kistrand	12	5	7	11	1	3	2
	Karasjok	4	2	2	4	-	7	4
	Lebesby	3	1	2	3	-	2	1
	Gamvik	-	-	-	-	-	-	-
	Tana	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø	18	7	11	18	-	14	14
	Vadsø	11	5	6	11	-	21	15
	Sør-Varanger	39	21	18	38	1	23	9

Tilsammen i 1ste uke	74
- 2den «	28
- 3dje «	16
- 4de «	4
- 5te «	3
- 7de «	1
- 8de «	3

Dødeligheten av lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départe-

Tabell XIV.	1919.				Forhold av dødsfall		
	Opgitte dødsfall ved				til alle opgitte dødsfall ved		
	sygdom.	lunge- tuber- kulose.	epide- miske syg- dommer.	ikke epide- miske syg- dommer.	sygdom i pct.		
				1917.	1918.	1919.	
Riket	30737	3943	7667	23070	14,5	10,7	12,8
Byer	9281	1240	2419	6862	14,4	10,7	13,4
Bygder	21456	2703	5248	16208	14,6	10,7	12,6
Fylker:							
1. Kristiania	3044	391	788	2256	13,9	11,4	12,8
2. Akershus	1949	232	530	1419	11,9	10,5	11,6
3. Østfold	1871	212	555	1316	10,2	7,4	11,3
4. Buskerud	1588	153	348	1240	9,9	7,9	9,6
5. Vestfold	1403	139	348	1055	12,0	7,4	9,9
6. Hedmark	1764	269	306	1378	14,1	11,4	15,2
7. Opland	1165	110	221	944	12,5	7,5	9,4
8. Telemark	1420	207	347	1073	16,6	10,4	14,6
9. Aust-Agder	960	103	207	753	11,9	8,8	10,7
10. Vest-Agder	1073	133	270	803	13,7	11,2	12,4
11. Rogaland	1847	211	524	1323	14,4	11,1	11,4
12. Hordaland	1679	152	463	1216	14,1	10,0	9,1
13. Bergen	1223	155	315	908	16,4	12,1	12,6
14. Sogn og Fjordane	1137	155	219	918	12,6	11,9	13,6
15. Møre	1983	263	433	1550	15,5	11,6	13,3
16. Sør-Trøndelag	2193	342	522	1671	19,1	13,6	15,6
17. Nord —	1108	159	254	854	15,0	10,4	14,4
18. Nordland	1587	282	367	1220	19,7	15,1	17,8
19. Troms	1025	163	305	720	18,5	12,2	15,9
20. Finnmark	718	112	265	453	22,8	13,0	15,6
Kristiania og Bergen	4267	546	1103	3167	14,6	11,6	12,8
De øvrige byer	5014	694	1316	3695	14,3	10,1	13,8

På lægernes dødslistes er opført 205 dødsfall på barselseng med opgave over dødsårsaker, se tabell IX, hvor tillike dødsårsakene for de efter obstetriciske operasjoner døde kvinder er opgitt,

Kikhoste (tussis convulsiva) utgjorde 3,1 pct. av alle opgitte epidemiske sygdomstilfeller mot 2,0 pct. i 1918.

forskjellige fylker for årene 1917—1919.

ments pendant les années de 1917—1919.

av lungetuberkulose			Dødeligheten av lungetuberkulose (pro mille av folkemengden).					
til dødsfall av ikke epidemiske sykdomme i pct.			Efter lægernes opgaver.			Efter utregning av alle dødsfall.		
1917.	1918.	1919.	1917.	1918.	1919.	1917.	1918.	1919.
17,5	17,8	17,1	1,66	1,60	1,52	1,93	1,82	1,77
18,1	18,2	18,1	1,74	1,67	1,52	1,92	1,83	1,77
17,3	17,6	17,7	1,62	1,56	1,53	1,94	1,76	1,77
17,9	18,2	17,3	1,61	1,69	1,52	1,78	1,86	1,76
14,4	16,6	16,3	1,22	1,35	1,34	1,23	1,13	1,21
12,8	12,9	16,1	1,19	1,13	1,35	1,33	1,23	1,48
12,4	13,8	12,3	1,18	1,24	1,14	1,65	1,36	1,19
14,4	13,6	13,2	1,53	1,17	1,18	1,74	1,23	1,38
16,5	19,3	19,5	1,54	1,77	1,84	1,69	1,88	2,02
14,3	12,3	11,6	1,38	1,07	0,88	1,52	1,18	1,11
19,6	17,8	19,3	1,64	1,38	1,72	1,97	1,56	1,94
14,2	15,2	13,7	1,70	1,63	1,43	1,87	1,75	1,56
15,9	17,2	16,6	1,78	1,71	1,63	1,95	1,86	1,91
17,5	18,4	15,9	1,69	1,44	1,30	1,92	1,69	1,55
17,0	17,7	12,5	1,47	1,29	1,02	1,85	1,74	1,30
19,9	19,9	17,1	1,92	1,97	1,70	1,96	1,98	1,75
14,5	17,9	16,9	1,55	1,80	1,75	1,75	2,11	2,11
17,9	18,0	17,0	1,92	1,80	1,70	2,08	1,88	1,89
23,0	21,7	20,5	2,52	2,26	2,08	2,75	2,40	3,41
17,6	16,0	18,7	2,10	1,56	1,81	2,34	1,68	2,04
24,2	23,6	23,1	1,74	1,40	1,67	2,77	2,44	2,57
23,9	24,4	22,6	2,09	2,06	1,87	2,93	2,50	2,51
28,0	23,0	24,7	2,88	2,25	2,58	4,40	2,80	3,10
18,5	18,6	17,2	1,69	1,76	1,57	1,84	1,87	1,76
17,8	17,9	18,8	1,78	1,60	1,48	1,99	1,77	2,21

Influenza utgjorde 26,2 pct. av alle opgitte epidemiske sygdomstilfeller mot 64,2 pct. i 1918. Dødelighetsprocenten var 2,3.

Lungebetendelse (pneumonia crouposa) utgjorde 3,8 pct. av alle opgitte epidemiske sygdomstilfeller. Dødelighetsprocenten var 20,3 mot 23,4 i 1918.

Antallet av sinnssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av
og kom-

Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'état
de l'état et des

Tabell XV.		Antall sinnssyke.		Utgifter. Kr.
Fylker.		I alt.	Derav på asyl.	
I.	Kristiania.....	1008	708	962 101,21
II.	Akershus fylke	279	212	285 799,00
	Byer	5	2	2 781,19
	Bygder.....	274	210	283 017,81
III.	Østfold fylke ..	374	272	366 929,13
	Byer	113	73	110 144,20
	Bygder	261	199	256 784,93
IV.	Buskerud fylke ..	293	99	218 527,53
	Byer	84	26	65 596,23
	Bygder... ..	209	73	152 931,29
V.	Vestfold fylke ..	360	101	246 007,16
	Byer ..	122	31	93 687,56
	Bygder.....	238	70	152 319,60
VI.	Hedmark fylke ..	399	238	397 956,70
	Byer ..	21	11	20 317,19
	Bygder ..	378	227	377 639,51
VII.	Opland fylke ..	268	239	294 793,56
	Byer ..	21	20	25 624,28
	Bygder..	247	219	269 169,28
VIII.	Telemark fylke ..	471	248	456 445,65
	Byer ..	132	42	91 983,47
	Bygder. .	339	206	364 462,18
IX.	Aust-Agder fylke.....	336	140	255 960,42
	Byer ..	82	34	66 423,09
	Bygder. .	254	106	189 537,33
X.	Vest Agder fylke... ..	363	184	321 940,07
	Byer ..	102	70	79 373,09
	Bygder....	261	114	242 566,98

^{27/6} 1891 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat muner.

d'après la loi du ^{27/6} 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

	Fylker.	Antall sinnssyke.		Utgifter. Kr.
		I alt.	Derav på asyl.	
XI.	Rogaland fylke	468	252	469 738,86
	Byer	199	119	198 070,08
	Bygder	269	133	271 668,78
XII.	Hordaland fylke	425	261	327 105,47
XIII.	Bergen	340	278	393 530,22
XIV.	Sogn og Fjordane fylke...	198	87	172 647,88
	By	9	1	374,22
	Bygder	197	86	172 273,66
XV.	Møre fylke	420	237	388 302,75
	Byer	90	61	82 689,92
	Bygder	330	176	305 612,83
XVI.	Sør-Trøndelag fylke	415	253	366 084,96
	By	181	131	160 598,99
	Bygder	234	122	205 485,97
XVII.	Nord-Trøndelag fylke	244	110	189 264,85
	Byer	25	12	19 056,71
	Bygder	219	98	170 207,64
XVIII.	Nordland fylke	331	192	280 506,27
	Byer	28	20	19 205,74
	Bygder	303	172	261 300,53
XIX.	Trøms fylke	186	103	157 486,00
	Byer	26	19	25 486,00
	Bygder	160	84	132 000,00
XX.	Finnmark fylke	96	58	68 279,45
	Byer	27	18	20 227,22
	Bygder	69	40	48 052,23
	I hele riket	7 274	4 272	6 619 406,63
	Byer	2 607	1 676	2 437 270,61
	Bygder	4 667	2 596	4 182 136,02

Utdrag av jormødrenes bøker.

Extrait des registres des sages-femmes.

Tabell XVI.	Barselkvinder.							Barn.								
	Sum.	Derav:						Sum.	Derav:							
		Førstefødende.	Flerfødende.	Uopgitt.	Gifte.	Ugifte.	Uopgitt.		Mannkjønn.	Kvindekjønn.	Uopgitt.	Levende.		Dødfødte.		Uopgitt.
												Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Riket	52692	14168	38380	144	49238	3396	58	53460	27757	25401	302	26039	23867	955	798	1801
Byer.....	16281	5155	11126	-	14912	1369	-	16521	8497	8021	3	7583	7174	330	312	1122
Bygder.....	36411	9013	27254	144	34326	2027	58	36939	19260	17380	299	18456	16693	625	486	679
Fylker:																
1. Kristiania	4776	1872	2904	-	4162	614	-	4862	2501	2361	-	2378	2251	123	110	-
2. Akershus	3207	912	2295	-	2998	172	37	3255	1666	1586	-	1611	1541	55	45	3
3. Østfold.....	3311	872	2432	7	3131	180	-	3360	1733	1627	-	1626	1540	74	49	71
4. Buskerud	2902	758	2144	-	2777	125	-	2950	1553	1397	-	1493	1336	58	61	2
5. Vestfold.....	2621	711	1910	-	2519	100	2	2646	1357	1279	10	1308	1243	49	34	12
6. Hedmark	3391	782	2609	-	3132	259	-	3442	1841	1601	-	1778	1556	63	45	-
7. Oppland	2636	681	1955	-	2335	299	2	2671	1381	1290	-	1333	1244	45	44	5
8. Telemark	2402	610	1788	4	2324	70	8	2434	1319	1115	-	1268	1050	37	31	48
9. Aust-Agder	1387	362	1016	9	1350	37	-	1402	746	655	1	721	645	24	10	2
10. Vest- —	1634	412	1222	-	1585	49	-	1662	846	812	4	825	789	21	23	4
11. Rogaland	3949	955	2927	67	3782	167	-	4008	2134	1874	-	1539	1330	42	44 ¹⁾	1053
12. Hordaland	3079	685	2394	-	3022	57	-	3114	1648	1465	1	1577	1398	49	41	49
13. Bergen	1882	579	1303	-	1753	129	-	1907	978	929	-	949	905	29	24	-
14. Sogn og Fjordane.....	1562	393	1169	-	1519	43	-	1582	850	732	-	828	711	22	19	2
15. Møre	3499	885	2566	48	3350	148	1	3540	1832	1707	1	1657	1557	60	43	223
16. Sør-Trøndelag.....	3667	995	2672	-	3229	438	-	3725	1792	1663	270	1705	1601	86	62	271
17. Nord- —	1670	462	1207	1	1549	121	-	1696	873	814	9	845	790	28	24	9
18. Nordland	2598	689	1909	-	2389	209	-	2647	1397	1247	3	1338	1181	44	45	39
19. Troms	1705	373	1324	8	1584	113	8	1732	883	849	-	851	821	28	24	8
20. Finnmark	814	180	634	-	748	66	-	825	427	398	-	409	378	18	20	-

¹⁾ Av disse var fra Stavanger by 992 levende og 55 dødfødte, men kjønn ikke opgitt.

Utdrag av jormødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XVI (forts.).	Barn (forts.).																	Tvillingfødsler.	Trillingfødsler.
	Fosterleier:					Fødselen fullendt ved				Av fostrene var:									
	Isseleie.	Ansiktsleie.	Sete- eller fotleie.	Tverrleie.	Annet eller uopgitt leie.	tang.	vending.	uttrekning.	etterbyrdsoperasjoner.	Aborter (født i 5te, 6te og 7de kalendermåned).		Ufullbårne (født i 8de kalendermåned).		Fullbårne (født etter 8de kalendermåned).		Uopgitt.			
										Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.				
Riket	50127	254	1661	232	1186	172	132	258	255	239	183	560	548	25850	23643	2437	748	20	
Byer	15677	53	601	58	132	-	14	52	33	109	95	165	187	7465	7062	1448	236	2	
Bygder	34450	201	1060	174	1054	172	118	206	222	130	88	395	361	18385	16581	989	512	18	
Fylker:																			
1. Kristiania	4576	15	214	18	39	-	-	-	-	46	35	65	68	2390	2258	-	84	1	
2. Akershus	3066	13	88	11	77	22	8	15	5	19	13	42	45	1604	1529	3	48	-	
3. Østfold	3202	11	97	22	28	13	3	11	10	21	9	36	39	1540	1441	1)	274	47	
4. Buskerud	2765	20	85	13	67	6	13	11	13	18	15	26	30	1466	1326	69	46	1	
5. Vestfold	2548	20	55	11	12	22	6	10	3	14	12	17	12	1324	1251	16	25	-	
6. Hedmark	3235	17	81	17	92	31	14	14	30	21	15	33	44	1750	1505	74	51	-	
7. Oppland	2476	13	65	15	102	12	7	14	24	8	7	42	33	1332	1248	1	33	1	
8. Telemark	2195	15	53	2	169	-	2	7	9	9	3	20	27	1186	999	190	32	-	
9. Aust-Agder	1332	10	40	4	16	6	-	2	4	8	-	14	13	717	636	14	13	1	
10. Vest- —	1547	2	62	13	38	-	8	13	8	3	2	21	9	810	780	37	28	-	
11. Rogaland	3758	14	136	26	74	8	12	37	32	12	15	20	23	1550	1337	2)	1051	59	
12. Hordaland	2919	15	92	15	73	2	8	17	19	6	3	31	28	1578	1396	72	33	1	
13. Bergen	1803	8	78	3	15	-	3	10	3	10	10	20	25	948	894	-	25	-	
14. Sogn og Fjordane	1479	3	41	12	47	9	8	16	26	4	6	16	4	829	719	4	18	1	
15. Møre	3288	8	124	6	114	6	8	16	10	9	6	37	28	1693	1582	185	41	-	
16. Sør-Trøndelag	3501	21	131	17	55	7	7	14	9	18	10	44	44	1705	1589	315	56	1	
17. Nord- —	1600	9	55	6	26	4	3	7	2	3	9	24	22	821	772	45	26	-	
18. Nordland	2474	28	77	12	56	22	13	29	21	3	5	30	27	1360	1194	28	47	1	
19. Troms	1583	9	58	6	76	2	8	9	16	4	5	12	21	863	819	8	25	1	
20. Finnmark	780	3	29	3	10	-	1	6	11	3	3	10	6	384	368	51	11	-	

1) Derav 162 fullbårne, men kjønn ikke opgitt. 2) Blandt disse var i Stavanger 19 aborter, 32 ufullbårne og 996 fullbårne, men kjønn ikke opgitt.

Av lægene utførte
Opérations obstétricales

Tabell XVII.					
	Barsel- kvinder.	Opera- sjoner.	Forhold i pct.	Tangfor- løsning.	Vending.
Riket	58885	2520	4,3	1968	184
Fylker:					
1. Kristiania	4906	598	12,1	470	26
2. Akershus	3381	82	2,4	70	8
3. Østfold	3444	307	8,9	247	37
4. Buskerud	2966	80	2,7	67	7
5. Vestfold	2672	92	3,4	69	8
6. Hedmark	3471	146	4,2	117	6
7. Opland	2940	84	2,9	69	10
8. Telemark	2754	82	3,0	73	3
9. Aust-Agder	1577	45	2,9	37	4
10. Vest-Agder	1778	54	3,0	44	3
11. Rogaland	4252	231	5,4	170	18
12. Hordaland	3607	63	1,7	48	5
13. Bergen	1934	181	9,4	128	6
14. Sogn og Fjordane	1894	39	2,1	36	3
15. Møre	3799	97	2,6	70	7
16. Sør-Trøndelag	3941	146	3,8	99	14
17. Nord-Trøndelag	1913	57	3,0	53	3
18. Nordland	4154	87	2,1	65	10
19. Troms	2233	35	1,6	27	6
20. Finnmark	1279	14	1,1	9	-

¹⁾ Som indikasjon er opgitt tuberkulose 4, ulcus ventriculi 2, empyem 1, vitia org. cordis 1,

Med hensyn til de øvrige epidemiske sygdommer henvises til tabellene IV og V.

Veneriske sygdommer. Om de meldte tilfeller henvises til tabell X og om de på rikets sykehus behandlede til tabell XI.

Spedalskhet (lepra). Tabell XII gir en oversikt over til- og avgang i årets løp av spedalske i anstaltene. I medisinalberetningen for 1915 inneholder tabell XIV opgave over tallene av kjendte tilfeller i tiåret 1875—1885 og efterfølgende femårsgrupper.

For øvrig henvises til Norges offisielle statistikk VI. 108. De spedalske i Norge, beretning for femåret 1911—1915.

Tabell XIII gir opplysning om de meldte tilfeller av **tuberkuløse sygdommer** innen rikets fylker og distrikter. Tabellen er utarbeidet efter de inn-

obstetriciske operasjoner.

faites par les médecins.

Ut- trekning.	Partus præma- turus arti- ficialis.	Hystero- tomi. Keiser- snitt.	Hebo- steotomi.	Per- forasjon.	Embry- otomi. Decapi- tasjon.	Efter- byrds- operasjon.	Abortus provo- catus. ¹⁾	Laparo- tomi.
138	38	19	2	22	6	128	11	2
42	14	16	2	6	1	19	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	1
9	4	-	-	2	-	6	1	1
3	-	-	-	-	-	3	-	-
5	1	-	-	1	-	5	3	-
2	-	-	-	3	-	17	1	-
1	-	-	-	-	-	4	-	-
-	1	-	-	-	-	5	-	-
2	-	-	-	-	-	2	-	-
2	1	-	-	1	-	3	-	-
16	1	-	-	2	-	24	-	-
3	-	-	-	2	2	3	-	-
30	9	2	-	-	-	6	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	-	-	1	-	5	2	-
9	2	1	-	1	2	18	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-
6	1	-	-	1	1	1	2	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	2	-	2	1	-

psykose 1, trangt bekken 1 og langvarig blødning 1.

sendte utdrag av helserådenes tuberkuloseprotokoller (jfr. lov av 8de mai 1900). Den inneholder også opgaver over de ved død av protokollene utgatte.

Lungetuberkulose (tuberculosis pulmonum, phthisis) er opgitt som dødsårsak for 3 940 personer.

Tabell XIV gir opplysning om dødsfall av lungetuberkulose i riket, dets byer, bygder og fylker for årene 1917—1919 i forhold (procent) til alle kjendte dødsfall ved sykdom, til dødsfall av ikke epidemiske sykdommer og i forhold (pro mille) til folkemengden.

På de almindelige sykehus er opgitt behandlet 1 559 patienter lidende av denne sykdom.

De kjendte dødsfall av tuberkuløs hjernebetendelse, miliærtuberkulose og tuberkulose i andre organer var tilsammen 1 085. Se tabell XXIII.

Av **kreft** (cancer, sarcoma) kjendes i alt 2 524 dødsfall. Se tabell XXIII. **Sinnssygd**om (insania). På sykehus innkom i 1919 619 sinnssyke, i 1918 219, i 1917 155. Der er opgitt 183 dødsfall av sinnssygd om uten angivelse av sekundær dødsårsak.

På rikets sinnssykeasyler lå tilbake ved utgangen av 1918 3 993 patienter. I løpet av 1919 innkom 1 537; tallet på alle behandlede var 5 530, men av disse var 7 innlagt 2 ganger i årets løp. Tallet på utgatte var 1 330, derav 352 døde. Tilbakeiggende ved årets utgang var 4 200. Tallet på forpleiningsdager var 1 490 606 og det gjennomsnittlige daglige middelbelegg for alle asyler 4 084. For det offentliges regning behandledes 4 855 eller 87,8 pct. av de i alt i året behandlede syke. De på asylene inntrufne dødsfall er henført under de nærmere kjendte dødsårsaker i det fylke, hvor asylet ligger. Tallet på asyler var ved årets utgang 21 med i alt 3 976 sykeplasser; nærmere redegjørelse for asylenes virksomhet i 1919 finnes i Norges offisielle statistikk VII. 71.

Tabell XV gir efter de fra fylkene innkomne oppgaver opplysning om tallet på sinnssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av 27de juni 1891 og om de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner.

Ifølge ovennevnte lov som tråtte i kraft 1ste januar 1892, erstattes $\frac{4}{10}$ av utgiftene ved fattige sinnssykes forpleining av statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ utredes av vedkommende fylkes- eller bykommune, dog således, at inntil halvdel av fylkeskommunenes tilskudd kan overføres på vedkommende fattigdistrikt.

Tabell XVI gir opplysning om tallet på **b a r s e l k v i n d e r**, som har brukt jormor, med fordeling på fylkene og rikets byer og bygder. Tabellen er utarbeidet efter de utdrag av jormødrenes bøker, som er foretatt av ordførerne i helse-rådene. Den inneholder tillike oppgave over, hvor mange kvinner var første-fødende og flerfødende, enn videre hvor mange var gifte og ugifte. For barnenes vedkommende er, såvidt meddelelse derom foreligger, opgitt kjønn og fødselens utfall, fostrenes leier og utviklingsgrad, enn videre tallet på tvilling- og trilling-fødsler.

Ifølge oppgave fra det Statistiske Centralbyrå fødte 58 885 kvinner i 1919 (16 244 i byene og 42 641 i bygdene) i alt 59 749 barn. Jordmødrene skulde således i henhold til tabell XVI ha betjent 89,4 pct. av fødende kvinder (100,0 pct. i byene og 85,5 pct. i bygdene). Av 853 kvinner (14,5 pro mille), som i henhold til byråets oppgaver fødte flere enn 1 barn, var 842 (14,3 pro mille) tvillingfødende, 11 (0,2 pro mille) trillingfødende.

Med hensyn til de av lægerne utførte **obstetriciske operasjoner** og utfallet ved disse såvel for mødre og barn som efter de forskjellige indikasjoner, henvises til tabellene XVII og XIX.

Tabell XX viser tallet på **fødte** og **døde** i riket og fylkene; den er et utdrag av de fra det Statistiske Centralbyrå meddelte oppgaver over folkemengdens bevegelse i året.

Tabell XXI inneholder en fordeling av **fødte** og **døde** m. v. på rikets byer og bygder.

Av nedenstående ses forholdet mellem fødte og døde og forholdet mellem det Statistiske Centralbyrås og lægernes oppgaver over døde.

	Levende fødte.	Døde.	Overskudd av fødte.	Forhold mellem fødte og døde.
Riket	58 366	35 676	22 690	100 : 61,1
Byene	16 000	10 780	5 220	— 67,4
Bygdene	42 366	24 896	17 470	— 58,8

Obstetriciske operasjoners utfall for mødre og barn.
Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Operasjon.	Tabell XVIII. Samlet antall opera- sjoner.	Mødre ¹⁾ .				Barn.			
		Utfallet er opgitt for	Derav døde ²⁾ .	Forhold i pct.		Utfallet er opgitt for	Derav var død- fødte.	Forhold i pct.	
				i 1918.	i 1919.			i 1918	i 1919.
Tangforløsning.	1968	1935	10	0,5	0,5	1955	99	4,2	5,1
Vending	184	174	5	2,4	2,9	183	64	37,6	35,0
Uttrekning ved bek- kenendeleie	138	137	-	-	-	137	16	19,2	11,7
Partus præmaturus artificialis	38	37	-	-	-	36	2	27,3	5,6
Hysterotomi	19	19	4	-	2,1	19	4	21,4	21,1
Hebosteotom ¹	2	2	-	-	-	2	1	-	50,0
Perforasjon; kranio- tomi	22	22	5	8,4	2,3	-	-	-	-
Embryotomi; decapi- tasjon	6	6	-	25,0	-	-	-	-	-
Abortus provocatus	11	11	-	-	-	-	-	-	-
Efterbyrdsoperasjon	128	128	2	0,7	1,6	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge tvillinger er forløst ved kunsthjelp, er utfallet for moren som regel opført ved den på 2nen tvilling utførte operasjon. ²⁾ Dødsårsakene ses av tabell X.

	Døde.	Dødsfall med opgitt årsak ifl. lægenes opgaver.	For- hold i pct.	Døde med fradrag av dødsfall ved unaturlig død.	Dødsfall ved sykdom i henhold til lægenes opgaver.	For- hold i pct.
Riket	35 676	31 773	89,0	34 664	30 738	88,6
Byene	10 780	9 557	88,5	10 479	9 281	88,4
Bygdene	24 896	22 216	89,2	24 185	21 457	88,7

De av lægerne opgitte dødsårsaker i procentforhold til alle inntrufne dødsfall i riket, dets byer og bygder i de enkelte lægedistrikter ses av tabell XXII.

De hyppigste av lægerne opgitte dødsårsaker ved sykdom ses av tabell XXIII.

De opgitte dødsårsaker er sammenstillet i tabellene XXX - XXXIII. I tabell XXX finnes opgitt de kjente dødsårsaker i riket og fylkene, i tabell XXXI en opgave over alder og kjønn for de i riket døde med kjent dødsårsak. I tabell XXXII er anført dødsårsakene i byene og i tabell XXXIII opgave over kjønn og alder for de i byene døde.

Tallet på vaksinerte i riket utgjorde ifølge embedslægenes innberetning 46 240 eller 74,3 pct. av middeltallet av levende fødte i 3-året 1917—1919.

Utfall av de obstetriciske operasjoner efter de forskjellige indikasjoner.

Résultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par hystérotomi, F) par hébostéotomi, G) par perforation, H) par embryotomi, I) par avortement provoqué, — d'après les indications différentes.

Tabell XIX. Indikasjon.	I alt utførte operasjoner.	Mødre			Barn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgitt utfall.
A. Tangforløsning.							
Risvekkelse; langsom fremgang etc.	1536	1513	5	1	1488	46	2
Trangt bekken	116	115	-	-	96	19	1
Barselkrampe (truende barselkr.; albuminuri)	56	50	5	-	49	7	-
Placenta prævia og blødning	1	1	-	-	1	-	-
Ueftergivelige fødselsdeler	41	41	-	-	39	2	-
Blødning; for tidlig løsning av norm. sitt. placenta	5	4	-	-	3	2	-
Fare for moren (sygdom, utmattelse etc.)	10	10	-	-	7	3	-
Dystoki	12	12	-	-	12	-	-
Forhodelleie; isseleie med pannen fortil	43	43	-	-	41	2	-
Skakt hodelleie	6	6	-	-	6	-	-
Ansiktsleie	5	5	-	-	4	1	-
Dyp tverstand	7	7	-	-	7	-	-
Stort fosterhode	10	10	-	-	9	1	-
Fremfall av navlesnor	9	8	-	-	2	7	-
Fare for fosterets liv	93	93	-	-	86	7	-
Andre indikasjoner	3	2	-	1	2	2	1
Uopgitt indikasjon	15	5	-	10	6	-	9
Tilsammen	1968	1925	10	12	1856	99	13
		1947			1968		
B. Vending.							
Risvekkelse etc.	30	30	-	-	27	3	-
Trangt bekken	22	22	-	-	13	9	-
Barselkrampe etc.	12	8	3	-	8	4	-
Placenta prævia og blødning	25	23	2	-	11	14	-
Blødning; for tidlig løsning av placenta	1	1	-	-	-	1	-

Indikasjon.	I alt utførte operasjoner.	Mødre			Barn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgitt utfall.
Tverleie	83	77	-	-	50	33	-
Fremfall av navlesnor	1	1	-	-	1	-	-
Fare for fosteret	4	4	-	-	4	-	-
Andre indikasjoner	4	2	-	1	3	-	1
Uopgitt indikasjon	2	1	-	-	2	-	-
Tilsammen	184	169	5	1	119	64	1
		175			184		
C. Uttrekning.							
Risvekkelse etc.	84	84	-	-	74	9	1
Trangt bekken	3	3	-	-	2	1	-
Barselkrampe	5	5	-	-	5	-	-
Placenta prævia og blødning	3	3	-	-	1	2	-
Fremfall av navlesnor	10	10	-	-	9	1	-
Blødning; for tidlig løsning av norm. sitt. placenta	5	5	-	-	4	1	-
Fare for fosteret	25	25	-	-	23	2	-
Andre indikasjoner	2	2	-	-	2	-	-
Uopgitt indikasjon	1	-	-	1	1	-	-
Tilsammen	138	137	-	1	121	16	1
		138			138		
D. Partus præmaturus artificialis.							
Trangt bekken	22	22	-	-	21	1	-
Barselkrampe etc.	3	3	-	-	2	1	-
Blødning	3	3	-	-	1	1	1
Sygdømt	7	6	-	-	3	3	1
Avdøen av tidligere foster	3	3	-	-	3	-	-
Tilsammen	38	37	-	-	30	6	2
					38		

Tabell XIX (forts.). Indikasjon.	I alt utførte operasjoner.	Mødre			Barn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dedfødt.	uopgitt utfall.
E. Hysterotomi.							
Trangt bekken	5	4	1	-	4	1	-
Barselkrampe	8	5	3	-	5	3	-
For tidlig løsning av placenta ..	2	2	-	-	2	-	-
Placenta prævia	2	2	-	-	2	-	-
Fare for fosteret	2	2	-	-	2	-	-
Tilsammen	19	15	4	-	15	4	-
		19			19		
F. Hebosteotomi.							
Trangt bekken	2	2	-	-	1	1	-
					2		
G. Perforasjon.							
Trangt bekken	11	9	2	-	-	-	-
Barselkrampe	3	2	1	-	-	-	-
Stort fosterhode; hydrokefalos...	3	3	-	-	-	-	-
Dødt foster	1	-	1	-	-	-	-
Annen indikasjon	4	3	1	-	-	-	-
Tilsammen	22	17	5	-	-	-	-
		22					
H. Embryotomi.							
Tverleie	6	6	-	-	-	-	-
I. Abortus provocatus.							
Lungetuberkulose	4	4	-	-	-	-	-
Andre indikasjoner ¹⁾	7	7	-	-	-	-	-
Tilsammen	11	11	-	-	-	-	-

¹⁾ Jfr. anm. på tabell XVIII.

Fødte og døde.
Naissances et décès.

Tabell XX.	Fødte		Døde						
	levende.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulykkelige hendelser.	selvmord.	mord og drap.
Riket	58366	1383	35676	3677	401	155	874	130	8
Fylker:									
1. Kristiania	4813	160	3527	287	39	4	85	24	-
2. Akershus	3366	68	1795	178	20	5	46	4	-
3. Østfold	3417	75	2074	234	34	11	58	6	-
4. Buskerud	2949	68	1666	170	18	5	39	4	-
5. Vestfold	2642	62	1642	193	18	6	25	6	-
6. Hedmark	3452	75	1930	239	23	11	35	10	2
7. Opland	2914	70	1510	152	22	2	16	8	1
8. Telemark	2730	60	1600	173	11	9	36	5	-
9. Aust-Agder	1568	29	1054	75	8	4	24	3	-
10. Vest-Agder	1764	40	1255	107	10	3	23	6	-
11. Rogaland	4216	97	2198	281	30	4	56	11	2
12. Hordaland	3574	81	2149	206	19	18	50	7	-
13. Bergen	1928	30	1254	105	9	-	29	5	-
14. Sogn og Fjordane . .	1872	44	1361	96	9	10	23	7	-
15. Møre	3775	78	2213	196	22	11	69	6	-
16. Sør-Trøndelag	3894	108	2512	248	22	8	57	5	-
17. Nord-Trøndelag	1902	45	1266	92	15	5	26	10	2
18. Nordland	4114	106	2433	277	30	24	101	3	-
19. Troms	2216	53	1375	202	22	6	55	-	1
20. Finnmark	1260	34	862	166	20	9	21	-	-

Skjønt man med erindringen om den store utbredelse koppene fikk over hele Europa etter krigen i 1870—1871, kunde vente, at der også etter den siste store krig vilde følge større epidemier av kopper, har Norge dog også i 1919 vært forskånet for nogen koppeinvasjon. Heller ikke i de krigførende land — med undtagelse av Russland — har koppene fått nogen større utbredelse, skjønt der både i Finland, Tyskland og Østerrike like til den siste tid alltid har forekommet nokså talrike tilfeller. Som forklaring herpå kan man ikke godt komme forbi, at man under denne krig har hatt a n i m a l vaksine i rikelig mengde at møte faren med, mens man i 1870—1871 vesentlig kun hadde h u m a n vaccine, som bare kunde få en yderst begrenset og sen anvendelse, så vesentlig kun den kjempende hær fikk godt av den. Den kunde ikke strekke til for en gjennomført vaksinasjon og revaksinasjon av den civile befolkning, blandt hvilken derfor koppene etter krigen fikk en uhyggelig utbredelse. Det har sin store interesse å lese den beretning om koppene i Tyskland og Østerrike under den siste krig,

Fødte og døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabell XXI.	Byene.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barsel- seng.
Riket	16000	453	10780	1058	116	24
Fylker:						
1. Kristiania	4813	160	3527	287	39	4
2. Akershus	56	2	46	6	-	-
3. Østfold	837	26	690	62	8	2
4. Buskerud	714	22	446	44	4	1
5. Vestfold	881	30	612	70	9	2
6. Hedmark	133	5	108	10	1	-
7. Opland	173	10	87	8	2	-
8. Telemark	718	18	507	60	1	-
9. Aust-Agder	352	5	277	23	2	1
10. Vest-Agder	424	11	356	30	1	2
11. Rogaland	1757	44	869	131	17	1
12. Hordaland	-	-	-	-	-	-
13. Bergen	1928	30	1254	105	9	-
14. Sogn og Fjordane	33	4	20	1	-	-
15. Møre	833	24	465	55	6	2
16. Sør-Trøndelag	1272	35	791	74	8	2
17. Nord-Trøndelag	149	5	119	11	1	-
18. Nordland	367	7	180	24	2	5
19. Troms	333	9	219	32	3	-
20. Finnmark	227	6	207	25	3	2

som er fremkommet fra dr. Gins i Berlin — referert i «Norsk Magazin for Lægevidenskaben» 1919 (s. 882).

Til vårt vaccineinstitutt's drift i 1919 har vært anvendt 12 kalver samt utbyttet av 8 kalver, høstet i 1918. Ingen av de anvendte kalver måtte kasseres. På en enkelt undtagelse nær var samtlige kalver kraftige, velnærte dyr, og obduksjonsresultatet har for samtliges vedkommende vært: «intet abnormt».

Tilsammen høstedes av de 12 kalver 358,75 gr., d. v. s. gjennomsnittlig 29,89 gr. pr. kalv. Størst utbytte ga en kalv med 42 gr, minst en med 12,55 gr.

I februar demonstrertes en vaksinert kalv for årets sanitetsoffiserskursus, og

byene og bygdene.
dans les villes et dans la campagne.

			Bygdene.								
			Fødte		Døde						
ved ulyk- kelige hæn- delser	selv- mord.	mord og drap.	levende.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulykke- lige hendel- ser.	selv- mord.	mord og drap.
254	47	-	42366	930	24896	2619	285	131	620	83	8
85	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	3310	66	1749	172	20	5	45	4	-
16	2	-	2580	49	1384	172	26	9	42	4	-
16	-	-	2235	46	1220	126	14	4	23	4	-
7	1	-	1761	32	1030	123	9	4	18	5	-
-	-	-	3319	70	1822	229	22	11	35	10	2
-	-	-	2741	60	1423	144	20	2	16	8	1
10	5	-	2012	42	1093	113	10	9	26	-	-
6	-	-	1216	24	777	52	6	3	18	3	-
3	2	-	1340	29	899	77	9	1	20	4	-
26	4	-	2459	53	1329	150	13	3	30	7	2
-	-	-	3574	81	2149	206	19	18	50	7	-
29	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1839	40	1341	95	9	10	22	7	-
20	1	-	2942	54	1748	141	16	9	49	5	-
23	1	-	2622	73	1721	174	14	6	34	4	-
3	1	-	1753	40	1147	81	14	5	23	9	2
1	1	-	3747	99	2253	253	28	19	100	2	-
2	-	-	1883	44	1156	170	19	6	53	-	1
5	-	-	1033	28	655	141	17	7	16	-	-

vaksinasjonsteknikken på mennesker blev teoretisk og praktisk gjennomgått med elevene.

Podningen og høstningen av dyrene har foregått på samme måte som i tidligere år. Siden koppeepidemien i 1917 er der til rensning og konservering av vaksinen tilsatt glycerinen 1 pro mille chinisol, som har vist fortreffelig virkning. Den anvendte vaksinstamme er dyrket videre fra forrige år og delvis oppfrisket med en norsk retrovaksinstamme.

Der er i 1919 innkommet 1 440 rekvisisjoner utenbys og 424 innenbys, og der er utsendt utenbys i 13 768 rør vaccine til 129 243 personer og innenbys i 1 769 rør vaccine til 15 836 personer, tilsammen 145 079 porsjoner (mot 108 305

Procentforhold mellem de av lægerne opgitte dødsfall med kjent årsak
og i de enkelte
Décès totaux par cause connue dans les

Tabell XXII.		Dødsfall					Dødsfall		
Fylke.	Lægedistrikter.	i alt.	meldt av læger.	pct.	Fylke.	Lægedistrikter.	i alt.	meldt av læger.	pct.
	Riket	35676	31773	98,0	IV.	Buskerud fylke....	1666	1641	98,5
	Byer	10780	10010	92,8		Byer	446	432	96,9
	Bygder	24896	21763	87,4		Bygder	1220	1209	99,1
I.	Kristiania	3527	3135	88,9		Drammen stadsfysik. — lægedistr.	302	308	102,0
II.	Akershus fylke....	1795	2027	112,9		Norderhov	226	210	92,9
	Byer	46	41	89,1		Aadal	40	32	80,0
	Bygder	1749	1986	113,5		Nedre Eiker.....	73	31	98,8
	Aker	293	536	182,9		Øvre Eiker.....	124	31	98,8
	Bærum	153	200	130,7		Modum	144	306	
	Asker	97	119	122,6		Sigdal	46	45	97,8
	Lillestrøm.....	139	154	110,7		Krødsherad.....	34	36	105,9
	Nittedal.....	56	56	100,0		Nes.....	35	30	85,7
	Sørum	80	72	90,0		Gol.....	51	49	96,0
	Ullensaker	85	83	97,6		Aal.....	83	72	86,8
	Nes.....	134	117	87,3		Kongsberg.....	94	93	98,9
	Nannestad.....	45	42	93,6		Sandsvær.....	53	58	109,4
	Eidsvoll.....	156	143	91,6		Rollag.....	40	38	95,0
	Hurdal.....	31	27	87,1		Nore og Opdal...	37	35	94,6
	Aurskog.....	65	-	-					
	Høland.....	98	160	98,2	V.	Vestfold fylke....	1642	1409	85,9
	Fet.....	70	78	111,4		Byer	612	496	81,0
	Follo.....	300	240	80,0		Bygder	1030	913	88,6
III.	Østfold fylke....	2074	1931	93,2		Skoger.....	61	65	106,6
	Byer	690	627	90,8		Hof.....	240	198	82,5
	Bygder	21384	1304	94,2		Horten.....	154	127	82,5
	Eidsberg.....	196	237	120,9		Ramnes.....	81	54	66,6
	Rakkestad.....	72	63	87,5		Tønsberg lægedistr.	229	232	101,3
	Skiptvet.....	53	-	-		Stokke.....	76	67	88,2
	Moss stadslægedistr.	122	97	79,5		Tønsberg stadslæge- distrikt	161	153	95,0
	Hobøl.....	28	28	100,0		Nøtterøy.....	84	81	96,4
	Spydeberg.....	43	41	95,3		Sandefjord.....	61	49	80,3
	Vaaler.....	29	31	106,9		Larvik stadsl.distr.	318	239	75,2
	Rygge.....	79	95	120,2		Larvik lægedistrikt	177	140	79,1
	Raade.....	156	158	101,2					
	Fredrikstad.....	222	203	91,4	VI.	Hedmark fylke....	1930	1806	93,6
	Glemmen.....	171	195	114,1		Byer	108	84	77,8
	Tune.....	117	105	89,7		Bygder	1822	1722	94,6
	Sarpsborg.....	116	97	80,0		Sør-Odal.....	93	95	102,2
	Borge.....	105	84	83,6		Nord-Odal.....	68	59	86,8
	Skjeberg.....	86	66	76,7		Eidskog.....	91	80	87,9
	Fredrikshald.....	230	230	100,0		Vinger.....	114	91	79,8
	Hvaler.....	58	49	84,4		Brandval.....	55	52	94,5
	Idd.....	126	102	81,0		Grue.....	100	103	103,0
	Aremark.....	17	14	82,4		Hamar.....	80	68	85,0
	Rødenes og Øymark.	41	36	87,8					

*) Slås opgavene fra Aker, Bærum, Asker og Lillestrøm distrikter sammen med opgavene herred som hører til Høland lægedistrikt (Akershus fylke) er medtatt i summene for Østfold fylke til Birkenes lægedistrikt i Aust-Agder fylke er medtatt i summene for Vest-Agder fylke og

og de i alt inntrufne dødsfall innen riket og fylkene (byer og bygder)
lægedistrikter.

départements et dans les districts civils médicaux.

Tabel XXII (forts.).		Dødsfall			Fylke.	Lægedistrikter.	Dødsfall			
Fylke.	Lægedistrikter.	i alt.	meldt av læger.	pet.			Fylke.	Lægedistrikter.	i alt.	meldt av læger.
	Ringsaker	150	144	96,0	VIII.	Telemark fylke . . .	1600	1310	81,9	
	Nes	46	44	95,7			Byer	507	455	89,8
	Vang	133	119	89,5			Bygder	1093	855	78,2
	Løten	96	92	95,8			Skien stadsfysikat	190	193	101,6
	Romedal	82	74	90,2			— lægedistrikt	336	313	93,2
	Stange	127	117	92,1			Eidanger	87	93	106,9
	Hof	51	48	94,1			Langesund	23	25	108,7
	Aasnes	63	60	95,2			Bamble	67	65	97,0
	Vaaler	60	60	100,0			Kragerø	70	66	94,3
	Elverum	134	123	91,8			Skaatøy	94	85	90,4
	Trysil	86	88	102,3			Drangedal	63	63	100,0
	Engerdal	15	17	113,3			Holla	185	-	-
	Rendal	28	30	107,1			Notodden	69	78	113,0
	Aamot	53	44	83,0			Hjartdal	51	51	100,0
	Stor-Elvedal	55	48	87,3			Heddal	39	39	100,0
	Alvdal	48	46	95,8			Kviteseid	78	63	80,8
	Tynset	41	42	102,4			Nissedal	21	18	85,7
	Tolga	39	38	97,4		Laardal	37	38	102,7	
	Kvikne	22	24	109,0		Fyresdal	26	25	96,2	
						Vinje	47	47	100,0	
						Tinn	117	48	41,0	
VII.	Opland fylke	1510	1230	81,5	IX.	Aust-Agder fylke . . .	1054	988	93,8	
	Byer	87	113	129,9			Byer	277	289	104,3
	Bygder	1423	1117	78,5			Bygder	777	699	89,9
	Jevnaker	46	46	100,0			Risør	78	70	89,7
	Lunner	57	53	93,0			Søndeled	93	30	32,3
	Gran	49	48	98,0			Dyvaag	44	59	134,1
	Brandbu	58	-	-			Holt	88	94	106,8
	Søndre Land	70	65	92,9			Tromøy	96	93	96,9
	Nordre Land	63	53	84,2			Arendal	126	139	110,3
	Sør-Aurdal	56	38	67,9			Vestre Nedenes	323	290	89,8
	Søndre Valdres	91	76	83,5			Birkenes	64	66	103,1
	Nordre Valdres	53	52	98,1			Aamli	33	28	84,9
	Østre-Slidre	37	32	86,5			Evje	54	44	81,5
	Toten	338	292	86,4			Vegusdal	27	13	48,2
	Gjøvik	29	29	100,0			Bygland	28	27	96,4
	Lillehammer	58	84	144,8			Valle	33	35	106,1
	Faaberg	76	72	94,5		X.	Vest-Agder fylke . . .	1255	1109	87,6
	Øyer	30	32	106,6			Byer	356	350	98,3
	Gausdal	52	37	71,2			Bygder	899	759	84,5
	Ringebu	59	56	95,0			Kristiansand	244	249	102,1
	Søndre Fron	34	36	105,9			Oddernes	86	71	82,6
	Nordre Fron	39	39	100,0			Vennesla	36	23	63,9
	Vaagaa	46	-	-			Søgne	58	52	89,7
	Lom	62	3	4,8		Mandal	48	48	100,0	
	Lesja	71	52	73,2						
	Sel og Heidal	36	35	97,2						

fra Kristiania blir procentforholdet for disse kommuner tilsammen 98,5. ²⁾ 7 dødsfall i Rømskog og bygder. ³⁾ Her er medtatt dødsfallene i Skiptvet. ⁴⁾ 33 dødsfall i Tveit herred som hører bygder.

Procentforhold mellem de av lægerne opgitte dødsfall med kjent årsak og i de enkelte

Fylke.	Tabell XXII (forts.) Lægedistrikter.	Dødsfall.			Fylke.	Lægedistrikter.	Dødsfall													
		i alt.	meldt av læger.	pet.			i alt.	meldt av læger.	pet.											
XI.	Halse	72	56	77,8	XIII.	Haus	148	136	91,9											
	Laudal	32	34	106,3		Bruvik	53	45	84,9											
	Bjelland	33	25	75,8		Hosanger	49	41	83,7											
	Audnedal	101	94	93,1		Lindaas	152	146	96,0											
	Lyngdal	70	69	98,6		Manger	137	135	98,5											
	Hægebostad	39	30	77,0		XIV.	Bergen.....	1254	1261	101,6										
	Farsund	63	53	84,1																
	Lista	100	97	97,0																
	Kvinesdal	68	58	85,3																
	Flekkefjord	154	143	92,9																
	Sirdal	18	7	38,9							XIV.	Sogn og Fjordane fylke	1361	1169	86,0					
	Rogaland fylke...	2198	1931	87,9												By	20	18	90,0	
		Byer	869	833												95,9	Bygder	1341	1151	85,9
		Bygder	1329	1098												82,6	Aurland	29	33	113,8
		Sokndal	54	51												94,4	Lærdal	61	57	93,4
		Lund	24	17												70,8	Luster	61	53	86,9
		Egersund	45	44												97,8	Hafslo	73	46	63,0
		Eigersund	86	77												89,5	Sogndal	58	44	75,9
		Time	129	119												92,2	Leikanger	25	25	100,0
Sandnes		146	137	93,8	Balestrand											28	8	28,6		
Stavanger		539	523	97,0	Vik											48	46	95,8		
Hetland		210	167	79,5	Kyrkjebø											32	25	78,1		
Høgsfjord		100	55	55,0	Lavik											71	73	102,8		
Finøy		70	63	90,0	Gulen											82	65	79,3		
Hjelmeland		53	51	96,2	Gaular	38	39	102,6												
Sand		95	61	64,2	Fjaler	59	50	84,7												
Nedstrand		48	23	48,0	Askvoll	34	33	97,0												
Skudenes		73	78	106,8	Indre Søndfjord	75	68	90,7												
Kopervik		199	192	96,5	Bremanger	39	25	64,1												
Haugesund		195	173	88,7	Kinn	84	80	95,2												
Skaare	78	100	75,8	Naustdal	65	60	92,3													
Skjold	54	-	-	Ytre Nordfjord	52	79	152,0													
XII.	Hordaland fylke...	2149	1732	80,6	XV.	Møre fylke	2213	1932	87,4											
		Sveio	53	49						92,5	Byer	465	452	97,2						
		Skaanevik	75	66						88,0	Bygder	1748	1480	84,6						
		Ølen	61	60						98,4	Vannylven	39	37	94,8						
		Stord	118	84						71,1	Sande	39	37	94,8						
		Finnaas	107	95						88,8	Herøy	59	54	91,5						
		Tysnes	74	48						64,9	Ulstein	56	49	87,5						
		Kvinnherad	71	62						87,3	Ørsta	49	46	93,9						
		Ullensvang	115	110						95,7	Volda	59	-	-						
		Ulvik	38	12						31,6	Hjørundfjord	30	28	93,3						
		Røldal	15	14						93,3	Stranda	51	65	127,4						
		Ytre Hardanger	90	80						88,8	Norddal	33	10	30,3						
		Kvam	51	43						84,3	Ørskog	110	93	84,5						
		Voss	153	125						81,7	Nordre Søndmør	141	141	100,0						
		Fana	162	170						104,9										
		Fusa	104	85						81,7										
		Askøy	256	90						35,2										
		Sund—Austevoll	67	36						53,7										

1) Fra Leiranger herred i Nordfold er også meldt 23 dødsfall. Den del av distriktet bestyrtes

og de i alt inntrufne dødsfall innen riket og fylkene (byer og bygder) lægedistrikter.

Tabell XXII (forts.).		Dødsfall					Dødsfall		
Fylke.	Lægedistrikter.	i alt.	meldt av læger.	pct.	Fylke.	Lægedistrikter.	i alt.	meldt av læger.	pct.
	Aalesund.....	180	176	97,7		Frosta.....	50	46	92,0
	Haram.....	54	-	-		Leksvik.....	40	41	102,5
	Molde.....	106	94	88,7		Skogn.....	65	71	109,2
	Bud.....	130	130	100,0		Levanger.....	71	64	90,1
	Vestnes.....	42	45	107,1		Værdal.....	105	99	94,3
	Grytten.....	43	43	100,0		Inderøy.....	65	143	160,6
	Eid.....	54	54	100,0		Verran.....	24		
	Nesset.....	57	59	103,5		Stenkjær.....	84	108	67,9
	Kvernes.....	100	103	103,0		Stod.....	75		
	Gjemnes.....	98	90	91,9		Beitstad.....	51	82	106,1
	Kristiansund.....	241	232	96,3		Grong.....	57	28	49,1
	Sundal.....	51	48	94,1		Snaasa.....	32	32	100,0
	Tingvoll.....	72	76	105,5		Lierne.....	14	-	-
	Stangvik.....	33	32	97,0		Namsos.....	57	53	93,0
	Surendal.....	43	44	102,3		Klinga.....	58	14	24,1
	Rindal.....	45	37	82,2		Overhalla.....	57	51	89,4
	Aure.....	56	56	100,0		Flatanger.....	31	33	106,4
	Halsa.....	79	-	-		Fosnes.....	29	22	75,9
	Edøy.....	63	53	84,1		Kolvereid.....	73	46	63,1
						Vikna.....	37	44	119,0
						Leka.....	26	23	88,5
XVI.	Sør-Trøndelag fylke.....	2512	2257	89,9	XVIII.	Nordland fylke....	2433	1661	68,3
	By.....	791	761	96,2		Byer.....	180	131	72,8
	Bygder.....	1721	1496	87,0		Bygder.....	2253	1530	68,0
	Trondhjem.....	791	761	96,2		Bindal.....	37	35	94,6
	Strinda.....	134	145	108,2		Vik.....	60	-	-
	Malvik.....	62	52	83,9		Velfjord.....	34	35	102,9
	Leinstrand.....	50	39	78,0		Brønnøy.....	51	52	101,9
	Børsa.....	85	76	89,4		Vega.....	40	31	77,5
	Selbu.....	81	48	59,2		Tjøtta.....	39	28	71,8
	Røros.....	114	115	101,0		Alstahaug.....	86	85	98,8
	Singsaas.....	41	36	87,8		Herøy.....	66	45	68,2
	Støren.....	123	105	85,4		Vefsn.....	76	-	-
	Melhus.....	60	48	80,0		Mosjøen.....	19	-	-
	Opdal.....	66	65	98,5		Hatfjelldal.....	17	14	82,4
	Rennebu.....	32	32	100,0		Hemnes.....	79	65	82,3
	Orkedal.....	228	206	90,4		Nesna.....	71	58	81,7
	Hemne.....	62	63	101,6		Mo.....	79	77	97,5
	Hittra.....	90	82	91,1		Lurøy.....	39	32	82,0
	Frøya.....	107	93	87,0		Redøy.....	38	32	84,2
	Bjugn.....	111	99	89,2		Meløy.....	52	59	113,4
	Ørland.....	64	60	93,7		Gildeskaal.....	101	61	60,4
	Indre Fosen.....	108	28	26,0		Bodø.....	62	64	103,2
	Bjørner.....	52	54	103,8		Bodin.....	91	88	96,7
	Aafjord.....	51	50	98,0		Skjerstad.....	28	27	96,4
XVII.	Nord-Trøndelag fylke.....	1266	1150	90,8		Saltdal.....	55	45	81,8
	Byer.....	119	92	77,4		Fauske.....	81	74	91,4
	Bygder.....	1147	1058	92,2		Sørfold.....	47	-	-
	Stjørdal.....	165	148	89,7		Nordfold.....	55	-	-
						Steigen ¹⁾	23	38	82,6

under ledigheten av distriktslægen i Steigen.

Procentforhold mellem de av lægerne opgitte dødsfall med kjent årsak og de i alt intrufne dødsfall innen riket og fylkene (byer og bygder) og i de enkelte lægedistrikter.

Fylke.	Dødsfall			Fylke.	Lægedistrikter.	Dødsfall		
	i alt	meldt av læger.	pct.			i alt.	meldt av læger.	pct.
	Tabell XXII (forts.)							
	Lægedistrikter.				Lægedistrikter.			
	Hamarøy	42	-		Berg	53	21	39,6
	Lødingen	71	-		Lenvik	112	59	52,7
	Tysfjord	41	30	73,2	Maalselv	45	44	97,8
	Narvik	70	67	95,7	Bardu	25	32	128,0
	Ankenes	52	18	34,6	Balsfjord	42	30	71,4
	Ofoten	91	-	-	Tromsø	172	160	93,0
	Værøy	15	15	100,0	Tromsøysund	106	71	67,0
	Flakstad	28	-	-	Lyngen	114	83	72,8
	Buksnes	90	76	84,4	Karlsøy	77	50	65,0
	Borge	58	53	91,4	Skjervøy	117	99	84,6
	Gimsøy	20	-	-				
	Vaagan	81	80	98,8				
	Hadsel	114	96	84,2				
	Bø	63	43	68,3	XX. Finnmark fylke	862	739	85,7
	Øksnes	37	13	35,1	Byer	207	202	97,6
	Sortland	68	57	83,8	Bygder	655	537	82,0
	Dverberg	66	57	86,4	Alta	107	87	81,3
	Under Lofotfisket	-	11	-	Talvik	56	55	98,2
					Loppa	76	76	100,0
XIX. Troms fylke		1375	1079	79,5	Hammerfest	106	115	108,4
Byer		219	207	94,5	Maasøy	22	6	27,3
Bygder		1156	872	75,4	Kjelvik	55	45	81,8
Trondenes		172	170	98,8	Kistrand	43	26	60,4
Kvæfjord		32	23	71,9	Karasjok	19	9	47,4
Bjarkøy		51	17	54,8	Lebesby	20	20	100,0
Ibestad		101	80	79,2	Gamvik	40	34	85,0
Salangen		71	58	81,7	Tana	33	23	69,7
Sørreissa		41	33	80,5	Vardø	121	96	79,3
Tranøy		64	49	76,6	Vadsø	105	100	95,2
					Sør-Varanger	59	47	79,7

porsjoner i 10 903 rør i 1918). Til utlandet (Arkangelsk) er gjennom ingeniørfirmaet Wold solgt 5 000 porsjoner. Til Jennerinstituttet i London er ved flere leiligheter levert vaccine til podning av kalver.

Om resultatene foreligger hittil beretning om 44 355 første gangs vaksinasjoner og 10 347 revaksinasjoner med henholdsvis 96,8 og 81,6 pct. anslag. I vaccineinstituttet er i tiden 20de mai—26de august 1919 utført 102 gratis barnevaksinasjoner. Der var anslag hos samtlige, og av 408 podesnitt kom der 406 pustler. Gjennomgående må årets resultater av vaksinasjonen karakteriseres som særdeles tilfredsstillende.

Til militære revaksinasjoner er i 1919 utsendt 13 460 porsjoner. Der er fra de militære læger hittil innberettet om 6 752 revaksinasjoner med 83,9 pct. anslag. Blandt soldatene var der 21 menn, som aldrig tidligere hadde vært vaksinert.

I henhold til forsinkede meddelelser om resultatene i 1918 er der innberettet om i alt 35 842 første gangs vaksinasjoner og 9 637 revaksinasjoner med det samme procentvise anslag, som er anført i beretningen for 1918.

De hyppigste av lægerne opgitte dødsårsaker ved sykdom.
Causes de décès (morts par accidents non compris), classées par ordre de fréquence.

Dødsårsak.	Sum.	Derav i		Procentforhold av alle opgitte dødsfall ved sykdom.		
		Byer.	Bygder.	Riket.	Byer.	Bygder.
Tuberkulose ¹⁾	5025	1499	3526	16,3	16,1	16,4
Alderdomssvakhet	4591	801	3790	14,9	8,6	17,7
Kræft (cancer og sarkom)	2524	808	1716	8,2	8,7	8,0
Krupøs lungebetendelse	2252	630	1622	7,3	6,8	7,5
Hjerneslag	1765	590	1175	5,7	6,4	5,4
Influenza	1741	639	1102	5,7	6,9	5,1
Organisk hjertesykdom	1465	556	909	4,8	6,0	4,2
Akute katarrer i åndedrætsorganene	1189	369	820	3,9	4,0	3,8
Difteri	1093	319	774	3,6	3,4	3,6
Medfødt svakhet	933	275	658	3,0	3,0	3,1
Arteriosklerose	754	295	459	2,4	3,2	2,1
Hjertelammelse	661	218	443	2,1	2,3	2,1
Kronisk nefrit (morbus Brighti) . .	597	191	406	1,9	2,1	1,9
Kronisk bronkit og bronkiektasi . .	493	146	347	1,6	1,6	1,6
Akut gastro-enterit (kolerine) . . .	337	118	219	1,1	1,3	1,0
Kramper hos småbarn	322	111	211	1,0	1,2	1,0
Meningit (suppurativ)	296	68	228	1,0	0,7	1,1
Inneklemt brokk, volvulus etc. . . .	260	77	183	0,9	0,8	0,9
Sukkersyke	237	91	146	0,8	1,0	0,7
Septikopyæmi	236	92	144	0,8	1,0	0,7
Diffus peritonit	194	63	131	0,6	0,7	0,6
Sinnssykdommer (paral. gen. etc.) . .	183	62	121	0,6	0,7	0,6
Cystit, cystopyelit	183	59	124	0,6	0,6	0,6
Blindtarmbetendelse	162	51	111	0,5	0,6	0,5
Kikhoste	143	41	102	0,5	0,4	0,5
Mave-tarmkatarr (kronisk)	132	38	94	0,4	0,4	0,4
Mave-, duodenalsår	129	40	89	0,4	0,4	0,4
Astma, emfysem	122	17	105	0,4	0,2	0,5
Tyfoidefeber, paratyfus	113	37	76	0,4	0,4	0,4
Alderdomsgangræn	111	35	76	0,4	0,4	0,4
Akut nefrit	107	34	73	0,3	0,4	0,3
Rosen	106	47	59	0,3	0,5	0,3
Andre dødsfall ved sykdom	2282	864	1418	7,4	0,9	6,6
I alt opgitte dødsfall med kjendt sykdomsårsak	30738	9281	21457			
1) Derav særskilt i lungene	3940	1187	2753	12,8	12,8	12,8

Vaksinerte.
Vaccination.

Tabell XXIV.	Middeltall av levende fødte i treåret 1917—1919.	Vaksinerte i 1919.	Forhold i pct.
Riket	62208	46240	74,3
Fylker:			
1. Kristiania	5215	3785	72,6
2. Akershus	3421	2972	86,9
3. Østfold	3676	3152	85,7
4. Buskerud	3132	2766	88,3
5. Vestfold	2805	1979	70,0
6. Hedmark	3704	3392	91,0
7. Opland	2968	2688	90,3
8. Telemark	2947	2059	69,8
9. Aust-Agder	1631	879	53,3
10. Vest- —	1777	1126	63,8
11. Rogaland	4419	3145	71,2
12. Hordaland	3808	2991	78,5
13. Bergen	2122	493	23,2
14. Sogn og Fjordane	1958	1505	77,1
15. Møre	3974	2806	70,6
16. Sør-Trøndelag	4034	2999	74,3
17. Nord- —	2013	2021	100,4
18. Nordland	4597	1925	41,9
19. Troms	2558	2867	104,6
20. Finnmark	1449	690	47,6

Tabell XXV gir opplysning om tallet på utførte **rettsmedicinske forretninger** i 1919 etter opgave fra den rettsmedicinske kommissjon.

Sykehus. Statsanstalter. Rikshospitalet i Kristiania, 3 stiftelser for spedalske (2 i Bergen og 1 i Strinda ved Trondhjem), 4 sanatorier for tuberkulose (1 ved Molde, 1 i Luster, 1 i Sætersdalen og 1 i Saltdal), 3 militære sykehus (garnissonssykehuset i Kristiania, Karl Johansverns sykehus i Horten og det militære sykehus i Fredrikstad). Under statens styre hører fremdeles vår-sildavgiftsfondets sykehus ved Haugesund og Florø, foruten 3 mindre sykehus, som kun brukes under fisket (Skudenes, Aakre og Kalvaag). Staten yder bidrag til kysthospitalene for skrofuløse barn ved Fredriksvern og i Hagevik ved Bergen. Av fylkessykehus fins et eller flere i de fleste fylker, i det hele 17. I Haalogaland bispedømme tilhører disse vedkommende fylkers medicinalfond; under dette hører dessuten en del mindre sykehus, av hvilke de fleste alene er åpne i fisketiden. I de fleste byer og enkelte landdistrikter fins kommunale sykehus til dels i forbindelse med epidemilasaretter. Av andre sykehus kan videre nevnes

diakonisseanstaltens og diakonhjemmets samt Vor Frue hospital (katolsk) i eller ved Kristiania, flere private klinikker i Kristiania, Bergen og andre byer og nogen av den katolske misjon oprettede mindre sykehus. Ved landsfengslene var innrettet sykeavdelinger, og ved de forskjellige fattighus, et par bergverk etc. fins større eller mindre sykelokaler.

Om tallet på de på sykehus behandlede syke se tabell XXIX.

Der var **3 fødselsstiftelser** i virksomhet, 1 i Kristiania og 1 i Bergen, begge tilhørende staten og begge forbundet med jordmorskoler. Dessuten 1 i Trondhjem («Erik Dahls stiftelse»). Til kvindeklinikken i Kristiania er knyttet en avdeling for kvinnesygdommer.

Tallet på **sinnssykeasyler** var ved årets utgang 21, nemlig 4 statsasyler, 2 til milde stiftelser knyttede asyler, 12 kommunale og fylkeskommunale asyler, 3 private asyler og kriminalasylet i Trondhjem.

Med hensyn til sundhetstilstanden ved rikets **landsfengsler** henvises til den trykte beretning om disse.

Riket var delt i 371 lægedistrikter, hvorav 10 stadsfysikater og 19 stadslægedistrikter. Dessuten 3 distriktslægestillinger uten fast distrikt, derav 1 i Finnmark fylke.

Medicinalpersonale. 28 læger utgikk i årets løp fra universitetet. Ifølge den offisielle lægefertegnelse for 1919 og dennes tillegg var tallet på autoriserte læger ved årets utgang 1 293, hvorav 59 kvindelige, 65 var bosatt i utlandet. For 1 151 kjentes opholdsstedet; 724 eller 62,9 pct. bodde i byene og 427 eller 37,1 pct. i bygdene. For 77 var opholdsstedet ikke opgitt. Av de i utlandet bosatte var 6 i forskjellige land i Europa, 49 i Nord-Amerika, 1 i Argentina, 4 i Asia (Kina), 6 i Afrika og 1 på Spitsbergen.

Av de her i landet bosatte var ifølge lægefertegnelsen og statskalenderen 16 professorer, 4 stipendiater, 2 prosektorer, den ene tillike sekretær ved det medisinske fakultet, og 2 amanuensiser ved universitetet; 1 var medicinaldirektør, 1 kontorchef og 3 sekretærer i medicinaldirektoratet; 10 stadsfysici, 19 stadslæger, 247 distriktslæger; 4 var direktører og 4 reservelæger ved statens sinnssykeasyler; 1 læge ved kriminalasylet (tillike bestyrer av kommunalt sinnssykeasyl), 19 læger ved kommunale eller private sinnssykeasyler og 1 bestyrer ved Ørje kursted for alkoholister; 4 var direktører for tuberkulosesanatorier og 2 læger ved de 2 kysthospitaller for skrofuløse barn, 1 var direktør for abnormskolevesenet, 1 cheffinspektør for fabrikktilsynet, 1 bestyrer av vaksineinstituttet, 1 bestyrer av den biologiske havstasjon i Drøbak. Ved Rikshospitalet var 1 direktør, 9 overlæger, 11 reservelæger, 7 assistenter ved enkelte hospitalsavdelinger og det patologisk-anatomiske institutt, 1 bestyrer av Røntgeninstituttet. 1 overlæge for den tuberkuløse sykdom, 1 overlæge for den spedalske sykdom og 2 læger ved stiftelser for spedalske, 2 overlæger og 2 reservelæger ved statens 2 fødselsstiftelser; 2 var læger ved landsfengsler og 67 ved amtssykehus, kommunale eller andre sykehus (deriblandt flere distriktslæger); 1 var direktør for Kristiania bys sykehus, 3 var sundhetsinspektører, og 19 er opført som by- eller kommunelæger i nogen få byer. 20 innehadde stillinger som amtslæger eller sinnssykeinspektører, 36 andre læger enn embedslæger var ordførere i helseråd.

I **armeens sanitet** var der 1 general, 1 oberstløytnant, 6 majorer, 37 kapteiner og 1 premierløytnant.

I **marinens sanitet** var der 1 kommandørkaptein, 3 kapteiner og 2 premierløytnanter.

Av de i landet bosatte læger hadde ca. 507 fast ansettelse, og 1 hadde civilt embede utenfor lægestanden.¹⁾

¹⁾ Flere læger hadde mer enn én stilling.

Oversikt over de utførte

Liste des actes

Tabell XXV Overøvrighetsdistrikter.	Legale obduksjoner		Syns- forretninger over lik og lik- rester.	Under- søkelser av levende i anledning av tilføiet legems- skade.
	av nyfødte.	av andre.		
Riket	20	62	15	3
Fylker:				
1. Kristiania	2	27	2	2
2. Akershus	-	3	5	-
3. Østfold	-	4	-	-
4. Hedmark	1	1	1	-
5. Opland	-	4	-	-
6. Buskerud	2	1	-	-
7. Vestfold	1	2	1	-
8. Telemark	2	4	-	1
9. Aust-Agder	-	-	-	-
10. Vest-Agder	-	-	-	-
11. Rogaland	1	2	-	-
12. Hordaland	1	-	-	-
13. Bergen	2	8	-	-
14. Sogn og Fjordane	-	-	-	-
15. Møre	1	2	4	-
16. Sør-Trøndelag	3	1	-	-
17. Nord-Trøndelag	1	2	2	-
18. Nordland	2	1	-	-
19. Troms	-	-	-	-
20. Finnmark	1	-	-	-

Tallet på **apotek** og **filialapotek** i virksomhet var 218, derav 35 med salgbart privilegium, 183 med personlig, derav 1 gitt Rikshospitalet som sådant. Filialapotekenes antall var 7, som er medregnet blandt apotek med personlig privilegium.

Apotekenes og filialenes fordeling på lægedistriktene sees av tabell I. Tabell XXVIII gir en oversikt over det ved apotekene tjenestgjørende personale, forsåvidt man derom har opplysning.

I 1919 underkastet 15 sig apotekereksamen, derav 5 kvinder.

Av **tannlæger** var der ifølge fortegnelsen over autoriserte læger, tann-

retsmedicinske forretninger.

médicaux forenses.

Undersøkelser av kvinder til avgjørelse av spørsmål om		Undersøkelser av barn eller voksne kvinder til avgjørelse av spørsmål om foreøv utugt.	Undersøkelser av helsebredstillstand.	Andre retsmedicinske forretninger.	Til sammen almindelige retsmedicinske forretninger.	Retspsykiatriske erklæringer.	Retskemiske erklæringer.	Samlet antall erklæringer og forretninger.
stedfunnet samleie.	svangerskap eller fødsel.							
-	8	11	-	12	131	56	4	191
-	1	2	-	1	37	7	-	44
-	-	-	-	-	8	1	-	9
-	-	4	-	1	9	4	-	13
-	-	-	-	-	3	6	-	9
-	-	-	-	-	4	2	2	8
-	-	-	-	-	3	2	1	6
-	1	-	-	1	6	1	-	7
-	1	1	-	3	12	5	-	17
-	-	1	-	-	1	-	1	2
-	-	-	-	-	-	3	-	3
-	-	2	-	3	8	5	-	13
-	-	-	-	-	1	1	-	2
-	3	-	-	-	13	2	-	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	8	6	-	14
-	-	-	-	-	4	8	-	12
-	1	-	-	2	8	-	-	8
-	-	1	-	-	4	-	-	4
-	-	-	-	-	-	2	-	2
-	1	-	-	-	2	1	-	3

læger etc. for 1919 i alt 565, av disse var 22 bosatt utenfor Norge. For 491 er deres bopel i lægedistriktene kjendt (se tabell I).

Av **jormødre** uteksaminertes 56, derav ved jormorskolen i Kristiania 37, ved jormorskolen i Bergen 19. Tallet på jormødre i riket var efter embedslægenes opgaver 1446, hvis fordeling på fylker og lægedistrikter vil ses av tabell I.

Av **hjelpevaksinatører** var der efter embedslægenes opgaver for riket 876, deres fordeling på fylker og lægedistrikter ses også av tabell I.

Meddelelser om pleiebarn efter helserådenes protokoller (jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905).

Fylke.	Pleiebarn utsatt i løpet av året 1919.												Barn som er blitt flyttet i henhold til lovens § 8.													
	Av disse var:											født utenfor ekteskap														
	født i ekteskap			utenfor ekteskap			i alderen			født																
Kommitter i hvert fylke til statskaldningen 1919.	0-1 år.		1-7 år.		7-14 år.		0-1 år.		1-7 år.		7-14 år.		0-1 år.		1-7 år.		7-14 år.		0-1 år.		1-7 år.		7-14 år.		Barn som er blitt flyttet i henhold til lovens § 8.	
	I alt	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.	0-1 år.	1-7 år.		
Kristiania	1	16	410	16	129	103	34	106	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
Akershus	29	27	446	14	71	95	30	89	76	-	13	30	28	-	39	32	-	37	10	3	-	-	-	-	3	
Østfold	32	5	90	1	5	16	6	8	4	-	4	22	24	-	37	10	-	30	16	-	-	-	-	-	1	
Buskerud	27	4	75	2	15	4	3	4	1	-	7	27	12	-	30	16	-	31	15	11	-	-	-	-	-	
Vestfold	26	8	57	-	-	-	-	-	-	-	9	22	25	-	77	117	-	77	117	-	-	-	-	-	-	-
Hedmark	31	10	194	-	-	-	-	-	-	-	12	80	102	-	38	16	-	38	16	-	-	-	-	-	2	
Opland	37	14	54	-	-	-	-	-	-	-	6	18	30	-	3	4	-	3	4	-	-	-	-	-	-	
Telemark	32	5	11	-	1	-	2	1	-	-	3	1	4	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Aust-Agder	35	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vest-	41	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rogaland	49	5	39	-	9	15	-	11	4	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hordaland	52	3	5	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bergen	1	8	10	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	-	1	9	-	1	9	-	-	-	-	-	-	
Sogn og Fjordane	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Møre	66	5	67	1	12	15	4	4	20	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sør-Trøndelag	49	19	48	-	-	-	-	-	-	-	19	19	10	-	14	31	-	14	31	3	-	-	-	-	2	
Nord-	45	1	11	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	-	5	1	-	5	1	-	-	-	-	-	-	
Nordland	56	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Trøms	27	2	6	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Finmark	23	7	48	-	3	7	1	8	5	1	-	2	21	-	23	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	
Sum	696	135	1576	34	245	257	81	232	135	12	80	230	268	2	276	283	2	276	283	21	12	-	-	-	-	

Av dødsfall blandt norske undersåtter i fremmede land i 1919

har norske konsulere til Utenriksdepartementet og Sjøfartskontoret meldt 422 tilfeller, hvorav 19 hos kvinder¹⁾.

Av mennene var 278 sjøfolk²⁾ og 125 i annen eller uopgitt stilling.

Med hensyn til dødsårsakene blandt de førstnevnte i forbindelse med opgave over de dodes alder og dødssted, se tabellen på neste side.

Av de andre døde 38 i Europa³⁾, 55 i Nordamerika, 4 i Sydamerika, 2 i Afrika, 3 i Asia, 22 i Australia og 1 på reise. — 32 døde av sykdom (derav influensa 9, lungebetendelse 7, tuberkulose 10, hjertesygdom 11, 4 av tyfoidefeber, 1 av kopper, 40 av andre sykdommer, 3 begikk selvmord, 1 ved drap, 5 omkom ved drukning og 16 ved andre ulykkestilfelle; for 18 var ingen dødsårsak opgitt.

Av de 19 kvinder døde 5 i Nord-Amerika, 4 i Danmark, 4 i Frankrike, 2 i Russland, 1 i Sveits, 1 i Asia, 2 i Australia. — 15 døde av sykdom (derav pneumoni 3, influensa 3, kræft 3, alderdomssvakhet 2, forblødning ved fødsel 1, ulykkestilfelle 1; for 4 var ingen dødsårsak opgitt.

¹⁾ Tallene er hentet fra innberetninger i 1919—1923. — Av samtlige meldinger til Sjøfartskontoret er for ca. 10 pct. dødsåret enten ikke opgitt eller det ligger mere eller mindre tilbake i tiden.

²⁾ Derav 22 skibsførere, 16 styrmenn, 3 båtsmenn, 45 matroser, 3 tømmermenn, 2 seilmakere, 19 kokker og stuertter, 4 jungmenn og deksgutter etc., 41 maskinister og fyrbøtere, 4 kullempere, 9 donkeymenn og 94 «sjømenn» uten nærmere betegnelse. Blandt de resterende 8 var opført 3 som fiskere, 2 hvalfangere, 3 lektermenn. — 40 dødsfall inntraff i januar, 36 i februar, 30 i mars, 27 i april, 6 i mai, 23 i juni, 15 i juli, 14 i august, 19 i september, 11 i oktober, 25 i november og 27 i desember; for 5 savnes opplysning herom.

³⁾ Danmark 7, Tyskland 6, Frankrike 11, Belgien 3, England 4, Spania 4, Russland 2, Island 1.

Dødsfall blandt norske
Décès de marins norvégiens

Tabell XXVII. Sygdom.	Tilsammen.	Alder.					
		15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70
Infeksjonssydommer.							
Tyfoidfeber	10	3	3	-	-	1	1
Skarlagensfeber	1	1	-	-	-	-	-
Difteri	1	-	1	-	-	-	-
Pyæmi	3	-	1	-	1	-	-
Lungebetendelse	29	-	15	8	2	1	1
Influenza	41	3	21	9	3	1	-
Dysenteri	3	-	1	1	1	-	-
Rosen	1	-	1	-	-	-	-
Tuberkulose	13	-	6	5	1	-	-
Syfilis	1	-	-	1	-	-	-
Gul feber	1	-	-	1	-	-	-
Malaria	1	-	1	-	-	-	-
Feber	3	1	1	-	1	-	-
Andre sygdommer.							
Diabetes	2	-	1	-	-	1	-
Hjertesygdom	8	1	2	1	3	1	-
Bronkopneumoni	2	1	1	-	-	-	-
Nyresygdom	4	-	-	-	4	-	-
Kræft	3	-	-	1	-	1	1
Uopgitt sygdom	1	-	-	1	-	-	-
Diverse	1) 21	2	11	4	1	-	1
Unaturlig død.							
Selv mord	2	-	1	-	-	-	1
Drap	2	1	-	-	-	-	-
Drukning	56	2	15	16	6	3	1
Forlis; savnet	11	-	4	3	2	-	-
Andre ulykker	32	2	17	4	2	1	3
Ukjendt dødsårsak	26	2	7	7	3	-	1
Tilsammen	278	19	110	62	30	10	10

1) Derav gastrisk feber 2, betendelse 2 (den ene i halsen), meningit 1, delirium 1, tumores 3 (derav 1 i abdomen og 1 i cerebrum), cystit 1, vattersott 1, underlivssyg-

sjømenn i utlandet i 1919.
dans l'étranger.

70—80	Uopgitt.	Dødssted.					I sjøen. På reise.
		Europa.	Asia.	Afrika.	Amerika.	Australia.	
-	2	4	1	-	3	-	2
-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	2	-	-	1	-	-
-	2	9	-	-	19	-	1
-	4	21	-	1	16	1	2
-	-	1	1	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	6	-	-	7	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	5	-	2
-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	2	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	8	-	1	8	1	3
-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	2	-	-	-	-	-
-	13	21	2	1	16	1	15
-	2	-	-	-	1	-	10
-	3	10	-	-	15	2	5
-	6	15	-	-	4	1	6
-	37	110	4	5	103	6	50

tremens 1, årebrokk 1, astma 1, plevrit 1, blindtarmbetendelse 1, peritonit 1, leversygd-
dom 1, mavesygd- dom 3.

Apotek og personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

Tabell XXVIII.	Fylke.	Privilegium		Personale:				
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farmaceutisk kandidat.	Farmaceut uten apotekereksamen.	Lærling.
I. Kristiania:¹⁾								
	Svanen	1	-	1	-	8	2	1
	Elefanten	1	-	1	-	4	1	1
	Løven	-	1	1	-	3	1	1
	Rikshospitalets apotek	-	*)1	-	1	5	1	-
	Hjorten	-	1	-	1	1	1	2
	Nordstjernen	-	1	-	1	2	2	-
	Falken	-	1	1	-	3	1	1
	Hygiea	-	1	1	-	5	-	-
	Oslo apotek	-	1	1	1	4	-	1
	Grünerløkkens apotek	-	1	1	-	3	-	1
	Orion	-	1	1	-	7	-	-
	Idun	-	1	1	1	-	1	-
	Jernb.torvets apotek	-	1	1	-	3	-	-
	Kronen	-	1	1	-	5	1	1
	Uranienborg apotek	-	1	1	1	1	-	1
	Hebe	-	1	1	-	1	2	-
	Bien	-	1	-	1	4	1	1
	Sagene apotek	-	1	1	-	1	1	1
	Rodeløkkens apotek	-	1	1	-	1	2	1
	St. Hans Haugens apot.	-	1	-	1	2	2	2
	Bjørnen	-	1	1	-	3	1	2
	Apot. ved Vestbanen	-	1	1	-	5	1	-
	Majorstuenes apotek	-	1	1	1	4	1	1
	Frogner	-	1	1	-	1	-	1
	Trygg	-	1	1	-	1	1	1
	Fagerborg apotek	-	1	1	-	2	-	1
	Torshaug apotek	-	1	1	-	-	1	2
II. Akershus fylke:								
	Grorud	-	1	1	-	-	-	1
	Nordstrand	-	1	1	-	1	-	1
	Ski i Kraakstad	-	1	1	-	-	1	1
	Sandvika	-	1	1	-	1	1	-
	Lysaker	-	1	1	-	-	1	1
	Asker	-	1	1	-	1	-	1
	Lillestrøm	-	1	1	-	1	1	1
	Eidsvoll	-	1	1	1	1	-	1
	Jesseim	-	1	1	-	-	2	1
	Drøbak	1	-	1	-	-	1	2
	Hølen apotek	-	1	-	1	-	-	-
	Aarnes apotek. (Filial av Skarnes apotek).	-	1	-	1	-	-	-
	Bjørkelangen	-	1	1	-	-	-	1
	Vinderen i Aker	1	-	1	-	1	1	1
	Grefsen	-	1	1	-	-	3	1
III. Østfold fylke:								
	Moss:							
	Elefanten	1	-	1	-	1	1	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	1	1

¹⁾ Ved flere apotek i Kristiania har enkelte farmaceuter kun halvpost. ²⁾ Ifølge kgl. resol. av 4de desember 1856 har Rikshospitalet som sådant rett til å drive et apotek.

Apotek og personale.

Tabell XXVIII (forts.).	Privilegium		Personale:					
	Fylke.	salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- centisk kandidat.	Farmaceut- uten apote- kereksamen.	Lærling.
Fredrikstad:								
Vestsidens apotek . . .	1	-	1	-	2	1	2	
Svanen	-	1	1	-	1	-	1	
Hjorten	-	1	1	1	1	1	1	
Løven	-	1	1	-	-	1	1	
Græsvik	-	1	1	-	-	-	2	
Selbak	-	1	1	-	-	1	1	
Greaaker	-	1	1	-	-	-	1	
Sarpsborg:								
Bjørnen	-	1	1	-	1	-	1	
Løven	-	1	1	-	2	1	1	
Svanen	-	1	1	-	-	-	1	
Sannesund	-	1	1	-	-	-	1	
Rakkestad	-	1	1	-	-	-	1	
Mysen	-	1	1	-	1	-	2	
Askim. (Filial av Mysen apotek)	-	1	-	1	1	1	-	
Spydeberg	-	1	1	-	-	-	1	
Fredrikshald:								
Svanen	-	1	1	-	1	1	1	
Ørnen	-	1	1	-	1	-	1	
Tistedalen	-	1	1	1	-	-	1	
IV. Buskerud fylke:								
Drammen:								
Bragernes	1	-	1	-	2	1	2	
Strømsø	-	1	1	1	1	-	-	
Ørnen	-	1	1	-	-	1	1	
Bien	-	1	1	-	-	1	1	
Lier	-	1	1	-	-	1	1	
Hønefoss	1	-	1	-	2	-	2	
Hougsund i Øvre Eiker	-	1	1	-	-	1	1	
Mjøndalen	-	1	1	-	1	-	1	
Vikesund, Modum . . .	-	1	1	1	-	1	-	
Aamot	-	1	1	-	-	1	1	
Kongsberg	1	-	1	1	1	-	1	
Vittingfoss	-	1	1	-	-	-	1	
Hallingdal	-	1	1	-	-	-	-	
V. Vestfold fylke:								
Horten:								
Løven	-	1	1	-	1	1	1	
Fram	-	1	1	-	-	1	2	
Tønsberg:								
Løven	1	-	1	-	2	1	2	
Svanen	-	1	1	1	1	1	1	
Svelvik	-	1	1	-	-	-	2	
Holmestrand	1	-	1	-	1	2	1	
Sandefjord:								
Hvalen	-	1	1	-	2	1	-	
Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1	
Stokke	-	1	1	-	-	-	1	
Larvik:								
Ørnen	1	-	-	1	1	1	1	
Svanen	-	1	1	1	3	-	-	
Fredriksværn	-	1	1	-	-	-	1	

Apotek og personale.

	Tabell XXVIII (forts.). Fylke.	Privilegium		Personale:				
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kereksamen.	Lærling.
VI.	Hedmark fylke:							
	Kongsvinger.....	1	-	-	1	-	-	1
	Skarnes.....	-	1	1	-	1	-	-
	Hamar:							
	Svanen.....	-	1	1	-	2	-	1
	Løven.....	-	1	1	1	1	-	2
	Stange.....	-	1	1	-	1	1	1
	Ringsaker.....	-	1	1	-	-	1	1
	Elverum.....	-	1	1	-	1	1	1
	Trysil.....	-	1	1	-	-	1	-
	Rena.....	-	1	1	-	1	1	2
	Flisen.....	-	1	1	-	1	-	1
	Tønset.....	-	1	1	-	-	-	1
	Grue apotek.....	-	1	1	-	1	-	1
	Løten.....	-	1	-	1	-	-	1
VII.	Opland fylke:							
	Brandbu.....	-	1	1	-	-	-	1
	Dokka.....	-	1	1	-	-	-	1
	Valdres.....	-	1	1	-	-	1	1
	Toten.....	-	1	1	-	1	1	1
	Gjøvik.....	-	1	1	-	1	2	-
	Lillehammer.....	1	-	1	-	3	1	-
	Otta.....	-	1	1	-	-	2	1
	Randsfjord.....	-	1	1	-	-	1	2
VIII.	Telemark fylke:							
	Skien:							
	Skien apotek.....	1	-	1	-	2	1	-
	Løven.....	-	1	1	-	2	-	1
	Bien.....	-	1	-	1	1	-	1
	Porsgrund.....	1	-	1	-	1	1	1
	Brevik.....	1	-	1	-	-	1	1
	Langesund.....	-	1	1	-	-	-	1
	Kragero.....	1	-	1	-	1	-	1
	Ulefoss.....	-	1	1	-	-	1	1
	Kviteseid.....	-	1	1	-	-	1	1
	Notodden.....	-	1	1	1	-	-	1
	Rjukan.....	-	1	1	-	1	-	-
	Gvarv apotek.....	-	1	1	-	-	-	1
IX.	Aust-Agder fylke:							
	Risør.....	1	-	1	-	1	1	-
	Tvedestrand.....	-	1	-	1	-	-	1
	Arendal:							
	Løven.....	1	-	1	-	1	2	1
	Svanen.....	-	1	1	-	1	-	1
	Grimstad.....	1	-	-	1	1	-	1
	Lillesand.....	-	1	-	1	-	-	1
	Aamli.....	-	1	1	-	-	-	-
	Evje.....	-	1	1	-	-	1	2

Apotek og personale.

Tabell XXVIII (forts.).	Privilegium		Personale:					
	Fylke.	salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kerekksamen.	Lærling.
X. Vest-Agder fylke:								
Kristiansand:								
Elefanten	1	-	1	-	1	1	1	1
Løven	1	-	1	-	1	1	1	1
Svanen	-	1	1	-	1	1	1	1
Mandal	1	-	1	1	1	-	-	1
Farsund	-	1	1	-	-	-	-	1
Flekkefjord	1	-	1	-	-	-	-	2
XI. Rogaland fylke:								
Egersund	-	1	1	-	2	1	1	1
Sandnes	-	1	1	-	1	1	1	1
Time	-	1	1	-	-	-	-	1
Stavanger:								
Hygiea	1	-	1	-	2	1	1	1
Svanen	-	1	1	-	4	1	1	-
Hjorten	-	1	1	-	1	2	1	1
Løven	-	1	1	-	1	1	1	1
Storhaug apotek	-	1	1	-	1	1	1	1
Sand	-	1	-	1	-	-	-	1
Kopervik	-	1	1	-	2	-	-	1
Skudenes	-	1	1	-	-	-	-	2
Haugesund:								
Løven	-	1	1	-	2	-	-	1
Havfruen	-	1	1	1	2	-	-	1
Ørnen	-	1	1	-	-	1	-	2
XII. Hordaland fylke:								
Laksevaag	-	1	1	-	-	-	-	1
Vossevangen	-	1	1	-	1	-	-	2
Lervik	-	1	1	-	-	-	-	2
Odde	-	1	1	-	-	-	-	3
Arne	-	1	1	-	-	-	-	1
Nestun. (Filial av Sol- heimsvikens apotek, Bergen)	-	1	-	1	-	-	-	-
XIII. Bergen:								
Svanen	1	-	1	1	6	-	-	-
Løven	1	-	1	-	4	-	-	1
Elefanten	-	1	1	-	2	1	-	-
Hjorten	-	1	1	1	-	2	-	-
Nordstjernen	-	1	1	-	2	1	-	1
Ørnen	-	1	1	1	2	2	-	-
Hygiea	-	1	1	1	1	-	-	-
Solheimsvikens apotek	-	1	1	-	-	1	-	-
Møhlenpris apotek	-	1	1	1	-	-	-	-
St. Jørgen apotek	-	1	1	1	1	1	-	1

Apotek og personale.

	Tabell XXVIII (forts.). Fylke.	Privilegium		Personale:				
		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- ceutisk kandidat.	Farmaceut uten apote- kereksamen.	Lærling.
XIV.	Sogn og Fjordane fylke:							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	1
	Florø	-	1	1	-	1	2	1
	Førde	-	1	1	-	-	-	1
	Nordfjordeid	-	1	1	-	-	-	2
	Askvold. (Filial av Førde apotek)	-	1	-	1	-	-	-
XV.	Møre fylke:							
	Volda	-	1	1	-	-	1	1
	Aalesund:							
	Svanen	1	-	1	-	2	1	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	-	1	1
	Molde	1	-	1	-	2	2	-
	Aandalsnes	-	1	-	1	-	-	1
	Kristiansund:							
	Løven	1	-	-	1	1	1	1
	Filialapoteket Nordlandet. (Filial av apoteket Løven)	-	1	-	1	-	1	-
	Svanen	-	1	-	1	1	1	1
XVI.	Sør-Trøndelag fylke:							
	Trondhjem:							
	Løven	1	-	1	1	2	-	1
	Svanen	1	-	1	-	2	2	-
	Hjorten	-	1	1	1	2	-	-
	Ørnen	-	1	1	1	1	-	-
	St. Olaf	-	1	1	-	5	2	1
	Ladejarlen	-	1	1	-	2	-	1
	Elgesæter	-	1	1	-	-	2	1
	Ilen	-	1	1	-	1	-	1
	Nordstjernen	-	1	1	-	3	1	1
	Røros	1	-	-	1	1	2	-
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	1	2
	Støren	-	1	1	-	-	1	1
XVII.	Nord-Trøndelag fylke:							
	Stjørdal	-	1	1	1	-	-	1
	Levanger	-	1	1	-	1	-	1
	Værdalsøren	-	1	-	1	-	-	1
	Stenkjær	1	-	1	-	1	1	1
	Namsos	-	1	1	-	3	-	2

Apotek og personale.

Tabell XXVIII (forts.).		Privilegium		Personale:				
Fylke.		salgbart.	personlig.	Apoteker.	Autorisert bestyrer eller fuldmægtig.	Farma- centisk kandidat.	Farnaceut uten apote- kereksamen.	Lærling.
XVIII.	Nordland fylke:							
	Brønnøy	-	1	1	-	1	1	1
	Mosjøen	-	1	1	-	-	1	-
	Sandnessjøen	-	1	1	-	-	1	1
	Mø i Ranen	-	1	1	-	-	-	1
	Bodø apotek	1	-	1	-	1	-	1
	Tordenskjold, Bodø ..	-	1	1	1	-	1	1
	Fauske	-	1	1	1	-	-	2
	Narvik	-	1	1	1	1	-	-
	Liland	-	1	1	-	-	1	-
	Buksnes	-	1	-	1	-	-	1
	Kabelvaag	-	1	-	-	-	-	1
	Svolvær	-	1	1	-	-	1	1
	Stokmarknes	-	1	1	-	1	-	2
	Sortland	-	1	1	-	-	-	1
XIX.	Troms fylke:							
	Sjøveien	-	1	1	-	-	-	-
	Harstad	-	1	1	-	1	-	1
	Tromsø:							
	Renen	-	1	1	-	2	1	1
	Svanen	-	1	1	-	2	1	2
	Nordstjernen	-	1	1	-	3	-	1
XX.	Finnmark fylke:							
	Hammerfest	-	1	1	-	1	-	-
	Vardø	-	1	1	-	1	1	-
	Vadsø	-	1	1	-	-	1	1
	Kirkenes	-	1	1	-	-	-	1
	Honningsvaag	-	1	1	-	1	-	1
	Tilsammen	35	182	191	54	234	133	200

Tallet på de på syke- Mouvement des malades

Tabell XXIX.	Tilbakeleggende 1ste januar 1919.			Innkomet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Mn.	Kv.	Tils.	Mn.	Kv.	Tils.	Mn.	Kv.
Rikshospitalets avdelinger tilsammen	441	245	196	4642	2525	2117	5083	2770	2313
Kvindeklinikkens gynækolog. avdeling	11	-	11	598	-	598	609	-	609
Kristiania bys sykehus	1436	667	769	13286	6282	7004	14722	6949	7773
Diakonisseanstaltens sykehus	53	13	40	533	134	399	586	147	439
Kristiania militære sykehus	28	28	-	755	755	-	783	783	-
«Vor Frue» hospital	53	8	45	1285	150	1135	1338	158	1180
Akers kommunale sykehus	142	68	74	1326	630	696	1468	698	770
Diakonhjemmets	48	30	18	670	399	271	718	429	280
Bærums komm. sykehus og epidemilas.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stensby sykehus, Eidsvoll	7	2	5	138	65	73	145	67	78
Østfold fylkes sykehus	35	20	15	410	196	214	445	216	229
Moss bys	28	12	16	296	161	135	324	173	151
Sarpsborg bys	36	16	20	466	277	189	502	293	209
Fredrikstad bys — og epid.las.	51	18	33	462	209	253	513	227	286
— det katolske hospital	31	16	15	300	146	154	331	162	169
Fredrikshald bys sykehus	29	12	17	392	195	197	421	207	214
— «St. Josefs» hospital	9	3	6	206	99	107	215	102	113
Drammens bys sykehus og epid.las.	154	69	85	2238	1022	1216	2392	1091	1301
— «St. Josefs» hospital	13	-	-	221	-	-	234	-	-
Hønefoss lasaret	-	-	-	-	-	-	-	54	-
Kongsberg bys sykehus	4	-	4	69	40	29	73	40	33
Vestfold fylkes sykehus og Tønsberg epidemilasaret	10	3	7	185	64	121	195	67	128
Marinens sykehus	53	34	19	965	653	312	1018	687	331
Hamar bys sykehus	34	16	18	240	116	124	274	132	142
Ringsaker komm. sykehus	10	6	4	44	30	14	54	36	18
Valseth sykehjem	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Furnes	15	7	8	19	10	9	34	17	17
Finsal	19	8	11	106	55	51	125	63	62
Løten sykehus	12	7	5	71	33	38	83	40	43
Trysil	8	5	3	119	69	50	127	74	53
Kongsvinger epidemisykehus	5	2	3	15	5	10	20	7	13
Eidsskog kommunale sykehus	6	2	4	29	20	9	35	22	13
Øpland fylkes sykehus	50	27	23	664	345	319	714	372	342
Søndre Lands sykehus	18	8	10	114	57	57	132	65	67
Østre Totens epid.lasaret og sykehjem	16	10	6	125	57	68	141	67	74
Telemark fylkes sykehus	102	52	50	1365	637	728	1467	689	778
Rjukan sykehus	48	30	18	646	314	332	694	344	350
Kragerø bys sykehus	17	10	7	162	66	96	179	76	103
Porsgrunds «St. Josefs» hospital	18	7	11	121	38	83	139	45	94
Risør bys hospital	20	6	14	56	26	30	76	32	44
Tvedestrand bys hospital	-	-	-	46	27	19	46	27	19
Arendal bys hospital	25	17	8	130	60	70	155	77	78
Grimstad bys sykehus	8	5	3	76	43	33	84	48	36
Aamli sykehus	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vest-Agder fylkessykehus	11	6	5	187	98	89	198	104	94
Kristiansand bys sykehus	47	23	24	889	442	447	936	465	471
— «St. Josefs» hospital	46	22	24	1002	517	785	1048	539	509
Mandal bys sykehus	10	2	8	172	103	69	182	105	77
Rogaland fylkes sykehus	53	31	22	614	317	297	667	348	319
Stavanger bys	109	52	57	1487	683	804	1596	735	861
— «St. Franciskus» hospital	17	10	7	511	235	276	528	245	283

hus behandlede syke.

dans les hôpitaux.

Utgått						Tilbake- liggende 31te desember 1919.			Mortali- tets- procent til alle ut- gåtte.	Daglig middel- belegg.	Tallet på forplei- ningsdage for hver be- handlet.	Utgift til medisin for hver syk i døgnet. øre.	Tallet på forplei- nings- dage.	Tallet på syke- plasser.
levende.			død.			Tils.	Mn.	Kv.						
Tils.	Mn.	Kv.	Tils.	Mn.	Kv.	Tils.	Mn.	Kv.						
4383	2385	1998	257	147	110	443	238	205	5,5	511	37	-	186590	-
573	-	573	20	-	20	16	-	16	3,4	-	-	-	-	-
12067	5634	6433	1229	632	597	1426	683	743	0,9	1523	38	-	556107	ca. 2000
474	126	348	56	11	45	56	10	46	1,1	61	38	-	22274	70
745	745	-	15	15	-	23	23	-	2,0	37	17	46	13592	54
1258	153	1105	31	2	29	49	3	46	2,4	77	21	-	28233	80
1214	564	650	111	66	45	143	68	75	8,4	167	41	29	60918	ca. 165
646	381	265	25	21	4	47	27	20	3,7	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
126	58	68	7	4	3	12	5	7	5,3	11	28	36	4176	20
384	186	198	38	22	16	23	8	15	9,0	34	28	40	12402	55
276	145	131	24	14	10	24	14	10	8,0	28	31	58	10149	28
438	256	182	40	24	16	24	13	11	8,4	34	24	42	12358	ca. 45
423	195	228	34	13	21	56	19	37	7,4	60	43	42	22081	ca. 115
288	147	141	17	8	9	26	7	19	5,6	38	42	21	13874	40
364	185	179	29	14	15	28	8	20	7,4	35	30	16	12837	52
189	90	99	13	9	4	13	3	10	6,4	21	36	19	7780	28
2162	974	1188	86	48	38	144	69	75	3,8	156	24	36	57159	ca. 195
-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	14	21	-	5001	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	310	-
57	33	24	9	2	7	7	5	2	1,3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
174	61	113	16	5	11	5	1	4	8,4	12	23	-	4532	16
942	633	309	38	27	11	38	27	11	3,9	61	21	-	22147	88
211	103	108	33	14	19	30	15	15	13,5	27	37	46	10026	32
35	25	10	5	4	1	14	7	7	12,5	12	83	31	4474	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	9	6	5	1	4	14	7	7	25,0	12	128	13	4355	16
88	43	45	13	6	7	24	14	10	12,9	25	73	26	9090	33
59	27	32	9	4	5	15	9	6	13,2	16	70	-	5784	22
115	66	49	2	1	1	10	7	3	1,7	9	27	-	3386	12
19	6	13	1	1	-	-	-	-	5,0	-	-	-	-	14
26	12	9	3	2	1	6	3	3	10,0	6	64	-	2237	10
640	327	313	39	21	18	35	24	11	5,7	59	30	-	21646	60
97	49	48	10	6	4	25	10	15	0,9	13	32	62	4258	26
108	49	59	14	9	5	19	9	10	11,5	23	60	16	8528	30
1343	633	710	37	14	23	87	42	45	2,7	115	29	27	42110	120
638	317	321	26	15	11	30	12	18	3,9	36	19	69	13360	48
163	70	93	6	3	3	10	3	7	3,6	8	17	60	2975	20
117	33	84	7	6	1	15	6	9	5,6	11	30	24	4159	18
57	27	30	9	3	6	10	2	8	13,6	16	81	14	6196	32
43	25	18	3	2	1	-	-	-	6,5	2	18	-	811	10
120	61	59	24	14	10	11	2	9	16,7	16	37	28	5750	24
73	42	31	3	-	3	8	6	2	3,9	10	44	-	3738	40
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
179	95	84	12	8	4	7	1	6	6,3	12	23	28	4540	26
822	405	417	59	33	26	55	27	28	6,7	53	21	41	19598	90
979	496	483	33	23	10	36	20	16	3,3	53	18	28	19229	66
162	94	68	5	4	1	15	7	8	3,0	15	31	-	5647	20
584	298	286	42	26	16	41	24	17	6,7	51	28	56	18814	348
1382	643	739	79	39	40	135	53	82	5,4	127	29	16	46423	-
505	230	275	13	10	3	10	5	5	2,5	21	15	80	7752	42

Tallet på de på syke-

Tabell XXIX (forts.).	Tilbakeleggende 1ste januar 1919.			Innkomet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Mn.	Kv.	Tils.	Mn.	Kv.	Tils.	Mn.	Kv.
Egersund bys sykehus	7	3	4	105	66	39	112	69	43
Sandnes kommunale sykehus	4	2	2	121	62	59	125	64	61
Haugesund bys —	44	25	19	531	281	250	575	306	269
Odda sykehus	15	11	4	247	123	124	262	134	128
— epidemilasaret	3	-	3	96	44	52	99	44	55
Voss epidemilasaret	-	-	-	-	-	-	28	-	-
— private sykehus	11	10	1	122	67	55	133	77	56
Bergen bys sykehus	278	-	-	4060	-	-	4338	-	-
«St. Franciskus» hospital, Bergen...	23	8	15	479	259	220	502	267	235
Diakonissehjemmets klinik, —	17	8	9	757	266	491	774	274	500
Komm. arb.- og pleiehjem, —	155	71	84	152	84	68	307	155	152
«Betania» —	46	10	36	898	235	663	944	245	699
Lungegaardens sykehus, —	75	47	28	209	124	85	284	171	113
«Røde kors» klinik, —	22	12	10	603	234	369	625	246	379
Møre fylkes sykehus	26	11	15	551	232	319	577	243	334
Kristiansund bys sykehus	-	-	-	-	-	-	1055	512	543
Aalesund —	60	26	34	702	337	365	762	363	399
Trondhjem —	-	-	-	-	-	-	3592	1841	1751
Kalvskindets sykehus i Trondhjem..	75	30	45	92	59	33	167	89	78
«Tilfredshet» — i —	-	-	-	113	-	-	-	-	-
St. Elisabeths hospital i —	-	-	-	-	-	-	725	-	-
Orkedal sykehjem	28	15	13	104	56	48	132	71	61
Meldal —	27	12	15	60	16	44	87	28	59
Nord-Trøndelag fylkes sykehus ved Levanger (Indherred)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Namdals sykehus	54	32	22	696	312	384	750	344	406
Nordland fylkes sykehus i Alstadhaug	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — — Bodø	26	15	11	426	212	214	452	227	225
— — — — Buksnes ..	20	9	11	106	73	33	126	82	44
— — — — i Stokmarknes	40	26	14	279	138	141	319	164	155
Glaamfjord sykehus	-	-	-	58	43	15	58	43	15
Sanitetsforeningens sykehus i Narvik	16	11	5	208	124	84	224	135	89
Sulitjelma sykehus	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Troms fylkes sykehus i Tromsø	61	31	30	647	315	332	708	346	362
— epidemilasaret —	14	5	9	260	114	146	274	119	155
St. Elisabeths hospital —	24	10	14	496	223	273	520	233	287
Harstad fylkessykehus	21	12	9	233	143	90	254	155	99
Skjervøy sykehus	9	6	3	39	25	14	48	31	17
Finmark fylkes sykehus i Hammerf.	45	29	16	705	458	247	750	487	263
St. Vincents hospital i Hammerfest..	9	4	5	117	61	56	126	65	61
Finmark fylkes sykehus i Vardø...	34	22	12	532	292	240	566	314	252
— — — — Vadsø...	27	16	11	246	121	125	273	137	136
Tilsammen	4421	2164	2257	49109	23704	25405	53530	25768	27762
Defekte opgaver	-	-	-	-	-	-	10139	-	-
I alt behandlet og døde	-	-	-	-	-	-	63669	-	-

Opgaver over dødsfall med

Causes de décès par

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus fylke.		Østfold fylke.		Buskerud fylke.		Vestfold fylke.		Hedmark fylke.		Oppland fylke.	
		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvinnekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
		I. Medfødte sygdommer og dannelsesfeil.													
Medfødt svakhet	933	58	46	37	34	44	34	33	25	30	13	49	27	29	21
— cyanose	13	1	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Andre medfødte eller i umiddelbar tilslutning til fødselen opptredende sygdommer ¹⁾	40	9	1	1	-	-	-	2	3	-	1	2	1	1	-
Misdannelser i centralnervesystemet	16	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-
Andre dannelsesfeil	25	2	2	-	-	-	-	3	4	1	-	4	-	1	-
II. Alderdomssyggdommer.															
Alderdomssvakhet	4591	78	132	119	104	103	109	115	139	99	102	109	144	105	129
Alderdomsgangræn	111	3	6	4	-	3	4	2	1	6	1	3	2	5	2
III. Infeksjonssyggdommer.															
Eksantematisk tyfus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	113	2	4	8	5	4	2	-	-	-	-	-	1	-	1
Epid. cerebrospinalmeningit	27	1	2	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit	27	-	-	2	-	3	2	-	-	-	-	2	1	-	-
Meslinger	18	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1
Skarlagensfeber	60	2	1	-	3	8	6	2	1	2	-	8	2	-	1
Kikhoste	143	9	5	3	6	4	6	5	2	1	-	5	6	-	1
Difteri (croup)	1093	25	31	29	23	44	31	31	16	20	29	17	30	14	14
Lungebetendelse (croupes)	2252	100	85	133	93	110	113	71	68	71	66	59	67	32	36
Influenza	1741	137	175	39	41	62	36	29	24	34	20	25	35	28	26
Dysenteri	17	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Giktfeber	76	4	1	4	3	3	4	3	1	3	3	1	1	1	-
Rosen	106	9	13	5	2	1	3	2	-	1	3	4	1	1	-
Flegmone, absces	50	2	2	3	1	2	3	1	1	1	1	-	-	-	1
Septicopyæmi	236	24	14	9	6	9	6	3	1	1	2	8	4	6	6
Barsel-feber	79	-	1	-	2	-	3	-	2	-	2	-	9	-	3
Pemfigus hos nyfødte	15	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Tetanus	20	3	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	1	-
Akut gastro-enterit (cholera nostras)	337	14	18	18	13	8	10	16	8	8	14	11	15	6	5
Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose i lunger	3940	182	209	104	128	82	130	72	81	62	77	132	137	50	61
— - tarmkanal	128	3	8	-	2	4	4	4	3	1	5	3	2	6	2
— - urin- og kjønnsorg.	46	3	2	2	-	1	-	-	1	2	-	2	-	2	3
— - ben og led	80	4	1	2	-	5	2	1	-	1	-	4	4	3	3
— - kjertler (skroful)	25	-	1	2	1	-	1	3	1	2	2	2	-	-	-
— - hud (lupus)	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— - hjernebinder	616	23	30	14	8	7	11	7	7	9	9	27	15	13	18
— - andre organer ell. med uopgit sæte	112	3	4	1	1	1	-	7	6	1	3	3	1	2	-

1) Medfødt syfilis og pemfigus hos nyfødte er opført under III (infeksjonssyggdommer).

kjente dødsårsaker.

départements.

Telemark fylke.		Aust-Agder fylke.		Vest-Agder fylke.		Rogaland fylke.		Hordaland fylke.		Bergen.		Sogn og Fjordane fylke.		Møre fylke.		Sør-Trøndelag fylke.		Nord-Trøndelag fylke.		Nordland fylke.		Troms fylke.		Finnmark fylke.	
Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.
24	15	8	6	8	10	28	27	25	26	15	11	16	7	28	12	29	31	10	14	23	17	13	16	15	18
-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	2	4	-	-	3	-	1	-	-	1	-	-	3	-	1	-
1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	1	-	-	1	-
61	96	67	75	81	104	113	165	141	188	34	56	138	191	171	216	142	226	88	137	136	152	47	64	35	37
1	6	3	2	4	5	6	1	1	4	3	3	-	1	2	2	1	6	3	3	6	3	2	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	-	2	2	4	3	4	5	8	2	1	7	4	3	5	-	-	1	2	-	4	2	9	9
-	1	1	-	-	-	1	2	3	-	-	-	1	1	1	1	1	1	2	1	5	2	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	4	1	1	1	3	6	2	2	-	-	1	1	-	-	-
2	2	3	4	11	16	8	6	9	4	5	2	4	4	1	1	1	2	-	-	2	2	2	-	-	1
24	19	9	14	6	10	38	29	35	25	22	20	17	9	45	42	58	65	16	14	44	37	50	39	20	17
58	55	45	51	28	38	75	83	56	52	33	37	34	25	44	56	42	70	40	36	44	38	29	31	35	15
45	21	7	11	47	52	58	57	69	66	39	22	20	47	47	47	48	43	34	36	40	27	18	15	41	43
3	2	2	-	-	-	-	2	2	4	2	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
3	3	2	3	1	2	1	1	1	8	3	1	-	-	2	1	1	4	1	3	2	2	2	3	1	2
6	1	4	5	3	1	10	6	6	2	5	4	10	2	12	4	9	8	-	2	10	8	6	4	4	-
1	1	-	-	-	-	-	6	-	5	1	-	-	5	-	2	2	8	-	4	11	-	2	-	-	3
1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
19	9	1	2	2	4	9	7	2	4	3	8	7	6	8	7	12	5	4	3	12	5	9	11	8	5
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
01	106	45	58	63	70	92	117	84	68	85	70	73	82	118	145	151	191	68	87	119	163	67	96	42	70
3	4	1	2	1	4	6	7	4	1	6	5	2	1	7	7	7	3	2	4	1	3	1	1	1	3
1	1	-	2	5	3	-	3	-	3	-	3	1	3	2	1	1	1	1	1	2	2	4	-	-	1
4	3	-	1	1	1	1	1	4	2	3	1	3	1	3	4	1	3	3	-	3	1	4	3	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
20	22	7	5	7	21	26	11	12	23	20	14	8	15	13	-	24	21	13	9	22	28	24	19	12	15
-	-	2	-	-	2	2	2	4	2	-	-	3	5	1	1	7	2	3	3	4	-	3	2	2	1

Opgave over dødsfall med

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus fylke.		Østfold fylke.		Buskerud fylke.		Vestfold fylke.		Hedmark fylke.		Opland fylke.	
		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
		Miliærtuberkulose	72	6	4	1	1	-	2	3	1	-	1	1	1
Spedalskhet	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, medfødt	27	8	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
—, erhvervet efter fødselen	17	3	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Andre infeksjonssygdommer . . .	20	3	3	1	2	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdommer.															
Gigt (arthritis urica)	14	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	1
Kronisk rheumatisme. Arthritis deformans	28	1	-	2	1	1	1	-	-	-	2	1	1	2	1
Diabetes	237	18	17	9	5	7	9	3	6	6	6	3	6	9	6
Leukæmi, pseudoleukæmi	24	3	1	1	2	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-
Perniciøs anæmi	68	3	9	6	6	2	3	4	3	4	3	2	4	-	1
Morbus maculosus Werlhof, purpura hæmorrhagica	10	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Hæmofili	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rakit	50	1	-	-	3	1	4	-	2	2	1	1	-	3	-
Andre sygdommer i denne gruppe	24	4	4	1	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Kroniske forgiftninger:															
Alkoholisme ¹⁾	7	3	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
V. Sygdommer i nervesystemet.															
Apoplexi og hjerneemboli	1765	75	129	50	54	53	50	50	50	36	39	43	67	30	26
Meningit (suppurativ)	296	9	12	10	7	16	9	9	6	5	10	2	3	3	4
Paralysis generalis	40	7	1	13	3	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Andre sinnssygdommer	143	4	8	2	1	6	2	3	4	3	2	8	2	3	5
Epilepsi	83	4	5	2	8	4	1	1	2	1	1	3	2	3	1
Andre hjernesygdommer	100	6	4	3	4	2	2	3	3	4	2	4	5	1	3
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	14	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Andre rygmarvssygdommer	51	6	1	-	-	5	1	1	1	-	-	1	1	1	1
Kramper hos småbarn	322	24	7	10	6	6	10	5	4	13	9	7	5	1	2
Andre sygd. i nervesystemet . . .	44	2	1	1	2	3	-	1	1	-	-	-	3	-	1
VI. Sygdommer i kredsløpsorganene.															
Endo-, perikardit	81	2	10	1	4	4	3	1	-	2	3	3	-	-	2
Klappfeil	1187	64	119	33	37	47	40	42	40	19	41	26	44	25	33
Hjertemuskelssygdommer	278	4	4	4	5	4	7	8	7	6	6	10	15	6	9
Arteriosklerose	754	50	31	25	17	49	35	23	24	34	19	30	12	13	10
Aneurysma	24	9	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	661	39	40	54	32	26	18	21	26	29	25	23	15	13	17
Andre hjerte- og karsygdommer	61	-	2	6	6	1	-	3	2	2	1	1	3	-	-

¹⁾ Her er opført alle dødsfall av sygdom, hvor alkohol med sikkerhet antages å være syg.

Opgaver over dødsfall med

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus fylke.		Østfold fylke.		Buskerud fylke.		Vestfold fylke.		Hedmark fylke.		Opland fylke.	
		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
		VII. Sygdommer i åndedretsorganene.													
Bronkit, akut	537	14	18	18	31	23	20	5	12	12	19	21	23	12	12
— , kronisk, bronkiektasi ..	493	29	30	26	20	8	25	10	19	7	14	5	18	16	15
Astma, emfysem	122	4	2	7	3	5	3	4	3	6	3	6	2	1	5
Lungebetendelse, katarralsk ..	652	31	37	11	9	16	11	8	22	16	14	7	8	4	5
Lungegangræn	24	1	4	.
Lungeemboli	20	2	3	.	1	1	2	.	1	.	1	.	2	.	2
Pleurit, serøs	71	1	1	2	5	1	3	3	4	1	1	4	1	1	1
— , purulent	64	3	3	4	.	1	.	.	4	3	1	2	2	.	.
Andre sygd. i åndedrettsorg. . .	79	4	5	4	1	2	.	5	7	3	.	2	1	1	2
VIII. Sygdommer i fordøiellesorganene.															
Mave-tarmkatarr (kronisk)	132	3	6	9	7	3	3	2	3	3	1	3	6	1	2
Mave-, duodenalsår	129	11	5	7	5	2	5	2	3	4	2	4	3	4	3
Blindtarmbetendelse (appendic.)	162	8	8	2	3	4	3	2	3	6	2	8	4	6	5
Diffus peritonit	194	6	17	4	8	4	8	6	5	2	6	7	1	3	4
Indeklemt brokk	67	4	4	.	2	4	2	2	2	.	1	2	2	2	3
Volvulus og ileus av andre års.	193	7	10	8	1	7	1	9	3	2	6	3	5	7	5
Galdestensygdommer	52	1	3	2	2	.	5	.	3	.	3	1	5	4	3
Leverkirrose	36	1	3	.	.	1	.	2	.	1	.	4	.	2	.
Andre sygd. i fordøiellesorg. . .	145	3	5	3	8	2	1	4	8	3	3	5	8	3	.
IX. Sygdommer i urin- og kjønnsorganene.															
Nefrit, akut	107	5	5	3	4	2	1	2	2	1	4	3	1	2	3
— , kronisk (morb. Brightii)	597	49	26	13	16	14	16	13	15	14	19	17	12	13	10
Cystit, cystopyelit	183	10	7	3	.	3	1	6	1	8	.	13	.	13	2
Nyresten- og blærestensygd. . .	22	.	1	1	.	.	.	4	1	.
Andre nyre- og urinveissygd. . .	126	19	.	12	6	9	.	14	10	.	1	8	.	5	.
Sygd. i kjønnsorg., som ikke hen-	20	1	2	1	2	.	1	4
X. Svulster.															
Carcinom (kreft) i huden	48	1	2	.	2	.	1	2	.	1	.	5	1	5	3
— i mavesækken	1326	49	54	58	43	40	43	35	31	35	52	48	44	43	25
— fordøiellesorg. ellers	387	35	29	9	10	18	21	8	8	4	11	4	11	11	5
— brystkjertelen	116	.	20	.	4	.	4	.	6	.	3	.	2	.	4
— livmoren	163	.	24	.	5	.	8	.	9	.	4	.	10	.	4
— andre organer eller med uopgitt sæte. . .	553	9	20	24	26	11	4	7	12	11	8	18	11	6	3
Sarkom i bensystemet	50	.	3	3	1	2	3	2	1	1	2	2	1	.	1
— kjertlerne	25	1	.	.	1	.	1	1	1	1
— andre organer eller med uopgitt sæte. . .	56	5	7	1	2	.	1	3	1	1	.	4	1	4	1
Andre svulster	148	22	22	3	1	3	2	5	9	1	6	1	2	4	2

kjente dødsårsaker.

Telemark fylke.		Aust-Agder fylke.		Vest-Agder fylke.		Rogaland fylke.		Hordaland fylke.		Bergen.		Sogn og Fjordane fylke.		Møre fylke.		Sør-Trøndelag fylke.		Nord-Trøndelag fylke.		Nordland fylke.		Troms fylke.		Finnmark fylke.	
Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
13	12	4	11	12	10	20	19	8	12	2	4	11	9	15	10	25	15	9	7	9	13	12	21	7	2
13	12	8	16	13	6	13	16	8	8	4	4	8	8	7	13	10	18	4	12	5	8	10	8	1	1
5	12	4	4	1	1	4	5	3	2	1	1	2	1	4	5	2	5	2	1	2	2	4	2	1	1
14	13	8	13	7	2	34	30	37	44	9	16	9	9	15	15	32	29	20	9	17	16	15	8	26	14
1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
2	1	2	1	2	2	2	3	1	2	1	2	5	1	2	2	3	3	3	1	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	2	4	2	1	2	2	2	2	1	1	6	2	2	1	2	2	1	1	1	1
3	3	2	1	3	3	2	3	1	1	3	5	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1
2	2	1	2	3	3	5	6	2	5	6	5	2	3	1	4	3	7	1	1	5	6	1	2	3	1
3	2	1	1	1	4	4	1	5	1	1	1	3	3	2	5	4	2	2	2	2	4	3	1	1	1
5	2	1	6	2	3	5	3	5	5	4	2	2	4	6	8	5	8	1	2	8	4	3	2	2	1
5	3	1	3	1	3	4	4	3	6	3	7	5	4	4	4	3	12	2	4	5	5	3	3	6	1
2	2	2	2	1	3	3	3	3	3	1	4	2	2	2	2	1	7	3	3	2	2	1	1	1	1
2	1	3	1	1	1	2	2	2	1	3	1	1	1	1	1	2	2	1	1	5	3	2	2	1	1
2	1	3	1	5	3	5	4	4	5	5	5	3	4	2	2	3	3	2	2	2	2	4	5	1	2
6	3	1	4	3	2	1	4	6	1	1	1	2	2	2	3	2	4	2	2	4	4	5	6	1	1
12	10	17	12	11	12	10	19	10	15	18	11	15	15	22	18	17	18	11	4	19	20	8	9	6	11
9	1	7	1	7	3	10	1	7	6	3	4	2	1	13	4	24	1	7	3	1	2	1	1	1	1
1	1	2	5	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	4	1	5	1	3	2	7	4	3	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
39	25	24	17	17	18	42	32	45	43	12	21	39	21	42	38	39	45	34	21	36	17	27	11	14	7
10	7	14	9	5	7	8	2	7	8	13	20	3	4	7	17	9	15	7	8	4	10	1	5	1	2
1	6	4	4	8	8	8	8	5	5	9	10	3	3	7	7	19	7	3	3	4	4	6	6	2	2
1	15	9	6	6	6	8	8	4	4	10	10	4	4	8	8	19	19	2	2	7	7	6	6	1	1
13	8	6	2	11	4	9	25	6	8	6	7	5	6	7	7	5	8	3	4	10	3	7	2	1	4
2	1	1	1	1	2	2	6	1	1	1	1	1	1	2	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	3	1	1	2	3	1	1	1	1
3	8	1	3	3	1	1	1	1	3	4	13	1	2	1	2	1	6	2	2	1	4	4	4	4	3

Opgaver over dødsfall med

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus fylke.		Østfold fylke.		Buskerud fylke.		Vestfold fylke.		Hedmark fylke.		Opland fylke.	
		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
		XI. Sygdommer i hud, bindevev, ben og ledd, som ikke kan henføres under nogen av de foregående grupper.													
Hudsygdommer	14	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Gangræn (ikke senil)	24	1	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	1
Ben- og leddsygdommer	25	1	-	2	-	-	-	2	2	-	-	2	-	1	-
XII. Svangerskaps- og barsel-sygdommer.¹⁾															
Barselkrampe	38	-	5	-	2	-	5	-	1	-	2	-	1	-	1
Emboli og thrombose	10	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	17	-	1	-	-	-	3	-	2	-	1	-	1	-	1
Livmorbristning	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Abort	24	-	16	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Ektopisk svangerskap	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barsel-sygdommer	14	-	1	-	-	-	2	-	3	-	-	-	2	-	-
Ukjent eller uopgitt årsak	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sykdommer.															
Myxødem	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sygdom	7	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Addisons —	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diverse andre sykdommer	19	2	2	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Dødsf. med kjent sygd.årsak	30738	1408	1636	1021	928	942	929	777	811	678	718	872	892	604	594
XIV. Unaturlig død.															
Selvmord ²⁾	124	17	-	10	1	5	2	3	1	4	2	10	-	7	1
Drap og mord	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ulykkestilfelle:															
a. Akut alkoholforgiftning	13	3	1	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-
b. Andre akute forgiftninger ³⁾	31	2	-	1	-	2	-	3	4	-	-	1	-	1	-
c. Drukning	385	4	1	21	2	21	3	9	1	8	1	8	5	4	-
d. Forfrysning	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Forbrenning	87	8	3	1	5	6	4	5	3	2	3	1	1	-	1
f. Elektr. strøm og lynnedslag	9	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
g. Vådeskudd	38	1	-	2	-	1	-	-	-	2	1	3	-	1	-
h. Andre ulykkestilfelle ⁴⁾	334	35	15	25	6	11	3	18	4	5	2	9	2	12	1
Dødsf. ved unaturlig død	1035	71	20	64	14	48	12	40	13	21	9	34	8	25	5
Dødsf. med ukjent årsak	1398	7	6	24	11	20	15	16	12	10	6	10	23	28	25
Ialt av læger oppgivne dødsfall ⁵⁾	33171	1486	1662	1109	953	1010	956	833	836	709	733	916	923	657	624

¹⁾ Barselfeber er opført under III (infeksjonssykdommer). ²⁾ Derav opgit 13 sinnssyke. ³⁾ Derav fortinnet kokekar. ⁴⁾ Derav opgit: commotio cerebri 9, conquassatio 11, contusio 5, dilaceratio 1, kjøreulykker 11, cykkelulykker 3, sneskred eller steuras 15, suffocatio-strangulatio 7, spendt av corp. alien. oesophagi 1. ⁵⁾ Kjønn og alder er ikke opgitt for 2 i Opland, 2 i Telemark, 141 i Møre,

Opgave over kjønn og alder ved

Causes de décès

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste dødsårsakers forhold i pct. til alle opgitte dødsårsaker ved sygd.	Fordeling på kjønn (par sexe).		Forneftenstående antall tilfeller er hverken kjønn eller alder opgitt.	0-1 år.		1-5 år.		5-10 år.		10-15 år.		15-20 år.	
			Mannkj.	Kvindekj.		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
I. Medfødte sygdommer og dannelsesfeil.															
Medfødt svakhet	933	3,0	523	410	-	509	398	11	8	2	-	1	3	-	-
— cyanose	13	-	6	7	-	5	5	-	1	-	-	-	-	-	-
Andremedfødte ell. i umiddelbar tilslutning til fødselen op tredende sygd.	40	-	26	14	-	26	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Misdannelser i centralnervesystemet	16	-	8	8	-	6	6	2	1	-	1	-	-	-	-
Andre dannelsesfeil	25	-	15	10	-	13	9	2	-	-	1	-	-	-	-
II. Alderdomssyggdommer.															
Alderdomssvakhet	4591	14,9	1983	2567	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alderdomsgangren	111	0,4	59	52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Infeksjonssyggdommer.															
Eksantematisk tyfus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	113	0,4	53	54	6	-	1	1	2	2	5	1	3	9	12
Epidemisk cerebros spinalmeningit	27	-	12	14	1	-	-	1	5	2	1	1	3	4	-
Akut poliomyelit	27	-	18	9	-	-	-	3	3	2	2	4	2	4	-
Meslinger	18	-	7	11	-	2	-	5	8	-	1	1	-	-	-
Skarlagensfeber	60	0,2	33	25	2	1	-	12	13	10	9	5	1	1	-
Kikhoste	143	0,5	75	67	1	39	35	33	30	3	2	-	-	-	-
Difteri (croup)	1093	3,6	565	517	9	30	27	242	167	167	172	56	78	42	26
Lungebetendelse (croupøs)	2252	7,3	1135	1108	9	87	69	115	109	28	33	13	39	58	36
Influenza	1741	5,7	887	844	10	45	37	69	61	28	19	20	40	79	108
Dysenteri	17	-	8	9	-	1	1	1	2	2	1	-	-	1	-
Giktfeber	76	0,2	37	39	-	-	-	4	1	7	3	4	2	3	10
Rosen	106	0,3	54	52	-	8	7	3	3	-	1	1	-	2	-
Flegmone, absces	50	0,2	34	16	-	1	1	5	2	1	1	-	-	1	1
Septicopyæmi	236	0,8	145	88	3	15	12	4	7	8	5	11	6	12	3
Barsel feber	79	0,3	-	79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pemfigus hos nyfødte	15	-	9	6	-	9	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	20	-	16	4	-	2	1	-	-	1	-	2	-	4	-
Akut gastro-enterit (cholera nostras)	337	1,1	177	159	1	118	80	25	37	2	10	-	-	-	-
Koldfeber	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose i lunger	3940	12,8	1793	2147	-	9	10	12	23	20	26	32	77	231	273
— tarmkanal	128	0,4	56	72	-	1	2	7	3	3	7	3	7	8	12
— urin- og kjønnsorg.	46	0,1	35	11	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	1
— ben og led	80	0,3	50	30	-	1	-	1	2	4	2	5	2	11	4
— kjertler (skrofulose)	25	-	13	12	-	1	1	3	5	3	1	1	1	-	-
— hud (lupus)	6	-	4	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
— hjerne hinder	616	2,0	313	303	-	41	35	78	76	46	52	51	45	43	43
— andre org. eller med uopgitt sæte	112	-	49	35	28	1	1	3	2	3	1	3	5	6	7
Miliærtuberkulose	72	0,2	36	36	-	1	3	3	5	6	-	5	5	3	10

Opgave over kjønn og alder ved

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste dødsårsakers forhold i pct. til alle opgitte dødsårsaker ved sygd.	Fordeling på kjønn (par sexe).		Fornedenstående antall tilf. eller hverken kjønn eller alder opgitte	0—1 år.		1—5 år.		5—10 år.		10—15 år.		15—20 år.	
			Mannkj.	Kvindkj.		Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.
Spedalskhet	13	-	6	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, medfødt	27	-	13	14	-	11	11	1	2	-	-	-	-	1	-
—, erhvervet efter fødselen	17	-	13	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Andre infeksjonssygd.	20	-	10	10	-	2	3	1	1	-	1	-	1	2	-
IV. Kroniske blod- og ernærings sykdommer.															
Gikt (arthritis urica)	14	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk rheumatisme. Arthritis deformans	28	-	11	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	237	0,8	116	120	1	-	-	2	4	5	8	8	12	8	5
Leukæmi, pseudoleukæmi	24	-	13	11	-	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-
Perniciøs anæmi	68	-	33	35	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	1
Morbus maculosus Werlhofii, purpura hæmorrhagica	10	-	5	5	-	2	1	1	-	-	-	-	-	2	1
Hæmofili	6	-	3	3	-	1	2	1	-	-	-	-	-	1	1
Rakit	50	-	30	18	2	14	5	16	11	-	2	-	-	-	-
Andre sykdommer i denne gruppe	24	-	12	12	-	1	-	1	1	1	-	-	2	-	-
Kroniske forgiftninger:															
Alkoholisme	7	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sykdommer i nervesystemet.															
Apoplexi og hjerneemboli	1765	5,7	775	973	7	-	1	-	1	1	-	-	1	1	-
Meningit (suppurativ)	296	1,0	172	124	-	28	24	33	26	23	12	13	11	23	13
Paralysis generalis	40	-	33	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sinnssykdommer	143	-	78	65	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	1
Epilepsi	83	0,3	38	44	1	-	-	-	-	3	-	3	2	5	6
Andre hjernesykdommer	100	-	50	50	-	2	2	2	3	3	2	-	5	4	2
Rygmarvstæring (tabes dorsalis)	14	-	9	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre rygmarvssykdommer	51	-	32	19	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Kramper hos småbarn	322	1,0	203	119	-	162	93	38	22	2	4	1	-	-	-
Andre sygd. i nervesyst.	44	-	21	23	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-
VI. Sykdommer i kretsløpsorganene.															
Endo-, perikardit	81	0,3	34	47	-	-	1	1	3	-	2	6	7	8	6
Klappfeil	1187	3,9	482	705	-	2	4	4	3	13	11	15	21	14	17
Hjertemuskel sykdommer	278	0,9	124	154	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	754	2,4	465	289	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	24	-	18	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	661	2,1	358	303	-	11	1	5	10	6	4	5	1	5	6
Andre hjerte- og karsygd.	61	-	28	30	3	2	2	3	1	-	-	1	2	1	-
VII. Sykdommer i åndedrætsorganene.															
Bronkit, akut	537	1,7	253	280	4	141	102	45	59	9	9	3	6	2	2
—, kronisk, bronkiektasi	493	1,6	205	284	4	3	2	1	2	2	-	-	-	3	1
Astma, emfysem	122	0,4	59	60	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Lungebet., katarralsk ¹⁾	652	2,1	328	324	-	109	83	75	53	9	9	1	3	12	-

¹⁾ Den croupøse lungebetendelse er opført under III (infeksjonssykdommer).

de av læger meldte dødsfall.

Fordeling på alder (par åge).														Alder er ikke oppgitt for								
20-25 år.		25-30 år.		30-40 år.		40-50 år.		50-60 år.		60-70 år.		70-80 år.				80-90 år.		90-100 år.		Ove 100 år.		
Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	
-	-	-	-	1	1	1	-	2	2	1	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	1	4	2	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	2	-	-	1	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	2	3	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6	3	4	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-
7	3	5	5	12	7	10	14	22	13	14	31	17	14	5	3	-	-	-	-	-	1	-
-	2	1	1	2	1	1	1	1	-	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	3	4	7	5	7	12	8	6	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	3	1	3	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	6	11	7	25	32	91	103	197	256	273	360	158	178	16	27	-	1	-	-	-
11	8	8	7	9	8	6	4	8	4	5	4	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	10	2	9	3	8	2	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	4	2	17	5	10	13	15	11	17	19	5	11	2	2	1	-	-	-	-	1	-
8	7	4	4	3	9	3	3	4	3	3	7	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	2	5	9	8	10	11	11	6	7	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	1	-	2	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	1	2	5	2	4	4	13	3	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	2	4	2	-	2	7	7	3	3	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	1	1	2	4	1	2	1	3	7	7	3	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-
13	17	13	14	32	39	36	69	54	79	102	157	137	205	46	66	2	3	-	-	-	-	-
1	1	1	1	2	2	10	5	13	18	40	39	46	65	10	22	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	1	2	10	6	80	46	215	123	143	103	14	9	-	-	1	-
-	-	-	-	2	-	1	1	9	2	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	5	7	10	12	23	20	32	63	40	81	61	99	71	34	35	2	3	-	-	-	1	1
2	-	1	-	2	2	1	1	6	6	1	5	6	8	4	2	-	1	-	-	-	-	-
1	2	-	2	2	4	2	3	4	4	11	17	18	34	7	26	1	5	-	-	7	5	
-	1	-	-	-	3	3	3	16	30	39	61	92	101	37	70	5	7	-	-	4	6	
-	-	1	-	1	-	2	3	6	7	19	15	16	27	10	7	2	-	-	-	-	-	-
11	6	4	5	9	11	6	5	10	18	19	35	30	52	16	25	2	2	-	-	15	13	

Opgaver over kjønn og alder ved

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste dødsårsakers forhold i pct. til alle opgitte dødsårsaker ved sygd.	Fordeling på kjønn (par sexe).		Foredødsstående antall tilfelle er hverken kjønn eller alder opgitt	0—1 år.		1—5 år.		5—10 år.		10—15 år.		15—20 år.	
			Mannkj.	Kvindekj.		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
Lungegangren	24	-	19	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Lungeemboli	20	-	4	16	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Plevrit, serøs	71	0,2	41	30	-	1	-	2	3	-	1	1	1	3	4
—, purulent	64	0,2	39	25	-	3	1	4	4	1	3	1	2	4	3
Andre sykdommer i åndedrætsorganene	79	-	42	37	-	6	2	12	6	6	3	2	1	2	1
VIII. Sykdommer i fordøielsesorganene.															
Mave-tarmkatarr (kronisk)	132	0,4	58	74	-	18	15	8	5	-	2	-	-	2	3
Mave-, duodenalsår	129	0,4	72	57	-	-	2	-	1	1	-	-	1	-	1
Blindtarmbet. (appendicit)	162	0,5	84	78	-	-	1	2	5	4	9	11	9	18	13
Diffus peritonit	194	0,6	76	118	-	6	6	8	3	6	9	4	5	5	8
Indeklemt brokk	67	0,2	22	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Volvulus og ileus av andre årsaker	193	0,6	112	79	2	16	6	2	5	-	1	-	4	2	-
Galdstenssykdommer	52	-	17	35	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Leverkirrose	36	-	29	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sykdommer i fordøielsesorganene	145	-	66	64	5	8	10	6	2	2	4	2	-	2	2
IX. Sykdommer i urin- og kjønnsorganene.															
Nefrit, akut	107	0,3	53	54	-	3	5	5	3	6	7	5	5	4	2
—, kronisk (morb. Brightii)	597	1,9	309	288	-	-	-	1	1	1	5	1	3	8	6
Cystit, cystopyelit	183	0,6	150	33	-	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-
Nyresten- og blæresten-sykdommer	22	-	17	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre nyre- og urinveis-sykdommer	126	-	99	27	-	-	-	-	-	1	4	-	2	1	1
Sykdommer i kjønnsorg. som ikke behører under nogen annen gruppe	20	-	11	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
X. Svulster.															
Carcinom (kreft) i huden ..	48	0,2	30	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— — — mave-sekken ..	1326	4,3	718	608	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— — — fordøiel-sesorg. ellers ..	387	1,2	178	209	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — bryst-kjertelen ..	116	0,4	1	115	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — livmoren ..	163	0,5	-	163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — andre org., ell. med uopgitt sæte ..	353	-	175	172	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarkom i bensystemet ..	50	0,2	21	29	-	-	-	-	1	1	1	1	1	2	4
— — — kjertlene	25	-	14	11	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
— — — andre org. eller med uopgitt sæte ..	56	-	28	28	-	-	2	1	-	1	1	-	2	2	1
Andre svulster	148	-	60	88	-	-	-	-	2	1	3	3	2	2	-

de av læger meldte dødsfall.

Fordeling på alder (par åge).																						Alder er ikke oppgitt for	
20—25 år.		25—30 år.		30—40 år.		40—50 år.		50—60 år.		60—70 år.		70—80 år.		80—90 år.		90—100 år.		Over 100 år.					
Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.		
3	-	1	1	3	-	2	1	4	1	1	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-		
-	2	-	1	-	3	1	2	2	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
4	4	2	-	4	1	3	-	4	3	6	7	2	6	2	-	-	-	-	-	1	-		
7	2	1	4	7	1	3	3	3	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	1	1	-	2	5	2	2	2	4	4	5	1	5	1	-	-	2	-	-	-	-		
-	3	2	1	4	3	3	10	5	8	3	9	11	12	1	3	-	-	-	-	1	-		
2	1	4	5	7	9	8	10	17	9	26	12	8	6	4	-	-	-	-	-	-	-		
16	7	3	6	7	6	4	6	7	6	4	4	5	5	2	1	1	-	-	-	-	-		
6	12	4	13	6	16	8	12	10	9	8	16	4	5	1	3	-	-	-	-	-	1		
-	-	-	-	1	2	1	3	3	5	5	10	6	16	6	9	-	-	-	-	-	-		
1	1	2	1	6	8	10	5	13	14	23	13	31	14	5	7	1	-	-	-	-	-		
-	-	-	2	4	2	2	3	3	9	2	5	3	10	3	2	-	1	-	-	-	-		
-	-	-	-	5	1	6	3	2	-	8	2	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-		
2	1	3	2	3	4	7	7	7	8	9	14	12	7	3	2	-	1	-	-	-	-		
3	4	3	4	10	6	5	4	4	8	3	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-		
6	5	10	14	20	21	35	44	63	56	75	71	60	46	25	14	2	1	-	-	2	1		
1	-	-	-	2	2	4	4	10	3	22	7	67	10	38	3	3	2	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	5	-	7	1	2	-	1	-	-	-	-	-		
4	1	-	4	3	3	4	4	7	6	27	-	37	2	13	-	2	-	-	-	-	-		
-	-	-	3	1	-	-	1	-	2	3	-	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	1	-	1	-	2	4	8	4	10	4	7	5	-	-	-	-	-	-		
1	2	-	3	15	13	60	57	162	107	240	201	190	176	48	44	2	4	-	-	-	-		
-	-	1	-	2	6	8	18	36	48	67	55	51	65	13	16	-	1	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	8	-	25	1	31	-	27	-	17	-	5	-	2	-	-	-	-		
-	2	-	3	-	14	-	34	-	55	-	34	-	19	-	2	-	-	-	-	-	-		
1	1	-	3	1	7	9	21	22	41	62	48	51	34	28	13	1	3	-	-	-	-		
-	2	1	-	-	2	7	7	6	3	2	5	2	4	3	1	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	2	1	3	2	1	1	2	2	1	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	1	5	5	2	7	5	5	7	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-		
2	3	1	4	4	6	7	16	11	22	14	13	11	11	1	6	-	-	-	-	-	1		

Opgaver over kjønn og alder ved

Tabel XXXI (forts.). Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De viktigste dødsårsakers forhold i pct. til alle opgitte dødsårsaker ved sygd.	Fordeling på kjønn (par sexe).		Foreldningsantall tilfeller er hverken kjønn eller alder opptil.	0—1 år.		1—5 år.		5—10 år.		10—15 år.		15—20 år.	
			Mannkj.	Kvindekj.		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
XI. Sygdommer i hud, bindevev, ben og led, som ikke kan henføres under nogen av de foregående grupper.															
Hudsygdommer.....	14	-	9	5	-	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)....	24	-	11	13	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Ben- og ledsygdommer...	25	-	18	7	-	1	-	1	-	3	-	1	2	2	-
XII. Svangerskaps- og barselsygdommer. ¹⁾															
Barselkrampe.....	38	-	-	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli og thrombose.....	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning.....	17	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Livmorbristning.....	7	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki.....	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort.....	24	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ektopisk svangerskap....	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barselsygdommer.....	14	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjent eller uopgitt årsak	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sykdommer.															
Myxødem.....	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sykdom.....	7	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Addisons.....	6	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Diverse andre sykdommer	19	-	9	7	3	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-
Ds f. m. kjent sygd.årsak	30738	-	14875	15708	-	1525	1154	935	824	470	480	314	443	691	678
XIV. Unaturlig død.															
Selv mord.....	124	-	101	23	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-
Drap og mord.....	8	-	5	3	-	1	1	-	-	1	-	1	-	1	-
Ulykkestilfeller:															
a. Akut alkoholforgiftn.	13	-	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre akute forgiftninger.....	31	-	25	6	-	1	-	2	1	1	-	1	1	5	-
c. Drukning.....	385	-	331	54	-	5	2	36	12	38	11	42	4	37	1
d. Forfrysning.....	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
e. Forbrenning.....	87	-	44	43	-	6	3	20	16	-	4	-	3	1	2
f. Elektrisk strøm og lynnedslag.....	9	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
g. Vådeskudd.....	38	-	35	3	-	-	-	2	-	2	-	6	1	5	-
h. Andre ulykkestilfeller (med spesiell angivelse)	334	-	263	68	3	2	2	20	10	17	8	13	3	23	4
Dødsf. ved unaturlig død	1035	-	827	205	-	15	8	80	39	59	23	54	14	76	8
Dsf. med ukjent årsak	1398	-	718	677	3	223	183	70	59	29	15	11	17	14	13
I alt meldt av læger....	33171	-	16420	16590	-	1763	1345	1085	922	558	518	389	474	781	699

¹⁾ Barselfeber er opført under III (infeksjonssygdommer).

de av læger meldte dødsfall.

Fordeling på alder (par åge).																Alder er ikke opgitt for						
20—25 år.		25—30 år.		30—40 år.		40—50 år.		50—60 år.		60—70 år.		70—80 år.		80—90 år.				90—100 år.		Over 100 år.		
Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	
1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	2	-	1	2	3	1	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
-	8	-	5	18	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	4	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	6	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	4	-	9	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	2	-	4	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
-	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	4	1	-	-	-	-	-	-	
824	815	701	734	905	1137	831	1014	1171	1258	1758	1869	2399	2562	1902	2132	398	558	1	5	50	45	
6	2	9	-	24	3	18	7	12	4	15	3	8	1	3	1	1	-	-	-	-	1	
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	-	3	-	2	1	2	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
59	9	24	6	31	4	18	1	20	1	10	1	5	1	2	1	-	-	-	-	-	4	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2	1	1	5	2	1	-	2	1	2	4	4	2	1	2	-	1	-	-	-	-	
1	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	-	3	-	8	-	3	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	
24	3	29	3	30	1	38	1	21	5	21	11	14	9	9	6	1	1	-	-	1	1	
99	16	75	10	104	11	86	13	60	11	52	22	34	15	15	10	2	2	-	-	6	3	
25	16	5	16	30	29	23	33	39	43	50	76	89	88	55	66	18	14	-	-	37	9	
948	847	781	760	1039	1177	940	1060	1270	1312	1860	1967	2522	2665	1972	2208	418	574	1	5	93	57	

dødsårsaker i byene.

Stathelle.	IX			X			XI			XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII		XIX		XX																	
	Langesund.	Kragerø.	Notodden	Risør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grinestad	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkeford.	Sogn dal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Alesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Narvik.	Strolvær.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
-	-	-	6	-	-	3	-	3	1	-	-	-	-	-	16	-	-	7	43	-	2	1	6	14	-	1	2	-	-	7	-	2	11	2	1	3		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	2	-	1	1	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	2	-	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	11	2	2	17	6	3	10	2	-	2	3	2	2	20	-	2	9	79	-	11	3	15	44	4	2	1	-	6	1	-	4	15	8	3	6		
-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	9	-	6	-	3	11	11	2	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
-	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	4	-	-	9	9	-	2	-	5	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	4	-	-	2	2	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	1	1	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	1	-	2	-	1	-	-	-	2	2	2	5	-	-	2	17	-	10	1	2	2	6	-	-	1	1	-	-	-	4	2	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

Opgaver over kjente

Tabell XXXII (forts.) Dødsårsaker. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i procent til alle opgitte dødsårsaker ved sygd.																							
		I.	II.	III.			IV.		V.			VI.	VII.	VIII.											
		Kristiania.	Drøbak.	Son og Hølen.	Moss.	Fredrikstad.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tønsberg.	Horten.	Holmestrand.	Svelvik.	Larvik.	Sandefjord.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.	
VI. Sygdommer i kredsløpsorganene.																									
Endo-, perikardit	26	0,2	12	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Klappfeil	446	4,7	83	-	2	6	7	7	19	12	5	3	6	-	15	1	3	3	2	3	6	3	2	-	-
Hjertemuskel-sygdommer	125	1,3	8	1	-	-	-	2	2	2	-	1	-	-	1	-	5	-	3	3	1	-	-	-	
Arteriosklerose	306	3,2	81	1	1	10	10	3	4	18	3	5	-	-	12	3	2	1	3	2	3	3	3	3	
Aneurysma	21	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjertelammelse	232	2,4	79	-	2	-	4	2	4	5	2	2	4	5	3	5	2	-	1	-	3	6	-	1	
Andre hjerte- og karsygdommer	19	-	2	-	1	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
VII. Sygdommer i åndedrætsorganene.																									
Bronkit, akut	141	1,4	32	-	-	3	5	2	2	-	5	8	2	1	-	1	-	-	2	-	1	-	3	-	
—, kronisk, bronki-ektasi	150	1,6	59	-	-	4	1	4	-	6	1	4	-	-	2	-	-	-	-	1	7	2	-	-	
Astma, emfysem	18	-	6	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungebetændelse, katar-ralsk	243	2,5	68	2	-	5	6	1	1	4	2	1	-	6	1	2	2	3	-	-	6	-	-	-	
Lungegangræn	9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungeemboli	12	-	5	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Pleurit, serøs	14	-	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	
—, purulent	23	-	6	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre sygdommer i åndedrætsorganene	33	-	9	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
VIII. Sygdommer i fordøiellesorganene.																									
Mave-tarmkatarr (kro-nisk)	38	0,4	9	-	-	-	1	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mave-, duodenalsår	40	0,4	16	2	-	2	-	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bliindtarmbetændelse (ap-pendicit)	56	0,5	16	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	2	-	2	-	4	2	-	-	-	-	
Diffus peritonit	65	0,6	23	-	-	-	2	1	1	1	2	1	2	-	2	-	2	-	1	1	-	-	-	-	
Indeklemt brokk	22	0,2	8	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Volvulus og ileus av andre årsaker	57	0,6	17	-	-	-	1	1	2	1	-	-	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
Galdestenssygdommer	21	-	4	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	
Leverkirrose	14	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Andre sygdommer i fordøiellesorganene	36	-	8	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	
IX. Sygdommer i urin- og kjønnsorganene.																									
Nefrit, akut	30	0,4	10	-	-	-	-	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	
—, kronisk (morbus Brightii)	209	2,0	75	-	-	1	5	2	2	6	-	1	5	3	1	1	1	2	1	1	1	2	-	-	

lødsårsaker i byene.

	IX				X				XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII		XIX		XX													
	Kragere.	Notodden.	Risør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefiord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodo.	Narvik.	Svolvær.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadso.	
-	3	-	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	7	-	1	-	2	11	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	2	3	2	2	5	1	-	7	-	2	1	-	2	2	13	1	1	6	33	3	3	2	16	28	3	3	2	-	2	1	-	1	12	4	-	2	
-	-	-	1	2	3	4	3	2	3	-	1	-	-	-	3	-	-	-	33	-	3	2	4	17	-	1	-	-	1	-	-	2	-	1	-	1	-
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	1	9	1	-	-	2	6	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1
-	-	2	-	1	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	5	-	-	10	-	3	-	1	7	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
1	1	-	1	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	14	2	-	4	13	-	2	-	1	7	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	5	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Opgaver over kjent

Tabell XXXII (forts.).	Dødsårsaker. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i procent til alle opgitte dødsårsaker ved sygd.	I	II	III			IV			V			VI	VII	VIII								
				Kristiania.	Drøbak. Son og Hølen.	Moss.	Fredrikstad.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tønsberg.	Horten.	Holmestrand. Svelvik.	Larvik.	Sandefjord.	Kongsvinger. Hamar.	Gjøvik. Lillehammer.	Skien. Porsgrund.					
Abort.....	18	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
Ektopisk svangerskap ..	4	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
Andre svangerskaps- og barselsygdommer.....	3	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
XIII. Andre sykdommer.																									
Myxødem	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
Basedows sygdom.....	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-							
Addisons	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-							
Andre sykdommer (med spesiel angivelse).....	7	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1							
Df. m. kjent sygd.årsak	9712	-	3044	25	15	96	200	92	226	298	26	91	151	127	20	22	139	49	15	69	29	83	186	52	3
XIV. Unaturlig død.																									
Selv mord.....	33	-	17	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Drap og mord.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulykkestilfælde:																									
Akut alkoholforgiftning	8	-	4	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre akutte forgiftninger	10	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Drukning	71	-	5	-	-	1	1	1	1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Forbrenning	38	-	11	-	-	-	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Elektrisk strøm og lynnedslag	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vådeskudd	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre ulykkestilfeller	129	-	50	1	-	-	-	3	-	6	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	2	-
Dsf. ved unaturlig død	298	-	91	1	-	1	3	5	4	10	5	2	2	-	2	1	1	-	-	-	-	1	7	5	-
Dsf. med ukjent dødsårsak	94	-	13	-	-	-	2	2	3	1	-	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ialt av læger opgitte dsf.	10104	-	3148	26	15	97	205	99	233	309	31	100	154	128	22	23	140	49	15	69	29	84	194	57	3

Opgaver over kønn og alder ved

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling på kjønn (par sexe).		0—1 år.		1—5 år.		5—10 år.		10—15 år.		15—20 år.	
		Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.	Mannkj.	Kvindkj.
		Aktinomykose.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, medfødt.....	20	10	10	9	8	1	1	-	-	-	-	-	-
—, erhvervet efter fødselen.....	14	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre infeksjonssygd.	9	5	4	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-
IV. Kroniske blod- og ernæringssygdommer.													
Gigt (arthritis urica)....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronisk rheumatisme. Arthritid deformans.....	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes.....	93	44	49	-	-	-	1	-	-	-	3	3	3
Leukæmi, pseudoleukæmi	10	7	3	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-
Perniciøs anæmi.....	24	13	11	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Morbus maculosus Werlhofii, purpura hæmorrhagica.....	6	2	4	1	1	1	-	-	-	2	-	-	1
Hæmofili.....	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rakit.....	22	4	8	5	2	9	6	-	-	-	-	-	-
Andre sygdommer i denne gruppe.....	15	8	7	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Kroniske forgiftninger...	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sygdommer i nervesystemet.													
Apoplexi og hjerneemboli	619	264	355	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningit (suppurativ)....	77	44	33	10	6	9	6	7	4	2	3	5	2
Paralysis generalis.....	17	13	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sindssygdommer....	52	25	27	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1
Epilepsi.....	21	12	9	-	-	-	-	1	-	1	-	3	2
Andre hjernesygdommer...	35	20	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rygmarvstæring (tabes dorsalis).....	10	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre rygmarvssygd.	25	16	9	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Kramper hos småbarn...	124	78	46	59	31	18	13	1	2	-	-	-	-
Andre sygdommer i nervesystemet.....	15	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VI. Sygdommer i kredsløpsorganene.													
Endo-, perikardit.....	26	11	15	-	-	-	1	-	1	1	2	4	1
Klappfeil.....	446	158	288	1	1	-	1	9	4	4	14	6	7
Hjertemuskel-sygdommer...	125	51	74	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Arteriosklerose.....	306	171	135	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma.....	21	17	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse.....	232	117	115	7	1	2	4	2	-	3	-	1	1
Andre hjerte- og karsygd.	19	9	10	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
VII. Sygdommer i aandedrætsorganene.													
Bronkit, akut.....	141	66	75	35	21	11	10	1	5	-	1	-	1
—, kronisk, bronkiektasi.....	150	64	86	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

kjente dødsårsaker i byene.

Fordeling på alder (par åge).																				Alder er ikke opgit for	
20—25 år.		25—30 år.		30—40 år.		40—50 år.		50—60 år.		60—70 år.		70—80 år.		80—90 år.		90—100 år.		Over 100 år.		Mannkj.	Kvindekj.
Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	1	-	1	1	3	2	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	3	3	2	3	7	1	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	1	1	1	1	1	4	4	4	14	6	7	3	2	-	-	-	1
-	-	-	2	1	1	3	2	2	1	3	3	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	5	4	18	15	35	45	84	89	85	132	35	62	2	8	-	-	-	-
3	2	-	1	2	3	1	1	2	2	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	6	2	1	1	5	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	4	1	7	4	6	3	3	10	1	5	-	2	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	4	2	5	5	5	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	4	1	2	3	7	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	2	-	1	2	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	2	1	-	1	2	-	1	1	-	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
7	9	5	6	12	18	15	26	23	32	34	63	30	81	12	25	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	8	3	7	11	15	23	15	25	3	9	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	1	1	1	1	1	9	3	25	25	76	55	57	47	-	-	-	-
3	2	2	2	8	5	16	22	18	25	26	34	21	9	14	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	-	2	-	1	3	3	2	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	-	1	2	2	7	5	10	4	11	-	2	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	1	7	11	16	21	26	26	8	18	2	3	-	-	-	4

kjente dødsårsarer i byene.

Fordeling på alder (par åge).														Alder er ikke opgit for							
20—25 år.		25—30 år.		30—40 år.		40—50 år.		50—60 år.		60—70 år.		70—80 år.		80—90 år.		90—100 år.		Over 100 år.		Mannkj.	Kvindekj.
Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.		
-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	3	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	2	1	-	3	2	6	2	7	16	13	15	4	11	1	2	-	-	15	13
-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	2	1	-	2	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	2	-	2	1	1	1	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	1	1	2	1	1	4	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	2	1	2	6	2	4	1	3	5	3	1	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2	2	1	1	4	3	6	2	8	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	1	-	5	2	1	2	3	3	2	2	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-
1	6	2	8	1	5	4	6	4	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	2	6	2	3	1	4	-	-	-	-	-	-
1	1	2	-	3	3	2	3	4	1	7	5	8	5	1	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	1	2	1	2	5	-	-	2	4	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	3	1	1	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	2	-	1	4	-	4	4	2	6	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	4	3	2	-	1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	3	4	11	5	17	14	25	23	35	21	21	13	5	3	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	2	1	6	2	2	7	4	18	4	11	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	1	1	1	1	1	1	10	-	22	-	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	2	4	21	20	44	29	60	59	45	45	11	17	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	4	5	12	25	16	33	24	32	32	3	7	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	4	-	10	-	16	-	16	-	8	-	2	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	2	6	-	21	-	30	-	13	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	2	-	3	2	6	6	16	15	20	10	14	4	2	-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	2	4	1	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Opgaver over kønn og alder ved

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling på kjønn (par sexe).		0—1 år.		1—5 år.		5—10 år.		10—15 år.		15—20 år.	
		Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.	Mannkj.	Kvindekj.
		Sarkom i andre organer eller med uopgit sæte..	24	12	12	-	1	-	-	1	1	-	-
Andre svulster	89	37	52	-	-	-	-	3	2	2	1	2	-
XI. Sygdommer i hud, bindevæv, ben og ledd, som ikke kan henføres under nogen av de foregående grupper.													
Hudsygdomme	7	4	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn (ikke senil)	6	4	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og ledsygdommer...	6	5	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
XII. Svangerskaps- og barselsygdommer.													
Barselkrampe	14	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Abort	18	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ektopisk svangerskap....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre svangerskaps- og barselsygdommer	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Andre sykdommer.													
Myxødem	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basedows sykdom	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Addisons —	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Diverse andre sykdommer	7	4	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Dsf. m. kjent sygd.aarsak	9712	4634	5078	522	356	335	265	147	151	78	131	192	230
XIV. Unaturlig død.													
Selv mord	33	29	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drap og mord	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulykkestilfælde:													
Akut alkoholforgiftn...	8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre akutte forgiftn.ger	10	9	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
Drukning	71	61	10	-	-	9	5	8	-	8	-	3	-
Forbrænding	38	21	17	3	-	8	4	-	3	-	1	-	-
Elektrisk strøm og lyn- nedslag	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vaadeskud	7	7	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Andre ulykkestilfælde	129	96	33	-	1	11	6	7	4	3	2	3	-
Dsf. ved unaturlig aarsak	298	232	66	4	1	28	16	15	7	14	3	7	-
Dsf. m. ukjent dødsårsak	94	48	46	11	11	1	9	3	1	-	1	3	-
Ialt av læger oppgivne dsf.	10104	4914	5190	537	368	364	290	165	159	92	135	202	230

kjente dødsårsaker i byene.

Fordeling på alder (par åge).																								Alder er ikke opgit for	
20—25 år.		25—30 år.		30—40 år.		40—50 år.		50—60 år.		60—70 år.		70—80 år.		80—90 år.		90—100 år.		Over 100 år.		Mannkj.	Kvindeskj.				
Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.	Mannkj.	Kvindeskj.						
2	2	1	1	2	5	2	2	3	3	2	2	1	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	2	-	2	-	6	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	3	-	7	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
247	284	209	241	356	398	365	384	438	463	585	663	693	799	386	563	54	102	-	1	27	27				
-	-	5	-	13	-	6	3	-	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
1	-	2	-	2	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
12	3	5	1	6	-	1	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2			
-	1	1	-	4	2	1	-	1	1	1	2	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
7	2	14	1	12	1	13	-	7	3	10	5	5	3	4	4	-	1	-	-	-	-	-			
21	6	30	2	42	3	26	4	12	6	19	7	7	4	5	6	-	1	-	-	-	2	-			
1	-	1	-	8	4	4	6	5	4	4	4	4	5	1	-	1	-	-	-	-	1	-			
269	291	240	245	406	405	395	394	455	493	603	674	704	808	392	569	55	103	-	1	30	27				

Dødsfall av maligne

Décès par tumeurs malignes

Tabell XXXIV. Svulstens primære sete.	Til- sammen.	Derav:		Kristiania.		Akershus.		Østfold.		Buskerud.		Vestfold.		Hedmark.		Opland.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Carcinomer:																	
Hud	54	33	21	1	2	2	-	-	1	1	-	1	-	5	1	4	
Læbe	16	11	5	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	1	
Tunge	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Mundslimhinde	7	4	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	
Overkjæve	16	12	4	2	1	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	
Svælg	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Spiserør	38	23	15	7	3	2	3	6	-	-	-	1	1	-	-	-	
Mavesekk	1292	695	597	49	54	55	39	38	43	30	25	30	50	49	46	42	2
Tyndtarm	5	2	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Tykkarm	206	91	115	3	3	5	3	13	15	6	7	2	7	1	9	6	
Rectum	39	18	21	6	4	2	3	3	1	-	-	-	-	2	1	2	
Lever, galdeblære	80	33	47	8	15	2	3	1	4	-	-	-	-	-	2	1	
Pankreas	8	4	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Larynx	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Lunger	6	2	4	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Nyrer, gl. suprarenales ..	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
Urinblære, urinveier	11	7	4	1	1	-	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	
Ytre genitalier	11	2	9	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Testis	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Prostata	22	22	-	2	-	3	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	
Uterus	154	-	154	-	24	6	-	9	-	6	-	4	-	11	-	-	
Ovarier	14	-	14	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mammæ	113	-	113	-	20	5	-	4	-	4	-	3	-	5	-	-	
Andre kjertelorganer ...	5	1	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Underlivet (uten angi- velse av organ)	56	24	32	6	3	6	9	1	-	-	-	1	2	-	1	-	
Forskjellig lokalisasjon, uopgitt	169	83	86	3	2	9	12	6	5	6	12	6	4	10	6	2	
Carcinomer	2348	1083	1265	96	148	88	87	71	82	43	54	46	75	76	85	63	5
Sarcomer:																	
Bensystemet	50	22	28	-	3	2	1	2	3	2	1	1	2	3	1	2	
Lymfeknuter	35	16	19	3	3	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	
Forskjellig lokalisasjon, uopgitt	32	17	15	2	3	-	1	-	-	3	1	-	-	3	1	1	
Hjerne, nerver, bulb. oculi	22	12	10	1	-	3	1	-	-	-	-	1	2	-	1	2	
Sarcomer	139	67	72	6	9	5	4	2	4	6	3	2	4	6	3	6	
Tilsammen	2487	1150	1337	102	157	93	91	73	86	49	57	48	79	82	88	69	5

svulster fylkesvis i 1919.

par departements en 1919.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Troms.		Finnmark.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
2	2	1	-	-	1	-	1	2	-	-	-	4	2	3	4	1	1	2	-	1	2	3	1	-	-
-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	
1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	22	23	18	18	18	45	28	45	50	12	21	30	20	39	34	47	48	32	21	38	15	28	12	14	7
5	1	8	7	2	3	6	1	4	6	13	20	1	1	1	4	7	4	6	6	1	8	1	5	1	1
2	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
4	3	1	-	6	-	-	-	6	2	-	-	1	1	5	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	10	-	6	-	6	-	8	-	5	-	10	-	4	-	5	-	19	-	2	-	7	-	7	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	2	-	8	-	8	-	5	-	9	-	2	-	6	-	7	-	3	-	4	-	7	-	2
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	3	1	-	-	2	6	1	1	-	-	-	-	1	1	2	6	-	-	1	-	-	-	-	1
2	3	4	2	2	2	4	8	3	6	6	7	4	5	-	1	-	-	2	5	7	1	6	-	1	3
52	45	44	38	33	45	61	71	61	76	31	67	42	38	58	72	67	102	42	39	53	41	40	33	16	17
2	1	-	1	-	-	3	6	-	2	-	-	-	1	2	1	-	3	1	1	1	1	1	-	-	-
-	1	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	2	3	2	2	-	-	3	2	1	1	-	-
2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	2	1	-	-	3	2	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2
6	3	1	1	2	2	3	6	-	4	1	-	1	3	6	6	3	8	2	1	4	6	5	1	-	2
58	48	45	39	35	47	64	77	61	80	32	67	43	41	64	78	70	110	44	40	57	47	45	34	16	19

Dødsfall av maligne svulster

Décès par tumeurs malignes

Tabell XXXIV (forts.). Svultens primære sete.	Til- sam- men.	Derav:		A l d e									
				0—1		1—5		5—10		10—15			
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		
Carcinomer:													
Hud	54	33	21	-	-	-	-	-	-	-	-		
Læbe	16	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tunge	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mundslimhinde	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-		
Overkjæve	16	12	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Svælg	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Spiserør	38	23	15	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mavesekk	1292	695	597	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tyndtarm	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tykkertarm	206	91	115	-	-	-	-	-	-	-	-		
Rectum	39	18	21	-	-	-	-	-	-	-	-		
Lever, galdeblære	80	33	47	-	-	-	-	-	-	-	-		
Pankreas	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Larynx	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Lunger	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Nyrer, gl. suprarenales	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Urinblære, urinveier	11	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Ytre genitalier	11	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-		
Testis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Prostata	22	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Uterus	154	-	154	-	-	-	-	-	-	-	-		
Ovarier	14	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mamma	113	-	113	-	-	-	-	-	-	-	-		
Andre kjertelorganer	1) 5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-		
Underlivet (uten angivelse av organ)	56	24	32	-	-	-	-	-	-	-	-		
Forskjellig lokalisasjon, uopgitt	169	83	86	-	1	-	-	-	-	-	-		
Carcinomer	2348	1083	1265	-	1	-	-	-	-	-	-		
Sarcomer:													
Bensystemet	50	22	28	-	-	-	2	1	-	1	1		
Lymfeknuter	35	16	19	-	-	-	-	-	-	3	1		
Forskjellig lokalisasjon, uopgitt	32	17	15	-	2	1	-	-	1	-	2		
Hjerne, nerver, bulb. oculi ²⁾	23	12	10	-	-	-	1	1	-	1	1		
Sarcomer	139	67	72	-	2	1	3	2	1	5	4		
Tilsammen ²⁾	2487	1150	1338	-	3	1	3	2	1	5	4		

1) Av disse er 2 c. thyreoid, 1 struma caneros., 1 c. gl. parotidea, 1 uopgitt. 2) Dess

etter kjønn og alder i 1919.

par sexe et age en 1919.

og kjønn.

15—20		20—25		25—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	3	4	9	6	10	6	9	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	4	1	3	3	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1	4	1	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	11	4	6	5	1	1	-	-
-	-	1	2	-	2	13	10	58	53	158	105	221	202	195	176	47	46	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	4	4	9	20	26	31	31	27	38	7	6	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6	6	9	6	4	5	1	2	-	-
-	-	-	-	1	1	-	1	2	7	8	13	9	9	11	12	2	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	1	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	2	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	1	2	2	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	3	2	1	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	3	-	12	-	34	-	11	-	5	-	6	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	-	34	-	51	-	35	-	16	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	5	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	8	-	23	-	34	-	24	-	17	-	5	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	2	3	6	6	7	10	8	4	6	1	2	-	1
-	-	-	-	-	-	1	4	6	7	10	24	32	28	21	16	13	6	-	-
-	-	2	5	1	10	17	45	78	151	224	285	358	368	303	314	96	80	4	6
2	3	2	2	2	-	-	-	3	8	6	3	1	3	2	5	2	1	-	-
-	-	-	1	1	2	1	4	2	1	1	5	4	1	2	4	2	1	-	-
1	-	-	1	1	-	1	2	3	1	3	1	2	5	4	1	1	-	-	-
-	-	-	1	-	1	2	2	-	-	4	1	4	1	-	1	-	-	-	-
3	3	2	5	4	3	4	8	8	10	14	10	11	10	8	11	5	2	-	-
3	3	4	10	5	13	21	53	86	161	224	295	369	378	311	325	101	82	4	6

nten 1 kvinde med noppitt alder.

B. Beretninger

for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.

I. Kristiania by.

	Flate- innhold i km. ²	Tilstede- værende innbyggere den 1ste desbr. 1920.	Antall læger ¹⁾ .	Tann- læger ¹⁾ .	Jor- mødre.
Kristiania stadsfysikat	16,30	242 850	348	161	100

¹⁾ Efter den offisielle fortegnelse over autoriserte læger, tannlæger og dyrlæger for 1919.

Ifølge den trykte beretning fra Kristiania helseråd for året 1919 var byens folkemengde i henhold til den kommunale folketelling av 1ste februar 1919 258 615, hvilket viser en forminskelse av 1 012 personer siden tellingen 1ste februar 1918. — Antallet av levende fødte barn utgjorde 4 682, hvorav 42 døde innen 24 timer efter fødselen. Av de levende fødte var 567 født av mødre, som bodde utenfor byen, og som kun for nedkomstens skyld opholdt sig i Kristiania. Regnes disse med, blir fødselstallet 18,10 pr. 1 000 innbyggere, beregnet efter folketallet pr. 1ste februar 1919. Trekket disse barn fra, blir fødselstallet 15,91. Antallet av utenfor ekteskap levende fødte barn utgjorde 581 eller 12,41 pct. av alle levende fødte. Av de innenbys hjemmehørende levende fødte var 481 eller 11,68 pct. født utenfor ekteskap. Av de i byen ikke hjemmehørende levende fødte barn var 100 eller 17,61 pct. født utenfor ekteskap.

Sundhetstilstanden synes å ha vært forholdsvis god til tross for at influensa i årets første måneder hadde en ikke liten utbredning. Det samlede antall av anmeldte epidemiske sykdomstilfelle var 21 238 med 788 dødsfall mot 42 673 og 1 410 i 1918. Tyfoidfeber, skarlagensfeber, kikhoste, influensa og akut diarrhoe forekom med færre tilfelle enn i 1918, mens tallene for meslinger, rosen og difteri viser nogen stigning.

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde efter de av det statistiske centralbyrå meddelte tabeller 3 527 eller 13,7 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemengde (257 066). I 1918 var dødeligheten 16,3 pro mille. Til helserådet innkom anmeldelse om 3 148 dødsfall (innen byens grenser), heri iberegnet 42 barn som døde innen 24 timer efter fødselen. Av de døde var 109 hjemmehørende utenfor byen. 67 personer hjemmehørende i Kristiania, men døde utenfor byen, regnes ikke med i denne statistikk. Dødsfallene fordelte sig således på de forskjellige måneder:

Januar	292	Mai	272	September	182
Februar	238	Juni	223	Oktober	244
Mars	452	Juli	207	November	271
April	281	August	216	Desember	270

Folkemengdens tetthet innen de forskjellige sogn i forhold til den hjemmehørende folkemengde den 1ste februar 1919 samt dødsfallenes fordeling innen disse etter aldersklasser og kjøen vil kunne sees av helserrådets trykte beretning for 1919 side 12 og 13 samt XXVI og XXXII (tabeller).

Følgende tabell gir en oversikt over dødeligheten (pro mille) av folkemengden ved årets utgang i tiden fra 1860—1905, senere av innbyggerantallet etter telling den 1ste februar det følgende år ved det kommunale statistiske kontor i Kristiania. De til helserrådet innkomne opgaver over inntrufne dødsfall er lagt til grunn for beregningen, som dessuten fra 1915 skjer etter folketallet den 1ste februar samme år, som medisinalberetningen fra stadsfysikaket forøvrig omfatter.

År.	Folke- mengde. ¹⁾	Dødelig- het pro mille.	År.	Folke- mengde.	Dødelig- het pro mille.	År.	Folke- mengde.	Dødelig- het pro mille.
1860—64	—	24,21	1900	227 626	16,34	1908	235 674	13,98
1865—69	—	22,00	1901	224 909	15,80	1909	240 178	13,08
1870—74	—	20,66	1902	225 709	14,06	²⁾ 1910	244 038	12,12
1875—79	—	19,93	1903	223 649	15,10	1911	247 488	13,46
1880—84	—	19,05	1904	222 373	14,32	1912	250 423	13,72
1885—89	—	21,97	1905	226 472	16,50	1913	251 446	12,07
1890—94	—	19,03	1906	229 324	13,26	1914	250 677	13,09
1895—99	—	17,05	1907	231 687	13,41	1915	250 677	12,04
						1916	255 148	13,00
						1917	257 399	11,90
						1918	259 627	14,91
						1919	258 615	12,17

¹⁾ Folkemengden var ved årets utgang etter beregning i 1860 53 435, i 1864 56 253, efter telling i 1869 64 935, i 1875 75 042, i 1879 116 201, i 1884 128 300 og i 1891 148 218.

²⁾ Efter tellingen den 1ste desember 1910.

Om de **epidemiske sykdommer** henvises til tabellen på side 3. Den er utarbeidet efter de fra lægerne og sykehusene til helserrådet sendte opgaver. I det følgende skal her kun omtales enkelte herhen hørende sykdommer, idet der for øvrig henvises til helserrådets trykte beretning for 1919.

Tyfoidføber (abdominaltyfus og paratyfus) viser fremdeles fortsatt tilbakegang fra de nærmest foregående år, idet der av begge tilsammen anmeldtes 111 tilfeller med 6 dødsfall (av abdominaltyfus alene 18 tilfeller med 1 død). I 1918 var de tilsvarende tall 237 med 12 døde og 147 med 9 døde. Årets tyfoidføber fordeler sig således på månederne: januar 6, februar 6, april 1, mai 8, juni 39, juli 16, august 9, september 4, oktober 9, november 7, desember 6. Alle angrepne på 3 nær innlagdes i sykehus.

Av **cerebrospinalmeningit** iagttoges 5 tilfeller (1 i januar, 2 i mai og 2 i oktober) mot 7 i 1918. Alle blev innlagt i sykehus og deres husstand bakteriologisk undersøkt, uten at der kunde påvises smittestoff hos nogen. Der døde 3.

Epidemiske sygdommer

	I alt kjendte		Tiden er opgjort for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfæller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	111	6	111	6	6	-	1	8	39	16	9	4	9	7	6
Cerebrospinalmeningit (epid)	5	3	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
Akut poliomyelit	17	-	17	-	-	-	-	-	-	-	4	3	6	4	-
Skarlagensfeber	300	3	300	31	29	24	26	26	24	12	19	25	30	34	20
Meslinger	105	3	105	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	26	76
Difteri (croup)	2022	56	2022	214	170	154	134	103	116	124	186	240	235	214	132
Barsel-feber	3	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Pyæmi, septhæmi	42	38	42	4	7	6	2	-	4	4	3	4	1	4	3
Pemfigus hos nyfødte	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	233	22	233	23	16	20	24	16	24	13	11	18	31	22	15
Røde hunde	18	-	18	-	2	1	-	1	-	1	-	1	2	4	6
Variceller	164	-	164	9	11	8	18	17	6	4	3	11	17	19	41
Kusma	23	-	23	1	-	-	1	1	1	-	2	2	1	3	11
Kikhoste	467	14	467	27	33	25	35	43	32	29	50	39	52	60	42
Akutte katarrer i åndedrætsorg.	8183	100	8183	799	862	1453	814	455	265	125	273	540	840	1032	725
Influenza	6475	312	6475	871	1013	3562	561	122	52	21	12	36	26	142	57
Lungebetændelse	669	185	669	35	93	192	75	42	23	14	17	19	38	67	54
Plevrit	113	8	113	10	9	9	8	12	10	5	7	6	8	13	16
Giktfeber	154	5	154	14	16	17	13	13	5	10	12	18	13	12	11
Akut diarrhoe (kolerine)	2132	32	2132	302	207	205	164	151	146	171	229	181	132	115	129
Tilsammen	21238	788	21238	2347	2475	5677	1878	1010	747	549	838	1148	1446	1779	1344

Akut poliomyelitt forekom med 17 tilfeller uten noget dødsfall. 14 var barn, 3 voksne. I helserådets trykte årsberetning finnes side 53 en oversikt over sykdommens optreden gjennom en årrekke.

Skarlagensfeber viste også dette år avtagen, der anmeldtes 300 tilfeller mot 489 i 1918. 3 endte dødelig. 19 av de anmeldte blev isolert i 14 hjem. 1 blev først innlagt i Ullevål sykehus, senere isolert i sit hjem.

Difteri anmeldtes derimot adskillig hyppigere enn foregående år, av udelukkende kliniske tilfeller (ikke bacillebærere) 2 022 mot 1 209 i 1918. Der døde 56 — en dødelighetsprocent av 2,77 mot 3,39 foregående år. Av de syke blev 49 isolert i 43 hjem. 2 blev først innlagt i lasarett, senere isolert hjemme og 1 først isolert hjemme og senere innlagt i sykehus. Fremgangsmåten ved sykdommens motarbeidelse var i det vesentlige den samme som før. Siden høsten 1904 har det i almindelighet vært overlatt de behandlende læger selv å bestemme varigheten av de sykes isolasjon uten krav om, at fund av difteribaciller skal være det avgjørende, når blot alle kliniske symptomer er svundet. Det har dog vist sig, at der er mange læger, som ikke hever isolasjonen før dyrkningsforsøk ikke lenger viser difteribaciller. Det er kun sjelden, at der treffes særlige foranstaltninger overfor friske bacillebærere, som påtreffes i de sykes omgivelser; i almindelighet kommer spørsmålet op kun, når det gjelder personer, hvis behandling av eller forbindelse med salgsvarer eller næringsmidler kan være betenkelig. Fins difteribaciller uten kliniske symptomer hos skolebarn, får de gå på skole efter 7 dages forløp. Innsprøitninger av antidifteriserum i profylaktisk øiemed er heller ikke dette år kommen til anvendelse. For øvrig henvises til helserådets trykte årsberetning.

Kikhoste var i god tilbakegang fra forrige år.

Influenza epidemien fra 1918 fortsatte gjennom de første måneder av 1919; der anmeldtes i alt 6 475 tilfeller med 312 dødsfall.

Av **akute katarer** i luftveiene anmeldtes noget færre tilfeller, av kataralisk og follikulær angina noget flere tilfeller enn i 1918.

Akut diarrhoe forekom med flest tilfeller i januar måned.

Av **encephalitis lethargica**, sovesyke (hvis viktigste symptomer var somnolens, øiemuskellammelse og mer eller mindre feber), inntraff nogen tilfeller, i alt 18, med 6 dødsfall.

For **skabb** behandledes 357 personer.

Veneriske sygdommer. Nedenstående tabell gir opplysning om de fra praktiserende læger og sykehusene anmeldte nye tilfeller, fordelt på de enkelte måneder.

Tabell side 6 gir opplysning om anmeldte nye tilfeller av veneriske sygdommer i Kristiania i årene 1880—1919. I 1919 behandledes utenfor sykehus av veneriske sår 159 (151 menn, 8 kvinner), av erhvervet syfilis 686 (524 menn, 162 kvinner), av medføtt syfilis 1 av kvinnekjønn og av gonorrhoe og uretrit 1 811 (1 609 menn, 202 kvinner). Av de anmeldte syfilistilfeller angis 19 (alle voksne) å være smittet ad andre veier enn kjønnsdelene. 47 av de innkomne anmeldelser indeholdt sådanne opplysninger om smitekilden, at de gav anledning til efterforskning, som i 39 tilfeller gav det resultat, at man fikk rede på de angitte smitekilder og 8 ganger var efterforskningen forgjeves. I henhold til smitteangivelser har sundhetsinspektøren og den kvinnelige læge undersøkt i det

hele 20 menn og 20 kvinner, hvorav 5 menn og 9 kvinner blev innkaldt ved politiets hjelp. 11 menn og 10 kvinner viste sig å være syke. 2 menn og 6 kvinner er undersøkt på grunn av intim forbindelse med syke (familie, pleiebarn o. s. v.), og av disse fandtes 1 mann og 2 kvinner å lide av syfilis. Der er anmeldt 8 tilfeller — alle menn — av ny infeksjon med syfilis, som har vært salvarsanbehandlet. For forbyrdelse mot straffelovens § 155 («Den som med kunnskap eller formodning om å lide av smittsom kjønnsygdome ved legemlig omgjøngelse eller utuktig forhold smitter eller utsætter nogen for smitte, straffes med fengsel inntil 3 år») — — — er ifølge meddelelse fra politikammeret tiltalt 17 personer, hvorav 8 er domfældt. I Odd-Fellowlosjens pleiehjem for medføtt syfilitiske barn, «Vestehjemmet», hvor der er plass for 27 barn, har der også i 1919 vært fullt belegg. — Forøvrig henvises til Kristiania helseråds trykte beretning for 1919, side 58 o. fig.

Anmeldte nye tilfeller av veneriske sygdommer i Kristiania.

Måned.	Blennorragiske tilfeller.			Bløt chanker.			Erhvervet syfilis.			Medføtt syfilis.			Sum.
	Mn.	Kv.	Sum.	Mn.	Kv.	Sum.	Mn.	Kv.	Sum.	Mn.	Kv.	Sum.	
Januar	144	15	159	24	-	24	51	17	68	1	3	4	255
Februar	42	8	50	9	-	9	24	15	39	1	1	2	100
Mars	99	13	112	16	-	16	42	22	64	2	1	3	195
April	131	9	140	20	1	21	62	15	77	1	-	1	239
Mai	45	16	61	6	-	6	24	12	36	-	1	1	104
Juni	121	8	129	9	1	10	31	5	36	1	-	1	176
Juli	80	11	91	8	1	9	46	15	61	1	1	2	163
August	87	6	93	6	2	8	37	16	53	2	2	4	158
September . .	218	9	227	21	4	25	46	21	67	1	-	1	320
Oktober . . .	53	20	73	15	2	17	36	24	60	1	2	3	153
November . .	119	12	131	17	2	19	45	10	55	-	-	-	205
Desember . .	580	135	715	46	1	47	212	86	298	-	1	1	1061
	1719	¹⁾ 262	1981	197	14	211	656	²⁾ 258	914	11	12	23	3129

¹⁾ 19 pikebarn vulvovaginit. ²⁾ 1 6½ år gammelt pikebarn syf. sec. smittet av moren.

Tuberkulose. Antallet av de i 1919 anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgåtte tilfeller av tuberkulose sygdommer vil sees av tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde efter dødsårsakslisten 391 eller 12.8 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfall og 17.3 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sygdommer. I henhold til tuberkuloselovens § 6 er 403 personer innlagt i sykehus eller pleiehjem. Forpleiningsutgiftene for disse har utgjort kr. 413 912.22, hvorav statskassen refunderer ⁴/₁₀. Tuberkuloseavdelingen har fremdeles fortsatt sit arbeide med de tuberkuløses boligforhold. Til behandling i sanatorier, tuberkulosehjem og sykeavdeling for patienter, som har opbrukt sin sykekasse eller som er ubemidlet og ikke tidligere fattigunderstøttet, er foreslått bevilget 20 000 kr. for terminen 1919—20. Dessuten er en bevilgning av 40 000 kr. hos Kristiania fattigstyre i samme øiemed

De meldte nye tilfeller av veneriske sygdommer i Kristiania i årene 1880—1919.

Aar.	Blennorragiske tilfeller.			Blot chanker.			Erhvervet syfilis.			Medføtt syfilis.			Til- sammen.	Folke- mengde.	Meldte tilfeller i procent av folke- mengden.
	Mn.	Kv.	Sum.	Mn.	Kv.	Sum.	Mn.	Kv.	Sum.	Mn.	Kv.	Sum.			
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1914	124155	1,55
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32
1886	1095	99	1194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,39
1887	829	106	935	306	37	343	175	97	272	21	23	44	1594	135615	1,18
1888	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138319	0,66
1889	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1077	143347	0,75
1890	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1514	151130	1,00
1891	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1489	156535	0,95
1892	935	90	1025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1820	161151	1,13
1893	1069	97	1166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1983	167588	1,18
1894	1283	121	1404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2302	174717	1,32
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,52
1896	1471	149	1620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2855	192554	1,48
1897	2031	173	2204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3430	203337	1,69
1898	2125	207	2332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3692	221255	1,67
1899	1966	191	2157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3525	226423	1,56
1900	1871	170	2041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3297	227626	1,44
1901	1684	174	1858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2362	224909	1,27
1902	1576	159	1735	418	37	455	368	196	564	20	28	48	2802	225709	1,24
1903	1570	183	1753	401	39	440	431	183	614	24	20	44	2851	223649	1,27
1904	1392	139	1531	347	20	367	355	154	509	26	34	60	2467	222373	1,11
1905	1384	139	1523	278	16	294	340	128	468	24	26	50	2335	226472	1,03
1906	1108	132	1240	169	14	183	302	129	431	19	16	35	1889	229324	0,82
1907	903	112	1015	133	10	143	251	123	374	10	25	35	1567	231687	0,68
1908	1055	107	1162	198	21	219	278	134	412	24	26	50	1843	235674	0,78
1909	1149	101	1250	172	19	191	315	142	457	31	27	58	1956	240178	0,81
1910	1261	98	1359	206	14	220	332	141	473	27	13	40	2092	244038	0,86
1911	1373	94	1467	327	27	354	356	163	519	19	17	36	2376	247488	0,96
1912	1266	121	1387	147	18	165	372	164	536	22	18	40	2128	250423	0,85
1913	1326	137	1463	93	6	99	404	169	573	27	25	52	2187	251446	0,87
1914	1135	172	1307	157	14	171	411	145	556	24	14	38	2072	250677	0,83
1915	1403	146	1549	228	15	243	407	178	585	31	16	47	2424	252936	0,96
1916	1756	174	1930	383	22	405	631	229	860	28	17	45	3240	255148	1,27
1917	1514	188	1702	259	14	273	600	266	866	19	18	37	2878	257399	1,12
1918	1384	183	1567	219	31	250	464	213	677	18	20	38	2532	259627	0,98
1919	1719	262	1981	197	14	211	656	258	914	11	12	23	3129	258615	1,21

overført til sundhetskommisjonen. Angående avdelingens virksomhet forevrig henvises til sundhetskommisjonens trykte beretning side 64 o. fig.

Sinnssyke. For Kristiania fattigvesens regning forpleiedes uten statsbidrag privat 290 sinnssyke, derav i asyl 26, med en utgift av kr. 236 396,04. For øvrig henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Kvinneklivnikken. Ved årets begynnelse lå 71 kvinner tilbake fra 1918. Der inkom i årets løp 1 600 kvinner. Tilsammen behandledes altså 1 671. Der blev utskrevet 1 600 og lå tilbake ved årets utgang 71. Av de 1 671 barselkvinner døde 13. Av de innkomne var 1 021 gifte, 392 ugifte. 44 hadde født før inkomsten, 110 utgikk uten å ha født, 33 behandledes for abort. På klinikken fødte 1 413 kvinner tilsammen 1 439 barn, idet der var 26 tvillingfødsler. Dødsårsakene for de 13 kvinner var følgende: Barselkrampe 4, lungebetendelse 5, puerperalpyæmi 2, svangerskabsintoksikasjon 1, lungetuberkulose 1. Av barnene var 56 dødfødte, 29 døde på klinikken etter fødselen.

Fra den i forbindelse med klinikken stående jormorskole uteksaminertes 37 jormødre. For øvrig henvises til prof. Kr. Brandts trykte beretning for Kvinneklivnikken for 1919, utkommet 1922 med Rikshospitalets beretning.

Fødselsoperasjoner. Ifølge opgaver fra Kvinneklivnikken og Kristiania stadsfysikat blev i alt utført 607 operasjoner, derav 193 på Kvinneklivnikken. Om indikasjoner og utfall henvises til tabell, neste side.

Dødsfall på barselseng. Ifølge prestenes opgaver døde 4 kvinner på barselseng. Lægerne har opgitt dødsårsaken for 25 således: barselkrampe 5, blødning 1, ektopisk svangerskab 2, abort 16 og andre svangerskabs- og barselsygdommer 1.

Antallet av fødte og døde vil sees av følgende tabell:

	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i lste døgn.	på barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Kristiania stadsfysikat. .	4 813	160	3 257	287	39	4	85	24	-

Der blev et overskudd av 1 286 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 73,3.

De av lægerne opgitte dødsårsaker vil sees av dødstabellene i den almindelige beretning og helserådets trykte beretning for Kristiania. Om dødsårsakene i de 5 første leveår ordnet i grupper se tabellen side 10.

Været. Årets middeltemperatur var på det nærmeste lik normalen. Nedbørsmengden og tåkedagenes antall var betydelig mindre enn normalt.

I helserådet blev avholdt 13 møter. Stadsfysikatets og helserådets journaler utviser tilsammen 8 027 journalnumre, hvorav stadsfysikatets 645, byggningsvesenets 2 047 og klagejournalen 1 563. På sundhetsvesenets budgett, hvor der

Indikasjon.	Tangforløsning.					Vending.			Uttrekning ved bekken-endeleie.			
	Mødre.			Barn.		Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	
	Lev.	Død.	Uopg.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Uopg.	Lev.	Df.
På Kvinneklivnikken:												
Langsom fremgang	85	-	-	81	4	5	5	-	2	-	2	-
—«— ved seteleie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
Bekkensneverhet	6	-	-	5	1	1	1	-	-	-	-	-
Truende barselkrampe	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	11	-	-	11	-	-	-	-	1	-	1	-
Albuminuri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feber	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Phthisis og ascites	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svangerskapsintoksikasjon	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Fortidllg løsnng av normalt sit- tende placenta	1	-	-	-	1	1	-	1	2	-	2	-
Fremfall av navlesnor	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	2	-
Dårlige fosterlyd	28	-	-	24	4	-	-	-	4	-	4	-
Tverleie	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Hydrocephalus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	135	-	-	125	10	10	7	3	13	-	13	-
Utenfor Kvinneklivnikken:												
Utilstrekkelige eller smertefulde veer	298	¹⁾ 1	-	289	11	-	-	-	6	-	5	1
Ueffergivelige ydre deler	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Bekkensneverhet	13	-	-	13	-	1	-	1	-	-	-	-
Truende barselkrampe	8	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	²⁾ 1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning før fødselen	2	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1
Hydrocephalus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Dårlige fosterlyd	3	-	-	3	-	-	-	-	1	-	1	-
Habituel avdøen av fosteret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	11	10	3	-	-	-	-
Seteendeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	19	1
Fastsittet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjent indikasjon	-	-	1	1	-	1	2	-	-	1	1	-
Sum	331	2	1	322	13	13	12	4	27	1	26	3
På Kvinneklivnikken	135	-	-	125	10	10	7	3	13	-	13	-
Tilsammen	466	2	1	447	23	23	19	7	40	1	39	3

¹⁾ Dødsårsak lungebetendelse. ²⁾ Dødsårsak eklampsi. ³⁾ Klassisk keisersnitt. ⁴⁾ Se

operasjoner.

Partus præmaturus artificialis.			Hebosteotomi.			Hysterotomi. Keisersnitt.				Perforasjon.		Exviscerasjon	Efterbyrdsoperasjon.
Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre.		Mor.	Mødre.
Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
8	8	-	2	1	1	4	-	4	-	1	-	-	-
1	-	1	-	-	-	4	⁴) 3	4	3	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
12	10	2	2	1	1	⁸) 13	⁵) 3	13	3	3	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	19
12	10	2	2	1	1	13	3	13	3	3	1	1	-
14	12	2	2	1	1	13	3	13	3	5	1	1	19

note 2. ⁵) Derav 1 klassisk keisersnitt.

Dødsårsaker i de 5 første leveår i 1919.

	Antall dødsfall.						Av 100 dødsfall skyldtes.					
	Under 1 år.		I 2net og 3dje år.		I 4de og 5te år.		Under 1 år.		I 2net og 3dje år.		I 4de og 5te år.	
	Uekte fødte.	Ekte fødte.	Uekte fødte.	Ekte fødte.	Uekte fødte.	Ekte fødte.	Uekte fødte.	Ekte fødte.	Uekte fødte.	Ekte fødte.	Uekte fødte.	Ekte fødte.
Av sykdommer i tarmkanalen (diarrhoe, cholera nostras, gastroenteritis acuta & chron.)	2	12	2	3	-	2	15,00	5,02	50,00	3,61	-	4,76
- sykdommer i ånde- drætsorganene (bron- kit, krupøs og ka- tarralsk lungebeten- delse)	5	47	-	27	-	3	12,50	19,75	-	32,53	-	7,14
- tuberkulose og skro- fulose	-	11	-	11	1	9	-	4,62	-	13,25	100,00	21,43
- medfødt svakhet	19	85	-	-	-	-	47,50	35,71	-	-	-	-
- kramper	3	23	-	3	-	-	7,50	9,66	-	3,61	-	-
- syfilis	7	6	-	-	-	-	17,50	2,10	-	-	-	-
- kikhoste, difteri, barne- kopper, skarlagens- feber, meslinger, epid. cerebrospinalmeningit, encephalitis lethargica, influenza	-	17	2	28	-	22	-	7,14	50,00	33,73	-	52,38
- rakit	1	-	-	-	-	-	2,50	-	-	-	-	-
- andre sykdommer....	3	34	-	11	-	6	7,50	14,29	-	13,25	-	14,28
- ukjent dødsårsak....	-	3	-	-	-	-	-	1,26	-	-	-	-
Tilsammen	40	238	4	83	1	42						

for 1917—18 medgikk kr. 511 433,49, bevilgedes kr. 621 400,00 for 1919 og bruktes kr. 712 870,98. Blandt saker, som har vært behandlet i helserådet eller av stadsfysikus kan nevnes: 13 mai blev der i anledning av en forespørsel fra Medisinaldirektøren om, hvorvidt konditorier bør opføres under betegnelsen sundhetsskadelige bedrifter efter arbeiderbeskyttelseslovens § 18, avgitt en uttalelse gående ut på, at da konditoren arbeide både er lettere og forbundet med mindre støvtvikling, kan dette arbeide neppe betegnes som særlig sundhetsskadelig. Skal imidlertid de skjerpede bestemmelser opretholdes for bakerens vedkommende, kan man neppe opføre to i sitt vesen saa nær beslegtede yrker som bakere og konditorer i 2 forskjellige klasser, selv om de sanitære farer i nogen grad må sies å være mindre for konditoren enn for bakerens vedkommende.

20 mai tilskrev stadsfysikus Medisinaldirektøren i anledning av, at encephalitis lethargica var optrådt epidemisk i England, Frankrike og Østerrik. Da sykdommen kunde befryktes å nå også til vårt land, henleddes direktørens oppmerksomhet på saken for mulige forholdsreglers skyld, og da sykdommen senere optrådte i Kristiania blev det besluttet å motarbeide den som andre svære smittsomme sykdommer. — I anledning av tyfus i Fet blev igangsatt masseundersøkelser efter smitekildene. — Efter anmodning av boligrådet har 1ste sundhetsinspektør foretatt omfattende undersøkelser av boligforholdene og derunder påtruffet slike sørgelige utslag av bolignøden, som f. eks. en familie med 4 barn i en vedkjelder,

familier på 17 medlemmer i 1 værelse og kjøkken (10 mennesker i 1 værelse og kjøkken var ingen sjeldenhet), familier og ensligstilte i uthusbygninger, som aldrig har vært beregnet på beboelse, likesom lysthus og lekestuer er tatt i bruk som bolig, dels for familier, dels for enslige. Der blev avgitt uttalelser og forslag i anledning av boligforholdene, likesom der på grunn av faren for import fra utlandet av epidemiske sygdommer blev arbeidet for i tilfelle å skaffe mer sykehusplass utover de ca. 3 800 som forefinnes. I anledning av rundskrivelse fra Medisinaldirektøren angående innførsel, lagring og salg av filler etc., besluttetes å anmode Tolldepartementet om, at tollvesenet skulde meddele sundhetskommisjonen, når sådan innførsel har funnet sted. — Der blev truffet foranstaltning til utryddelse av lus blandt folkeskolens barn, ennvidere til å skaffe mer plass for sinnssyke og til istandbringelse av husvildeherberger samt en forbedring i lægevaktanordningen. For øvrig henvises til den trykte beretning fra Kristiania sundhetskommisjon angående mer detaljerte opplysninger om sundhetsvesenets virksomhet på de forskjellige områder.

Om **fengslene** og sykepleien innen disse henvises til den derom av fengselsstyrelsen utgivne beretning.

Ved den **offentlige vaksinasjon** i sunhetskommisjonens kontor og i folkeskolene vaksinertes 3 785 barn, ved den offentlige revaksinasjon på sundhetskommisjonens kontor for elever som utgikk av folkeskolen revaksinertes 1 663 barn.

Statens institutt for fremstilling av dyrisk vaccine ligger i Kristiania.

Sykehus. I byen fantes fremdeles 6 offentlige sykehus, nemlig: Rikshospitalet, Kvinneklubben, Kr.a militære sykehus, Diakonisseanstaltens sykehus, Vor Frue hospital (katolsk) og 5te avdeling av de kommunale sykehus med 2 underavdelinger samt lægevaktstasjonen (Storgt. 40, Krogstøttens sykeavdeling, væsentlig bestemt for pleiepatienter og kroniske tuberkulose samt et kommunalt fødehjem, der kan motta op til 8 fødende samtidig). På Ullevål i Vestre Aker er de øvrige avdelinger av det kommunale sykehus; underavdelinger av dette finnes dessuten dels innenfor, dels utenfor byen (på Sorgenfri, Bellevue, Tøien, Blekøen, Mslmøkalven, Hovedøen). På Diakonhjemmets sykehus har kommunen efter kontrakt rådighet over 30 plasser. Byens sinnssykeasyl er på Dikemark i Asker. Innen byen ligger Oslo hospitals sinnssykeasyl. Dessuten har flere av byens læger private klinikker til mottagelse og behandling av syke. Grefsen nye sanatorium, som ligger i Aker, og har sitt belegg hovedsagelig fra Kristiania, blev i 1918 innkjøpt av kommunen, som overtok driften av sanatoriet for egen regning.

Badeinnretninger. I forbindelse med byens desinfeksjonsanstalt på Wahls plass er innredet en avlusningsanstalt, som blev tatt i bruk i mars måned, og hvor der til årets utgang blev levert 779 bad, som regel med samtidig rensning av de badendes gangtøi. Ved efternevnte badeinnretninger solgtes følgende antall billetter: Kr.a bad 227 364, Torvgatens bad 271 332, Sagene 114 489, Enerhaugen 69 466, Kampen 17 883, Markveien 56 234, Ryenbergveien 7 078. For Alfheim badstuebud haves ingen opgave over antallet av solgte billetter.

Der var 27 **apotek** i byen. Om deres personale henvises til den almindelige beretning.

II. Akershus fylke.

Lægedistriktssinnndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.							
Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornødre.	Hjelp- vaksinatorer.
Fylket.....	5 332,40	129 323	67	16	70	42
1. Aker ..	Aker.....	424,54	30 375	²⁾ 27	2	³⁾ 12	5
2. Bærum.....	Bærum.....	187,86	11 062	7	3	5	2
3. Asker.....	Asker.....	106,90	5 800	4	-	2	1
4. Lillestrøm.....	146,36	9 363	4	1	4	2
	Skedsmo.....	71,71	3 705	1	-	} 4	2
	Lillestrøm.....	5,07	4 373	3	1		
	Lørenskog.....	69,58	1 285	-	-		
5. Nittedal.....	Nittedal.....	187,11	2 780	2	-	1	1
6. Sørum.....	194,44	4 399	⁴⁾ 1	-	2	2
	Sørum.....	108,85	2 742	-	-	1	1
	Gjerdrum.....	85,59	1 657	-	-	1	1
7. Ullensaker.....	Ullensaker.....	248,97	5 896	1	2	2	2
8. Nes.....	Nes.....	635,73	8 376	2	1	4	4
9. Nannestad.....	Nannestad.....	340,92	4 051	1	-	2	1
10. Eidsvoll.....	447,82	10 632	4	2	6	5
	Eidsvoll.....	345,37	9 557	4	2	5	4
	Feiring.....	102,45	1 075	-	-	1	1
11. Hurdal... ..	Hurdal.....	284,48	1 719	1	-	1	1
12. Aurskog.....	428,60	4 588	1	-	2	2
	Aurskog.....			1	-	1	1
	Blaker.....			-	-	1	1
13. Høland.....	821,52	6 397	2	1	5	5
	Høland.....	449,35	5 096	2	1	3	3
	Setskog.....	187,98	821	-	-	1	1
	Rømskog (av Østfold fylke) ⁵⁾	184,19	480	-	-	1	1
14. Fet.....	Fet.....	210,92	4 355	1	1	7	2

¹⁾ Ved distriktsslægernes bopel er her, likesom i de øvrige fylker, herredets navn uthevet ved sperrede typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania. ³⁾ Av disse bor 2 i Kristiania. ⁴⁾ Distrl. bor ved Kløfta i Ullensaker. ⁵⁾ Kvadratinnhold og tilstedeværende folkemengde er ikke medtatt i summen for Akershus fylke, derimot i summen for Østfold.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpesvaksinatorer.
15. Follo	850,33	20 010	9	4	15	7
	Drøbak, kjøpstad	0,83	1 879	4	2	1	-
	Hølen, ladested	0,13	165	1	-	-	-
	Son, —	0,20	550	-	-	-	-
	Hvitsten, — ¹⁾	-	-	-	-	-	-
	Vestby	132,50	2 834	-	-	2	1
	Kraakstad	165,01	3 560	1	1	4	1
	Enebak	268,69	3 193	1	-	2	2
	A a s	102,01	3 145	1	1	2	1
	Frogn	86,27	2 049	-	-	2	1
	Nesodden	61,81	1 835	-	-	1	1
	Oppegaard	32,88	800	1	-	1	-

¹⁾ Har ikke eget kommunestyre. Det har et flateinnhold på 0.7 km.² og 69 innbyggere.

Sundhetstilstanden var i årets første kvartal slett på grunn av influensaepidemi, resten av året derimot nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sykdommer meldtes i alt 24 716 tilfelle, hvorav 530 endte dødelig; året forut var de tilsvarende tall 36 857 og 802.

Dødeligheten utgjorde 10,4 pro mille av den opgitte tilstedeværende middelfolkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 15—17.

Tyfoidfeber (paratyfus). I Aker distrikt forekom omtrent alle tilfelle ved Kjelsås og Nydalen. Der blev opprettet et midlertidig lasarett ved Grefsen i en villa som kommunen kjøpte til dette bruk; læge blev ansatt ved lasarettet og en epidemilæge ved Kjelsås. (Werner). — På Sørumsand i Sørum blev en kone smittet av et sønnebarn fra Fet, som hun midlertidig hadde tatt til sig, mens faren var rekonvalescent efter tyfus; hun blev innlagt i Fet provisoriske sykehus. — I Gjerdrum — Åmot meierikreds inntraff en liten lokal epidemi av paratyfus blandt skolebørn; skolen blev lukket i 3 uker, og folk innen bygden, som kjøpte melk på meieriet, kokte den. Melk, som sendtes til Kristiania, blev pasteurisert der. Smittekilden kunde ikke påvises. (A. Christophersen). — Sygdommen har i Fet hvert år optrådt med bestemt lokalisasjon til strøket Fetsund i en lengere årrekke. Der har særlig de siste år vært gjort energiske forsøk på å finne smittekilden uten at dette er lyktes. De forskjellige foranstaltninger som før er truffet har vist sig ikke å føre til målet, idet sykdommen i 1919 optrådte med flere tilfelle end nogensinde før. Den kom som en plutselig erupsjon i de siste dager av mai da en hel del mennesker synes å være smittet innen et kort tidsrum fra samme kilde. De senere optrædende tilfeller kan betragtes som videre utbredning fra disse. Som utgangspunkt var der grunn til å feste sig ved meieriet ved Fetsund, da samtlige angrepne hadde sin melk derfra. Fra eller gjennom dette måtte smitten komme, hvorfor det blev helt lukket, senere

også nedrevet. Skolene blev stengt og unødige forsamlinger og fester forhindret, vann- og kloakledninger efterset likesom naturligvis alle tenkelige forholdsregler som kokning av melk o. l. blev innprentet befolkningen. Kristiania helseråd og Kristiania meieribolag blev straks underrettet om sykdommens utbrudd da bolaget fik melk fra Fetsund meieri. Det gjaldt dog fremforalt å finne sykdommens utgangspunkt, og i den hensikt blev prøver fra melk og vann samt fra sumpene omkring Fetsund undersøkt på medisinalstyrelsens laboratorium og der iverksattes systematiske undersøkelser av samtlige personer som på nogen måte hadde hatt med den melk å gjøre, som blev sendt til meieriet, særlig i tiden forut for sykdommens utbrudd. Der etablertes et midlertidig lasarett, hvortil det efter nogen vanskelighet lyktes å få knyttet en læge til hjelp i arbeidet. Statens epidemi-læge, som var behjelpelig under alt dette, foreslog sammen med helserådets ord-fører for medisinaldirektøren dessuten, at der skulde opnevnes en kommisjon til på stedet å sette sig ind i forholdene for derefter å uttale sin mening om de foranstaltninger, som burde treffes. Overensstemmende med dette forslag opnevntes medisinaldirektør Gram, professor Axel Holst, overlægene Aaser og Ustvedt samt som kloakkyndig medlem ingeniør Borch. Da der tidligere var ført underhand-linger med statsbanene om gjenfyldning av sumpene omkring stasjonen var på opfordring jernbanen representert ved to av sine ingeniører. (S. Gotaas).

Akut poliomyelit. I Setskog (Høland distrikt) blev 4 barn angrepet; 1 døde; de andre fikk ingen varige lammelser.

Difteri hadde usedvanlig stor utbredning. — I Bærum optrådte de fleste tilfelle omkring Stabekk, Lysaker og Sandviken. Der inntraff også enkelte tilfelle på nogen større gårder, hvorfra der selges melk både til folk innen bygden og til Kristiania, men disse tilfelle har ikke avstedkommet nogen epidemi. Fra en slik gård blev der således meldt et tilfelle hos en gutt, som kjørte melk; han blev straks isolert på sykehus og, som vanlig, alle folkene på gården bakteriolo-gisk undersøkt; alt melkesalg fra gården blev inntil videre forbudt. Ved under-søkelsen fantes difteribaciller hos en melkepike, som også blev isolert på syke-huset; hun var nylig kommet til gården, og hadde allerede første døgn smittet ovennevnte gutt; det blev gårdeieren forbudt å feste hende igjen efter utskriv-ningen fra sykehuset, som først fant sted efter 3 negative prøver. Da så gård-eieren ikke kunde få nogen annen melkepike her, blev der forskrevet en fra Sverige. Men i overensstemmelse med distriktslægens råd, ikke å anta nogen melkepike eller budeie uten efter forutgått negativ bakteriologisk undersøkelse, blev den svenske pike, uten å ha vært innom gården, sendt til læge; ved medisinal-styrelsens laboratorium blev det påvist, at hun var bacillebærer; hun reiste straks tilbake til Sverige, og helserådet i hendes hjembygd blev underrettet. (J. Jensen). — På de av Kristiania kommune drevne guttekolonier ved Dal i Eidsvoll optrådte også dette år et tilfelle av difteri; da alle rum var overbelagt, måtte man anbringe den syke i bestyrerinnens værelse, inntil han kunde sendes til Ullevål. Helserådet har derfor av Kristiania kommune forlangt, at der i kolonien stadig skal være et rum disponibelt for midlertidig isolasjon av syke. (Svanøe).

Av **influenza** er i alt meldt ca. tredjeparten av antallet i 1918. — I Asker optrådte sykdommen vesentlig hos folk i den beste alder, og som ikke tidligere hadde hatt den. (Ø. Næss). — Fra Sørum anføres, at sykdommen i årets 5 første måneder satte sit stempel på sundesstilstanden. Sykdommen op-trådte med samme voldsomhet vesentlig på de gårder og i de grender, som hadde gått fri foregående høst; tidligere angrepne syntes således endnu å være immune. Omtrent alle tilfelle var av den katarrhalske type med lungesyntomer. Der blev iagttatt 12 tilfelle av lungebetendelse, 1 med lungeabscess og 2 med empyem.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	152	13	150	9	1	1	4	4	47	25	16	11	12	18	2
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	8	2	8	1	-	3	-	-	-	2	-	-	2	-	-
Akut poliomyelit	14	2	14	-	-	-	-	-	-	3	2	1	3	2	3
Skarlagensfeber	339	3	339	27	17	19	22	22	30	26	32	50	34	28	32
Meslinger	86	-	86	3	2	4	4	2	3	3	2	1	4	7	51
Difteri (croup)	995	52	985	79	63	34	33	47	65	120	104	122	136	109	73
Dysenteri	6	1	5	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	-	-
Barsel-feber	5	2	5	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	18	15	4	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-
Rosen	151	7	151	5	6	11	12	10	17	13	15	11	20	18	13
Røde hunde	16	-	16	1	-	-	1	3	2	4	2	-	1	2	-
Variceller	198	-	198	17	17	19	13	15	27	26	4	13	9	21	17
Kusma	29	-	28	-	-	4	-	1	1	3	2	1	7	6	3
Kikhoste	475	9	475	61	47	27	31	39	36	40	46	30	44	40	34
Akute katarrar i åndedrætsorg.	8958	69	8287	950	875	1133	881	561	386	320	297	413	696	960	815
Influenza	9981	80	9977	1993	1722	3206	1266	351	124	117	65	197	249	320	367
Lungebetændelse	892	226	891	85	96	179	87	67	57	34	18	34	59	97	78
Pleurit	303	11	300	31	35	37	32	22	15	20	16	14	17	23	38
Gigtfeber	282	7	282	29	19	11	13	26	26	21	25	19	36	35	22
Akut diarrhoe (kolerine)	1808	31	1808	255	230	156	168	146	140	175	164	131	75	78	90
Tilsammen	24716	530	24009	3546	3132	4846	2567	1318	978	954	812	1049	1404	1765	1638

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Aker.		Bærum.		Asker.		Lillestrøm.		Nittedal.		Sorum.		Ullensaker.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	31	1	-	-	1	-	7	-	1	-	8	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	6	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	115	2	32	-	21	-	15	-	17	-	6	-	8	-
Meslinger	37	-	8	-	-	-	6	-	8	-	1	-	-	-
Difteri (croup)	341	9	110	6	91	3	67	5	26	-	13	2	21	-
Dysenteri	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	5	5	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	20	2	14	-	14	-	16	1	4	-	3	-	5	1
Røde hunde	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	50	-	20	-	11	-	4	-	10	-	4	-	2	-
Kusma	12	-	2	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-
Kikhoste	60	2	31	-	5	-	9	-	19	-	-	-	4	1
Akute katarrer i åndedrætsorg	1906	9	846	4	538	2	993	2	305	1	121	2	191	11
Influenza	2483	20	953	25	1248	5	591	4	237	-	322	7	257	-
Lungebetændelse	238	80	62	11	43	7	75	21	32	7	13	1	24	12
Pleurit	64	4	16	-	39	-	17	2	13	-	10	-	3	1
Gigtfeber	53	1	25	1	15	-	17	-	8	1	-	-	4	-
Akut diarrhoe (kolerine)	307	10	250	5	165	3	154	6	104	1	14	-	67	3
Tilsammen	5733	148	2380	54	2193	21	1972	41	788	11	515	12	586	29

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	8		9		10		11		12 og 13		14		15	
	Nes.		Nannestad.		Eidsvoll.		Hurdal.		Aurskog og Høland.		Fet.		Follo.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	79	12	18	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	1	-	-	-	4	1	-	-	1	-
Skarlagensfeber	12	-	9	1	45	-	1	-	5	-	8	-	45	-
Meslinger	8	-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	11	-
Difteri (croup)	14	2	1	-	46	8	1	-	48	10	10	3	206	4
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	2	2	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	5	4
Rosen	2	-	4	-	16	1	2	-	6	-	9	1	36	1
Røde hunde	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Variceller	38	-	4	-	5	-	1	-	4	-	-	-	45	-
Kusma	2	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	4	-
Kikhoste	41	-	-	-	77	2	-	-	116	4	19	-	94	-
Akute katarrer i åndedrætsorg.	487	4	182	2	544	5	22	-	352	6	650	4	1821	17
Influenza	321	-	300	3	352	-	45	3	821	5	441	-	1610	8
Lungebetændelse	64	10	13	3	70	16	7	3	51	18	39	11	161	26
Pleurit	14	-	5	-	15	-	2	1	14	1	12	-	79	2
Gigtfeber	15	1	2	-	38	2	4	-	17	1	13	-	71	-
Akut diarrhoe (kolerine)	70	-	30	-	144	-	1	-	61	-	147	2	294	1
Tilsammen	1102	20	551	9	1363	35	88	7	1507	47	1431	33	4507	63

Akershus fylke. 1919.

En fikk mani, men blev efter et par måneders forløp fuldstendig helbredet. — Fra Hurdal omtales en patient, som efter pnevmoni fikk svær dobbeltsidig parotit. I samme distrikt optrådte i slutten av året 12 tilfelle av en alvorlig gastrisk feber; halvparten fikk ikterus etterpå.

Av **encephalitis lethargica** (sovesyke) var i Aker 2 menn angrepet i desember.

Av **skabb** er meldt 427 tilfelle.

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfelle vil ses av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfelle.	Fordeling på lægedistriktene									
		1	2	3	4	5	6	7	10	13	15
		Aker.	Bærum.	Asker.	Lillestrøm.	Sørums.	Ullensaker.	Nes.	Eidsvoll.	Høland.	Follo.
Veneriske sår.....	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2
Syfilis, erhvervet....	11	4	-	1	-	3	-	1	1	-	1
Gonorrhoe, uretrit...	54	1	3	2	14	4	12	2	6	1	9

Tuberkulose. Til opplysning om tallet på de i årets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgåtte tilfelle av tuberkulose sygdommer henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde for det hele fylke 11,9 pct. av alle ved sygdom forårsakede dødsfall og 16,3 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sygdommer. For byene var forholdet henholdsvis 5,0 pct. og 7,4 pct. og for bygdene 12,0 pct. og 16,5 pct. Forøvrig henvises til tabellen på neste side. Til kurativ behandling av ubemidlede, ikke fattigunderstøttede tuberkulose i Aker hadde herredet bevilget 3 000,00. Hertil kommer renter av 65 000 kr. som hører til 3 legater. Dessuten administrerer helserådet det for hvert år avsatte beløp til syke, som i henhold til tuberkuloselovens § 6 innlegges på sykehus eller pleiehjem ($\frac{3}{10}$ av forpleiningsutgiftene); i 1919 tilsammen kr. 6 500,00. Der foregår ikke liten utflytning av tuberkulose til Aker fra Kristiania både på grunn av bolignød og for å komme i friskere luft. — Der intraff i alt 74 dødsfall av tuberkulose, hvorav halvparten hos individer hjemmehørende i andre kommuner. (Werner).

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, er i alt meldt 81, derav 2 i Aker lægedistrikt, 5 i Bærum, 4 i Asker, 11 i Lillestrøm, 3 i Nitte-dal, 4 i Sørums, 4 i Ullensaker, 5 i Nes, 2 i Nannestad, 10 i Eidsvoll, 5 i Høland, 3 i Fet og 23 i Follo. Om indikasjoner og utfall se tabellen på side 20. I Hurdal blev i et tilfelle av ektopisk svangerskap operert med gunstig resultat.

På **barselseng** døde ifølge prestenes oppgaver ingen; lægene har opgitt 2 dødsfall av barselfeber; i Sørums døde 1 uforløst på grunn av barselkrampe ved tverleie; forøvrig henvises til tabell XXXIV (gruppe XII) i den almindelige beretning.

I henhold til tabell (s. 21) over **fødte** og **døde** var der et overskudd av 1571 fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 53,3.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Aker	512	69	148	364
Bærum	193	21	54	139
Asker	113	25	21	92
Lillestrøm	144	23	41	103
Nittedal	49	6	11	38
Sørum	71	7	12	59
Ullensaker	81	7	29	52
Nes	114	19	20	94
Nannestad	42	6	9	33
Eidsvoll	141	11	35	106
Hurdal	26	-	7	19
Aurskog	156	10	47	109
Høland				
Fet	74	5	33	41
Follo	233	23	63	170
Drøbak by	25	2	8	17
Son ladested	12	-	5	7
Hølen —	3	-	-	3
Bygder	193	21	50	143
Akershus amt	1 949	232	530	1 419
Derav i byer	40	2	13	27
— - bygder	1 909	230	517	1 392

Været. Forsommeren og sommeren var tør; det blev derfor litet høi, men rikelig med poteter og korn. (Sødring).

Levemåte, hygieniske forhold etc. Folkemengden i Aker var ved tellingen i 1918 46 328. (Werner).

I Lillestrøm har de økonomiske forhold i de siste år undgått en betydelig forandring, spesielt innen arbeiderklassen. Inntekterne er øket til det 3 à 4 dobbelte, men også luksus og fordringene til livet proporsjonalt hermed. — Et utslag herav er tiltagende mangel på hushjelp. Ingen vil lenger tjene. Det ser ut, som det å være tjenestepike anses for å være altfor simpelt arbeide; alle skal være forretningsdamer eller fabrikkpiker med 8 timers arbeide og frihet forresten. Fra Lillestrøm og nærmeste stasjoner reiser mange kvinner, unge piker og gutter tidlig om morgenen til fabrikker og forretninger i Kristiania. Nogen har fåt sig en frokost kun bestående av smørbrød og kaffe; men mange drar fastende avgårde. Provianten de har med sig er også bare litt smørbrød. Sent om eftermiddagen eller utover aftenen når de kommer hjem er de gjerne for trette til å spise ordentlig, og på den måte fortsettes der måned efter måned, år efter år. Følgen er undernæring, anæmi, gastrit og slaphet. På den måte blir den opvoksende slekt slapp, litet arbeidsdyktig og dårlige husmødre, som ikke forstår å styre et hus, føre ordentlig husholdning og gjøre hjemmet hyggelig. (Bjurstedt).

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjoner.	Tangforløsning.					Vending.			Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.			Mødre.	Barn.		Mødre.
	Lev.	Uopg.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvekkelse; langvarig fødsel etc.	54	1	51	4	1	-	-	-	-
Trangt bekken	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	1	2	-	-
Placenta prævia og blødning.	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Ueftergivelige fødselsdeler.	3	-	2	1	-	-	-	-	-
Truende livmorbristning.	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	4	3	1	-
Ansiktsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	5	-	4	1	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning.	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	67	2	62	6	2	7	7	1	3
	69		70				8		

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Aker.....	815	18	293	38	4	-	8	-
Bærum.....	356	4	153	18	4	-	2	-
Asker.....	173	3	97	6	-	-	4	-
Lillestrøm.....	258	4	139	17	3	-	7	1
Nittedal.....	63	2	56	4	-	-	8	-
Serum.....	78	-	80	5	-	-	2	-
Ullensaker.....	127	5	85	8	1	1	1	-
Nes.....	252	8	134	12	1	-	-	1
Nannestad.....	81	4	45	5	1	-	1	-
Eidsvoll.....	257	3	156	16	-	-	2	-
Hurdal.....	22	1	31	-	-	-	-	1
Aurskog.....	103	1	65	6	-	1	-	-
Høland ¹⁾	137	1	98	9	1	1	2	1
Pet.....	120	2	70	5	1	1	2	-
Follo.....	536	12	300	30	4	1	7	-
Drøbak by.....	39	1	30	4	-	-	1	-
Son ladested.....	9	1	13	2	-	-	-	-
Hølen —.....	2	-	1	-	-	-	-	-
Hvitsten —.....	6	-	2	-	-	-	-	-
Bygder.....	480	10	254	24	4	1	6	-
Akershus fylke ¹⁾	3366	68	1795	178	20	5	46	4
Derav i byer.....	56	2	46	6	-	-	1	-
— - bygder ²⁾	3310	66	1749	172	20	5	45	4

¹⁾ Tallene for Rømskog herred som hører til Østfold fylke er ikke tatt med i summene for Akershus fylke og dettes bygder.

I Serum er der siden forbudet mot alkohol foregått en betydelig forandring, idet man nu sjelden eller aldrig ser drukne mennesker ved eller efter togets ankomst fra Kristiania om aftenen.

Sykehus. I Aker er på Tonsen foruten almindelig sykehus og gamlehjem også tuberkulosehjem og epidemivdeling. Dessuten fins Kristiania kommunale sykehus og epidemilasarett, Diakonhjemmets sykehus, 2 private sanatorier for tuberkulose, begge på Grefsen, og 1 pleiehjem for tuberkulose på Grorud, Gaustad statsasyl for sinnssyke og doktor Dedichens private sinnssykeasyl. Ennvidere 2 sanatorier, Holmenkollen og dr. Meinicichens ved Midtstuen. — I Bærum er der et kommunalt sykehus med kirurgisk avdeling, epidemisykehus, et pleiehjem for tuberkulose, et for åndssvake og et for gamle samt et epilektikerhjem. Ennvidere Søndenfjeldske skolehjem for forsømte piker, Wøyen guttehjem, Rosenvilde spedbarnshjem, 1 kommunalt barnehjem og 4 private. — I Asker er der et litet sykehus; et epidemilasarett for 20 patienter blev åpnet dette år likeså et tuberkulosehjem. — Akershus fylkes sinnssykeasyl er på Blakstad og Kristiania

kommunale sinnssykeasyl på Dikemark. — I Nittedal er et privat sanatorium (Glittre) for tuberkuløse. — I Ullensaker og Nes er der pleiehjem for tuberkuløse. På Gardermoen militære sykehus i Ullensaker er der også anledning til å få innlagt passende tilfelle blandt civile. — I Eidsvoll er der et kommunalt sykehus. — I Follo distrikt har Drøbak by et epidemiasarett.

Fattigsykepleien. Til støtte for denne har man i Vestre Bærum et legat (frk. Karoline Wedel-Jarlsbergs). Renterne brukes til sykehushold, spesialistbehandling, badebehandling etc. for ubemidlede.

Badeinnretninger. I Aker er der 4 kommunale folkebad (badstabad med dusj), ennvidere et karbad med dusj i Sørkedal, og et i Maridal ved Hammen; begge disse tilhører de Løvenskjoldske eiendommer og brukes av eiendommenes folk. På Bygdø, Nordstrand og flere steder i nærheten av Kristiania fins sjøbadehus tildels i forbindelse med forlystelseetablissemeter. — I Lillestrøm er der et folkebad (badstabad, karbad og dusjbad). — I Bærum er der et kommunalt bad ved Høvik; enkelte skoler og nogen fabrikker har bad. — I Eidsvoll er der et folkebad ved Eidsvoll verk og et, vesentlig for arbeidere, ved Bønsdals fabrikker. — I Drøbak, Follo distrikt, fins der et sjøbåd og en innretning for varme bad, gytje- og furunålsbad; de holdes kun åpen 2 å 3 måneder om sommeren. Ved Aas meieri er der for publikum anledning til at få varmt karbad.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om tallet på **møter i helseråd** og på **vaksinerte**:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Akershus fylke	78	2972
Aker	11	542
Bærum	13	381
Asker	3	153
Lillestrøm	1) 11	244
Nittedal	3	68
Serum	2) 3	97
Ullensaker	1	149
Nes	4	180
Nannestad	1	117
Eidsvoll	3) 5	296
Hurdal	1	58
Aurskog	1	75
Høland	4) 1	128
Fet	7	41
Follo	5) 13	437

1) Lillestrøm 7, Skedsmo 3, Lørenskog 1. 2) Gjerdrum 2, Serum 1. 3) Eidsvoll 4, Feiring 1. 4) Høland. 5) Drøbak 1, Hølen 2, Son 1, Frogn 1, Vestby 1, Kraakstad 2, Nesodden 2, Oppegaard 1, Enebak 2.

Aker helseråd består foruten ordføreren av 4 medlemmer av herredsstyret (48 medlemmer). (Werner).

Bærum helseråd består foruten ordføreren av 6 medlemmer. (Jensen).

I Enebak (Follo distrikt) består helserådet foruten ordføreren (kommunelægen) av 2 medlemmer av herredsstyret. (Scheel-Heldal).

III. Østfold fylke.

Lægedistriktssinnndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinatorer.
Fylket.....	4 180,59	150 690	67	27	71	31
1. Eidsberg	505,87	12 825	4	1	6	6
	Eidsberg	232,46	6 014	1	-	3	3
	Trøgstad	206,24	3 515	1	-	2	2
	Askim	67,17	3 296	2	1	1	1
2. Rakkestad	430,72	5 489	2	1	3	1
	Rakkestad	260,55	4 061	1	-	1	1
	Degernes	170,17	1 428	1	1	2	-
3. Skiptvedt	Skiptvedt	102,45	2 382	1	-	1	1
4. Moss stadslægedistr.	Moss, kjøpstad	2,10	8 572	10	4	4	-
5. Hobøl	Hobøl	142,47	2 287	1	-	1	1
6. Spydeberg	Spydeberg	138,37	2 305	1	1	2	1
7. Vaaler	Vaaler	252,11	2 241	1	-	2	2
8. Rygge	136,77	6 245 ¹⁾	2	1	1	1
	Rygge	76,94	3 476	1	-	1	1
	Jeløy	59,83	2 769	1	1 ²⁾	-	-
9. Raade	244,41	10 174	3	-	5	3
	Raade	123,17	2 866	1	-	1	1
	Onsøy	121,24	7 308	2	-	4	2
10. Fr.stad stadsfys. . .	Fredrikstad, kjøpstad	10,20	15 481	8	7	11	-
11. Glemmen	48,29	13 336	4	-	3	1
	Glemmen	23,46	10 144 ¹⁾	3	-	3 ³⁾	1
	Kraakerøy	24,83	3 192	-	-	-	-
12. Tune	174,91	9 644	1	-	4	2
	Tune	144,07	7 295	1	-	2	1
	Rolvøy	30,84	2 349	-	-	2	1

¹⁾ Distriktslægen bor i nærmeste by. ²⁾ Jormøren bor i Moss by. ³⁾ Blandt disse ikke medregnet den fast ansatte jormor, som bor i Fredrikstad.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornædre.	Hejls- vaksinater.
13. Sarpsborg lægedistr.	Sarpsborg, kjøpst.	7,43	10 710	9	5	5	-
14. Borge	78,58	7 916	2	-	5	2
	Borge	40,28	6 384	2	-	4	1
	Torsnes	38,30	1 532	-	-	1	1
15. Skjeberg	263,40	7 122	1) ¹⁾	-	1	3
	Skjeberg	194,11	5 982	-	-	1	-
	Varteig	69,29	1 140	-	-	1	1
16. Fredrikshald stads- lægedistrikt	Fredrikshald, kjøpstad	2,07	12 023	12	5	5	-
17. Hvaler lægedistrikt	Hvaler	86,42	4 045	1	-	3	2
18. Idd lægedistrikt	634,88	12 180	2) ²⁾	-	3	3
	Idd	382,15	6 587	-	-	2	2
	Berg	252,73	5 593	1	-	1) ³⁾	1
19. Aremark lægedistr.	Ar e m a r k	322,60	1 829	1	-	1	1
20. Rødenes og Øymark lægedistrikt	412,35	3 404	2	1	3	3
	Rødenes	207,67	1 355	-	-	1	1
	Ø y m a r k	204,68	2 049	2	1	2	2

1) Fungerende: Distriktslægen i Tüne. 2) Distriktslægen, bor i nærmeste by.
3) Bor i Fredrikshald.

Sundhetstilstanden oppgis at ha været tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfelle meldtes i alt 24 111 med 555 dødsfall mot henholdsvis 44 512 og 1 025 året forut.

Dødeligheten var 13,1 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Jfr. tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 25—28.

Tyfoidføber. Til Ekelund i Trøgstad (Eidsberg distrikt) kom en mann syk hjem fra Kløv i Høland og smittet moren, som pleied ham. Begge døde. Nordligst på Kraakerøy (Glemmen distrikt) optrådte en begrenset epidemi i 3 hus på Bjølstad. Innen der kunde skaffes plass for de syke på fylkesykehusets epidemiavdeling blev de midlertidig anbragt i et forsamlingslokale som blev

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	47	6	47	6	9	1	-	-	1	-	1	2	16	8	3
Cerebrospinalmeningit (epid.)	7	1	6	1	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	-
Akut poliomyelit	35	5	34	-	-	-	-	-	-	3	7	10	8	5	1
Skarlagensfeber	523	14	523	35	21	19	21	23	36	52	46	51	71	58	90
Meslinger	7	-	7	-	2	1	2	-	-	-	-	1	-	1	-
Difteri (croup)	851	75	848	95	71	56	54	37	43	43	65	99	97	108	80
Barsel-feber	9	3	8	1	2	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1
Pyæmi, septhæmi	41	15	33	1	-	1	4	6	1	5	2	2	3	8	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Rosen	195	4	195	18	8	18	21	10	18	12	11	22	23	15	19
Røde hunde	20	-	20	6	4	1	-	4	-	-	-	-	2	1	2
Variceller	229	-	229	35	11	20	8	22	17	16	19	10	16	26	29
Kusma	21	-	21	-	2	-	3	-	1	3	-	9	1	2	-
Kikhoste	630	10	625	23	27	42	38	47	89	95	89	63	58	32	22
Akute katarrer i åndedrætsorganerne	11 149	70	11 116	1429	1110	1374	1189	951	524	449	338	611	827	1070	1244
Influenza	6 414	113	6 414	1940	1025	1347	1261	439	72	28	19	34	82	100	67
Lungebetændelse	1 248	208	1 248	169	123	166	180	139	58	66	41	64	66	67	109
Plevrit	378	5	371	35	42	30	35	50	23	17	19	24	33	37	26
Giktfeber	344	7	335	17	25	26	22	28	24	21	17	16	41	55	43
Malaria	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1 959	18	1 954	286	200	186	195	157	188	200	187	129	73	75	78
Tilsammen	24 111	555	24 038	4096	2681	3290	3033	1914	1097	1011	862	1151	1420	1669	1814

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Eidsberg.		Rakkestad.		Skiptvedt.		Moss stadslæge- distrikt.		Hobøl.		Spydeberg.		Vaaler.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	3	2	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	41	-	39	1	-	-	27	1	2	-	15	-	-	-
Meslinger	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup.)	77	8	8	-	-	-	52	2	3	-	9	1	11	-
Barsel-feber	1	1	1	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	2	2	1	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	13	1	3	1	-	-	40	-	2	-	6	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	17	-	8	-	-	-	57	-	-	-	6	-	16	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	63	2	7	-	-	-	54	-	31	-	30	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	1190	12	249	2	-	-	753	8	180	-	320	-	127	4
Influenza	926	13	120	-	-	-	567	1	248	6	268	3	30	-
Lungebetændelse	174	18	47	13	-	-	113	6	3	2	39	5	-	-
Plevrit	51	-	10	1	-	-	27	-	1	-	20	1	-	-
Giktfeber	29	1	12	-	-	-	42	1	7	-	22	-	1	1
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	75	2	40	-	-	-	307	2	35	-	93	-	-	-
Tilsammen	2663	62	548	22	-	-	2058	21	516	9	832	10	185	5

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne:											
	8		9		10		11		12 og 15		13	
	Rygge.		Raade.		Fredrikstad stadsfysikat.		Glemmen.		Tune og Skjeberg.		Sarpsborg stadslæge- distrikt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	1	-	16	2	2	-	22	2	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	9	-	2	1	2	-	3	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	15	-	43	-	8	4	56	3	6	-	10	1
Meslinger	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-
Difteri (croup)	95	1	65	7	105	2	106	6	70	15	30	8
Barsel-feber	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	2	2	2	2	22	1	3	3	1	1	4	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	9	-	41	-	14	-	15	-	20	-
Røde hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	5	-
Variceller	-	-	14	-	16	-	2	-	7	-	30	-
Kusma.	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	8	-
Kikhoste	4	-	19	1	205	2	48	4	33	-	82	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	77	1	691	1	2247	11	992	8	823	3	1150	3
Influenza	367	18	483	-	981	19	418	15	451	2	476	-
Lungebetændelse	3	3	134	37	192	16	66	20	148	29	150	10
Plevrit	1	-	51	-	32	-	27	-	42	1	53	-
Giktfeber	-	-	41	-	44	-	26	-	41	1	25	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3	-	85	4	491	2	228	-	159	1	120	3
Tilsammen	577	25	1656	55	4474	59	2012	62	1800	53	2164	26

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:											
	14		16		17		18		19		20	
	Borge.		Fredrikshald stadslæge- distrikt.		Hvaler.		Idd.		Aremark.		Rødenes og Øymark.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	1	-	2	1	3	-	-	-	1	-
Akut poliomyelit	-	-	5	-	2	-	1	-	3	-	1	1
Skarlagensfeber	23	2	52	2	7	-	63	-	11	-	25	-
Meslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	99	2	40	11	8	1	40	5	-	-	33	6
Barselsefeber	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	26	1	2	-	-	-	1	-	2	1
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Variceller	1	-	42	-	-	-	-	-	12	-	1	-
Kusma	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	24	-	10	-	19	1	1	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganerne	602	4	1434	3	73	1	156	4	32	1	53	4
Influenza	155	1	395	21	331	10	46	2	7	1	145	1
Lungebetændelse	48	14	113	23	4	1	7	8	2	2	5	1
Plevrit	19	-	32	2	3	-	1	-	2	-	6	-
Giktfeber	11	-	30	3	10	-	-	-	3	-	-	-
Malaria	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	85	1	184	1	23	-	22	2	3	-	6	-
Tilsammen	1072	24	2371	67	488	16	341	21	76	4	278	14

ekspropriert; vann blev innlagt der og en stor hule gravt i jorden for å opta dejecta. I hjemmene blev der gjort grundig rent og desinfisert. (N. A. Vogt).

Cerebrospinalmeningit. Tilfellene i Fredrikshald, og det ene i Hvaler var tvilsomme. Det annet for sistnevnte distrikt opførte tilfelle, som endte dødelig, var hos en matros som døde på Horten, men blev begravet på Hvaler.

Av difteri er meldt usedvanlig mange tilfelle. Mortaliteten var også nokså høi, ca. 9 pct.

Influensa optrådte som en direkte fortsettelse av forrige års epidemi. — I Hvaler var det Kirkeøen som måtte holde for i 1919. De første tilfelle var allerede inntruffet på nordsiden i slutten av det foregående år, men efter en juletreffest på Dammyr skole spredte sykdommen sig hurtig over hele øen, hvor der bor ca. 1 600 mennesker. På Skjærhalden, hvor den hadde forekommet de 2 foregående år, var det kun nogen enkelte, som blev angrepet. Forløpet var i det hele temmelig ondartet med en mengde pnevmonier, som var den viktigste dødsårsak. Hvor man har hatt anledning til å iaktta inkubasjonstiden, har denne været 2 døgn. — Fra Hobøl anføres, at der optrådte påfallende mange tilfelle av katarralsk ikterus dels i tilslutning til influensa, dels uten påviselig forbindelse med denne sykdom. (Sætre).

Pyogene infeksjoner, særlig furunkulose og verkefingre forekom også hyppigere enn vanlig i Hobøl. Det samme var likeledes tilfelle i 1918. — Fra Hvaler omtales et dødelig forløpende tilfelle av en sjelden hudsykdom hos en middelaldrende kvinde. Den hadde været i 6 år og ytret sig med, at der over hele kroppen dannet sig abscesser. Den enkelte byld kunde helbredes i løpet av 3—6 måneder, men i repriser kom stadig nye. Hun hadde i årenes løp ligget på sykehus og døde av plevrit og amyloid nyre.

Av **encephalitis lethargica** (sovesyke) inntraff et tilfelle hos en middelaldrende mann i Hvaler. Han kom sig efter flere ukers forløp, men er ikke lenger den han var før; han har mistet sin foretaksomhet, og gjør kun hvad hans hustru setter ham til. (Lundevall).

Av skabb er i alt meldt 304 tilfelle.

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlete tilfelle ses av følgende tabell:

Sykdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:													
		1	2	4	6	8	9	10	11	12og15	13	14	16	17	18
		Eidsberg.	Rakkestad.	Moss stads- lægedistrikt.	Spydeberg.	Rygge.	Raade.	Fredrikstad stadstysikat.	Glemmen.	Tune og Skjeberg.	Sarpsborg stadslæge- distrikt.	Borge.	Fredrikshald stadslæge- distrikt.	Hvaler.	Idd.
Veneriske sår...	11	-	-	-	-	1	-	3	-	-	1	-	6	-	-
Erhvervet syfilis.	25	1	-	2	-	1	1	6	1	1	3	-	8	1	-
Gonorrhoe, uretrit	142	13	5	28	1	2	4	14	17	6	13	1	37	-	1

Tuberkulose. Om de i årets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfelle av tuberkulose sykdommer innen fylkets distrikter henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægenes dødsårsakslistor for det hele fylke 11,3 pct. av

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Eidsberg	227	28	62	165
Rakkestad	59	-	22	37
Skiptvedt				
Moss stadslægedistrikt	96	13	21	75
Hobøl	26	3	9	17
Spydeberg	40	6	10	30
Vaaler	30	2	5	25
Rygge	88	4	25	63
Raade	153	17	55	98
Fredrikstad stadsfysikat	200	27	59	141
Glemmen	188	29	62	126
Tune og Skjeberg	168	21	53	115
Sarpsborg stadslægedistrikt	92	7	26	66
Borge	84	8	24	60
Fredrikshald stadslægedistrikt	226	23	67	159
Hvaler	47	5	16	31
Idd	98	14	21	77
Aremark	14	2	4	10
Rødenes og Øymark	35	3	14	21
Østfold fylke	1871	212	555	1316
Derav i byer	614	70	173	441
— - bygder	1257	142	382	875

alle ved sykdom forårsakede dødsfall og 16,1 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 11,4 og 15,9 pct. og for bygdene 11,3 pct. og 16,2 pct. Forøvrig henvises til ovenstående tabell.

Av **fødselsoperasjoner**, utført av læger, oppgis i alt 306, derav i Eidsberg distrikt 22, Rakkestad 15, Moss by 7, Spydeberg 4, Rygge 2, Raade 11, Fredrikstad 102, Glemmen 25, Tune og Skjeberg 36, Sarpsborg 21, Borge 43, Fredrikshald 8, Hvaler 3, Idd 2, Aremark 2, Rødenes og Øymark 3. Om indikasjoner og utfall henvises til tabellen på neste side. — Et tilfelle av ektopisk svangerskap blev operert fra Fredrikstad sykehus med godt resultat.

Om **jormorhjelpen** se tabellen i den almindelige beretning.

På **barselseng døde** etter prestenes opgaver 11 kvinner, ifølge lægenes 15; 3 døde av barselfeber; forøvrig henvises til tabell XXXIV, gruppe XII.

Ifølge tabellen over **fødte** og **døde** var der et overskudd av 1343 fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 60,7.

Været. Våren kom sent og var kald og tørr; sommeren og høsten likeså med enkelte korte varmepioder. Årsutbyttet var for høiets vedkommende under et middelsårs, for de øvrige produkters vedkommende omtrent middels. (H. Knudtson).

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.					Vending.				Uttrekn. ved bekken-endeleie.		Partus præmaturus artificialis.				Perforasjon.	Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperasjon.	
	Mødre.		Barn.			Mødre.		Barn.		Mødre	Barn.	Mødre		Barn.	Mødre.	Mor.	Mødre.		
	Lev.	Uopg.	Lev.	Df.	Uopg.	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.	Lv.	Df.	U.	Lev.	Lev.	Lev.	D.
Risvekkelse; langvarig fødsel etc.	171	-	173	2	-	8	-	8	-	8	³⁾ 8	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken	13	-	9	4	-	11	-	6	5	1	1	3	2	1	-	2	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning ...	-	-	-	-	-	3	²⁾ 1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdeler	20	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nefrit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Forhodeleie	21	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiktsleie	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	7	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Fastgrodd morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgitt indikasjon	5	9	5	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	234	9	232	6	9	35	1	28	9	9	9	4	2	1	1	2	1	5	⁴⁾ 1
	243		247			36		37					4					6	

¹⁾ Derav 4 førstetvillinger; annentvillingen forløst ved vending. ²⁾ Dødsårsak: Kollaps og fremskreden lungetuberkulose. ³⁾ 3 av disse blev forløst ved tang på sætet. ⁴⁾ Et skrepelig individ som antagelig led av pernicios anæmi.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Eidsberg	328	7	196	26	-	3	6	1
Rakkestad	146	3	72	11	4	3	1	-
Skiptvedt	66	-	53	6	1	-	3	-
Moss stadslægedistrikt	168	4	122	11	3	-	2	1
Hobøl	55	-	28	2	-	-	2	-
Spydeberg	62	3	43	3	1	1	1	-
Vaaler	57	1	29	1	-	-	-	-
Rygge	191	3	79	12	3	-	3	-
Raade	253	2	156	18	1	-	5	-
Fredrikstad stadsfysikat	269	7	222	20	4	-	8	-
Glemmen	321	4	171	25	3	-	9	-
Tune	273	4	117	22	6	-	3	1
Sarpsborg stadslægedistrikt ..	239	7	116	18	1	-	5	-
Borge	200	9	105	14	3	-	1	-
Skjeberg	189	2	86	10	1	-	1	-
Fredrikshald stadslægedistrikt.	161	8	230	13	-	2	1	1
Hvaler	86	-	58	5	1	-	2	1
Idd	260	10	126	10	2	2	4	1
Aremark	22	-	17	2	-	-	-	-
Rødenes og Øymark	59	1	41	4	-	-	1	-
Østfold fylke	3417	75	2074	234	34	11	58	6
Derav i byer	837	26	690	62	8	2	16	2
- - bygder	2580	49	1384	172	26	9	42	4

Levemåte og hygieniske forhold etc. Fra Eidsberg skrives: Tiderne har været gode og arbeidsfortjenesten stor. Trods de høie byggepriser har der været adskillig byggevirksomhet ved Mysen og Askim stasjoner, men bolignoden er like stor. Dels sørger de nye fabrikkianlegg ikke for tilstrekkelig hus til sine funksjonærer og arbeidere, dels flytter folk, som har solgt sine jordeiendommer gjerne ind til «stasjonsbyene». — Ved Solbergfossen i Askim holder man på å opføre et mindre sykehus med plass til 6 patienter og bad; det skal bestyres av en diakon. Dessuten innredes en større bygning som udelukkende skal brukes til vaskeri for klær og til bad for arbeiderne. (A. V. Smith).

I Fredrikstad er en kvindelig sundhetsassistent blitt ansatt til å føre tilsyn med industrielt hjemmearbeide, noget som ifølge lov av 15de februar 1918 nu påligger helserådet; hun har også tilsyn med de tuberkuløse og inspiserer boliger i den utstrekning, hvortil der er anledning. En annen kvindelig sundhetsassistent er ansatt ved folkeskolen til kontroll og behandling av de med utøi befengte skolebarn; hun deltar også i boligkontrollen. (Jacobsen).

I Borge er der anlagt en stor hovedkloakk med sidegrener i det bymessig bebyggede Sellebakk. Sågodt som i hvert hus i Borge og Torsnes er der innlagt elektrisk lys.

I Hvaler har de økonomiske forhold været gode undtagen for stenhuggerne, idet driften ved de fleste stenhuggerier har været innskrenket eller helt nedlagt siden krigen begynte. — Boligene er i almindelighet delt på langs med stasstue og dagligstue på den ene side og gang, kjøkken og soveværelse på den annen; i annen etasje kan det være innredet kvistværelser. Om vinteren er det almindelig kun å holde til på kjøkken og soveværelse for å spare brensel. — Husmødrene er i regelen flinke og dyktige. (Lundevall).

Sykehus. Fylkets sykehus ligger i Fredrikstad og dets sinnssykeasyl i Glemmen. — I alle byer fins kommunale sykehus og epidemilasaretter. — På Jeløy er der et hjem for kvinder, lidende av neurasteni, drikkfeldighet etc. — I Fredrikstad er der et militært sykehus, et privat (Bethesda) og et tilhørende den katolske misjon og i Fredrikshald et interneringslokale samt et av katolske søstre drevet hospital (St. Josefs). I Øymark ligger Ørje kuranstalt for mannlige alkoholikere.

Der er 3 tuberkulosehjem, fylkets på Mysen i Eidsberg, Fredrikstads i Glemmen og Fredrikshalds i Berg.

Av **badeinnretninger** fins i Eidsberg distrikt badstubad og karbad ved Askim og Mysen stasjoner. I Moss by er der et folkebad (karbad og badstue), arbeiderforeningens sjøbad og folkeskolens bad (dusjbad). I Spydeberg er der et kommunalt bad og i Fredrikstad et damp- og karbad. I Tune distrikt fins badeinnretninger for arbeidere og funksjonærer ved Borregård fabrikk

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Østfold fylke	63	3152
Eidsberg	2	371
Rakkestad	1	134
Skiptvedt	-	-
Moss stadslægedistrikt	8	104
Hobøl	1	61
Spydeberg	-	61
Vaaler	-	54
Rygge	3	160
Raade	¹⁾ 1	242
Fredrikstad stadsfysikat	8	257
Glemmen	²⁾ 6	287
Tune	-	212
Sarpsborg stadslægedistrikt	6	238
Borge	³⁾ 6	229
Skjeberg	-	161
Fredrikshald stadslægedistrikt	11	160
Hvaler	2	108
Idd	⁴⁾ 6	202
Aremark	1	28
Rødenes og Øymark	⁵⁾ 1	83

¹⁾ Onsøy. ²⁾ Glemmen 4, Kraakerøy 2. ³⁾ Borge 3, Torsnes 3. ⁴⁾ Idd 3, Berg 3.
⁵⁾ Øymark 1.

og Norsk elektrisk metallindustri og zinksmeltefabrikken i Sannesund; i Borge ved Torp bruk og i Skjeberg ved karbidfabrikken. Dessuten er i virksomhet om sommeren Hankø bad i Onsøy, Torsøkilens bad i Torsnes og Høisand bad i Skjeberg. I Fredrikshald er der et badehus, hvor der gis kar- og dampbad, dusj og styrt; fabrikkbyen i Tistedal har også eget badehus; ennvidere er der et par badeanstalter for varmt bad og varm dusj, tilknyttet skoler og fabrikkkanlegg; på «Sauøen» (utenfor byens havn) fins 2 badehus for åpne sjøbad. På Kornsjø (Idd distrikt) er et par private bastubad, hvor der enkelte dager i uken kan fås bad mot en liten betaling. Også ved et litet bad på Ørje (i Øymark) kan der enkelte dager i uken fås badstubad og karbad.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Helserådet i Borge består foruten ordføreren av 4 innen herredsstyret valgte medlemmer med varamenn. I Torsnes av formannskapets medlemmer foruten ordføreren (N. M. Nilsen). — I Idd distrikts 2 herreder av formannskapets medlemmer med distriktslægen som formann. (H. Knudtson).

Foranstående tabell gir opplysning om **møter i helseråd** og om **vakcinerte**.

IV. Buskerud fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede v. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre	Hjelpesvakcinater.
Fylket		14808,71	123 863	54	30	64	26
1. Drammen stadsfysikat	D r a m m e n, kjøpstad	7,01	24 937	20	17	12	-
2. Drammen lægedistrikt		600,37	17 787	¹⁾ 6	-	6	3
	Lier	324,81	8 763	2	-	2	-
	Røyken	112,60	4 474	2	-	2	1
	Hurum	162,96	4 550	} 1	-	2	2
	Holmsbu, ladested *)	-	-		-	-	-
3. Norderhov		1 087,08	15 703	6	4	8	5
	Hønefoss, kjøpstad	1,08	2 695	5	3	2	-
	Hole	200,49	2 024	²⁾ 1	1	2	1
	Tyristrand	106,76	1 408	-	-	1	1
	Norderhov	778,75	9 576	-	-	⁴⁾ 3	3
4. Aadal	A a d a l	645,64	3 392	1	-	3	2
5. Nedre Eiker	N e d r e E i k e r	122,09	5 858	2	1	2	-
6. Øvre Eiker	Ø v r e E i k e r	457,20	8 225	4	-	5	1
7. Modum	M o d u m	515,39	10 563	3	2	5	-
8. Sigdal	S i g d a l	847,70	3 590	1	-	2	1
9. Krødsherad	K r ø d s h e r a d	392,90	2 551	1	-	1	1
10. Nes		1 511,22	3 943	1	1	3	1
	N e s	820,63	2 272	1	1	2	-
	F l a a	690,59	1 671	-	-	1	1
11. Gol		1 350,92	3 628	1	-	2	2
	G o l	512,01	2 271	1	-	1	1
	H e m s e d a l	838,91	1 357	-	-	1	1
12. Aal		2 657,00	5 478	1	-	2	2
	A a l	1 154,27	3 346	1	-	1	1
	H o l	1 502,73	2 132	-	-	1	1
13. Kongsberg stads- lægedistrikt	K o n g s b e r g, kjøpstad	64,14	6 132	3	4	4	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Drammen by. ²⁾ Hører til Hurum herred. Flateinnhold 0,31, tallet på innb. 356. ³⁾ Praktiserer ikke. ⁴⁾ 2 av disse bor i Hønefoss.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornmedr.	Hjelpvaksinater.
14. Sandsvær	674,22	5 757	1	-	2	2
	Øvre Sandsvær	393,86	2 497	-	-	1	1
	Ytre —	280,36	3 260	1	-	1	1
15. Rollag	1 010,97	3 476	1	-	3	3
	R o l l a g	435,39	1 318	1	-	1	1
	Flesberg	575,58	2 158	-	-	2	2
16. Nore og Opdal	2 864,91	2 843	2	1	3	3
	N o r e	763,49	1 496	1	-	1	1
	O p d a l	2 101,42	1 347	1 ¹⁾	1 ¹⁾	2	2

¹⁾ Samme person.

Sundhetstilstanden oppgis å ha været i det hele nogenlunde tilfredsstillende. Der meldtes av epidemiske sygdomstilfeller i alt 25 613, hvorav 348 hadde dødelig utgang; i 1918 var de tilsvarende tall 49 361 og 909.

Dødeligheten utgjorde 12,3 pro mille av den opgitte tilstedeværende middelfolkemengde. Se tabell II.

Om de epidemiske sygdommer i almindelighet henvises til tabellen på side 37—39.

Difteri hadde usedvanlig stor utbredning.

Likeså **akute katarrer i åndedretsorganene**, hvorav der er meldt omtrent det dobbelte antall av det vanlige.

Influensaen var en fortsettelse av forrige års epidemi; den kulminerte i mars.

Av **angina** er meldt 278 tilfeller (Drammen lægedistrikt 3 [streptokokk-angina], Kongsberg 203, Sandsvær 29 og Rollag 43).

Av **katarralsk ikterus** 90 (Drammen by 1, Kongsberg 6, Aal 64 og Gol 19); sygdommen oppgis å ha optrådt epidemisk over hele Hallingdal.

Av **skabb** er meldt 458 tilfeller, omtrent halvparten fra Drammen by og Sandsvær.

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlete tilfeller vil ses av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:															
		1	2	3	5	6	8	9	10	12	13	14	15	16			
		Drammen stads-fysikat.	Drammen distrikt.	Norderhov.	Nedre Eiker.	Øvre Eiker.	Sigdal.	Krøds-herad.	Nes.	Aal.	Kongsbrg stads-distrikt.	Sandsvær.	Rollag.	Nore og Opdal.			
Veneriske sår..	6	5	.	.	1	-	-			
Syfilis, erhvervet	29	22	2	.	.	1	2	2	.	.			
— medfødt			
Gonorrhoe, uretr.	102	68	2	12	.	.	1	2	2	2	10	.	2	1			

Epidemiske sygdommer.

	Ialt kjente		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	9	-	9	-	1	-	-	2	-	-	4	1	1	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Skarlagensfeber	238	3	238	19	18	15	8	15	9	4	24	38	16	56	16
Meslinger	57	1	57	2	4	8	1	12	7	3	1	3	-	3	13
Difteri (croup)	932	50	931	138	92	40	40	31	20	27	52	171	180	96	44
Dysenteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	11	2	9	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	2	3
Pyæmi, septhæmi	9	4	7	-	-	-	1	1	1	-	-	-	2	2	-
Pemfigus (hos nyfødte)	8	-	8	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-	1	2
Rosen	186	2	186	11	8	13	14	6	14	14	17	23	28	21	17
Røde hunde	16	-	15	-	4	3	-	1	-	1	-	5	-	-	1
Variceller	240	-	240	20	26	27	14	28	11	16	1	13	18	43	23
Kusma	49	-	49	1	1	-	-	2	2	1	1	3	3	10	25
Kikhoste	856	7	856	31	33	49	62	41	37	36	78	91	117	145	136
Akute katarrer i åndedrætsorganene	14040	47	14003	1488	1213	2181	1450	971	688	500	601	892	1321	1393	1305
Influenta	5388	53	5371	811	384	1783	1205	293	138	67	17	119	166	224	164
Lungebetændelse	721	139	695	72	54	107	63	48	41	24	18	45	72	77	74
Plevrit	265	11	262	21	16	31	25	21	18	15	10	23	19	31	32
Giktfeber	276	4	276	11	12	14	16	20	21	20	7	24	40	54	37
Malaria	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2304	24	2304	276	244	172	195	186	179	276	238	209	127	119	83
Skjærbuk	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	25613	348	25523	2901	2114	4444	3094	1679	1187	1004	1071	1666	2111	2277	1975

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Drammen stadsfysikat.		Drammen lægedistrikt.		Norderhov.		Aadal.		Nedre Eiker.		Øvre Eiker.		Modum.		Sigdal.	
	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Tyfoidefeber	3	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	59	-	41	-	10	-	-	-	-	-	8	-	5	1	1	-
Meslinger	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	155	5	374	17	197	4	3	2	-	-	21	3	91	14	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	84	1	31	-	22	-	-	-	11	-	6	-	4	-	2	-
Røde hunde	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	82	-	44	-	57	-	2	-	3	-	4	-	4	-	-	-
Kusma	26	-	21	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	155	1	197	5	325	-	15	-	-	-	2	-	3	1	23	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	6405	4	1186	12	2469	7	73	1	266	-	221	1	45	6	144	-
Influenza	2087	12	1172	17	999	3	3	1	50	-	58	-	12	12	87	-
Lungebetændelse	147	24	106	25	146	21	4	4	18	-	34	5	35	33	54	5
Plevrit	78	3	29	2	61	-	4	2	10	-	7	-	4	3	7	-
Giktfeber	64	2	60	1	25	-	3	-	18	-	15	1	2	-	10	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Akut diarrhøe (kolerine)	988	5	145	4	410	5	6	-	72	-	26	-	12	-	12	1
Skjærbuk	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10354	57	3415	84	4728	41	113	10	450	-	403	10	221	1)72	340	6

1) Innbefattet dødsfall i Nedre Eiker.

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Krødsherad.		Nes.		Gol.		Aal.		Kongsberg stadslæge- distrikt.		Sands- vær.		Rollag.		Nore og Opdal.	
	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Tyfoidfieber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	26	1	30	-	26	-	4	-	25	1	2	-	-	-	-	1
Meslinger	7	-	-	-	-	-	32	1	12	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	34	-	8	1	-	-	5	-	23	1	4	1	17	2	-	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	9	1	-	-	-	-	10	-	3	-	1	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-
Variceller	9	-	3	-	1	-	2	-	18	-	8	-	3	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	12	-	1	-	-	-	12	-	25	-	30	-	55	-	1	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	198	2	97	-	37	4	-	-	2180	6	353	1	119	2	247	1
Influenza	26	-	7	-	24	-	48	3	431	1	220	3	102	-	62	1
Lungebetændelse	6	-	10	-	6	-	12	2	74	10	36	6	29	3	4	1
Plevrit	1	-	7	-	4	1	4	-	33	-	10	-	2	-	4	-
Giktfeber	3	-	10	-	11	-	6	-	27	-	9	-	12	-	1	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	17	1	18	2	17	1	426	1	110	4	38	-	7	-
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	326	3	201	3	130	7	143	8	3296	22	787	15	378	7	328	3

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp meldte og av tuberkulose-protokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylket henvises til tabellen derom i den almindelige beretning. Dødsfall av lunge tuberkulose utgjorde for det hele fylke 9,6 pct. av alle kjente ved sykdom forårsakede dødsfall og 12,3 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 11,8 pct. og 14,8 pct. og for bygdene 8,9 pct. og 11,4 pct. Forøvrig henvises til nedenstående tabell. — Fra Norderhov anføres at influensaepidemien neppe har hatt nogen nevneverdig innflydelse på tuberkuloses hyppighet. — Et par legater har ydet store bidrag til tuberkuloses forpleining på sanatorium (Wedøe).

Struma forekommer hyppig i Modum. I enkelte skolekretser har omtrent hver voksen kvinne sykdommen. For ca. 10 år siden anla Gjeithus bygningskommune etter lægens initiativ et vannverk fra opkommer i en ublandet grusmoréne, og det er ganske påtagelig, hvor langt sjeldnere struma optrer i hus som får sitt vann derfra enn, hvor man er henvist til brønner.¹⁾ (Jørgensen).

Om de med statsbidrag forpleiede **sinnssyke** se den almindelige beretning. — I Drammen lægedistrikt forpleiedes 547 sinnssyke, hvorav 515 i Lier (172 fra Buskerud, 109 fra Vestfold, 85 fra Kristiania og 149 fra andre fylker). (W. Grimsgaard).

Døde av lunge tuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Drammen stadsfysikat	298	32	57	241
— lægedistrikt	286	30	84	202
Norderhov.....	203	30	41	162
Hønefoss by	26	5	5	21
Bygder.....	177	25	36	141
Aadal	31	-	10	21
Øvre Eiker.....	30	2	10	20
Nedre Eiker.....	294	13	72	222
Modum				
Sigdal	45	9	6	39
Krødsherad.....	35	2	3	32
Nes	29	4	3	26
Gol	48	2	7	41
Aal	69	7	8	61
Kongsberg stadslægedistrikt....	91	12	22	69
Sandsvør	58	4	15	43
Rollag.....	38	2	7	31
Nore og Opdal.....	33	4	3	30
Buskerud fylke.....	1 588	153	348	1 240
Derav i byer	415	49	84	331
— - bygder	1 173	104	264	909

¹⁾ Sygdommen skal også optre endemisk i Nore.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrekning ved bekkenendeleie.		Efterbyrdsoperasjon.	
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.
Risvekkelse, langvarig fødsel etc.	51	50	1	-	-	-	3	3	-	-
Trangt bekken	¹⁾ 6	6	1	1	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	2	4	-	-	-	-
Stort foster	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fastvokset morkake ...	-	-	-	-	-	-	-	-	2	²⁾ 1
Tilsammen	66	63	4	7	3	4	3	3	2	1
		67			7				3	

¹⁾ Hos en av disse blev tvillinger forløst ved tang, men det er ikke opplyst om kun en av dem eller begge var levende født. ²⁾ Uterus invertertes under arbeide med å fjerne morkaken. Reposisjonen gikk lett, men konen døde nogen timer efter. Hun var meget anæmisk og svakelig.

Av fødselsoperasjoner, utført av læger, er meldt i alt 80, derav i Drammen stadsfysikat 20, Drammen distrikt 13, Norderhov 21, Aadal 1, Modum og Nedre Eiker 9, Sigdal 3, Nes 2, Gol 1, Aal 1, Kongsberg 4, Rollag 2, Nore og Opdal 3. — Om indikasjoner og utfall henvises til ovenstående tabell.

Om jormorhjelpen henvises til tabellen i den almindelige beretning.

På barselseng døde efter presternes opgaver 5 kvinder, ifølge lægernes 8; av disse døde 2 av barselfeber, se forøvrig tabell XXXIV, gruppe XII.

Av tabellen på neste side over fødte og døde ses der at ha været et overskudd av 1 283 fødte; forholdet mellem de fødte og de døde var = 100 : 56,5.

Været. Sommeren var temmelig tørr; høstutbyttet blev middels eller derunder. Om vinteren var der følelig vannmangel.

Levemåte og hygieniske forhold. Folk flest har hatt meget god fortjeneste og levet godt. Der klages dog over utidig flothet og meningsløs luksus. — Fra Modum, hvor der for boligbanklån stadig bygges hus efter typen kjøkken, kammer og stor stue, foreslås der av lægen en ny type, stort stuekjøkken til daglig ophold og mindst 2 soveværelser. (Jørgensen).

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Drammen stadsfysikat	509	12	302	28	3	-	9	-
— lægedistrikt	522	5	284	30	3	1	11	1
Holmsbu ladested	11	-	10	1	-	-	1	-
Bygder	511	5	274	29	3	1	10	1
Norderhov	360	12	226	27	1	-	5	-
Hønefoss by	40	5	40	7	-	-	4	-
Bygder	320	7	186	20	1	-	1	-
Aadal	86	1	40	3	-	1	1	-
Nedre Eiker	159	6	73	8	3	2	-	-
Øvre —	216	7	124	10	-	-	6	1
Modum	263	3	144	22	1	-	2	-
Sigdal	72	3	46	2	-	-	-	-
Krødsherad	65	-	34	4	-	-	-	1
Nes	75	2	35	3	1	-	1	-
Gol	75	1	51	2	-	-	-	-
Aal	124	2	83	10	4	-	2	1
Kongsberg stadslægedistrikt . .	154	5	94	8	1	1	2	-
Sandsvær	142	4	53	4	-	-	-	-
Rollag	70	2	40	3	-	-	-	-
Nore og Opdal	57	3	37	6	1	-	-	-
Buskerud fylke	2949	68	1666	170	18	5	39	4
Derav i byer	714	22	446	44	4	1	16	-
— - bygder	2235	46	1220	126	14	4	23	4

Sykehus. I Drammen by er der et kommunalt sykehus, som tillike gjør tjeneste som sykehus for Buskerud fylke; desuten et epidemilasarett og det katolske St. Josefs hospital. Av pleiehjem er der foruten et privat («Bethesda») et på Bragernes for kroniske syke og et på Strømsø for gamle. Ennvidere sanitetsforeningens tuberkulosehjem. — I Drammen lægedistrikt er der tuberkulosehjem i Lier og i Hurum. I Norderhov distrikt ligger Trøgstad kur- og pleiehjem for tuberkulose og i Hønefoss et epidemilasarett, alene til bruk for byen. — Modum har et tuberkulosehjem i nærheten av Aamot stasjon. — På Kongsberg er der et kommunalt sykehus med isolasjonslokale og et pleiehjem for tuberkulose; dessuten et gamlehjem.

Badeinnretninger. I Drammen by fins et kommunalt bad og vaskeri, hvor bl. a. byens jormødre har fritt bad. Ved alle 4 folkeskoler er der dusjbad. I et par sommermåneder hadde Drammens krets av Norsk Livredningsselskap i drift et strømbad med svømmeundervisning. I Drammen distrikt er der damp- og karbad på Engene; ved Lier meieri og Slemmestad fabrikker fins primitive karbad, likesom der langs kysten, fra Askerlandet til Holmsbu, fins mangfoldige badehus for sjøbad, som foruten av eierne også brukes av distriktets mange

sommergjester. I Hønefoss, Norderhov distrikt, er der et folkebad på folkeskolen. På Modum var St Olafs bad i virksomhet; dessuten er der folkebad ved Vikesund og ved Krokstadelv i Nedre Eiker, hvorhos nogen av de større fabrikker har karbad. I Aal er der en badstue, likeså i Hol. På Kongsberg er der et kommunalt badehus og i Rollag et badstubad.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysninger om tallet på **møter** i **helserråd** og på **vaksinerte**:

Lægedistrikter.	Møter i helserråd ¹⁾ .	Vaksinerte.
Buskerud fylke.....	65	2 766
Drammen stadsfysikat	9	318
— lægedistrikt	¹⁾ 6	452
Norderhov	²⁾ 13	150
Aadal	5	56
Nedre Eiker	4	228
Øvre —	4	210
Modum	5	367
Sigdal	3	63
Krødsherad	1	79
Nes	³⁾ 3	62
Gol	⁴⁾ 4	150
Aal	-	144
Kongsberg stadslægedistrikt.....	4	223
Sandsvær.....	⁵⁾ 3	163
Rollag	-	-
Nore og Opdal.....	⁶⁾ 1	101

¹⁾ Lier 3, Røyken 2, Hurum 1. ²⁾ Norderhov 7, Hole 3, Tyrstrand 2, Hønefoss 1.
³⁾ Nes 1, Flaa 2. ⁴⁾ Gol 2, Hemsedal 2. ⁵⁾ Øvre Sandsvær 1, Ytre Sandsvær 2. ⁶⁾ Opdal 1.

V. Vestfold fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpesvaknaterer.
Fylket		2 335,71	103 333	44	20	48	17
1. Skoger	Skoger	107,03	5 459	¹⁾ 2	-	1	1
2. Hof		761,39	15 472	5	2	10	3
	Strømm	55,58	1 359	-	-	³⁾ 1	-
	Sande	179,00	3 897	1	-	1	1
	Hof	161,98	2 219	-	-	2	-
	Botne	85,66	2 447	-	-	1	1
	Lardal	278,25	2 273	-	-	1	1
	Svelvik, ladested	0,50	978	1	-	1	-
	Holmestrand, kjøpstad	0,42	2 299	3	2	3	-
3. Horten stadslægedistrikt	Horten, kjøpstad	3,87	9 609	8	3	4	-
4. Ramnes		224,20	5 410	1	-	3	2
	Ramnes	138,16	2 787	1	-	2	1
	Vaale	86,04	2 623	-	-	1	1
5. Tønsberg lægedistrikt		390,30	14 198	4	-	5	4
	Borre	64,27	2 904	-	-	⁴⁾ 1	1
	Andebu	184,71	2 529	1	-	-	1
	Sem	102,28	5 825	-	-	⁵⁾ 3	1
	Tjøme	38,86	2 618	1	-	1	1
	Aasgaardstrand, ladest.	0,18	322	2	-	-	-
6. Stokke	Stokke	121,06	4 566	1	-	3	2
7. Tønsberg	Tønsberg, kjøpstad	4,47	9 416	8	6	5	-
8. Nøtterøy	Nøtterøy	56,11	5 037	1	1	2	1
9. Sandefjord	Sandefjord	1,23	4 864	5	4	4	-
10. Larvik lægedistrikt		663,46	19 844	³⁾ 3	-	6	4
	Sandeherad	120,07	7 171	-	-	⁶⁾ 1	-
	Tjølling	69,64	3 241	-	-	1	1
	Fredriksvern	1,69	915	2	-	1	-
	Brunlanes	190,13	4 434	-	-	2	2
	Hedrum	281,93	4 083	-	-	1	1
11. Larvik	Larvik	2,59	9 458	6	4	5	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Drammen. ²⁾ Distriktslægen bor i Larvik. ³⁾ Bor i Svelvik. ⁴⁾ Bor i Horten. ⁵⁾ Bor i Tønsberg. ⁶⁾ Bor i Sandefjord.

Sundhetstilstanden var bedre enn i året forut. I begynnelsen av året gikk ennå influensa. Der forefalt endel tilfeller av scarlatina og 2 difteriepidemier, en i begynnelsen av året og en midtsommers, som holdt sig helt ut i desember. (J. H. Bidenkap). Det samlede antall av anmeldte epidemiske sygdomstilfeller utgjorde 17 303 med 348 dødsfall mot henholdsvis 32 812 og 848 i 1918.

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde 1 642 eller 14,00 pro mille av den beregnede tilstedeværende folkemengde. I 1918 var dødeligheten 16,6 pro mille.

Tyfoidefeber. Der iakttoes 10 tilfeller, 3 i Sandefjord og 2 i Sandeherad, ingen med dødelig utfall. I Tønsberg by opptrådte 1 tilfelle i mai hos en voksen mann og i Tønsberg distrikt 4 tilfeller — spredte uten innbyrdes påviselig sammenheng undtagen for de to's vedkommende. (O. H. Dietrichson). 2 av tilfellene, 1 i Sandefjord og 1 i Sandeherad opptrådte hos sjøfolk, hjemkomne fra hvalfangst og smittet ved anløp. For de andre tilfellers vedkommende var det ikke mulig å påvise smitekilden og epidemien blev begrenset til disse tilfeller. (G. Larsen).

Skarlagensfeber opptrådte omtrent som foregående år. Der anmeldtes 120 tilfeller med 2 dødsfall.

Difteri var meget utbredt, især på Horten, 296 tilfeller, og i Tønsberg 308 tilfeller. På Nøtterøy blusset sygdommen sterkt op i august, men var ved årets slutning praktisk talt ophørt. I september blev der her opprettet et provisorisk lasarett, hvor der behandledes 17 patienter. (Jespersen). I Larvik var der kun få tilfeller. (K. Lundevall). I Skoger var sygdommen sterkt utbredt og i august måtte man også her opprette et provisorisk difterilasarett.

Kikhoste. Opptrådte særlig i Skoger i desember, 39 tilfeller og i Tønsberg 25 tilfeller.

Katarrer influensa, lungebetendelse. Disse sygdommer var sterkt utbredt, især i begynnelsen av året. (J. H. Bidenkap). På Horten opptrådte influensa, men i lettere grad (394 tilfeller). Krupøs lungebetendelse viser et høit tall, nemlig 93, hvorav 34 faller på januar. (Thv. Meyer). I Tønsberg 453 tilfeller av influensa fra januar til juli med 1 dødsfall. Av krupøs lungebetendelse 67 tilfeller med 23 dødsfall. (G. Onsum). I Larvik var disse sygdommer hyppigst i januar og februar. (Lundevall).

Akut diarrhoe opptrådte mest i byene Horten og Tønsberg, nogenlunde fordelt over hele året.

Purpura. 1 tilfelle herav opptrådte hos en 40 år gammel pike på en gård i Hillestad i Hof, hvor der samtidig var influensa; hun blev syk den 7de januar ved middagstider. Den 8de januar om morgenen opptrådte et par brunrøde flekker i ansiktet og utover dagen cutane blødninger over hele legemet undtagen på brystet. Ingen nakkestivhet, men spastisk gang. Gjentagne brekninger. Hun døde ved 6-tiden om eftermiddagen.

Skabb. Optreder ennå hyppig i Hof, men synes å være i tilbakegang.

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlete tilfeller vil sees av nedenstående tabell. På Horten 41 gonorrhoe og 24 syfilis, minst $\frac{9}{10}$ av

Sygdom.	Antall tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:					
		2	3	5	6	10	11
		Hof.	Horten stads-lægedistr.	Tønsberg stads-lægedistr.	Stokke.	Larvik stads-lægedistr.	Larvik lægedistrikt.
Veneriske sår . . .	8	-	-	2	-	-	6
Syfilis, erhvervet.	57	1	24	19	-	8	5
— medfødt . .	3	-	-	-	-	2	1
Gonorrhoe, uretrit	149	-	41	40	3	26	39

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	8	-	8	4	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	120	2	119	19	8	11	6	8	4	1	7	16	11	13	15
Meslinger	17	-	16	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Difteri (croup)	1 076	49	1 070	149	74	67	38	56	47	62	89	170	167	94	57
Barsel-feber	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Pyæmi, septhæmi	3	3	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	105	4	102	12	6	7	13	10	3	7	3	4	15	14	8
Røde hunde	23	-	23	-	-	15	2	-	-	1	-	-	3	1	1
Variceller	279	-	279	18	18	21	14	21	20	12	8	8	62	34	43
Kusma	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
Kikhoste	743	1	743	38	46	42	55	38	69	48	29	61	85	95	137
Akute katarrer i åndedrætsorga- nene	8 673	61	8 657	1 254	942	1 171	840	734	386	325	261	432	657	763	892
Influenza	3 862	54	3 856	866	656	844	676	431	125	90	18	26	40	43	41
Lungebetændelse	582	137	566	113	64	82	71	52	24	16	7	15	36	44	42
Plevrit	136	6	136	18	13	14	10	12	7	4	9	11	13	13	12
Giktfeber	143	6	142	22	13	8	7	5	5	10	11	16	15	19	11
Akut diarrhoe (kolerine)	1 520	22	1 510	203	158	158	124	121	93	172	124	85	95	81	96
Tilsammen	17 303	348	17 239	2 723	2 004	2 441	1 856	1 489	783	753	568	845	1 200	1 219	1 358

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene :																						
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
	Skoger.		Hof.		Horten stads- distrikt.		Rammes.		Tønsberg distrikt.		Stokke.		Tønsberg stads- læge- distrikt.		Nøtterøy.		Sandefjord		Larvik distrikt.		Larvik stads- læge- distrikt.		
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	5	-	1	-	-	-	
Cerebrospinalmeningit (epid.) . .	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Skarlagensfeber	12	-	24	-	15	-	-	-	19	-	20	-	1	1	-	-	12	-	9	1	8	-	
Meslinger	2	-	11	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Difteri (croup)	84	1	47	6	296	9	12	-	3	3	60	3	308	12	3	3	76	2	140	7	47	3	
Barselsefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	-	1	-	
Pyæmi, septhæmi	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	
Rosen	-	-	10	1	13	-	-	-	14	-	8	1	19	-	1	1	11	-	10	1	19	-	
Røde hunde	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	
Variceller	1	-	21	-	19	-	-	-	17	-	5	-	44	-	-	-	60	-	31	-	81	-	
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Kikhoste	39	-	173	-	101	-	4	-	40	-	5	-	25	-	-	-	89	1	49	-	218	-	
Akute katarrer i åndedrætsor- ganene	615	5	622	13	1996	8	10	1	914	11	309	1	864	8	2	2	759	2	1337	7	1245	3	
Influenza	328	-	398	12	394	12	3	3	792	10	174	4	453	1	1	1	354	1	322	4	643	6	
Lungebetændelse	16	4	58	16	93	16	6	6	100	20	27	4	67	23	10	10	87	3	45	22	73	13	
Plevrit	13	-	11	1	19	-	-	-	24	2	7	1	16	1	-	-	20	-	8	1	18	-	
Giktfeber	22	-	18	1	12	-	1	1	29	1	2	-	14	-	-	-	16	1	8	2	21	-	
Akut diarrhoe (kolerine)	44	2	160	2	353	6	9	1	178	7	86	-	149	-	-	-	233	-	119	3	189	1	
Tilsammen	1179	14	1554	52	3318	51	45	12	2131	55	707	14	1962	46	18	18	1740	11	2084	49	2565	26	

Vestfold fylke, 1919.

patienterne tilhørte marinen. I Tønsberg 19 syfilis, 12 menn og 7 kvinner, 40 tilfeller av gonorrhoe, 39 menn og 1 kvinne.

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgåtte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylket henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslisters for det hele fylke 9,9 pct. av samtlige ved sykdom forårsakede dødsfall og 13,2 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 9,4 og 12,9 pct. og for bygdene 10,2 og 13,3 pct., forøvrig henvises til nedenstående tabell. Dr. Lundevall (Larvik) peker på ønskeligheten av at der fra statens side treffes et arrangement med hensyn til patienter som på grunn av utvist mindre god opførsel ikke mottas på sanatorier.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Skoger	65	9	14	51
Hof	210	26	52	158
Holmestrand by	19	4	4	15
Svelvik ladested	22	2	3	19
Bygder	169	20	45	124
Horten stadslægedistrikt	127	8	51	76
Ramnes	56	10	12	44
Tønsberg lægedistrikt	222	21	55	167
Aasgaardstrand ladested	-	-	-	-
Bygder	222	21	55	167
Stokke	66	6	14	52
Tønsberg stadslægedistrikt	156	14	46	110
Nøtterøy	81	8	18	63
Sandefjord stadslægedistrikt	49	4	11	38
Larvik lægedistrikt	232	17	49	183
— stadslægedistrikt	139	16	26	113
Vestfold fylke	1 403	139	348	1 055
Derav i byer	512	48	141	371
— - bygder	891	91	207	684

Sinnssyke. Om fylkets sinnssyke se den almindelige beretning. Fra Larvik klages over at det er vanskelig å skaffe plass for urolige sinnssyke, da alle asyls er overfylt. (Lundevall).

Obstetriciske operasjoner. Av læger utførtes i alt 89 operasjoner, derav i Skoger 3, Hof 9, Horten 9, Ramnes 3, i Tønsberg distrikt 25, Stokke 5, Tønsberg stadslægedistrikt 10, Larvik distrikt 18 og Larvik stadslægedistrikt 7. — Angående indikasjoner og utfall henvises til tabellen på neste side.

Om jormorhjelpen se tabellen i den almindelige beretning.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrekning ved bekkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforasjon.	Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Uopg.	Lev.	Lev.
Risvekkelse	50	¹⁾ 1	51	³⁾ 1	1	1	-	⁵⁾ 2	1	1	-	-	-	-
Trangt bekken	7	-	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dårlige fosterlyd	7	-	7	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	⁴⁾ 2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Sæteleie	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Hydrokefal. fosterhode	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Placenta retenta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fremfall av navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	67		66		8	4		5	3		1	1	1	5
	68		69			8			5					

¹⁾ Død av lungeemboli 1 time efter fødselen. ²⁾ Sprengte hinder, ansiktsfødsel. ³⁾ 2nen tvilling (om 1ste intet anført). ⁴⁾ 1 finger-vending. ⁵⁾ Forliggende kne, sprengning av vannblæren, nedhentn. av fot.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0--1 år.	i 1ste døgn.	på barsels- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Skoger	151	3	61	8	2	1	4	-
Hof	361	8	240	26	-	-	7	3
Svelvik	40	-	27	-	-	-	1	-
Holmestrand	29	2	25	1	-	-	2	-
Bygder	292	6	188	25	-	-	4	3
Horten stadslægedistrikt	211	9	154	23	4	-	1	-
Ramnes	126	1	81	14	-	-	-	-
Tønsberg lægedistrikt	345	10	229	28	3	1	1	2
Aasgaardstrand ladested	3	-	7	-	-	-	-	-
Bygder	342	10	222	28	3	1	1	2
Stokke	125	3	76	10	1	1	1	-
Tønsberg lægedistrikt	252	14	161	12	2	1	1	1
Nøtterøy	125	1	84	7	-	-	-	-
Sandefjord stadslægedistrikt	129	2	61	10	1	1	-	-
Larvik stadslægedistrikt	600	8	318	33	3	1	8	-
— lægedistrikt	217	3	177	22	2	-	2	-
Vestfold fylke	2 642	62	1 642	193	18	6	25	6
Derav i byer	881	30	612	70	9	2	7	1
— - bygder	1 761	32	1 030	123	9	4	18	5

Dødsfall på barselseng. Efter prestenes opgaver døde 6 kvinner på barselseng, lægerne har opgitt dødsårsak for 7, hvorav 2 døde av barsel-feber, 2 av barselkrampe, 2 av dystoki og 1 av blødning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil ses av ovenstående tabell. Der blir et overskudd av 1 000 fødte, og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 62,15.

Været. Fra Hof meddeles, at nedbøren var overordentlig liten, med nedbørhøide 757 mm. mot normalt 880 mm. Siden 1888 har man ikke oplevet så tørt år. (Graarud). Også fra Larvik meldes om svær tørke og tildels vannmangel. (Blom).

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. Skoger. Arbeiderklassen levet som regel flott, brukte visstnok sin fortjeneste for det meste op til mat og luksus. Drikkfeldigheten sies ikke å ha været bedre under forbudstiden enn før denne. Der konsumertes for en stor del surrogater. (J. H. Bidekap).

Levemåten i Stokke er gjennomgående god, rensligheten derimot mindre tilfredsstillende; i sygdomstilfelle er det efter manges opfatning forbundet med en viss risiko å vaske sig og skifte klær. Forståelsen av frisk luft og solskin er heller ikke stor, storstuen ligger ofte mot syd, kjøkken og dagligstuen mot nord. (H. Kolstad).

De hygieniske forhold på Nøtterøy og i Larvik lægedistrikt var gjennomgående bra. Vannverket på Nanset ved Larvik nærmer sig sin fullendelse. Elektrisiteten er nu innført omtrent overalt. (Blom).

I Sandefjord blev der i 1919 ansatt stadslæge. Der arbeides på byens utvidelse, med utbedring av byens gater med brolegning og makadamisering, fortaugene utbedres og gatefeining utføres av fast ansatte folk. Der er nedsatt en komité til ordning av renovasjonsvesenet og er hertil innkjøpt tomt i byens nærhet. Likeledes er av stadsingeniøren utarbeidet plan til et ensartet kloaksystem. Uagtet der er bygget og bygges adskillig av kommunen, av et kooperativt selskap og av private, ropes der allikevel på bolignød. Man søker plass til et nytt sykehus og søker dette anlagt og satt i forbindelse med stedets epidemilokale, så man kunde få felles administrasjon og økonomi. Der var ingen arbeidsløshet, og hersket jevn velstand. Kommunene er gått med på fylkets forslag om innredning av Sande og Sems hjelpefengsler til mottagelse av rolige sinnssyke, det ene for menn, det annet for kvinner. (G. Larsen).

I Larvik måtte flere bedrifter stå på grunn av vannmangel. Anlegg av vannverk er ennå ikke besluttet, men man har håp om, at der snart kan fins en løsning, enten ved et reservoir oppumpet fra Farris eller ved å innlemme Nanset kommune i byen og så få vann fra Laubovannet. Byens renovasjon er ikke tilfredsstillende. Bingesystemet er det almindelige, tømningen besørjes av gårdeierne ved en av byen ansatt natmann. En nedsatt komité har imidlertid foreslått, at renovasjonen overtas av kommunen. Arbeidsforholdene var meget gode, hvad der ikke har været til held for ungdommen, som har levet for dagen uten å tenke på fremtiden. Bolignøden gjør sig fremdeles sterkt gjeldende, da der bygges litet på grunn av de høie arbeidspriser. (Lundevall).

Sykehus. I Tønsberg by er fylkessykehuset, et isolasjonslokale, tuberkulosehjem, et kommunalt og et privat gamlehjem. I Sem Granli tuberkulosehjem. — I Horten er Karl-Johansverns sykehus og en epidemibarakke, som tilhører marinen, samt en privat klinikk. — I Hof distrikt fins i Holmestrand et litet sykehus på 16 senger og med operasjonsrum. Der påtenkes opprettelse av et epidemisykehus for Holmestrand. — I Svelvik er der et epidemilasarett. — I Larvik by er der et sykehus på 20 senger og et epidemilasarett. Et nytt sådant er planlagt og vil bli bygget, så snart der kommer normale forhold. På gamlehjemmet er der 2 stuer til forpleining av tuberkuløse syke. — I Larvik distrikt fins i Sandefjord en liten sykestue og et epidemilasarett, i Fredriksvern et isolasjonslokale for epidemiske sygdommer. — I Brunlanes ligger kysthospitalet for skrofuløse barn med et isolasjonslokale og desinfeksjonsanstalt.

Badeinnretninger. I Holmestrand måtte det private aktieselskap, som siden 1845 har drevet badet, nedlegge dette på grunn av de høie kullpriser. Der er nu nedsatt en kommunal komité, som skal søke badets drift ordnet. På folkeskolen er et varmbad, som er åpent 2 ganger om uken, dessuten et sjøbad; et litet sådant fins også ved Holm i Sande. — I Horten har arbeiderne ved marineverftet gratis bad (kar- og varmluftbad) ved den med marinens sykehus forbundne badeinnretning, som også er åpen for publikum 2 ganger om uken. Enkelte fabrikker har innrettet varmbad og dusjbad for arbeiderne, således Eidsfoss verk, glassverket i Skoger og fl. — I Larvik by er der et offentlig karr- og badstube, dessuten badhus for sjøbad; slike fins også i Sandefjord og Sandeherad. — I Sandefjord har kommunen i en den tilhørende større bygning også innrettet et folkebad. — I Fredriksvern er der en anstalt for varme og kolde sjøbad, gytje- og furunålsbad åpen om sommeren. Dessuten har man Larvik og Sandefjord bade- og kuranstalter.

Om fylkets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om møter i helseråd og om vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Vestfold fylke	57	1 979
Skoger	5	121
Hof	¹⁾ 9	100
Horten	6	180
Ramnes	-	136
Tønsberg lægedistrikt	²⁾ 5	590
Stokke	2	102
Tønsberg stadslægedistrikt	8	72
Nøtterøy	-	-
Sandefjord	-	37
Larvik lægedistrikt	15	449
Larvik stadslægedistrikt	7	192

¹⁾ 1 Botne, 1 Hof, 2 Svelvik, 1 Strømmen, 3 Holmestrand, 1 Lardal. ²⁾ 1 Borre, 4 Sem.

VI. Hedmark fylke.

Lægedistriktinndeling, flateinnhold, Innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelpvaksinatorer.
Fylket	27484,00	133 584	51	24	66	52
1. Sør-Odal	Sør-Odal	514,91	6 343	1	-	3	3
2. Nord-Odal	Nord-Odal	500,33	4 421	1	-	2	2
3. Eidskog	Eidskog	643,12	5 838	1	1	1	1
4. Vinger	500,12	6 212	6	3	3	2
	Kongsvinger, kjøpstad	0,80	624	5	3	2	1
	Vinger	499,32	4 588	1	-	1	1
5. Brandval	Brandval	509,89	3 629	1	-	2	2
6. Grue	Grue	838,71	6 120	1	-	3	2
7. Hamar	Hamar, kjøpstad	1,12	6 171	6	5	3	-
8. Ringsaker	Ringsaker	897,51	11 140	4	2	6	4
9. Nes	Nes	177,67	3 479	1	-	1	1
10. Vang	534,07	10 203	¹⁾ 3	-	¹⁾ 2	2
	Vang	315,37	6 371	1	-	1	2
	Furnes	218,70	3 832	1	-	-	-
11. Løten	Løten	358,56	5 606	1	-	2	1
12. Romedal	Romedal	384,59	4 848	1	1	1	1
13. Stange	Stange	345,28	7 236	4	1	4	2
14. Hof	Hof	416,78	3 097	1	-	1	1
15. Aasnes	Aasnes	638,55	5 083	3	1	2	2

¹⁾ Bor på Hamar.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelpvaksinatører.
16. Vaaler	V a a l e r	699,54	3 761	2	1	1	1
17. Elverum	E l v e r u m	1 303,98	9 818	4	4	6	3
18. Trysil	T r y s i l	2 962,01	5 773	2	-	7	7
19. Engerdal	E n g e r d a l	2 202,51	1 227	1	-	1	-
20. Rendal	3 222,81	3 282	1	-	3	3
	Ytre Rendal	1 413,32	1 678	1	-	2	2
	Øvre Rendal	1 809,49	1 604	-	-	1	1
21. Aamot	A a m o t	1 323,60	3 531	1	1	3	3
22. Stor-Elvdal	2 108,96	3 990	1	-	3	3
	Stor-Elvdal	1 644,88	3 567	1	-	2	2
	Solli	464,08	423	-	-	1	1
23. Alvdal	2 160,91	4 394	1	1	2	2
	Alvdal	995,20	2 110	1	1	1	1
	Foldal	1 165,71	2 284	-	-	1	1
24. Tynset	T y n s e t	1 023,90	3 504	1	2	2	2
25. Tolga	T o l g a	2 057,85	3 314	1	1	1	1
26. Kvikne	K v i k n e	1 156,78	1 465	1	-	1	1

Sundhetstilstanden var i de første måneder av året preget av restene av den voldsomme influensaepidemi høsten 1918. Denne avtok etter hvert og opphørte i de aller fleste bygder utpå våren. Av tyfoidfieber og meslinger var der enkelte lokale, mindre epidemier, likeledes adskillige tilfeller av skarlagensfeber og kikhoste, men de forløp i almindelighet lett. Difteri derimot forekom nokså utbredt i alle distrikter undtagen i K o n g s v i n g e r by.

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde 1930 eller 13,2 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemengde (146 221). I 1918 var dødeligheten 16,6 pro mille.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på neste side og fig.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	28	1	28	-	-	1	2	1	10	1	6	2	5	-	-
Akut poliomyelit	21	3	21	-	-	-	-	-	-	2	7	5	-	1	6
Skarlagensfeber	554	10	554	59	45	28	31	45	35	24	56	74	54	63	40
Meslinger	28	1	27	9	10	-	-	-	-	-	-	2	1	2	3
Difteri (croup)	509	47	507	30	19	18	23	24	36	27	61	74	81	61	53
Blodgang	4	3	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	18	9	16	2	1	1	1	3	-	-	-	1	4	1	2
Pyæmi, septhæmi	17	12	11	-	-	-	1	1	3	3	1	1	-	-	1
Pemfigus (hos nyfødte)	3	2	3	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Rosen	163	5	161	21	7	7	7	5	23	10	13	16	21	21	10
Røde hunde	8	-	8	-	-	1	-	2	2	1	-	-	-	-	2
Variceller	220	-	220	24	7	17	19	25	14	12	22	20	24	25	11
Kusma	5	-	5	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-
Kikhoste	1011	11	1010	32	41	85	116	155	146	115	67	77	43	85	48
Akute katarrer i åndedrætsorga- nene	8323	59	8302	1172	1107	1106	876	630	419	371	271	360	591	671	728
Influenza	5323	60	5312	1970	710	1036	1075	257	94	32	10	9	20	28	71
Lungebetendelse	914	126	912	174	129	121	97	78	32	29	20	23	60	78	71
Plevrit	319	9	319	33	30	36	44	26	23	24	18	25	13	24	23
Giktfeber	232	2	232	16	15	24	23	9	11	22	14	19	27	20	32
Akut diarrhoe (kolerine)	1500	26	1498	141	120	112	111	100	133	259	202	106	95	58	61
Tilsammen	19200	386	19148	3684	2241	2594	2426	1362	984	932	769	816	1039	1139	1162

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne :															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Ser-Odal.		Nord-Odal.		Eidskog.		Vinger.		Brandval.		Grue.		Hamar.		Ringsaker.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	2	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	7	-	4	-	
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	
Skarlagensfeber	3	-	1	-	3	-	9	-	-	-	23	1	23	-	24	
Meslinger	-	-	-	-	-	-	3	1	6	-	11	-	1	-	3	
Difteri (croup)	32	4	8	-	41	3	1	1	8	1	8	5	42	2	91	
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barsel-feber	-	-	4	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	
Pyæmi, septhæmi	1	1	2	-	1	1	1	1	-	-	3	2	-	-	1	
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	7	-	7	1	2	-	4	1	7	-	4	-	21	-	7	
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Variceller	5	-	3	-	-	-	30	-	2	-	4	-	5	-	14	
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kikhoste	22	-	6	-	51	-	13	-	-	-	2	-	208	2	69	
Akute katarrer i åndedrætsorganene	137	4	266	2	181	2	203	4	341	2	124	5	590	-	403	
Influenza	283	-	249	4	365	-	4	1	150	1	36	2	328	-	298	
Lungebetændelse	112	23	16	4	18	9	4	3	22	-	30	2	60	4	39	
Plevrit	19	-	15	-	6	-	2	-	12	-	12	1	17	1	22	
Giktfeber	4	-	8	-	13	-	1	-	5	-	5	-	13	-	19	
Akut diarrhoe (kolerine)	5	-	4	-	39	1	71	2	43	-	51	3	96	-	99	
Tilsammen	633	32	590	12	724	16	348	15	596	4	315	22	1412	9	1094	40

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne:																	
	9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Nes.		Vang.		Løten.		Romedal.		Stange.		Hof.		Aasnes.		Vaaler.		Elverum.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	5	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	11	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Skarlagensfeber	-	-	19	-	22	-	54	3	133	1	19	-	14	-	9	-	67	2
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-
Difteri (croup)	10	1	37	4	9	1	27	3	55	2	7	3	13	2	13	-	12	-
Blodgang	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselseber	1	1	3	1	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	9	-	21	-	14	-	4	-	7	-	1	-	9	1	2	-	17	-
Røde hunde	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Variceller	3	-	12	-	18	-	-	-	12	-	6	-	16	-	5	-	20	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	47	-	90	2	17	-	11	-	142	1	18	-	77	1	2	-	179	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	184	2	630	6	497	-	106	1	603	6	331	2	248	1	255	2	1847	4
Influenza	83	-	259	1	1321	18	146	-	532	1	75	3	171	6	115	2	251	8
Lungebetændelse	23	1	86	-	25	4	52	6	68	13	42	2	54	9	14	3	67	5
Plevrit	4	1	18	-	47	-	13	-	13	2	10	1	14	-	5	1	26	-
Giktfeber	3	-	13	-	14	-	23	-	16	1	12	-	20	-	5	-	12	-
Akut diarrhoe (kolerine)	17	-	143	4	99	-	69	3	106	2	17	-	56	-	48	2	228	1
Tilsammen	384	6	1348	21	2087	26	509	18	1691	29	543	13	694	20	475	12	2736	22

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:																		
	18		19		20		21		22		23		24		25		26		
	Trysil.		Engerdal.		Rendal.		Aamot.		Stor-Elvedal.		Alvdal.		Tynset.		Tolga.		Kvikne.		
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	9	-	21	-	22	-	33	1	-	-	-	46	1
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	12	1	3	2	31	1	23	2	5	-	6	-	12	1	2	2	1	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Barselfeber	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	-	-	-	2	-	2	-	1	1	4	-	4	-	2	1	2	-	-
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	3	-	-	-	-	-	7	-	8	-	3	-	32	-	-	-	-	12	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	12	-	-	-	1	1	24	1	-	-	4	-	16	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrættso- rgane	235	5	32	-	75	-	220	1	89	1	214	2	329	-	141	1	42	-	-
Influenza	131	1	-	-	51	-	28	2	15	-	10	1	180	-	42	4	200	-	-
Lungebetendelse	53	5	2	3	11	1	8	2	9	10	19	1	55	2	14	2	11	2	-
Plevrit	21	-	-	-	3	-	8	1	5	-	12	-	5	-	3	-	7	-	-
Giktfeber	17	-	1	-	2	-	4	-	3	-	5	-	8	-	3	-	3	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	58	1	4	1	30	-	90	-	27	1	32	-	55	-	8	-	5	-	-
Tilsammen	548	13	42	6	212	4	423	9	183	13	333	5	729	4	215	10	336	5	-

Av tyfoidfeber anmeldtes i alt 28 angrepne med 1 dødsfall. I endel tilfeller av paratyfus antokes smitten overført ved melk fra en seter i Ringsaker. I Hamar forekom 7 tilfeller av paratyfus, der alle antokes å skrive sig fra et bestemt melkeutsalg.

Akut poliomyelit opføres med 21 tilfeller og 3 dødsfall, derav 11 med 2 dødsfall i Vang.

Skarlagensfeber viser sterk økning, nemlig 554 tilfeller mot 191 i 1918 og 248 i 1917.

Meslinger. Kun 28 tilfeller med 1 dødsfall. I 1918 541 tilfeller med 2 dødsfall.

Difteri. 509 tilfeller med 47 dødsfall mot 137 og 15 dødsfall i 1918.

Kikhoste viser sterk tilvekst mot de nærmest foregående 2 år.

Akute katarrær i åndedrætsorganene viser også økning mot foregående år.

Influenza («spansk syke»). Av denne sykdom er på lægernes sykkelister opført 5 323 tilfeller med 60 dødsfall. Hertil kommer visstnok også en del av de 914 opgivne tilfeller av krupøs lungebetendelse med 126 dødsfall. Sygdommen optrådte hovedsagelig i årets første måneder, idet den avtok etterhvert og ophørte i de aller fleste bygder utpå våren. (V. Hille).

Krupøs lungebetendelse opføres med 914 tilfeller og 126 dødsfall mot 1710 og 209 dødsfall i 1918.

Akut diarrhoe viser nogen tilbakegang fra foregående år.

Skabb er meget utbredt inden fylket, synes snarere å tilta enn å avta og tilskrives nøytralitetsvaksen. (O. Røise).

Impetigo contagiosa og mycosis tonsurans forekom nokså hyppig i Tønset, likeledes herpes zoster. (M. W. Finstad).

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:													
		1	2	3	4	7	8	10	11	15	17	22	23	24	26
		Sor-Odal.	Nord-Odal.	Eidskog.	Vinger.	Hamar.	Ringsaker.	Vang.	Løten.	Aasnes.	Elverum.	Stor-Elvedal.	Alvdal.	Tynset.	Kvikne.
Veneriske saar . .	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	8	-	-	-	2	2	-	-	1	-	1	-	-	2	-
— medfødt . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretritt	52	1	1	1	2	24	5	6	1	-	4	2	4	-	1

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp anmeldte og av tuberkulose-protokollene utgåede tilfeller av tuberkulose sykdommer, henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av lunge tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele fylke 15,2 pct. av samtlige ved sykdom forårsakede, kjente dødsfall og 19,5 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 14 pct. og 16,7 pct og for bygdene 15,3 pct. og 19,7 pct. Forøvrig henvises til nedenstående tabell. — Av fylkeslægens hovedberetning anføres: Fylkestinget 1919 fattet beslutning om å yde bidrag såvel til nyanlegg som til forbedring og utvidelse av allerede bestående kommunale pleiehjem for tuberkulose. Der fastsattes visse betingelser, bl. a at tuberkulosehjemmene skal ha en tilstrekkelig størrelse og være i overensstemmelse med de krav som stilles til tuberkulosesanatorier, — at fylkesmannen kan opnevne et

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sykdommer.	ikke epidemiske sykdommer.
Sør-Odal	93	14	32	61
Nord-Odal	59	6	12	47
Eidskog	77	9	16	61
Vinger	87	14	15	72
Kongsvinger by	18	1	5	13
Bygder	69	13	10	59
Brandval	52	7	4	48
Grue	102	21	22	80
Hamar	68	11	9	59
Ringsaker	144	24	40	104
Nes	42	7	6	36
Vang	114	26	21	93
Løten	91	10	26	65
Romedal	74	8	18	56
Stange	116	17	29	87
Hof	48	6	13	35
Aasnes	58	5	20	38
Vaaler	55	7	12	43
Elverum	120	20	22	98
Trysil	84	15	13	71
Engerdal	17	4	6	11
Rendal	29	5	4	25
Aamot	41	6	9	32
Stor-Elvdal	47	4	13	34
Alvdal	43	5	5	38
Tynset	42	8	4	38
Tolga	37	6	10	27
Kvikne	24	4	5	19
Hedmark fylke	1 764	269	386	1 378
Derav i byer	86	12	14	72
— - bygder	1 678	257	372	1 306

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.				Uttrekning ved bekkendeleie.		Perforasjon.		Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.	Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.		Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvekkelse	109	107	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Trangt bekken.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Forhodeleie.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv.....	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	4	-	3	1	-	-	1	-	-
Placentarløsning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
Tilsammen	117	114	3	5	1	3	3	2	2	2	1	17
		117		6		6		4		3		

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hendelser.	ved selvmord.	ved mord og drap.
Sør-Odal	172	2	93	12	1	-	1	-	-
Nord-Odal	138	2	68	7	1	3	1	-	-
Eidskog	111	2	91	10	1	-	3	-	1
Vinger	147	3	114	13	1	1	3	1	-
Kongsvinger by	36	2	28	4	1	-	-	-	-
Bygder	111	1	86	9	-	1	3	1	-
Brandval	104	2	55	5	3	-	1	-	-
Grue	163	2	100	17	2	-	1	-	-
Hamar stadslægedistrikt	97	3	80	6	-	-	-	-	-
Ringsaker	250	9	150	17	1	1	1	-	-
Nes	91	-	46	3	1	2	1	1	-
Vang	287	6	133	17	2	1	3	3	-
Løten	166	4	96	16	2	1	2	-	-
Romedal	128	6	82	8	-	1	-	-	-
Stange	217	2	127	15	-	-	1	-	-
Hof	68	1	51	9	1	1	-	-	-
Aasnes	144	3	63	10	1	-	1	-	-
Vaaler	126	1	60	9	-	-	2	2	-
Elverum	283	4	134	16	1	-	2	2	-
Trysil	146	5	86	11	-	-	3	1	-
Engerdal	42	-	15	3	-	-	-	-	-
Rendal	55	1	28	4	2	-	2	-	-
Aamot	111	7	53	6	-	-	3	-	-
Stor-Elvedal	83	3	55	8	1	-	2	-	-
Alvdal	103	3	48	6	1	-	2	-	1
Tynset	94	2	41	3	-	-	-	-	-
Tolga	93	2	39	7	1	-	-	-	-
Kvikne	33	-	22	1	-	-	-	-	-
Hedmark fylke	3452	75	1930	239	23	11	35	10	2
Derav i byer	133	5	108	10	1	-	-	-	-
— bygder	3319	70	1822	229	22	11	35	10	2

medlem av styret for tuberkulosehjemmet, som skal stå under kontroll av fylkeslægen, — at tuberkulosehjemmene skal stå åpne for tuberkuløse syke fra hele fylket. Kurpengene blev tillatt satt så høie, at driftsbudgettet kan opgjøres med balanse. — For samtlige tuberkulosehjem innsendes 2 ganger månedlig en meddelelse om ledige plasser til fylkeslægen, der holder protokoll herover og besvarer eventuelle forespørsler. — I 1919 er satt i drift en ny tuberkuloseavdeling på Tynset sykehjem. Trysil tuberkulosehjem vil kunne åpnes i 1920. I Aamot er besluttet ny-

bygning av et sykehjem med en tuberkuloseavdeling. — De vanskelige byggetider gjør at der neppe er utsikt til at der med det første blir bygget flere sykehjem, men flere bygder holder på med planer, innkjøp av tomt m. v., således i Stange, Ringsaker og Romedal. (V. Hille).

Om amtets **sinnssyke** se den almindelige beretning. Det meddeles, at stellet nu er meget bedre enn før.

Spedalskhet. I Vaaler er en spedalsk mann som har hatt sykdommen i flere år. Han er nu isolert i eget hus. (Chr. Bergh).

Fødselsoperasjoner. Av læger utførtes ialt 145 operasjoner. Angående indikasjoner og utfall henvises til tabellen på side 61.

Om jordmorhjelpen se tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfall på barselseng. Etter prestenes opgaver døde 11 kvinner på barselseng. Lægerne har oppgitt dødsårsak for 17 således: 11 av barselseber, 1 av barselkrampe, 1 av blødning, 2 abort og 2 av andre barselsygdommer.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen på side 62.

Der blev et overskudd av 1 522 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 56,0.

Været. Fra Vang meldes om varm og tørr vår, middelsvarm sommer med endel nedbør, men høsten uten regn. I Vaaler var de 3 første måneder kolde og med betydelig snemengde, mai regnfull, sommeren varm og med passe nedbør. Vinteren begynte tidlig med kulde og sne allerede i siste halvpart av oktober. Fra Rendal og Amot meddeles at været var bra, middels kaldt med litet sne, varm og tørr sommer. Fra fylkets øvrige lægedistrikter er intet meddelt om været.

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. Fylkeslægen antar at der jevnt over hele fylket holdes for få helserådsmøter og at disse i det vesentlige kun sammenkaldes når der skal fattes beslutninger om tuberkuloses innleggelse efter § 6, eller når der skal behandles innkomne rundskrivelser. Sundhetsforskriftene er tildels meget forældet. Der blev av fylkets lægeförening nedsatt en komité til å fremkomme med et forslag til nye sundhetsforskrifter, men denne har endnu ikke påbegynt sit arbeide. Levemåten er gjennemgående god og kraftig. I Vinger dog mindre god på grunn av kvinnes ukyndighet i matlagning. Der er meget kaffemisbruk. (J. Forseth).

Fra Tynset skrives at arbeiderne er de eneste som har klaget over kostholdet på sykehuset, mens patienter av embeds- og gårdbrugerstanden har funnet kosten god. Arbeiderne har f. eks. protestert mot meierismør halvblandet med beste sort margarin. (M. W. Finstad). -- Om alkoholspørsmålet skrives: Det er ganske utvilsomt at der på overmåde mange steder foregår hjemmebrenning, og det ser ikke ut til at der er synderlig mangel på spirituøse drikke eller surrogater for disse. At betenkelighetene ved at overskride lovreglene er meget små, kan man daglig ha anledning til å erfare. (V. Hille).

Fra Nord-Odal anføres: Der har i de siste 25 år aldrig vært så meget fyll langs landeveiene og ved offentlige sammenkomster som nu. Alkohollovgivningen overtredes på den frekkeste og skamløseste måte. Det værste er dog det moralske knekk, som den opvoksende ungdom får ved daglig å ha for øie lovover-tredelser, som praktiseres uten blussel coram publico. (T. E. H. Anstensen).

I **Brandval** er hjemmebrenning i tiltagende. (L. N. Bull).

I **Nes** bevirket den gode fortjeneste at bønderne bygget nye og pusset sine gamle hus, også husmannsplassene og inderstboligene nøy godt herav. (K. Ree).

Fra **Vang** klages over megen urenslighet. Siden mai er der ansatt en helserådsassistent og fra juni en fullt utdannet sykepleierske som sundhetsinspektrise. I **Furnes** er der en fast ansatt desinfektor, som også for **Bru-munddalens** vedkommende har med sykehusinspeksjonen å gjøre.

I **Løten** har levemåten bedret sig meget efter rasjoneringens ophør, kjøtt og melk brukes meget mere, derimot har bruken av fisk avtatt. De hygieniske forhold er nogenlunde gode, skjønt bolignøden også her har gjort sig gjeldende. Edrueligheten er nogenlunde god, men den lette adgang til penger har medført stort forbruk av vin. Sedeligheten må betegnes som god. Uekte fødsler utgjorde 7,2 pct. av samtlige. (A. G. Vaage).

Romedal. Levemåten er meget god, og velstand jevnt utbredt, men luksusen har tiltatt i en foruroligende grad. Den personlige hygiene er gjennomgående dårlig. Den sedelige opfatning er slapp, og drikkfeldigheten almindelig. Forbudsavstemningen var en karikatur av folkeopinionen. Folk som gikk omkring og agiterte for forbud og delte ut ja-sedler, fantes i døddrukken tilstand på landeveiene. (O. Røise).

Stange. De hygieniske forhold er i det store hele tilfredsstillende. For større deler av distriktet gjør mangel på godt vann sig gjeldende. Denne mangel er der måske utsikt til å få avhjulpet ved hjelp av diamantboring. (I. C. W. Lund).

Hof. Levemåten er noget ensidig. Liten fabrikkdrift og omtrent ingen husflid. Boligene er ofte trange og dårlige, i den senere tid bygges dog bedre boliger, likesom der dyrkes endel ny jord. Der drikkes endel dårlig vin og hjemmebrent sprit. Sedeligheten er ikke aller best. (E. O. Karud).

Vaal. Boligene står adskillig tilbake i mange retninger, de er ofte små, kolde og trekkfulde. Rensligheten synes å ha bedret sig, men drikkfeldigheten har tiltatt på grunn av en hurtig omsiggripende hjemmebrenning. (Chr. Bergh).

Elverum. Bolignøden har været i stadig tiltagende. Arbeidsforholdene har været meget gode, særlig for skogsarbeiderne, som har kunnet tjene op til 30 kroner dagen. Edrueligheten er ikke bedre enn før, og med sedelighetsforholdene er det også så som så. Antallet av uekte fødsler var 6,7 pct., i 1918 8 pct. (A. T. Petersson).

Engerdal. Distriktet var uten fast læge fra slutningen av januar 1918 til 3dje november 1919. Befolkningen er meget liten (1300) og spredt over et vidtstrakt distrikt. De sanitære forhold i tømmerkoierne er meget miserable. Der forekommer ofte forkjølelsessygdommer og lungebetendelser, hvilket tømmerhuggerne selv tilskriver bruken av komfyr istedetfor åpent ildsted, hvad alle er enige om at man burde vende tilbake til. Urensligheten i disse koier er også meget stor. Den beste konstruksjon av tømmerkoier skal være den som brukes i Jämtland med en peis i det ene hjørne. (G. Øgle).

Rendal. Levemåten er meget god, likeledes de hygieniske forhold, dog er spytteuvesenet ennå meget utbredt. (A. Smith).

Alvdal. De hygieniske forhold er jevnt gode. Jevn velstand både blandt gårdbrukere og arbeidere. Der er adskillig misbruk av dårlig vin, cigaretter og snus blandt ungdommen. (C. S. P. Øvrø).

Kvikne. Kosten er som regel både kraftig og godt tilberedt, dog noget ensformig i lengden, da man vesentlig er henvist til gårdens produkter. (H. Bryhni).

Fra **Vaal** meddeles, at **fattigsykepleien** fremdeles er litet tilfredsstillende.

Sykehus. I Nord-Odal blev den derværende sanitetsforenings pleiehjem for tuberkuløse (25 senger) tatt i bruk sommeren 1919. De 2 stuer som er stillet til disposisjon i det kommunale gamlehjem for pasienter fra private hjem er næsten stadig fullt belagt. — Eidskog. På Skotterud er et kommunalt sykehus med særskilt avdeling for tuberkuløse (hver avdeling på 10 senger). Posten som menighetssykepleierske står nu ubesatt av mangel på ansøker. — I Vinger distrikt finnes i Kongsvinger by et litet epidemisykehus og i Vinger herred Gjøsøgårdens sanatorium med plass for 35 pasienter, samt Vinger tubekulosehjem. — I Brandval lønner kommunen en sykepleierske. — I Hamar er et kommunalt sykehus på 34 senger med tuberkuloseavdeling, et epidemisykehus på 40 à 45 senger, hvorav fylket disponerer 10. — I Ringsaker ligger Mesnaliens kursted for tuberkuløse. Det kommunale sykehus svarer ikke til tidens fordringer, og en komité er nedsatt for å arbeide for et nytt sykehus. Der er et kommunalt og 3 private pleiehjem. I Veldre et barnehjem. — I Vang besørger sykepleien av 4 menighetssøstre og i Furnes av 3. Der er et kommunalt sykehus — Finsal sykehjem — med tuberkuloseavdeling. Sommerhjemmet «Nor» i Vangsåsen for brystsvake med plass til 12 pasienter blev som vanlig drevet av Vang krets av Røde kors. — I Furnes et kommunalt pleiehjem. Vang og Furnes har et barnehjem for piker. — I Stange blev i 1919 opprettet 3 kommunale sykepleierskestillinger, men man har kun fått besatt de 2. Distriktet håper i en nær fremtid å få sykehus. — I Aarnæs hadde man 3 sykepleiersker, men de 2 sluttet utpå høsten. Den ene av disse var ansatt av kommunen og den annen av kretssykekassen. — I Løten, Romedal, Stor-Elvedal distrikter finnes likeledes sykehjem med tuberkuloseavdelinger. — I Elverum er der et kommunalt tuberkulosehjem for 15—16 pasienter, et epidemisykehus for 30 pasienter, dessuten er der i økonomibygningen innredet rum for 7—8 almindelige syke. Et privat pleiehjem på 24 senger, 1 kommunalt gamlehjem på 12 senger tatt i bruk 1919. Kirsti Grindalens barnehjem for piker i Hernæs med 15 à 20 plasser og 1 barneherberge på Vestad for 8 barn. Dessuten 6 sykepleiersker og 2—3 kvinner, der er ansatt som husmorhjelp under husmors forfall. — I Trysil er et sykehus (12 senger), et tuberkulosehjem (5 senger) og et gamlehjem på Nordhagen (5 plasser). Et nytt tuberkulosehjem (12 senger) er under bygning. — I Rendal får man fra høsten en kommunal sykepleierske. Ifjor fikk bygden et legat på 20 000 kroner, hvis renter skal benyttes til lønning av en sykepleierske til. — I Øvre Rendal, hvor tuberkulosen er meget utbredt, er der en kommunal sykepleierske. — I Aamot besluttet herredsstyret å opføre et kommunalt sykehus med plass både for almindelige og tuberkuløse syke. — Stor-Elvedals sykehus med tuberkuloseavdeling var det hele år i drift vesentlig med utenbygds belegg. Der er 2 faste kommunale pleiersker. — I Foldal finnes et litet sykehus med operasjonsrum vesentlig beregnet på øieblikkelig hjelp. — Tynset sykehus på 22 senger åpnedes 1ste juli med 10 senger i 1ste etasje for almindelige syke og 12 senger i 2den etasje for tuberkuløse syke. Sanitetsforeningen holder en sykepleierske og skal skaffe 1 à 2 barselpleiersker, der for tiden utdannes.

Badeinnretninger. I Kongsvinger er en anstalt for karbad, badstuba, styrt, gytje og furunålsbad, åpent 2 ganger i uken. — I Hamar har enkelte store fabrikker damp- og karbad for sine arbeidere. — I Aasnæs distrikt er ved Flisen jernbanestasjon et litet damp- og karbad som benyttes av de nærmestboende. — I Elverum leir er et folkebad med karbad, dusj og dampbad. Midler er under innsamling til folkebad i Hernæs og Heradsbygden. — I Aamot distrikt er ved Rena kombinerte folke- og middelskole varmdusjbad, likeledes karbad ved Rena kartongfabrikk. — I Stor-Elvedal er 2 varmlufts-

bad i virksomhet hele året. — I Foldal er et folkebad på det nærmeste ferdig. — I Kvikne distrikt er der ved Røstvangen gruber et dusjbad under opførelse.

Om fylkets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om møter i helseråd og om vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Hedmark fylke.....	102	3 392
Sør-Odal.....	2	143
Nord-Odal.....	7	110
Eidskog.....	3	113
Vinger.....	¹⁾ 3	125
Brandval.....	5	119
Grue.....	1	139
Hamar.....	6	83
Ringsaker.....	5	297
Nes.....	3	92
Vang.....	²⁾ 8	316
Løten.....	2	181
Romedal.....	3	123
Stange.....	5	140
Hof.....	1	80
Aasnes.....	21	164
Vaaler.....	2	117
Elverum.....	2	203
Trysil.....	3	126
Engerdal.....	ingen	ingen
Rendal.....	³⁾ 7	151
Aamot.....	4	135
Stor-Elvedal.....	⁴⁾ 2	48
Alvdal.....	ingen	108
Foldal.....	ingen	71
Tynset.....	2	118
Tolga.....	2	ingen
Kvikne.....	3	90

¹⁾ Kongsvinger 1, Vinger herred 2. ²⁾ Vang 6, Furnes 2. ³⁾ Ytre Rendal 5, Øvre Rendal 2. ⁴⁾ Stor-Elvedal 2.

VII. Opland fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpesvakenerer.
Fylket		25257,5	118 901	42	21	56	46
1. Jevnaker	Jevnaker	154,58	4 088	1	2	2	1
2. Lunner	Lunner	290,75	4 135	1	-	1	1
3. Gran	Gran	351,82	4 074	2	1	2	2
4. Brandbu	Brandbu	476,40	4 850	3	1	2	2
5. Søndre Land		775,62	5 297	2	-	3	2
	Søndre Land	501,29	3 332	2	-	2	1
	Fluberg	274,33	1 965	-	-	1	1
6. Nordre Land		880,02	4 762	2	1	3	2
	Nordre Land	344,07	2 569	1	1	1	1
	Torpa	535,95	2 193	1	-	2	1
7. Sør-Aurdal	Sør-Aurdal	1 128,86	3 980	1	-	3	3
8. Søndre Valdres		1 366,52	6 333	2	1	5	5
	Nord-Aurdal	919,72	4 495	1	1	4	4
	Etnedal	439,80	1 838	1	-	1	1
9. Nordre Valdres		2 073,82	4 246	1	-	3	3
	Vestre Slidre	467,37	2 427	1	-	1	1
	Vang	1 606,45	1 819	-	-	2	2
10. Østre Slidre	Østre Slidre	869,50	2 386	1	-	1	1
11. Toten		1 492,76	25 720	1) 9	3	8	6
	Østre Toten	414,40	8 224	4	3	3	2
	Vestre —	159,88	4 037	2	-	1	1
	Eina	104,66	1 162	-	-	-	-
	Kolbu	132,28	2 366	1	-	1	-
	Vardal	276,13	5 129	-	-	1	1
	Biri	186,12	2 792	1	-	1	1
	Snertingdal	219,29	2 010	-	-	1	1
12. Gjøvik stadslægedistrikt	Gjøvik kjøpstad	2,07	4 059	2	4	2	1

1) Distriktslægen bor på Gjøvik. Likeså jormøren for Vardal herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- v. innb. Iste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornødre.	Hj- lpe- vaksinører.
13. Lillehammer stads- lægedistrikt.	Lillehammer kjøpstad	2,92	3 947	5	4	2	-
14. Faaberg	Faaberg	476,46	5 400	¹⁾ 1	1	1	1
15. Øyer	Øyer	638,18	3 091	1	-	1	1
16. Gausdal	1 191,87	5 116	3	-	3	2
	Østre Gausdal...	223,52	2 796	3	-	1	1
	Vestre — ...	968,35	2 320	-	-	2	1
17. Ringeby	Ringeby	1 258,42	4 371	1	1	2	1
18. Søndre Fron	Søndre Fron	540,04	2 931	-	-	1	1
19. Nordre Fron	Nordre Fron	1 369,85	4 187	1	1	1	1
20. Vaagaa	Vaagaa	1 299,39	2 967	1	-	1	1
21. Lom	4 103,05	4 500	-	-	4	4
	Lom	1 948,35	2 332	-	-	2	2
	Skjaak	2 154,70	2 168	-	-	2	2
22. Lesja	3 732,36	4 870	1	-	3	3
	Lesja	2 244,90	2 389	-	-	2	2
	Dovre	1 487,46	2 481	1	-	1	1
23. Sel og Heidal	782,26	3 591	1	1	2	2
	Sel	432,47	2 403	1	1	1	1
	Heidal	349,79	1 188	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Lillehammer.

Sundhetstilstanden. I årets første kvartal var der adskillig sykkelighet på grunn av influensaepidemien som fortsatte fra foregående år. Ellers har sundhetstilstanden i det hele været god. Av epidemiske sykdommer er i alt meldt 14 309 tilfeller, hvorav 219 med dødelig utgang; året forut var de tilsvarende tall 35 570 og 711.

Dødeligheten var 12,0 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på neste side.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjente		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.	1	
	tilfeller.	dødsfall.														Jevnaker.	
																Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber.....	10	1	10	2	-	1	1	-	-	-	1	2	-	2	1	1	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber.....	104	1	99	11	16	10	9	1	6	17	4	6	7	5	7	7	1
Meslinger.....	171	1	151	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4	64	81	-	-
Difteri (croup).....	570	30	569	22	26	24	32	17	58	75	58	63	76	78	40	39	3
Barsel-feber.....	15	3	15	-	-	-	3	1	-	2	-	-	4	2	3	-	-
Pyæmi, septhæmi.....	12	12	6	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte).....	4	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Rosen.....	81	1	81	9	4	8	4	10	8	3	6	5	7	10	7	1	-
Røde hunde.....	9	-	9	-	-	-	-	3	2	-	-	1	3	-	-	-	-
Variceller.....	94	-	94	-	1	2	9	19	16	11	6	2	2	18	8	15	-
Kusma.....	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kikhoste.....	193	1	193	3	4	4	-	13	12	30	33	22	22	13	37	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene.....	6 879	31	6 867	926	838	1 154	832	584	377	217	172	306	462	489	510	177	1
Influenza.....	3 881	54	3 874	1 486	455	752	536	300	103	37	10	28	42	61	64	133	-
Lungebetændelse.....	449	68	441	79	46	59	57	40	24	18	4	16	24	38	36	12	7
Plevrit.....	197	2	196	25	22	24	20	18	9	19	9	10	14	16	10	6	-
Giktfeber.....	137	1	136	16	13	13	8	8	12	6	8	8	12	15	17	7	-
Akut diarrhoe (kolerine)....	1 499	11	1 497	191	114	82	117	110	125	206	193	139	78	81	61	68	-
Tilsammen	14 309	219	14 244	2 771	1 541	2 135	1 629	1 125	752	642	504	609	757	893	886	468	14

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne.																				
	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
	Lunner.		Gran.		Brandbu.		Søndre Land.		Nordre Land.		Sør-Aurdal.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Østre Slidre.		Toten.		
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Tyfoidfeber	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	3	-	5	-	-	-	10	-	14	-	16	-	-	12	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	1
Difteri (croup)	13	1	-	-	-	-	31	1	14	2	-	-	3	1	-	-	3	1	155	9	
Barsel-feber	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	6	1
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Rosen	6	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	24	-
Røde hunde	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Variceller	3	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	11	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Kikhoste	18	-	-	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	1
Akute katarrer i åndedrætsorgan- ne	99	7	89	-	-	-	181	-	251	3	8	1	57	-	70	1	81	3	1 780	6	
Influenta	34	-	105	-	56	-	582	11	326	-	75	3	83	6	60	2	5	-	1 286	21	
Lungebetændelse	33	8	11	4	-	-	4	-	38	6	8	1	16	8	16	2	15	-	93	15	
Plevrit	6	-	1	-	-	-	24	-	15	-	1	-	-	-	6	-	10	-	35	1	
Giktfeber	9	-	-	-	-	-	2	-	9	-	-	-	1	1	7	-	-	-	56	-	
Akut diarrhoe (kolerine)	49	1	18	-	28	-	27	-	68	1	22	-	26	1	18	-	10	-	349	2	
Tilsammen	276	17	225	5	89	-	868	13	731	12	114	5	200	19	193	5	140	4	3 936	62	

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:																						
	12		13		14		15		16		17		18		19		20 og 21		22		23		
	Gjøvik stadslæge- distrikt.		Lille- hammer stadslæge- distrikt.		Faaberg.		Øyer.		Gausdal.		Ringebu.		Søndre Fron.		Nordre Fron.		Vaagaa og Lom.		Lesje.		Sel og Heidal.		
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tf.	Df.	Tf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Tyfoidefeber	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akut poliomyelitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	-	-	3	-	9	-	5	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	15	
Meslinger	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Difteri (croup)	46	-	137	1	80	4	10	1	1	1	5	1	7	1	2	1	22	2	2	-	-	-	
Barsel-feber	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Pyæmi, septhæmi	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	10	-	9	1	2	-	5	-	3	-	-	-	-	-	3	-	6	-	-	-	-	2	
Røde hunde	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Variceller	5	-	1	-	9	-	25	-	5	-	-	-	-	1	-	14	-	-	-	-	-	-	
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kikhoste	3	-	19	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	63	-	-	-	-	-	-	
Akute katarrer i åndedræts- organene	725	2	1238	-	839	3	55	1	88	-	1	1	-	-	53	1	517	-	-	-	-	570	1
Influenza	178	1	382	1	330	5	10	-	36	1	1	1	5	-	31	1	116	-	11	-	36	1	
Lungebetændelse	21	4	52	1	38	2	5	-	12	1	2	2	-	-	16	2	48	1	3	3	6	1	
Plevrit	9	-	9	-	16	-	3	-	21	-	1	1	-	-	2	-	29	-	-	-	3	-	
Giktfeber	6	-	3	-	6	-	5	-	4	-	-	-	-	-	8	-	10	-	-	-	4	-	
Akut diarrhoe (kolerine)	183	-	209	3	118	-	15	1	33	1	1	1	-	-	5	-	102	-	-	-	150	-	
Tilsammen	1311	8	2066	11	1448	14	158	3	204	5	12	7	15	1	124	5	928	3	17	3	786	3	

Av akut poliomyelitt forekom henimot slutten av året et tilfelle i Biri (T o t e n distrikt). I 1920 inntraff der en liten epidemi.

Difteri hadde usedvanlig stor utbredning, mortalitetsprocent ca. 5,3.

Influenzaen fortsatte fra forrige år vesentlig i de 3 første måneder, og var da temmelig utbredt, men dog på langt nær ikke som året før. Forløpet var også i det hele mildere og med færre komplikasjoner; dog forekom en del pnevmonier med nogen dødsfall. Som eftersygdommer nevnes i flere distrikter langvarig svekkelse, anæmi, nervøsitet og nevralgier. Østre Slidre synes i år å ha gått omtrent fri for sykdommen. (Fylkeslægen).

Av skabb er meldt 349 tilfeller.

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:								
		5	6	7	11	12	13	14	17	22
		Søndre Land.	Nordre Land.	Sør-Aurdal.	Toten.	Gjøvik stadsl. distrikt.	Lillehammer stads-1 distrikt.	Faaberg.	Ringebu.	Lesja.
Syfilis, erhvervet.....	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit.....	34	-	1	1	10	10	9	1	1	1

Tuberkulose. Til opplysning om de meldte og av tuberkuloseprotokollene utgåtte tilfeller av tuberkulose sygdommer henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægenes dødsårsakslistor for det hele fylke 9,4 pct. av alle ved sygdom foranledigede dødsfall og 11,6 pct. av dødsfall ved ikke epidemiske sygdommer. For byene var forholdet henholdsvis 14,3 pct. og 17,2 pct. og for bygdene 8,9 pct. og 11,1 pct. Forøvrig henvises til tabellen på neste side. — Sygdommen synes i det hele å holde sig nogenlunde uforandret. Av tuberkulosefondet er i året ydet bidrag til opphold på sanatorier og sykehus for 19 patienter. Fylkets andel i utgiftene ved tuberkuloses innleggelse efter tuberkuloselovens § 6 blev på budgettet opført med kr. 20 000. (Fylkeslægen).

Om de med bidrag fra stat og fylke forpleiede **sinnssyke** se den almindelige beretning. — I F a a b e r g forpleiedes henvend 100 syke fra bygder i dette og andre fylker, de fleste for fattigvesenets regning. (E. Andersen).

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, er meldt i alt 84, derav i Jevnaker distrikt 2, Lunner 6, Gran 1, Søndre Land 3, Nordre Land 5, Sør-Aurdal 2, Søndre Valdres 4, Nordre Valdres 2, Østre Slidre 4, Toten 23, Gjøvik 1, Lillehammer 8, Faaberg 8, Øyer 5, Nordre Fron 2, Lom 10. — Om indikasjoner og utfall henvises til tabellen på side 74.

Om **jormorhjelpen** se den almindelige beretning.

Efter prestenes opgaver **døde på barselseng** 2 kvinner. Lægene har opgitt dødsårsak for 5; 3 døde av barsel-feber; jfr. dødslistene gruppe XII.

Ifølge tabell over **fødte og døde** sees overskuddet av fødte å være 1 404, forholdet mellem fødte og døde var som 100 : 51,8.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Oppgivne dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Jevnaker	46	1	14	32
Lunner	52	1	17	35
Gran	48	2	5	43
Brandbu	-	-	-	-
Søndre Land	64	10	13	51
Nordre —	53	5	12	41
Sør-Aurdal	38	6	5	33
Søndre Valdres	72	6	19	53
Nordre —	52	6	5	47
Østre Slidre	32	4	4	28
Toten	283	27	62	221
Gjøvik stadslægedistrikt	29	3	8	21
Lillehammer —	83	13	11	72
Faaberg	68	1	14	54
Øyer	31	3	3	28
Gausdal	35	4	5	30
Ringebu	53	2	7	46
Søndre Fron	1	-	1	-
Nordre —	39	3	5	34
Vaagaa og Lom	3	-	3	-
Lesja	50	6	3	47
Sel og Heidal	33	7	3	30
Opland fylke	1165	110	219	946
Derav i byer	112	16	19	93
— - bygder	1053	94	200	853

Været. Våren kom sent. Forsommeren var varm og tørr, eftersommeren regnfull.

Levemåte og hygieniske forhold etc. 1919 var i økonomisk henseende et godt år. Jordbruket gav et godt utbytte, prisene på landmannsprodukter og trelast var høie og arbeidsfortjenesten så god, at den mere enn kompenserte dyrtiden. Som det synes har det bedre utkomme først og fremst virket til bedring av kosten, dernæst til anskaffelse av bedre klær samt til litt mere luksus, men minst til bedring av boliger. Særlig gjelder dette arbeiderklassen. Gårdbrukerne har dog i de fleste grender bygget og stelt på husene sine ikke så litet i disse år, undtagen i N. Gudbrandsdalen. I Ottadalen er bebyggelsen gjennomgående dårlig. Ædrueligheten må vel i det hele tatt antas å være nogenlunde bra, skjønt inntrykket av distriktslægenes beretninger er, at det er tvilsomt om den står bedre enn før forbudet. Hjemmebrenning foregår det utvilsomt ikke så litet av og det blir stadig mere. Under visitasjon av et apotek sa' apotekeren at der var blitt ekspedert svært få brennevinsrecepter siden man hadde lært å

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrekning ved bekkendeleie.		Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvekkelse, langvarig fødsel etc.	54	54	1	1	1	-	-	-	-
Trangt bekken ..	4	4	-	1	1	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdeler	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverstand.	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	2	6	-	-	-
Fare for fosterets liv	3	3	-	-	-	-	1	1	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	68	68	1	10	4	6	1	1	4
		69			10				

brenne selv. Hjemmebrenningen er en reaksjon mot forbudet, som av en stor del av befolkningen opfattes som urimelighet og tvang; mange driver endog hjemmebrenning som sport. — Om skoleforholdene i Grana meddeler distriktslæge Baastad, at han i dette år har undersøkt alle skolebarn i alderen 7—14 år. Av disse 635 barn hadde over 60 pct. palpable hals- og nakkeglandler og ca. 15 pct. reagerte positivt på tuberkulin; adskillige var undervektige. Hvad det store procenttall barn med glandler angår må vel dette formodes i vesentlig grad å skyldes almindelige infeksjoner, såsom kariøse tenner, impetigo o. l.; pediculi kun i 2 pct. og skabb i 1 pct. Kariøse tenner hadde praktisk talt alle. En bearbeidelse av dette materiale vil senere bli trykt i Nordisk hygienisk tidsskrift. — Forholdene er visstnok de samme i de fleste landdistrikter. Dr. Baastad omtaler også den lange skoletid i forbindelse med den lange skolevei. Barnene går hjem fra kl. 7 om morgenen og kommer hjem henimot kl. 5 om eftermiddagen — etter å ha sittet på skolen i 6—7 timer. De har liten matlyst og liten tid til å spise tidlig om morgenen før de går hjem fra skolen, og når de kommer hjem fra skolen er de så trette og slappe, at de ofte ikke orker å spise. Klasseværelsene er ofte i minste laget (sedvanlig omkring 5 m.³ pr. elev), ventilasjonen oftest mangelfull eller ingen, utlufting vies neppe tilbørlig oppmerksomhet, renholdet er ialfall meget ofte mindre tilfredsstillende, barna har lang vei å gå, ikke sjelden i ulende, og sitter stadig vekk på skolen med våte ben og våte klær. Særlig om vinteren og høsten legger man merke til hvor de har sett slappe og bleke ut når man møter dem på hjemveien fra skolen. Ingen læge som har hatt med disse barn å gjøre kan være i tvil om, at det går ut over deres helse å sitte i 6 timer og derover i en mere eller mindre usund skolestue og dertil ha en lang og ofte ulendt vei å gå hver skoledag. Man må være fullstendig enig med dr. Baastad i, at det pædagogiske utbytte av de siste timers undervisning må være

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	i alt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selvmord.	ved drap eller mord.
Jevnaker	111	1	46	3	-	1	-	-	-
Lunner	105	1	57	11	-	-	1	-	-
Gran	118	2	49	5	2	-	-	-	-
Brandbu	137	3	58	3	-	-	-	2	-
Søndre Land	119	7	70	6	1	-	1	-	-
Nordre —	96	4	63	1	1	-	-	-	-
Sør-Aurdal	90	-	56	4	-	-	-	-	-
Søndre Valdres	134	-	91	7	1	-	4	-	-
Nordre —	74	2	53	4	2	-	-	-	-
Østre Slidre	53	1	37	5	1	-	-	-	-
Toten	712	19	338	48	6	1	4	3	-
Gjøvik stadslægedistrikt	90	12	29	6	1	-	-	-	-
Lillehammer —	83	8	58	2	1	-	-	-	-
Faaberg	132	5	76	5	1	-	1	2	-
Øyer	71	-	30	4	1	-	1	-	-
Gausdal	116	2	52	6	1	-	-	1	1
Ringebu	105	3	59	6	-	-	2	-	-
Søndre Fron	65	2	34	3	-	-	-	-	-
Nordre —	95	2	39	4	1	-	-	-	-
Vaagaa	69	-	46	7	-	-	-	-	-
Lom	130	2	62	4	-	-	-	-	-
Lesja	136	3	71	5	1	-	-	-	-
Sel og Heidal	73	1	36	3	1	-	2	-	-
Opland fylke	2914	70	1510	152	22	2	16	8	1
Derav i byer	173	10	87	8	2	-	-	-	-
— - bygder	2741	60	1423	144	20	2	16	8	1

yderst tvilsomt. Hvad den enkelte læge kan utrette til bedring av disse uheldige forhold er erfaringsmessig ikke meget, da landsskolens autoriteter ikke er særlig tilbøilige til å ta hygieniske hensyn. Der er tvertimot for tiden en tydelig tendens til å utvide undervisningstiden og til å slå sammen de små skolekretser til større for å samle barnene i store skoler med mange klasser, hvorved en del av elevene får ennå lengere skolevei. I det hele tatt har landsskolen under sin utvikling ikke tatt tilbøilig hensyn til hygienens krav. Lægene er hittil i det vesentlige holdt utenfor skolen. Nogen skolelægeinstitusjon, som i byene, kan man på landet vanskelig gjennomføre av praktiske og økonomiske grunner — i hvert fall ikke for tiden. Men det burde kunne bli en almindelig regel at helserådets ordfører valgtes til medlem av skolestyret; helst burde en sådan ordning være fastsatt ved lov. Nødvendigheten av å føre tilsyn med renholdet i skoleue er jevnlig blitt fremholdt for distriktlægene. (Fylkeslægen).

Sykehus. Fylkessykehuset på Lillehammer har hele året været under ombygning og utvidelse (og er det fremdeles). Det vil bli utvidet fra vel 60 senger til det dobbelte foreløbig. Siden 1918 har belegget omtrent utelukkende været kirurgisk. (Fylkeslægen). — Søndre Land og Fluberg herreder har et felles kommunalt sykehus og tuberkulosehjem. — På Gjøvik er der et almindelig sykehus; epidemisykehuset ligger utenfor bygrensen. Epidemilasarett fins dessuten i Vardal, Østre Toten og ved Raufoss patronfabrikk i Vestre Toten. På Prestsæter i sistnevnte herred er fylkets sinnssykeasyl og i Eina en helbredelsesanstalt for alkoholister. — Av pleiehjem for tuberkuløse fins 3 (S. Land, Ø. Toten og Lillehammers i Fåberg). Om planleggelsen av slike hjem i andre herreder se medisinalberetningen for 1918. — Der fins tidsmessige og veldrevne kommunale gamlehjem (fattiggårder) i alle bygder i Hadeland, Land, Toten og i flere av bygdene i Gudbrandsdalen. — Av sanatorier med fast læge fins i Søndre Valdres distrikt Tonsaasen og Breidablik med læge hele året, mens Fosheim sæter (i Vestre Slidre) og Gausdal sanatorium kun har læge i sommersesongen. I Gausdal ligger dessuten 2 private sanatorier for tuberkuløse, nemlig Kornhaug og Granheim. I Ringebu ligger Golaa og Fefor høifjellssanatorier med læge i sommertiden.

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Opland fylke	1) 51	2 688
Jevnaker	2	125
Lunner	1	161
Gran	2	106
Brandbu	-	-
Søndre Land	2) 8	308
Nordre —	2	128
Sør-Aurdal	1	98
Søndre Valdres	-	-
Nordre —	3) 2	129
Østre Slidre	-	-
Toten	4) 16	690
Gjøvik stadslægedistrikt	-	-
Lillehammer —	4	118
Faaberg	5	108
Øyer	2	73
Gausdal	5) 3	77
Ringebu	-	99
Søndre Fron	-	41
Nordre —	-	106
Vaagaa	1	104
Lom	1	170
Lesja	1	-
Sel og Heidal	-	47

1) For distrikter som består av mere enn ett herred gjelder det opførte tall det herred, hvorefter distriktet har navn, når intet nærmere er oppgitt. 2) Søndre Land 4, Fluberg 2, Nordre Land 2. 3) Vestre Slidre 1, Vang 1. 4) Vardal 2, Østre Toten 4, Vestre Toten 6, Kolbu 2, Biri 1, Snertingdal 1. 5) Ø. Gausdal 2, V. Gausdal 1.

Badeinnretninger. I **G r a n** er der to offentlige badehus og i **J e v n- a k e r** et kommunalt folkebad. På **Fagernes** (**N. Aurdal**, **Søndre Valdres**) er der et kombinert damp- og karbad, og på **Heggenes** (**Ø. Slidre**) en badstue. **Gjøvik** har en kommunal badeanstalt; den brukes også som fribad for skolebarn. I **T o t e n** har **Raufoss** patronfabrikk og melkekondenseringsfabrikken på **Kap** badeinnretning for arbeiderne. — På **Lillehammer** er der en badeanstalt og et meget brukt karbad. — I **Ringebu** er der 2 badstuer. Ved forskjellige sanatorier og hoteller er der innretninger for kolde og varme bad m. v.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Tabellen på foregående side gir opplysning om tallet på **møter i helse- råd** og på **vaksinerte**.

VIII. Telemark fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, Innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedeværelse i innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpesvakcinatører.
Fylket		15 181,90	106 791	52	21	64	39
1. Skien stadsfysikat	Skien, kjøpstad . .	6,65	14 449	8	8	6	-
2. Skien lægedistrikt	905,61	20 545	¹⁾ 10	3	6	6
	Porsgrund, kjøpstad	3,60	4 625	4	3	1	-
	Solum	312,26	8 419	5	-	2	4
	Gjerpen	377,77	6 642	-	-	1	1
	Siljan	211,88	859	-	-	2	1
3. Eidanger lægedistrikt	138,24	6 205	2	1	3	1
	Eidanger	137,24	3 714	-	-	2	1
	Brevik, kjøpstad	0,76	2 028	2	1	1	-
	Stathelle, ladested	0,24	463	-	-	-	-
4. Langesund stads-lægedistrikt	Langesund, ladested	1,31	1 488	2	-	1	-
5. Bamble	Bamble	292,68	4 553	1	-	2	2
6. Kragerø stadslægedistrikt	Kragerø, kjøpstad	1,13	4 621	4	2	3	-
7. Skaatøy	309,01	6 507	²⁾ -	-	4	2
	Sannidal	196,83	2 662	-	-	1	1
	Skaatøy	102,18	3 845	-	- ³⁾	3	1
8. Drangedal	Drangedal	1 054,85	4 029	1	-	3	3
9. Holla	1 141,82	12 169	4	2	9	4
	Holla	257,54	4 102	2	2	3	1
	Lunde	259,65	2 249	1	-	2	1
	Bø	287,73	2 631	-	-	3	1
	Sauherad	336,90	3 187	1	-	1	1
10. Notodden stads-lægedistrikt	Notodden, kjøpstad	6,70	4 818	6	2	4	1
11. Hjartdal	1 308,60	3 660	1	-	2	3
	Hjartdal	891,84	2 262	1	-	1	1
	Gransherad	416,76	1 398	-	-	1	2

¹⁾ Distriktslægen bor i Skien. ²⁾ Distriktslægen bor i Kragerø. ³⁾ Bor i Kragerø.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinaterer.
12. Heddal	Heddal	400,78	2 861	1	-	1	1
13. Kviteseid	1 377,91	5 980	3	1	4	3
	Seljord	665,83	2 860	1	-	2	1
	Kviteseid	712,08	3 120	2	1	2	2
14. Nissedal	Nissedal	878,16	1 735	1	-	2	2
15. Laardal	982,25	3 078	1	1	4	4
	Laardal	287,76	1 425	1	1	2	2
	Mo	694,49	1 653	-	-	2	2
16. Fyresdal	Fyresdal	1 253,19	1 824	1	-	3	1
17. Vinje	3 046,27	2 668	1	-	3	3
	Vinje	1 215,87	1 630	1	-	2	2
	Rauland	1 830,40	1 038	-	-	1	1
18. Tinn	2 076,82	5 601	5	1	4	3
	Tinn	1 774,36	4 832	3	1	3	2
	Hovin	302,46	769	-	-	1	1

Sundhetstilstanden kan sies å ha været i det hele nogenlunde god. Av epidemiske sygdommer er i alt meldt 15 044 tilfeller med 346 dødsfall mot henholdsvis 29 938 og 691 året forut.

Dødeligheten var 13,3 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sygdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 81—83.

Av **difteri** er meldt et usedvanlig stort antall tilfeller, men dødeligheten var liten, kun 3,6 pct. mot 9,2 året forut.

Barsel-feber. I Tuddal (Hjartdal distrikt) inntraff et dødelig endende tilfelle hos en fødende, som ikke hadde benyttet jormor, men kun hjelpekone. Efterbyrden var blitt liggende uforløst en uke, innen læge blev tilkaldt; den var da forråtnet, og kunde kun delvis fjernes. — I de lengst bortliggende deler av distriktet benyttes ikke jormor vesentlig på grunn av de lange og besværlige veier. Der burde være flere jormødre, men deres virkeområder vilde da ikke gi dem nok å bestille. (W. A. Moe). Jormødrene har bistått ved 36 av 69 fødsler. Distriktet er over 1 300 km.² stort. — Innredet kommunen en stue til eventuelt bruk for en fødende eller syk på bekvemt liggende gårder med telefonforbindelse vilde meget kunne bøtes på mislighetene.

Influenza. Epidemien fra 1918 fortsatte i årets første måneder. Fra H j a r t d a l anføres, at sykdommen var meget utbredt både der og i Sauland, som gikk nogenlunde fri i 1918, hvorimot Gransherad og Tuddal denne gang slapp lettere. Særlig fikk epidemien fart etter en stor auksjon i Sauland utpå våren; der var samlet en mengde mennesker, og etterpå blusset influensaen op i alle bygder omkring. Forløpet var dog gjennomgående godartet. Der var visstnok en del pnevmonier, men kun enkelte dødsfall. — Samtidig gikk der også en temmelig utbredt epidemi av **kikhoste** i Sauland og tildels i Gransherad. Når influensa kom inn i en familie, hvor alle barn hadde kikhoste, så det nok så nifst ut. (W. A. Moe)

Av **skabb** er meldt 423 tilfeller foruten 2 angrepne familier i Vinje.

Mycosis tonsurans var utover høsten meget utbredt i H j a r t d a l. Smitten skal angivelig skyldes en okse, som var blitt innkjøpt til stamokse for herredet. Den smittet alle fjøs og fra kjørene fikk så budeiene sykdommen og derefter barnene. (W. A. Moe).

Av **icterus catarrhalis** er i alt meldt 114 tilfeller (Hjartdal 46, Kviteseid 3, Nissedal 9, Laardal 43 og Vinje 14). — Fra førstnevnte distrikt skrives: «Sykdommen har hele året vist en ganske merkelig epidemisk optreden. Den har gått fra gård til gård, særlig i Tuddal. Når noen fra de andre bygder var på besøk i Tuddal, fikk de snart etter hjemkomsten ikterus, og smittet så igjen husene i Sauland og Hjartdal. Sykdommen forløp lett, men har dog ofte begyndt med lette febrilia og dedolationer og tildels stor matthet. Mange har kun hatt gastriske symptomer, uten at der er kommet ikterisk farvning. Da befolkningen er blitt bekjent med sykdommens ufarlige karakter og med behandlingen (diet), har de fleste ikke søkt lægehjelp. Eldre personer har sjelden fått sykdommen, helst voksen ungdom, men også barn». (W. A. Moe).

Hikkesyke optrådte i januar, omtrent samtidig hos 2 unge menn, uavhengig av hinannen. Der var uavladelig hikke både dag og natt, neppe mer enn 2—3 minutters opphold, da det var på det værste. De kom sig begge etter 2—3 dager ved bruk av bromkalium og varme omslag på underlivet. (Blom Bakke).

Ascaris lumbricoides. En anleggsarbeiders 3¹/₂ år gamle sønn hadde først symptomer på ikterus, senere meningitiske symptomer. Etter en uke blev han «som vill» og bar sig som sinnssyk. Straks før lægens ankomst kom en svær spolorm ut av næsen. Barnet døde noen timer etter. (Blom Bakke).

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlete tilfeller vil ses av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:										
		1	2	3	4	5	6	7	10	11	12	13
		Skien stadsfysikat.	Skien lægedistrikt.	Eidanger.	Langesund.	Bamble.	Kragerø.	Skaateøy.	Notodden.	Hjartdal.	Heddal.	Kviteseid.
Veneriske sår	3	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	23	8	3	7	-	1	1	3	-	-	-	-
— medfødt	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	102	46	32	4	8	2	-	-	4	2	2	2

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjente		Tiden er oppgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber, paratyfus	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Akut poliomyelit	4	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Skarlagensfeber	48	1	48	-	-	-	-	8	6	5	7	5	11	3	3
Meslinger	23	-	23	2	2	2	-	-	5	1	2	-	4	5	-
Difteri (croup)	1 139	43	1 127	117	77	43	37	55	41	63	104	148	215	150	77
Barselseber	13	6	10	-	-	-	1	1	1	-	1	3	1	-	2
Pyæmi septhæmi	11	9	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Pemfigus (hos nyfødte)	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	121	6	121	8	8	12	10	12	4	7	3	8	23	11	15
Røde hunde	16	-	16	1	-	-	-	-	3	12	-	-	-	-	-
Variceller	119	-	119	15	3	4	10	9	13	13	3	5	11	22	11
Kusma	10	-	10	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
Kikhoste	549	4	549	118	139	96	48	14	15	18	14	13	28	36	10
Akute katarrer i åndedrætsor- ganene	6 703	52	6 693	718	751	785	726	526	346	252	261	438	557	671	662
Influenta	4 210	66	4 199	1 468	471	833	527	254	81	73	35	72	108	118	159
Lungebetændelse	455	113	427	65	38	64	66	45	21	12	6	14	20	34	42
Plevrit	278	9	274	30	16	23	39	42	26	22	11	16	17	21	11
Giktfeber	118	5	118	10	3	10	8	7	5	11	13	7	11	18	15
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1 221	28	1 220	171	125	107	99	107	91	156	126	76	67	52	43
Tilsammen	15 044	346	14 963	2 725	1 636	1 980	1 571	1 080	658	646	588	807	1 073	1 145	1 054

Tellemark fylke. 1919.

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Skien stadsfysikat.		Skien lægedistrikt.		Eidanger.		Langesund stadslægedistrikt.		Bamble.		Kragersø stadslægedistrikt.		Skaatøy.		Drangedal.		Holla.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber, paratyfus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Meslinger	1	-	1	-	-	-	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	438	9	59	12	51	2	9	1	22	2	88	1	28	1	8	1	22	2
Barselfeber	1	-	4	3	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	2
Pyæmi, septhæmi	2	2	-	-	4	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	45	1	17	-	9	1	3	1	3	1	1	-	6	-	4	-	18	-
Røde hunde	-	-	1	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	27	-	21	-	1	-	2	-	3	-	8	-	7	-	6	-	11	-
Kusma	-	-	3	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	31	-	140	-	7	1	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	55	-
Akute katarrer i åndedrættorganene	1978	7	1508	21	503	4	140	-	244	2	347	-	172	-	10	3	875	2
Influenza	749	1	565	18	45	7	120	2	313	14	119	4	198	3	104	2	900	4
Lungebetændelse	134	15	70	28	16	4	5	1	4	1	16	4	14	5	8	-	94	26
Plevrit	47	-	24	5	12	-	6	-	11	-	6	-	10	2	6	-	25	2
Giktfeber	13	1	8	-	8	-	8	1	8	-	1	1	4	-	5	-	29	1
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	335	3	247	5	124	1	54	1	59	1	77	-	41	1	10	-	102	5
Tilsammen	3803	41	2670	92	781	24	374	7	697	21	665	10	482	12	162	7	2138	44

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:																	
	10		11		12		13		14		15		16		17		18	
	Notodden stadslæge- distrikt.		Hjartdal.		Heddal.		Kviteseid.		Nissedal.		Laardal.		Fyresdal.		Vinje.		Tinn.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber, paratyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	18	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-
Difteri (croup)	122	8	20	1	37	-	5	1	1	-	4	-	-	-	1	-	224	2
Barsel-feber	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rosen	2	-	4	1	1	1	-	-	2	-	3	-	1	-	-	-	2	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	11	-	4	-	2	-	2	-	-	-	9	-	5	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	94	1	87	-	30	1	69	1	1	-	-	-	-	-	2	-	10	-
Akute katarrer i åndedrætsor- ganene	292	-	112	2	213	3	99	4	35	1	77	1	32	-	65	1	1	1
Influenza	408	-	124	-	231	-	63	2	72	2	63	1	54	-	36	1	46	5
Lungebetændelse	28	15	16	2	10	4	18	1	5	1	5	1	3	-	3	-	6	5
Plevrit	13	-	5	-	7	-	98	-	2	-	3	-	2	-	-	-	1	-
Giktfeber	11	-	7	-	6	-	2	-	2	-	2	-	1	-	2	1	1	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	49	5	15	3	30	-	20	1	17	-	13	-	13	-	10	2	5	-
Tilsammen	1050	30	398	12	569	9	378	10	137	4	180	4	112	-	119	5	329	14

¹⁾ Kun tallene for skarlagensfeber og difteri omfatter det hele distrikt (Rjukan og bygdene), de øvrige kun bygdene. (Sandved).

Tuberkulose. Om de i årets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylkets lægedistrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde ifølge lægenes dødsårsakslistor for det hele fylke 14,6 pct. av alle kjendte ved sykdom forårsakede dødsfall og 19,3 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 14,7 pct. og 19,4 pct. og for bygdene 14,5 pct. og 19,2 pct. — For øvrig henvises til følgende tabell:

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Skien stadsfysikat	186	26	41	145
Skien lægedistrikt	304	47	92	212
Porsgrund by	52	7	11	41
Bygder	252	40	81	171
Eidanger	88	12	24	64
Brevik by	32	6	6	26
Stathelle ladested	3	1	1	2
Bygder	53	5	17	36
Langesund stadslægedistrikt	25	3	7	18
Bamble	64	10	21	43
Kragerø stadslægedistrikt	65	10	10	55
Skaatøy	82	13	12	70
Drangedal	63	11	7	56
Holla	152	13	44	108
Notodden stadslægedistrikt	73	11	30	43
Hjartdal	51	7	12	39
Heddal	39	9	9	30
Kviteseid	63	12	10	53
Nissedal	18	1	4	14
Laardal	38	6	4	34
Fyresdal	25	3	-	25
Vinje	39	7	5	34
Tinn	45	6	14	31
Telemark fylke	1 420	207	346	1 074
Derav i byer	436	64	106	330
— bygder	984	143	240	774

Om fylkets **sinnssyke**, som forpleies med statsbidrag, se den almindelige beretning.

Struma forekommer nokså almindelig i Nissedal. En gutt, som på grunn av sitt struma slapp eksersisen, oplyste, at han hadde kurert sig selv med jodtinktur, hvorav han hadde brukt i alt 40 gram (3 dråper 2 ganger daglig). (Blom Bakke).

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, er i alt meldt 82, derav i Skien by 19, Skien lægedistrikt 5, Eidanger 12, Langesund 3, Bamble 12, Kragerø 6, Skaatøy 2, Holla 5, Notodden 7, Heddal 4, Kviteseid 2, Nissedal 3 og Tinn 2. Om indikasjoner og utfall henvises til nedenstående tabell.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.			Partus præmaturus artificialis.		Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse, langvarig fødsel etc.	57	-	¹⁾ 56	2	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken.	4	-	4	-	2	1	1	-	-	-
Barselkrampe.	1	1	2	-	-	-	-	1	²⁾ 1	-
Uefftergivelige fødselsdeler.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for moren.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster, -fosterhode, hydrokephalos.	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med pannen fortil).	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverrleie.	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Ansiktsleie.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosteret.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	71	1	70	3	3	1	2	1	1	5
	72		73			3				

¹⁾ Deriblandt et tvillingpar. ²⁾ Forløst ved tang.

Om jormorhjelpen se den almindelige beretning.

På **barselseng** døde ifølge prestenes opgaver 9 kvinner. Ifølge lægenes 12, derav 6 på grunn av barsel-feber; for øvrig henvises til tabell XXXII, gruppe XII.

Ifølge tabellen på neste side over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 1 130 og forholdet i pct. = 100 : 58,6.

Været. Forsommeren var usedvanlig tørr; først ved St. Hanstid kom der rikelig regn, som rettet adskillig på årsveksten. Uagtet det vekslende vær utover høsten kom dog avlingen som regel vel bjerget i hus. (Utsønd).

Levemåte, hygieniske forhold etc. Fra Kviteseid anføres, at kostholdet er kraftig og rikelig, men der synes å skorte på kunnskap og interesse

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Skien stadsfysikat	291	9	190	28	1	-	2	1
Skien lægedistrikt	483	12	336	30	2	2	9	1
Porsgrund by.....	74	2	117	9	-	-	5	1
Bygder	409	10	219	21	2	2	4	-
Eidanger	164	2	87	8	1	-	3	-
Brevik by.....	43	1	33	3	-	-	1	-
Stathelle ladested.....	13	-	5	1	-	-	-	-
Bygder	108	1	49	4	1	-	2	-
Langesund stadslægedistrikt ..	38	1	23	2	-	-	-	-
Bamble	109	3	67	4	-	1	1	-
Kragerø stadslægedistrikt ..	71	3	70	3	-	-	-	-
Skaatøy	140	2	94	11	1	1	3	-
Drangedal.....	84	-	63	2	-	-	1	-
Holla	344	11	185	20	4	3	3	-
Notodden stadslægedistrikt....	188	2	69	14	-	-	2	3
Hjartdal	65	4	51	6	-	1	1	-
Heddal	77	1	39	5	-	1	1	-
Kviteseid	124	1	78	9	1	-	-	-
Nissedal	55	-	21	1	-	-	-	-
Laardal	77	1	37	6	-	-	-	-
Fyresdal	31	-	26	1	1	-	-	-
Vinje	52	1	47	2	-	-	4	-
Tinn	337	7	117	21	-	-	6	-
Telemark fylke.....	2 730	60	1 600	173	11	9	36	5
Derav i byer	718	18	507	60	1	-	10	5
— - bygder.....	2 012	42	1 093	113	10	9	26	-

for en hensigtsmessig tilberedning og variasjon. Kaffe brukes i tiltagende mengde og sikkerlig til overmål. — Edrueligheten synes å være gjennomgående bra; dog fins der også «surrogatdrikkere». (Nybø).

Fra H j a r t d a l oppgis edruelighet og sedelighet å være god. Kravet på å få ultivert brennevin har været meget litet hos distriktslægen, visstnok vesentlig fordi hjemmebrenning er ganske almindelig; denne er dog antagelig i avtagen, fordi man blir lei av sølet og bryderiet. Bønderne er vant til å ha litt brennevin i huset for tilfelle av ildebefinnende og begynnende sygdom og her, hvor adkomsten til læge er lang og besværlig, og hvor man ofte under arbeide i skog og mark er utsatt for sterke påkjenninger i form av strabaer og kulde, må det anses å være et berettiget krav å ha litt brennevin i huset. (W. A. Moe).

Sykehus. Fylkets sykehus og sinnssykeasyl ligger i Solum, omtrent 3 km. fra Skien. I Porsgrund er der et kommunalt sykehus og et katolsk St.

Josefs Hospital. I Skien og Porsgrund fins epidemilasaretter med desinfeksjons-ovn. I Brevik er der et litet isolasjonslokale og i Langesund et sykehus med 5 senger. — I Kragerø er der et sykehus og lasarett. — På Notodden åpnedes dette år det nye kommunale sykehus på 24 senger; det er fullt moderne med 2 operasjons-saler og Røntgenavdeling; der fins også et epidemilasarett. — På Rjukan (Tinn distrikt) fins et sykehus vesentlig beregnet for kirurgiske patienter samt et epidemisykehus. Der er nu under opførelse et nytt for Hydros regning; det vil bli et av landets beste og mest moderne. (M. Sandved). — Tuddal sanatorium i Hjartdal er kun åpent om sommeren.

Tuberkulosehjem fins, foruten fylkets i Kviteseid (Granlien), i herredene Gjerpen (Høgaas), Skaatøy (Furulund), Holla (en isolert avdeling på pleiehjemmet), Hitterdal (Solbakken) og Tinn på Rjukan.

Badeinnetninger for kolde og varme bad, dampbad samt folkebad fins i Skien og Porsgrund. I Brevik er der en liten sjøbadeanstalt. Ved Børsesjø, et par km. fra Skien, er der en ferskvannsbadeanstalt. Ved enkelte fabrikker fins der bad. Kragerø badeanstalt leverer karbad og dampbad; på folkeskolen er innrettet varm dusj; karbidfabrikken har bad for sine arbeidere. Om sommeren er der 2 små sjøbadehus åpne. Vafoss bruk i Sannidal har varmt bad for sine arbeidere. I Drangedal fins et badstubad. På Notodden er der et kommunalt bad (badstue, karbad samt gytjestuer og svømmebasseng) foruten badeinnetninger for arbeiderne ved flere fabrikker. I Fyresdal og Vinje er der badstubad, likeså i Atraa (Tinn distrikt); på Rjukan er der et folkebad.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om tallet på **møter i helseråd** og på **vakcinerte**:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vakcinerte.
Telemark fylke	1) 90	2 059
Skien stadsfysikat	11	259
Skien lægedistrikt	2) 13	70
Eidanger	1	133
Langesund stadslægedistrikt	-	27
Bamble	3	59
Kragerø stadslægedistrikt	7	79
Skaatøy	3) 10	74
Drangedal	5	220
Holla	4) 6	304
Notodden stadslægedistrikt	14	250
Hjartdal	5) 2	106
Heddal	4	48
Kviteseid	6) 5	160
Nissedal	1	51
Laardal	-	76
Fyresdal	2	24
Vinje	-	92
Tinn	6	27

1) Hvor ingen nærmere opplysninger forekommer gjelder det opførte tall det herred hvorefter distriktet har navn. 2) Gjerpen 2, Solum 3, Slemdal 1, Porsgrund 5. 3) Sannidal 5, Skaatøy 5. 4) Lunde 1, Bø 3, Sauda 1, Holla 1. 5) Hjartdal 1, Gransherad 1. 6) Kviteseid 2, Seljord 3.

IX. Aust-Agder fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpe- vaksinaterer.
Fylket.....		9 348,58	71 272	29	15	51	24
1. Risør stadslæge- distrikt.....	Risør, kjøpstad ...	1,51	3 409	2	2	1	-
2. Søndeled.....	Søndeled.....	501,26	5 337	1	-	5	3
	Gjerstad.....	188,60	3 015	¹⁾ 1	-	²⁾ 3	2
		312,66	2 322	-	-	2	1
3. Dyvaag.....	Dyvaag.....	70,02	3 946	1	-	5	3
	Flosta.....	51,16	2 487	1	-	4	2
		18,86	1 459	-	-	1	1
4. Holt.....	Tvedestrand.....	526,50	6 984	2	2	3	1
	Holt.....	0,17	1 435	2	2	1	-
	Vegaardshei.....	177,04	3 844	-	-	1	-
		349,29	1 705	-	-	1	1
5. Tromøy.....	Tromøy.....	134,51	5 979	¹⁾ 2	-	4	1
	Østre Moland.....	29,86	1 880	-	-	1	-
	Stokken.....	84,14	1 203	1	-	1	1
	His.....	10,74	704	-	-	1	-
		9,77	2 192	1	-	1	-
6. Arendal stadslæge- distrikt.....	Arendal, kjøpstad.	12,55	9 750	7	8	5	-
7. Vestre Nedenes...	Froland.....	871,32	22 918	5	1	³⁾ 16	4
	Øyestad.....	294,97	2 545	1	-	2	1
	Fjære.....	109,33	4 212	-	-	4	-
	Landvik.....	61,26	4 359	-	-	2	-
	Eide.....	190,68	1 980	-	-	2	-
	Moland.....	32,36	600	-	-	1	1
	Høvaag.....	102,46	2 082	-	-	1	1
	Grimstad, kjøpstad.	79,22	1 891	-	-	-	1
	Lillesand, ladested....	0,65	2 116	3	1	2	-
		0,39	1 133	1	-	2	-
8. Birkenes.....	Birkenes.....	349,93	3 369	1	-	2	2
	Tveit ⁴⁾ (av Vest-Agder)	238,34	1 826	1	-	1	1
		111,59	1 543	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægestillingen ledig. ²⁾ Den fast ansatte jormor og hjelpevaksinatrice bor i Risør. ³⁾ I privatpraktiserende jormor i Froland, Landvik, Fjære og Grimstad, 3 i Øyestad. ⁴⁾ Kvadratinhold og tilstedeværende folkemengde er ikke medtatt i summen for Aust-Agder, derimot i summen for Vest-Agder.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- v. innb. 1ste desb. 1920.	Læger.	Tannlæger.	Jornødre.	Hjelp- vaksinatører.
9. Aamli		1 346,54	3 584	2	2	4	4
	Tovdal	376,44	393	-	-	1	1
	Gjøvdal	346,29	605	-	-	1	1
	Aamli	459,20	2 085	2	1	1	1
	Herefoss	164,61	503	-	-	1	1
10. Evje		805,85	3 518	1	-	2	2
	Iveland	236,39	1 062	-	-	1	1
	Hornnes	392,61	1 244	-	-	1	1
	Evje	176,85	1 212	1	-		
11. Vegusdal		633,43	1 637	1	-	2	2
	Vegusdal	333,57	935	1	-	1	1
	Mykland	299,86	702	-	-	1	1
12. Bygland	Bygland	1 356,90	2 190	3	1	1	1
13. Valle		2 849,85	2 194	1	-	1	1
	Bykle	1 551,59	486	-	-	-	-
	Valle	758,00	1 044	1	-	1	1
	Hyllestad	540,26	664	-	-	-	-

Sundhetstilstanden betegnes som jevnt god. I årets 3 første måneder var der endel efterslett av influensa, som imidlertid forløp lett og med få komplikasjoner, særlig litet lungebetendelser, derimot empyemer og næseblødninger. (Hj. Schjelderup). — Det samlede antall epidemiske sygdomstilfeller utgjorde 7 097, hvorav 1 919 tilfeller av influensa. Der er meldt 207 dødsfall av epidemiske sykdommer, hvorav 18 av influensa.

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde i alt 1 054 eller 14,6 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemengde (72 167). I 1918 var dødeligheten 14,8 pro mille.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 90—92, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidefeber** anmeldtes 24 tilfeller, hvorav 3 i Tromøy med 1 dødsfall. Smittekilden antagelig fra et anløpende dampskib, hvor avdøde pleiet å hente matlevninger. (Edv. Irgens). — I Aamli et tilfelle av paratyfus i juni hos en pike, antagelig smittet i Kristiania. Hun kom til Mykland, hvor hun smittet «nogen», reiste så hjem, hvor 2 brødre blev syke. (I 1920 blev en bror til og

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfieber	24	2	22	-	-	-	-	-	1	-	1	18	-	2	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	81	1	80	3	2	8	4	5	1	-	4	9	5	20	19
Meslinger	4	-	4	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Difteri (croup)	290	23	290	32	19	22	10	23	28	20	14	28	42	22	30
Barselfeber	10	3	8	-	1	2	-	3	-	1	-	-	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	12	9	11	-	1	3	-	-	1	-	4	1	-	-	1
Rosen	98	5	98	14	11	4	6	8	4	10	8	12	9	8	4
Røde hunde	38	-	38	3	12	11	5	-	3	-	-	2	2	-	-
Variceller	66	-	66	2	3	3	4	8	6	1	3	2	3	15	16
Kusma	6	-	5	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	783	7	782	17	36	49	21	26	21	30	59	99	150	150	124
Akute katarrer i åndedrættssorga- nene	2 811	36	2 809	273	263	293	327	281	160	102	114	137	212	305	342
Influenza	1 919	18	1 817	870	204	106	159	208	55	39	13	21	24	48	70
Lungebetændelse	219	96	203	44	24	14	18	23	11	10	7	8	10	13	21
Plevrit	108	3	108	10	9	9	9	11	10	4	2	6	14	9	15
Giktfeber	90	-	90	12	3	8	9	3	4	9	3	5	9	10	15
Akut diarrhoe (kolerine)	536	3	536	57	58	48	31	34	42	91	64	50	17	18	26
Tilsammen	7 097	207	6 969	1 339	649	582	603	634	347	317	299	398	498	620	683

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Risør.		Sendeled.		Dyvaag.		Holt.		Tromøy.		Arendal.		Vestre Nedenes.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	1	2	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	15	-	4	-	20	-	15	-	4	-	4	-	9	1
Meslinger	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	56	3	16	-	13	-	39	-	26	2	48	4	75	12
Barselfeber	3	1	1	-	-	-	-	-	1	1	2	-	2	1
Pyæmi, septhæmi	2	-	1	1	-	-	1	1	-	-	6	5	2	2
Rosen	4	-	1	-	5	-	31	1	7	1	19	2	24	1
Røde hunde	2	-	-	-	6	-	-	-	5	-	1	-	24	-
Variceller	7	-	-	-	2	-	13	-	4	-	21	-	17	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	-	1	-
Kikhoste	50	1	-	-	9	-	37	-	122	-	363	1	136	1
Akute katarrar i åndedrætsorganene	194	5	105	-	120	7	255	3	224	1	880	2	750	10
Influenza	222	4	15	-	80	3	234	-	52	-	277	1	619	8
Lungebetændelse	31	9	1	1	10	-	30	13	14	10	36	12	64	26
Plevrit	8	-	2	-	4	1	9	2	7	-	36	-	25	-
Giktfeber	5	-	-	-	4	-	7	-	9	-	48	-	10	-
Akut diarrhoe (kolerine)	29	-	1	-	7	-	118	-	11	-	190	1	115	1
Tilsammen	628	23	151	2	282	11	793	21	489	16	1933	29	1875	63

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:											
	8		9		10		11		12		13	
	Birkenes.		Aamli.		Evje.		Vegusdal.		Bygland.		Valle.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber.....	-	-	1	-	-	-	17	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	1	-	1	-	1	-	6	-	-	-	1	-
Meslinger.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup).....	7	2	-	-	9	-	1	-	-	-	-	-
Barselfeber.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Røde hunde.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller.....	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kusma.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste.....	20	3	5	-	11	-	17	1	13	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene.....	50	5	43	1	99	2	9	-	82	-	-	-
Influenza.....	70	1	84	1	105	-	2	-	159	-	-	-
Lungebetændelse.....	7	7	4	2	10	10	-	-	6	-	6	6
Plevrit.....	-	-	9	-	6	-	1	-	1	-	-	-
Giktfeber.....	-	-	1	-	3	-	1	-	2	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	4	-	14	-	24	1	-	-	23	-	-	-
Tilsammen	162	18	166	4	269	13	54	1	288	-	7	6

en søster syk). (A. Gundersen) — I Vegusdal optrådte en epidemi av paratyfus i september. Den spredte sig ikke utenfor Haugland-gårdene og smitten blev antagelig bragt til gården av en ung tjenestepike, som blev smittet under et ophold i Kristiania. Forløpet var mildt, uten dødsfall. (A. J. Schwartz).

Av **cerebrospinalmeningit** opføres et tilfelle med dødelig utfall i Holt på landbruksskolen hos en elev, som antagelig var smittet på en reise fra Risør til Tvedestrand, hvor han på dampskibet traf sammen med nogen sjømilitære mannskaper fra Horten, hvor der på den tid var nogen tilfeller av sygdommen.

Skarlagensfeber forekom spredt og særlig i høstmånedene.

Difteri (croup) optrådte især i Risør, Arendal, V. Nedenes, Tromøy og Holt, hvilket siste sted den ut på høsten var særlig ondartet med svære nefritter og utbredte lammelser. Crouptilfellene var hyppige under denne epidemi. Mens tonsillene kunde være fri og de tagne kulturprøver kunde vise negativt resultat, viste den prompte virkning av seruminjeksjonene diagnosenes riktighet. — I Fjære i Vestre Nedenes optrådte i sommermånedene en del ondartede tilfeller. På gården Speviken døde 2 gutter av sepsis tross gjentagne seruminnsprøytninger.

Kikhoste viser en betydelig økning og var især utbredt i Tromøy, Arendal, Vestre Nedenes og Evje, hvor ikke få voksne også blev angrepet.

Skabb har været sterkt utbredt på enkelte steder i Vestre Nedenes, men folk har lært kuren derfor, så de greier den selv.

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:				
		1	4	5	6	7
		Risør.	Holt.	Tromøy.	Arendal.	V. Nedenes.
Veneriske sår	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet	11	1	-	-	9	1
Gonorrhoe, uretrit	53	1	1	4	44	3

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylket henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av lunge tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele fylke 10,7 pct. av samtlige ved sykdom forårsakede kjente dødsfall og 13,7 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 9,2 pct. og 12,6 pct., for bygdene 11,4 pct. og 14,3 pct. — For Tromøy og Evje berettes om nye tilfeller av tuberkulose som eftersykdom efter influensa.

Om fylkets **sinnssyke** se den almindelige beretning.

Fødselsoperasjoner. Av lægerne utførtes ialt 45, derav i Dyvaag 5, Holt 18, Tromøy 5, Arendal 8, V. Nedenes 3, Bygland 2, Valle 3 og Vegusdal 1. Om indikasjoner og utfall henvises til tabellen på side 95.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Risør stadslægedistrikt.....	70	6	23	47
Søndeled	29	4	2	27
Dyvaag	55	3	11	44
Holt	94	14	21	73
Tvedestrand ladested.....	24	3	5	19
Bygder.....	70	11	16	54
Tromøy	87	10	16	71
Arendal stadslægedistrikt.....	133	13	29	104
Vestre Nedenes.....	284	29	63	221
Grimstad kjøpstad	32	-	5	27
Lillesand ladested	23	4	6	17
Bygder.....	229	25	52	177
Birkenes	66	7	18	48
Aamli	28	5	4	24
Evje	43	6	13	30
Vegusdal	12	2	1	11
Bygland	25	1	-	25
Valle	34	3	6	28
Aust-Agder fylke	960	103	207	753
Derav i byer	282	26	68	214
— bygder	678	77	139	539

Om jormorhjelpen se den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen på side 96.

Der blir et overskudd av 514 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 67,2.

Dødsfall på barselseng. Efter prestenes opgaver døde 4 kvinder på barselseng. Lægerne har opgitt, at 3 kvinder døde av barselfeber og 1 av barselkrampe.

Været. Vinteren var lang og streng med meget sne, som gik sent bort og allerede blev liggende igjen fra oktober.

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. Levemåten er gjennomgående bra, man lever mest på gårdens produkter, undtagen for skogsarbeidernes vedkommende, der vesentlig lever på kaffe og smørrebrød. Bruken av flatbrød går mer og mer tilbake. Tannkaries har tiltatt betydelig. Når undtas i byene har der ikke været nogen bolignød, men boligene er i flere distrikter små, kolde og solløse. Edrueligheten er gjennomgående upåklagelig, dog brukes ikke litet nafta og Hofmannsdråper i Aamli. (A. Gundersen). — Sedeligheten beskrives

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrekning ved bekkendeleie		Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.
Risvekkelse	28	27	1	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken	3	1	2	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Uefftergivelige fødselsdeler	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fostrets liv	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfall av navlesnor	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	4	3	1	-	-	-
Sæteleie	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Placentaløsning	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	37	34	3	4	3	1	2	2	2
		37			4				

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Risør stadslægedistrikt	62	2	78	5	-	1	-	-
Sønedeled	127	4	93	7	1	-	3	-
Dyvaag	69	-	44	1	-	-	1	-
Holt	116	3	88	6	-	-	-	-
Tvedestrand ladested	21	-	23	3	-	-	-	-
Bygder	95	3	65	3	-	-	-	-
Tromøy	185	1	96	5	1	1	3	1
Arendal stadslægedistrikt	197	2	126	10	2	-	6	-
Vestre Nedenes	491	7	323	27	2	1	7	1
Grimstad kjøpstad	52	1	33	3	-	-	-	-
Lillesand ladested	20	-	17	2	-	-	-	-
Bygder	419	6	273	22	2	1	7	1
Birkenes	75	1	64	4	-	1	-	-
Aamli	81	2	33	5	2	-	-	-
Evje	89	2	54	4	-	-	1	-
Vegusdal	33	-	27	-	-	-	1	1
Bygland	29	2	28	1	-	-	1	-
Valle	50	3	33	2	-	-	1	-
Aust-Agder fylke ¹⁾	1 568	29	1 054	75	8	4	24	3
Derav i byer	352	5	277	23	2	1	6	-
— — bygder	1 216	24	777	52	6	3	18	3

¹⁾ Tallene for Tveit herred, som tilhører Vest-Agder, er ikke medtatt i summen for Aust-Agder.

som gjennomgående god, særlig etter jernbanebygningens ophør. Der var rikelig fortjeneste og gode økonomiske forhold, især for skogdistriktenes vedkommende. Etter skibsfartens sammenbrudd er dog økonomien gått meget tilbake i Dyvaag, som er udelukkende sjødistrikt.

I Evje ligger Flaas nikkelgrube, hvorfra en 5 km. lang taugbane bringer ertsen ned til smeltehytten, som ligger ved Evje jernbanestasjon. Den svovlsyrlingrøk som utvikles under smeltningen, er høist skadelig for all vegetasjon. Skogene, især nåleskogene, ødelegges i vid utstrekning, og det er ikke små summer som hvert år må betales til de omkringboende bønder. Selskapet tenker derfor på å flytte smeltehytten til Kristiansand, hvad der vil bli et hårdt slag for Evje herred i økonomisk henseende. (A. Arnesen).

Vegusdal. Klimatet her har nærmest karakteren av skogklima, men da store deler av distriktet ligger ganske høit, nærmer det sig høifjellsklima. Her er som regel ingen store forstyrrelser i temperaturen. Vinteren er kald med svære snefall, sommeren uten sterk varme med lett og behagelig luft. Her er svære myrstrekningsområder som egner sig til opdyrking, og antagelig vil derfor dette

distrikt kunne byde levelige vilkår for det flerdobbelte antall innbyggere, når kommunikasjonene bedres. Som forholdene nu ligger an, er distriktet vesentlig henvist til skogdrift. Veinettet er meget uangefullt. Levemåten er den sedvanlige på landet, men her benyttes rikelig med melk. Edrueligheten har i de senere år bedret sig, der drikkes mest hjemmebrygget øl.

Sykehus. I Risør er der et sykehus, likeså et i Tvedestrand i Holt distrikt på 5 senger for almindelige sygdommer og 10 senger for epidemiske syke. I Arendal er et kommunalt sykehus og epidemilasaret samt et privat St. Franciskus's hospital, ledet av katolske søstre. I Grimstad er et kommunalt sykehus og epidemilasaret. I Fjærre herred ligger Egra tuberkulosehjem. I Birkenes finnes intet sykehus. Nærmeste sykehus for Birkenes' vedkommende er i Arendal og for Tveit det kommunale sykehus i Kristiansand og fylkessykehuset i Flekkefjord. Et stort centralsykehus i stiftsstadens byen i fellesskap med Aust- og Vest-Agder vilde være løsenet. (Hj. Schjelderup). I Aamli er et sykehus som var i bruk det første halve år, og der var da ansatt en sykepleierske. Da hun reiste, har det senere været vanskelig å få nogen, og vesentlig av den grunn har sykehuset siden stått tomt. En tuberkulose-sykepleierske hadde man hele året, hun var stadig optatt. (A. Gundersen). I Bygland ligger Landeskogens sanatorium for tuberkulose.

Fattigsykepleien. I Arendal finnes der et pleiehjem, et hospital for gamle tjenestepiker og en privat pleiestiftelse som opnar ubemidlede til en meget rimelig pris. I His og Tromøy driver Indremisjonen fattiggårder, hver på ca. 20 plasser. På His driver Indremisjonen et barnehjem med ca. 15 plasser. I Bygland er fattigsykepleien ordnet således, at hvert sogn sørger for sine, dog går utgifter til medisin og sykehusophold av felleskassen. (Chr. M. Voss).

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Aust-Agder fylke.....	45	879
Risør stadslægedistrikt.....	4	54
Søndeled.....	¹⁾ 6	145
Dyvaag.....	²⁾ 5	69
Holt.....	³⁾ 2	104
Tromøy.....	⁴⁾ 5	117
Arendal stadslægedistrikt.....	7	80
Vestre Nedenes.....	⁵⁾ 3	12
Birkenes.....	⁶⁾ 2	63
Aamli.....	⁷⁾ 3	57
Evje.....	1	62
Vegusdal.....	-	68
Bygland.....	3	9
Valle.....	⁸⁾ 4	39

¹⁾ Søndeled 3, Gjerstad 3. ²⁾ Dyvaag 3, Flosta 2. ³⁾ Tvedestrand. ⁴⁾ His 2, Ø. Moland 1, Tromøy 1, Stokken 1. ⁵⁾ Lillesand 1, V. Moland 1, Høvaag 1. ⁶⁾ Tveit 2. ⁷⁾ Aamli 1, Gjesdal 1, Herefoss 1. ⁸⁾ Valle 2, Hyllestad 1, Bykle 1.

Badeinretninger. Risør. Byen har et sjøbadehus for kolde og varme bad. Den siste avdeling er nu aldrig i bruk. Badet på byens sykehus benyttes flittig av en del av befolkningen. Tvedestrand har sjøbad og varmtvannsbad i forbindelse med en liten badstue. I Arendal er en kommunal anstalt for kolde sjøbad, varme karbad og dampbad. Dessuten finnes en privat anstalt for varme bad, lysbad og massasje. I Lillesand er der en sjøbadeanstalt. I Fjære og Landvik finnes badstuer. Badet i Grimstad leverer foruten sjøbad om sommeren, medisinske og elektriske bad, kar- og dampbad, der holdes oppe også om vinteren. I Aamli et badstubad som er litet benyttet og omtrent kun av menn. Ved Flaas gruber i Evje er innrettet et dusjbad for arbeiderne.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Foranstående tabell gir opplysning om antallet av **møter i helseråd** og av **vaksinerte**.

X. Vest-Agder fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, deler derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornødre.	Hjelpvaksinaterer
Fylket		7 254,01	77 237	33	20	54	37
1. Kristiansand stadsfysikat	Kristiansand, kjøpstad	16,04	15 408	16	14	7	-
2. Oddernes	Oddernes	255,39	6 471	²⁾ 1	-	5	5
	Randesund	96,27	4 436	1	-	3	3
	Øvrebo	43,12	1 224	-	-	1	1
	Tveit ¹⁾	116,00	811	-	-	1	1
		111,59	1 543	-	-	-	-
3. Vennesla	Vennesla	309,26	3 265	³⁾ -	-	2	2
	Hægeland	106,17	2 445	-	-	1	1
		203,09	820	-	-	1	1
4. Søgne	Søgne	239,83	3 297	1	-	2	2
	Greipstad	137,57	2 487	1	-	1	1
		102,26	810	-	-	1	1
5. Mandal stadslægedistrikt	Mandal, ladested	2,24	3 268	2	3	3	-
6. Halse	Halse og Harkmark	217,66	4 142	⁴⁾ 1	-	1	2
	Holum	104,59	2 949	-	-	-	⁴⁾ 1
		113,07	1 193	-	-	1	1
7. Laudal	Laudal	365,64	2 388	1	-	3	3
	Øyslebo	97,73	656	1	-	1	1
	Finsland	153,76	920	-	-	1	1
		114,15	812	-	-	1	1
8. Bjelland	Bjelland	1 163,78	2 872	1	-	3	3
	Grindheim	164,84	893	-	-	1	1
	Aaseral	130,46	815	1	-	1	1
		868,48	1 164	-	-	1	1
9. Audnedal	Spangereid	430,86	5 695	1	-	6	3
	Sør-Audnedal	63,36	1 499	-	-	1	1
	Vigmostad	171,70	2 636	1	-	3	1
	Konsmo	83,66	794	-	-	1	1
		112,14	766	-	-	1	-

¹⁾ Tilhører Birkenes lægedistrikt i Aust-Agder fylke; flateinnhold og folkemengde er medtatt i summen for Vest-Agder, men ikke for Oddernes lægedistrikt. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiansand. ³⁾ Stillingen er ledig. ⁴⁾ Bor i Mandal.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, deler derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelpvaksinører.
10. Lyngdal	Lyngdal	380,24	4 245	1	-	3	3
	Austad	43,68	1 116	-	-	1	1
	Kvaas	106,19	680	-	-	1	1
11. Hægebostad	Hægebostad	461,59	1 785	1	-	1	1
	Eiken	163,60	893	1	-	1	1
		297,99	892	-	-	-	-
12. Farsund	Farsund, ladested	129,78	3 256	2	1	3	3
	Herad	0,42	1 417	2	1	1	1
	Spind	86,81	832	-	-	1	1
		42,55	1 007	-	-	1	1
13. Lista	Lista	138,81	5 220	1	-	3	2
14. Kvinesdal	Liknes (nu Kvinesdal)	895,42	3 841	1	-	3	2
	Fjotland	299,55	2 900	1	-	1) ²	1
		595,87	941	-	-	1	1
15. Flekkefjord	Flekkefjord, kjøpstad	725,78	9 055	3	2	7	4
	Nes	0,25	2 201	2	2	1	-
	Hidra	150,62	2 217	1	-	1	-
	Feda	89,64	1 687	-	-	2	1
	Bakke	65,06	845	-	-	1	1
	Gyland	243,96	1 197	-	-	1	1
		176,25	908	-	-	1	1
16. Sirdal	Tonstad	1 410,10	1 486	2) ²	-	2	2
	Øvre Sirdal	358,91	775	-	-	1	1
		1 051,19	711	-	-	1	1

1) 1 privat. 2) Stillingen er ledig.

Sundhetstilstanden har med undtagelse av i årets første par måneder været meget god.

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde 1 255 eller 15,4 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemengde (81 610) I 1918 var dødeligheten 16,6 pro mille.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 102—104.

Tyfoidfæber. I Kristiansand 11 tilfeller av tyfoidfæber med 3 dødsfall, hvoriblandt den først angrepnes sykepleierske. Hun blev vaksinert mot tyfoidfæber, men da hun hadde været i tyfoidfæber noen dager før dette skjedde, må det an-

tas, at hun hadde fått smitten i sig før tyfoïdvakcinen virket. (O. Langfeldt). Av i alt 18 anmeldte tilfeller med 4 dødsfall var 3 paratyfus.

Av **cerebrospinalmeningit** inntraff i Kristiansand et tilfelle hos en 6 års gutt, som blev innlagt på epidemilasarettet, serumbehandlet og utskreven helbredet.

Difteri. Herav i Kristiansand 219 tilfeller hvorav de 2 var innlagt fra landet, der inntraf 3 dødsfall. Der er ingen tvil om, at den ringe dødelighet skyldes den tidlige diagnose med derav følgende snarlige serumbehandling. (O. Langfeldt) — I Venesla var der 20 tilfeller, derav 11 i februar, vesentlig blandt elevene i én skole og især i én klasse. At der blev så mange tilfeller kom for en stor del av, at barna brukte blyantene om hverandre, i det disse lå igjen på skolen, blev lagt i en felles kasse og utdelt igjen næste dag, uten at det blev påsett, at hvert barn fik igjen sin blyant. (E. H. Jahr).

Kikhoste var sterkt utbredt i Kristiansand, Lyngdal, Hægebostad og Kvinesdal, men forløp i almindelighet lett.

Influenzaen blusset atter op i de første dager av januar, og var av langt alvorligere art enn i 1918. Tilfellene var ikke så talrike, men til gjengjeld var dødeligheten langt større enn før. I Kristiansand inntraf i januar 31 dødsfall, samtlige vesentlig på grunn av lungekomplikasjon. Det viste sig her som annetsteds, at de personer, som tidligere hadde hat «den spanske syke», nu så godt som alle gikk fri. Denne siste opblussen varte dog heldigvis ikke lenge, i slutningen av januar ophørte den så å si med en gang, kun enkelte spredte tilfeller holdt sig de følgende par måneder. (O. Langfeldt). Det samme forhold gjentok sig i fylkets øvrige distrikter, beretter distriktslægene.

Av **krupøs lungebetændelse** er opført 296 tilfeller med 66 dødsfall — en dødelighet av 22,6 pct. I Kristiansand var der 89 tilfeller med 20 dødsfall — 22,4 pct. mortalitet, nokså høi, som den dog desværre har været i en årrekke her. (O. Langfeldt).

Skabb er fremdeles meget utbredt i Kristiansand, importert fra landdistriktene. I Bjelland kommer skabb sjelden til behandling, men man hjelper sig selv med en smørje av tjære, svovl og svinefett, da man synes det er leit å gå til lægen. Med hensyn til hodelus er forholdet det samme og lægen søkes ikke før det er kommet til utbredte ekzemer. (J. Mortensen). I Lyngdal er skabb avtatt betydelig. (J. Holst).

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:					
		1	2	5	6	12	15
		Kristiansand stadstfys.	Oddernes.	Mandal.	Halse.	Farsund.	Flekkefjord.
Veneriske sår	15	14	-	-	-	-	1
Erhvervet syfilis	37	34	1	-	-	-	2
Gonorrhoe	127	113	5	2	2	1	4

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	18	4	18	-	-	-	-	1	1	10	6	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	73	1	73	4	2	-	4	3	2	5	2	14	12	11	14
Meslinger	2	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	401	16	401	22	37	20	15	40	39	23	22	35	43	65	40
Barsel-feber	7	3	7	1	1	-	2	-	1	-	-	1	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	27	4	24	2	2	2	3	2	3	2	-	2	3	1	2
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Rosen	69	4	69	5	6	6	7	7	9	3	3	2	5	9	7
Røde hunde	9	-	9	1	-	-	3	-	-	-	-	-	2	3	-
Variceller	85	-	85	3	2	1	2	2	6	4	7	7	10	24	17
Kusma	8	-	8	-	-	4	-	-	-	3	-	-	-	1	-
Kikhoste	1010	27	1009	38	32	43	54	75	28	67	92	92	200	182	106
Akute katarrer i åndedrættorganene	3569	31	3569	415	308	319	356	244	179	120	134	199	457	470	368
Influenta	2452	99	2452	1760	200	128	187	104	9	8	9	9	15	5	18
Lungebetændelse	296	66	292	33	13	23	32	24	8	12	12	13	31	55	36
Plevrit	130	4	130	16	9	5	8	10	15	12	9	14	12	9	11
Giktfeber	80	3	80	7	10	4	1	3	4	10	6	5	11	11	8
Akut diarrhoe (kolerine)	702	6	702	39	56	73	61	50	50	59	105	88	51	32	38
Tilsammen	8943	270	8934	2347	678	629	736	565	354	338	407	481	853	881	665

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Kristian- sand stads- fysikat.		Oddernes.		Vennesla.		Søgne		Mandal stadslæge- distrikt.		Halse.		Laudal.		Bjelland.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	11	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	15	-	3	-	7	-	5	1	16	-	4	-	5	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Difteri (croup)	219	3	37	1	20	2	10	1	14	-	3	-	1	1	-	-
Barselfeber	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	9	-	1	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	31	1	6	-	5	-	1	-	8	-	2	2	2	-	2	-
Røde hunde	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	34	-	10	-	4	-	-	-	3	-	3	-	1	-	-	-
Kusma	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	439	2	22	1	12	1	1	1	72	-	40	1	8	-	12	1
Akute katarrer i åndedrætsor- ganene	2169	7	159	1	65	1	10	2	172	-	77	-	19	-	22	1
Influenza	905	31	186	21	11	-	117	4	102	-	64	-	41	2	3	-
Lungebetændelse	89	20	25	2	21	3	8	5	31	2	25	7	12	3	3	-
Plevrit	45	-	17	-	8	1	2	-	3	-	8	1	1	-	4	-
Giktfieber	31	1	3	1	2	-	-	-	3	-	6	-	-	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	402	3	32	-	8	-	1	-	66	-	9	-	-	-	-	-
Tilsammen	4416	73	504	28	168	8	155	14	492	2	244	11	90	6	48	3

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Aundne- dal.		Lyngdal.		Hægebo- stad.		Farsund.		Lista.		Kvinesdal.		Flekkefjord.		Sirdal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	4	-	14	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Difteri (croup)	35	3	-	-	-	-	2	-	30	5	1	-	29	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	9	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	2	-	4	-	-	-	2	1	1	-	-	-	3	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	2	-	26	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	36	2	79	4	27	7	45	1	33	-	82	4	99	1	3	1
Akute katarrer i åndedrætsor- ganene	53	-	47	4	32	4	77	-	225	1	34	3	396	7	12	-
Influenza	250	9	67	-	15	-	54	3	351	13	50	6	235	10	1	-
Lungebetændelse	29	1	4	-	1	-	12	4	17	8	2	-	16	10	1	1
Plevrit	8	-	4	-	-	-	1	-	5	1	2	-	21	1	1	-
Giktfeber	6	-	5	-	3	-	-	-	3	-	4	-	12	-	1	1
Akut diarrhoe (kolerine)	9	-	12	-	3	-	27	1	42	2	24	-	62	-	5	-
Tilsammen	438	16	224	8	81	11	230	11	748	30	200	14	881	32	24	3

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Kristiansand stadsfysikat.....	243	29	73	170
Oddernes.....	68	6	28	40
Vennesla.....	23	7	8	15
Søgne.....	48	8	14	34
Mandal.....	47	6	2	45
Halse.....	53	6	11	42
Laudal.....	33	2	6	27
Bjelland.....	24	2	3	21
Audnedal.....	92	14	16	76
Lyngdal.....	68	10	8	60
Hægebostad.....	30	7	11	19
Farsund.....	52	8	11	35
Farsund ladested.....	24	3	6	18
Bygder.....	28	5	5	17
Lista.....	94	8	30	64
Kvinesdal.....	57	4	14	43
Flekkefjord.....	135	16	32	103
Flekkefjord, kjøpstad.....	26	4	3	23
Bygder.....	109	12	29	80
Sirdal.....	6	-	3	3
Vest-Agder fylke.....	1 073	133	270	793
Derav i byer.....	340	42	84	256
— - bygder.....	733	91	186	537

I Kristiansand er de veneriske sykdommer øket i det forløpne år. Årsaken må søkes i det frie gateliv og i at byen nu igjen er en viktig havneby.

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp til helserådene anmeldte og av protokollene utgåtte tilfeller av tuberkuløse sykdommer henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde efter lægernes dødsårsakslistes for det hele fylke 12,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfall og 16,7 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 12,4 og 16,4 pct. og for bygdene 12,4 og 17,0 pct. — Fra Kristiansand klages der fremdeles sterkt over vanskeligheten ved å få tuberkuløse innlagt på Landeskogens sanatorium. Hender det at man får en plass, må der ofte ventes månedsvis og så vet man hvorledes det går med patientene. (O. Langfeldt).

Den 82-årige spedalske kvinne på gården Holta i Lyngdal lever ennu.

Om fylkets sinnssyke se den almindelige beretning.

Obstetriciske operasjoner. Av læger utførtes i alt 54, derav i Kristiansand 12, Oddernes 7, Søgne 4, Mandal 2, Laudal 6, Bjelland 2, Audne-

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.		Uttrekning ved bekken-endeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforasjon.	Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.	Barn.			Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødsf.	Uopg.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse	32	30	¹⁾ 2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken	2	1	1	-	1	1	-	-	1	1	-	-
Barselkrampe.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fostrets liv.....	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Albuminuri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Placenta prævia og blødning.....	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Placenta retenta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Sæteleie.....	-	-	-	-	-	-	1	²⁾ 1	-	-	-	-
Tilsammen	43	40	3	1	3	3	2	2	1	1	1	3
		44										

¹⁾ Herav en 1ste tvilling, 2nen tvilling forløst ved uttrekning, hvor utfallet for moren er opført, og en 2nen tvilling, om 1ste intet anført. ²⁾ 2nen tvilling, 1ste forløst ved tang.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hendelser.	ved selvmord.
Kristiansand stadsfysikat .	300	9	244	17	-	2	3	1
Oddernes	143	5	86	6	1	-	3	-
Vennesla	111	3	36	3	-	-	1	-
Søgne	74	2	58	3	-	-	5	-
Mandal stadslægedistrikt . .	57	-	48	2	-	-	-	-
Halse	101	4	72	7	-	-	2	1
Laudal	54	1	32	2	-	-	-	1
Bjelland	61	2	33	4	1	-	1	-
Audnedal	113	2	101	7	-	-	1	-
Lyngdal	100	1	70	7	1	-	1	-
Hægebostad	50	1	39	6	2	-	1	-
Farsund	71	1	63	6	-	-	-	1
Farsund ladested	23	1	35	6	-	-	-	1
Bygder	48	-	28	-	-	-	-	-
Lista	140	3	100	11	3	-	2	1
Kvinesdal	93	4	68	8	1	1	1	-
Flekkefjord	227	2	154	11	4	-	1	1
Flekkefjord kjøpstad	44	1	29	5	1	-	-	-
Bygder	183	1	125	6	3	-	-	-
Sirdal	33	-	18	2	-	-	1	-
Vest-Agder fylke	1 764	40	1 255	107	10	3	23	6
Derav i byer	424	11	356	30	1	2	3	2
— - bygder	1 340	29	899	77	9	1	20	4
Tveit herred ¹⁾	36	-	33	2	-	-	-	-

¹⁾ Tallene for Tveit herred, som tilhører Birkenes distrikt, Aust-Agder fylke, er medtatt i summen for Vest-Agder fylke.

dal 4, Lyngdal 1, Hægebostad 1, Farsund 2, Lista 5, Kvinesdal 4 og Flekkefjord 4. Om indikasjoner og utfall henvises til tabellen på foregående side.

Om jormorhjelpen se den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde vil sees av ovenstående tabell.

Der blir et overskudd av 509 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 71,1.

Dødsfall på barselseng. Efter prestenes opgaver døde 3 kvinner på barselseng. Lægerne har opgitt dødsårsaken for 4 kvinder, 1 kvinde av emboli og 3 av barselseber.

Været. Vinteren mild og temmelig regnfull. Sommeren kjølig uten nedbør. Fra august til ut i november stadig regn, hvorefter man fikk kulde og sterkt snefall. (O. Moy).

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. I Kristiansand hersker fremdeles stor bolignød. Der er sågodt som ingen nybygning på grunn av de høie material- og arbeidspriser. Der er ingen arbeidsledighet og den almindelige mann tjener godt. Edrueligheten kunde være bedre. Her er adskillig «fyld». Vin og spirituosas skaffes tilveie på mange måter og surrogater brukes i stor utstrekning. (O. Langfeldt).

I Vennesla har brukene bygget op mange vel innredede hus for arbeiderne, som regel bygget for 4 familjer. Der er dog ikke husrum nokk til arbeiderbefolkningen, og en del må bo i leiegårder hvor forholdene mange steder er litet tilfredsstillende. På grunn av den gode arbeidsfortjeneste må de økonomiske forhold betegnes som gode. (E. H. Jahr).

De økonomiske forhold i Søgne er i krigsårene gått betydelig op. Der er almindelig klage over mangel på tjenestepiker, hvilket holder på å bli en ulykke for gårdbrukere og andre. De unge piker går heller på «høgskulen», som Søgne for et par år siden blev velsignet med, og når de har været der en vinter, er de altfor fine til å stelle kjøer og vaske gulver. (A. Falck).

Rensligheten med person og hjem lar adskillig tilbake å ønske for Aaseraals vedkommende, noget bedre i Bjelland og Grindheim. Skabb og lus hører ikke til sjeldenhetene hos skolebarn selv fra velstilte hjem. Læge søkes kun undtagelsesvis herfor når der i invetererte tilfeller optrer ekzem, som da anføres som årsak for at «lusa trives». — Smugbrenning forekommer, og beruset ungdom ved sammenkomster hører ikke til sjeldenhetene. Derimot hører uekte barn til sjeldenhetene, men derav å slutte at sedeligheten står særlig høit, tror jeg er forhastet. (J. Mortensen).

I Lyngdal består befolkningen vesentlig av gårdbrukere og for Austads vedkommende tildels også av fiskere. Året har bragt god fortjeneste, da folk har fått sine produkter godt betalt, og da folk her er meget sparsommelige, har de kunnet legge penger tilside og tildels innløse sine gårder for de gjeldsforpliktelser, som tidligere har været ganske trykkende for deres virke.

Sykehus. I Kristiansand har det kommunale sykehus med sin medisinske, kirurgiske og epidemiavdeling ikke undergått nogen forandring. En ny hudsykeavdeling er under bygning. St. Josephs hospital er som regel fullt belagt med kirurgiske patienter. Tuberkulosehjemmet Solvang skal nu snart utvides. Der er stadig fullt belegg, spesielt mottas patienter som er skikket for lysbehandling. På Odderøen er et militært sykehus. Ennvidere fins et kommunalt sinnssykeasyl samt Eg statsasyl. — Mandal har et kommunalt sykehus på 15 senger og en epidemiavdeling på 5 senger. I Halse ligger fylkets tuberkulosehjem og i Flekkefjord fylkessykehuset.

Syke- og fattigpleien. I Kristiansand er gamlehjemmene utvidet. Sykepleien besørges av 3 diakonisser, 4 slumsøstre, 2 methodistsøstre, samt nogen ikke utdannede sykepleiersker. Der arbeides nu på å få kommunale sykepleiersker og pleiere og håper man å få dette ordnet den nærmeste fremtid. Fra Farsund meddeles, at det nu er lettere å få innlagt tuberkuløse efter at Landesbogen sanatorium er åpnet. I Lista er ansatt en fast desinfektør, men sykepleiestillingene fremdeles er ubesatt. I Flekkefjord er fattighjem og gamlehjem, dessuten barnehjem for fattige foreldreløse barn. Der er en menighetsdiakonisse og 2 andre sykepleiersker. I Mandal er et gamlehjem med plass til 30 og et barnehjem for piker med plass til 12. Der er ansatt 2 menighetssøstre.

Badeinnretninger. Kristiansands varmbadeanstalt er flittig benyttet, men desværre altfor liten for byens behov. Der er 3 sjøbadehus som benyttes meget om sommeren. I Flekkefjord er et stort sjøbadehus og flere deri innrettede rum til varme bad om vinteren. I Mandal er et folkebad (varmluftsbad og karbad), et sjøbad for menn og et for kvinner, begge kun for betalende.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om antallet av **møter i helseråd** og av **vakcinerte**:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vakcinerte.
Vest-Agder fylke	48	1126
Kristiansand stadsfysikat.	4	243
Oddernes	¹⁾ 3	136
Vennesla	1	30
Søgne	2	111
Mandal stadslægedistrikt	4	29
Halse	2	31
Laudal	²⁾ 5	44
Bjelland	1	64
Audnedal	³⁾ 3	88
Lyngdal	⁴⁾ 5	65
Hægebostad	⁵⁾ 6	29
Farsund	7	57
Lista	2	64
Kvinesdal	-	62
Flekkefjord	⁶⁾ 3	73
Sirdal	-	-

¹⁾ Oddernes 2, Randesund 1. ²⁾ Laudal 1, Øyslebø 2, Finsland 2. ³⁾ S. Audnedal 2, Spangereid 1. ⁴⁾ Lyngdal 2, Kvaas 3. ⁵⁾ Hægebostad 3, Eiken 3. ⁶⁾ Flekkefjord 2, Bakke 1.

XI. Rogaland fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, deler derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinatører.
Fylket.	9 135,11	137 581	53	24	90	46
1. Sokndal.	292,26	2 749	-	-	2	1
	Sokndal, ladested ...	0,63	358	-	-	1	-
	Sokndal.	291,63	2 391	-	-	1	1
2. Lund.	498,95	2 547	-	-	2	2
	Lund.	292,59	1 610	-	-	1	1
	Heskestad.	206,36	937	-	-	1	1
3. Egersund stads- lægedistrikt.	Egersund, ladested	0,32	3 112	-	2	3	-
4. Eigersund.	1 151,69	6 456	¹⁾ 1	-	3	3
	Eigersund.	207,57	2 502	-	-	¹⁾ -	-
	Ogna.	107,57	1 123	-	-	1	1
	Helleland.	143,26	1 183	-	-	1	1
	Bjerkreim.	693,29	1 648	-	-	1	1
5. Time.	446,67	10 009	2	-	5	4
	Nærbø.	60,30	1 963	1	-	1	1
	Varhaug.	85,70	2 037	-	-	1	1
	Klepp.	115,96	2 996	-	-	1	1
	Time.	184,71	3 013	1	-	2	1
6. Sandnes.	389,48	9 865	4	1	5	2
	Sandnes, ladested ..	0,81	2 608	3	1	3	-
	Høyland.	170,63	5 111	-	-	²⁾ -	1
	Gjestal.	218,04	2 146	1	-	2	1
7. Stavanger stads- fysikat.	Stavanger, kjøpstad	7,41	36 621	25	14	18	-
8. Hetland.	227,01	10 912	³⁾ 4	-	8	5
	Hetland.	113,82	6 401	3	-	5	3
	Haaland.	85,24	3 407	-	-	2	1
	Mosterøy.	27,95	1 104	-	-	1	1
9. Høgsfjord.	1 448,74	4 989	1	-	4	4
	Strand.	195,58	2 243	1	-	1	1
	Høle.	109,58	952	-	-	1	1
	Forsand.	1 143,58	1 794	-	-	2	2

¹⁾ Bor i ladestedet.
lægen, bor i Stavanger by.²⁾ Jormøren bor i Sandnes.³⁾ Den ene av disse, distrikts-

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, deler derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpesvaksineret.
10. Finnøy		120,68	3 287	1	-	3	3
	Rennesøy	40,87	935	-	-	1 ¹⁾	1
	Finnøy	42,42	1 573	1	-	1	1
	Sjernarøy	37,44	779	-	-	1	1
11. Hjelmeland		1 082,87	3 604	1	-	3	3
	Hjelmeland	535,05	1 823	1	-	1	1
	Fister	42,56	977	-	-	1	1
	Aardal	505,26	804	-	-	1	1
12. Sand		2 204,71	6 482	2	-	7	6
	Jelsa	125,51	1 423	-	-	1	1
	Erfjord	131,76	595	-	-	1	1
	Sand	213,78	1 316	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	1 754	-	-	2	2
	Sauda	514,20	1 394	1	1	2	1
13. Nedstrand		412,81	3 438	1	-	3	3
	Nedstrand	122,04	1 333	1	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 105	-	-	2	2
14. Skudenes		68,77	3 746	1	-	3	1
	Skudeneshavn, ladested	0,48	1 129	1	-	1	-
	Skudenes	68,29	2 617	-	-	2	1
15. Kopervik		378,45	10 222	1	1	9	4
	Kopervik, ladested	0,36	1 427	1	1	3	-
	Stangeland	29,36	948	-	-	-	-
	Aakra	32,35	2 591	-	-	2	1
	Avaldsnes	121,40	2 999	-	-	2	1
	Bokn	46,92	643	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 614	-	-	1	1
16. Haugesund	Haugesund, kjøpstad	3,53	12 681	9	5	8	-
17. Skaare		101,61	3 861	-	-	1	3
	Skaare	70,53	1 762	-	-	1 ²⁾	1
	Torvastad	31,08	2 099	-	-	1	2
18. Skjold		299,07	3 000	-	-	3	2
	Skjold	168,73	1 926	-	-	1	1
	Vats	130,34	1 074	-	-	2	1

¹⁾ Fungerer også som jormor og hjelpevaksinatrice i en del av Mosterøy herred.

²⁾ Jormoren bor i Haugesund.

Sundhetstilstanden var i den første del av året mindre god på grunn av influensaepidemi; siden var den nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sykdomstilfeller er meldt 20 655, hvorav 524 hadde dødelig utgang; året forut var de tilsvarende tall 37 290 og 836.

Dødeligheten var 13,6 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 114—116.

Tyfoidfeber. I Eigersund distrikt optrådte i alt 7 tilfeller, derav 6 tilfeller plutselig i en grend i Bjerkreim; sykdommen var opstått etter et besøk på Matnisdal i Ogna, hvor der hadde været dans, og hvor der med mellomrum har optrått stadig nye tilfeller. Med hjelp av statens epidemilæge lyktes det å påvise 2 bacillebærere; den ene blev på fylkets bekostning sendt til Haukland sykehus i Bergen for eventuelt å kunne bli kvitt sine baciller. Hun synes å ha været bacillebærer i flere decennier. (Münster-Mohn). — Som særskilt tillegg til denne medisinalberetning finnes en utredning om sykdommens optreden på Matnisdal og Eigeland av dr. Skajaa. Jfr. også medisinalberetningene for 1889 side 134, 1893 side 126 og 1894 side 120. — Av de 8 tilfeller som optrådte i Sand distrikt inntraff 5 tilfeller på Jelsa, og av disse 3 på prestegården, og de 2 andre på det nedenfor liggende strandsted; de angrepne hadde drukket vann av en bekk som rinner forbi prestegården, og vannet har lett for å bli infisert ved tilsig. — Ved Hylsfjorden konstateres sykdommen hos en politibetjent fra Stavanger; han var kommet dit syk fra byen. — I Sauda fikk 2 paratyfus efter hjemkomsten fra en tur til Kristiania. (Ottesen). — Et av tilfellene i Skudenes var hos en gutt som et par uker før sykdommen begynte hadde drukket av en bekk med tilsig fra det gamle tyfusrede i et par hus på Nedre Risdal. Jfr. medisinalberetningene for 1907, 1909 og 1910. Ved epidemilægens hjelp er der nu funnet 2 smittebærere i det ene hus; i det annet hus, hvorfra smitten oprindelig er kommet, har man nektet å levere materiale til undersøkelsen. (E. Jensen).

Av difteri er meldt usedvanlig mange tilfeller.

Influensa var en fortsettelse av epidemien i 1918 og meget ondartet omkring nyttår; forløpet blev dog mildere efter hvert og til slutt ganske lett. I tilslutning til influensaen har der været en mengde tilfeller av lungebetendelse med derav følgende stor dødelighet. (Fylkeslægen).

Encephalitis lethargica. Fra Skudenes omtales et tilfelle som ytret sig med katarr i nese og mellomøre av en ukes varighet, nakkesmerter og dobbeltsyn. Subfebril temperatur. Søvn og appetitt normal. Helbredelse efter 1 måned. (E. Jensen).

Av skabb er meldt 496 tilfeller, derav 359 fra Stavanger by. Plagen har efter fylkeslægens inntrykk tiltatt i hyppighet under krigen.

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:														
		2	3	4	5	6	7	8	12	13	14	15	16	17		
		Lund.	Egersund stadslæge- distrikt.	Eigersund.	Time.	Sandnes.	Stavanger stadsfysikat.	Hetland.	Sand.	Nedstrand.	Skudenes.	Kopervik.	Haugesund.	Skaare.		
Veneriske sår	126	-	2	-	-	-	99	-	-	-	-	-	25	-		
Syfilis, erhvervet	275	-	-	-	-	5	205	2	3	-	-	2	56	2		
— medfødt	12	-	-	-	-	1	8	-	-	-	-	-	2	1		
Gonorrhoe, uretrit	573	1	10	1	3	9	415	1	16	1	3	2	111	-		

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp meldte og av protokollene utgåtte tilfeller av tuberkuløse sykdommer innen fylkets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde for det hele fylke 11,4 pct. av samtlige kjendte, ved sykdom forårsakede dødsfall og 15,9 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byen var forholdet henholdsvis 11,5 pct. og 15,9 pct., for bygdene 11,4 pct. og 16,0 pct. Forøvrig henvises til tabellen på side 117.

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, oppgis i alt 231, nemlig i Egersund 20, Eigersund 11, Time 15, Sandnes 38, Stavanger by 65, Hetland 2, Finnøy 3, Hjelmeland 2, Sand 2, Skudenes 7, Kopervik 8, Haugesund 48 og Skaare 10. Indikasjoner og utfall vil sees av tabellen på side 118.

Om **jormorhjelpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

På **barselseng døde** ifølge prestenes opgaver 4 kvinder, ifølge lægernes 9, hvorav 6 av barselfeber; forøvrig henvises til tabell XXXII, gruppe XII.

Ifølge tabellen på side 119 over **fødte** og **døde** var overskuddet av fødte 2 018 og forholdet mellom født og døde = 100 : 52,1.

Været. Høsten var usedvanlig regnfull, så innhøstningen var meget vanskelig for landmannen. (Wyller).

Levemåte og hygieniske forhold etc. Fra Time distrikt anføres, at der er jevn velstand; årets avlinger var gode. Omkring Time stasjon, «Time-byen», er der rask utvikling; stedet antar mere og mere karakter av by, og der har været arbeidet adskillig for at den skulde bli egen kommune. — I hele distriktet er der dels ferdigbygget, dels under arbeide elektriske linjer, så koking med elektrisitet har nu i store strøk avløst almindelige komfyrer; forøvrig brukes den elektriske strøm til tresking og annet arbeide som kan utføres med maskiner rundt om på gårdene. Jordbruket på Jæderen må nu sies å ha nådd en betydelig høide, idet intet spares som kan øke avkastningen. (C. Myhre).

Av **sykehus** er der et i Egersund og et i Sandnes. På Aalgaard (i Gjestal) er der innredet nogen værelser til i påkommende tilfeller å motta epidemiske syke. — I Stavanger ligger fylkets sykehus og byens kommunale; for epidemiske sykdommer brukes Bjergsted lasaret. Ennvidere er der et katolsk

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidefeber	90	4	89	15	17	4	5	3	9	2	15	7	5	1	6
Cerebrospinalmeningit (epid.).	3	3	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	70	-	70	7	10	15	3	10	3	1	3	5	6	5	2
Meslinger	50	-	50	1	-	1	7	7	15	10	5	2	-	1	1
Difteri (croup)	1141	68	1139	69	95	111	129	85	113	74	70	77	127	104	85
Dysenteri	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	15	6	14	1	2	-	-	2	-	-	3	1	-	3	2
Pyæmi, septhæmi	25	16	14	-	-	1	-	1	1	-	3	1	3	3	1
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	228	3	226	15	17	17	34	29	19	8	13	22	21	14	17
Røde hunde	64	-	64	1	1	2	-	7	9	1	15	13	8	3	4
Variceller	194	-	194	11	18	13	7	17	21	27	8	13	24	13	22
Kusma	9	-	9	-	1	1	-	-	-	5	-	1	-	1	-
Kikhoste	745	14	745	34	54	71	61	53	65	40	66	67	99	61	74
Akute katarrer i åndedrætt-organene	8663	104	8645	895	883	987	711	731	453	244	312	438	871	1095	1025
Influenza	5706	115	5706	2994	1022	759	481	129	50	18	14	37	55	52	95
Lungebetendelse	1102	162	1083	195	107	114	163	109	44	21	25	32	60	110	103
Plevrit	369	11	366	28	32	36	30	36	23	26	28	27	25	35	40
Giktfeber	219	2	219	13	30	9	20	23	27	16	16	11	18	17	19
Malaria	5	-	5	1	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine) . . .	1954	16	1952	261	230	247	224	207	126	102	115	107	109	108	116
Tilsammen	20655	524	20595	4542	2519	2390	1876	1449	978	596	712	864	1431	1626	1612

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sokndal.		Lund.		Egersund stadslæge- distrikt.		Eigersund.		Time.		Sandnes.		Stavanger stads- fysikat.		Hetland.		Høgsfjord.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	1	-	1	-	7	-	7	-	-	-	20	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	3	-	2	-	10	-	10	-	16	-	1	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	-	2	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1	-	1	1	23	2	14	4	59	1	82	7	439	10	26	6	4	3
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	9	5	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	6	5	3	3	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	1	-	1	-	4	-	1	-	6	-	37	-	115	-	5	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	-	16	-	1	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	41	-	94	-	3	-	1	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-
Kikhoste	1	-	-	-	-	-	1	-	12	-	247	4	382	4	7	1	2	-
Akute katarrer i åndedrætsorga- nene	2	2	25	1	176	4	24	2	176	1	592	10	5007	37	80	11	16	1
Influenza	310	1	8	-	141	2	193	8	440	3	1346	19	1488	32	73	19	19	7
Lungebetændelse	20	3	6	1	5	1	5	2	43	22	167	6	381	22	27	24	12	8
Plevrit	1	-	2	-	5	-	3	-	9	-	56	-	160	1	10	2	2	1
Giktfeber	-	-	1	-	3	-	2	-	7	-	52	-	70	-	5	1	1	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	11	-	3	-	49	-	10	-	71	-	272	2	1003	10	13	-	5	-
Tilsammen	347	6	49	4	411	9	263	17	841	27	2979	48	9217	129	254	67	63	20

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)

	Fordeling på lægedistrikterne:																	
	10		11		12		13		14		15		16		17		18	
	Finnøy.		Hjelmeland		Sand.		Nedstrand.		Skudenes.		Kopervik.		Haugesund stads- fysikat.		Skaare.		Skjold.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	8	-	-	-	5	1	9	-	16	-	16	2	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	1	-	13	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	6	4	8	-	13	1	-	-	60	2	126	6	231	15	46	5	2	1
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	8	-	5	1	1	-	11	-	7	1	23	1	2	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	2	-	45	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	2	-	-	-	-	-	6	2	10	-	69	2	6	1	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorga- nene	13	6	26	1	75	1	6	-	145	1	439	9	1789	15	63	2	9	-
Influenza	-	-	95	4	109	6	8	1	162	6	330	-	883	3	84	4	17	-
Lungebetændelse	3	-	19	11	48	4	1	1	19	1	116	25	200	15	25	12	5	4
Plevrit	1	1	-	-	10	-	-	-	8	1	47	2	49	1	6	2	-	-
Giktfeber	11	-	3	-	6	-	-	-	3	-	17	-	36	1	2	-	-	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	7	-	11	-	15	-	2	-	3	-	135	2	329	2	15	-	-	-
Tilsammen	48	11	172	16	306	13	18	2	427	14	1245	48	3714	59	266	28	35	6

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Sokndal	49	4	6	43
Sokndal ladested	6	-	-	6
Bygder	43	4	6	37
Lund	16	1	4	12
Egersund stadslægedistrikt	44	2	9	35
Eigersund	75	4	17	58
Time	117	20	27	90
Sandnes	137	17	48	89
Sandnes ladested	28	2	6	22
Bygder	109	15	42	67
Stavanger stadsfysikat	502	62	129	373
Hetland	160	18	67	93
Høgsfjord	51	4	20	31
Finnøy	62	3	11	51
Hjelmeland	50	4	16	34
Sand	56	8	13	43
Nedstrand	23	3	2	21
Skudenes	68	5	14	54
Skudeneshavn ladested	22	-	9	13
Bygder	46	5	5	41
Kopervik	185	20	48	137
Kopervik ladested	26	2	7	19
Bygder	159	18	41	118
Haugesund stadsfysikat	166	23	59	107
Skaare	67	9	28	39
Skjold	19	4	6	13
Rogaland fylke	1847	211	524	1323
Derav i byer	794	91	219	575
— - bygder	1053	120	305	748

(St. Franciscus's) hospital. — På Dale i H e t l a n d ligger det for Rogaland fylke og Stavanger by felles sinnssykeasyl. I Strømvik ligger Stavanger kvinne- og spebarnhjem. — I Sauda (S a n d distrikt) har anleggsselskapet opført et sykehus, utstyret er smukt og stellet udmerket. — I Skudeneshavn (S k u d e n e s) er der for vårsildavgiftsfondets regning leiet sykehus. Likeså i Aakra (K o p e r v i k distrikt); i byen Kopervik er der et litet isolasjonslokale. — På Sørhaug, like ved H a u g e s u n d, har vårsildavgiftsfondet et sykehus for fiskere og sildearbeidere; et par værelser utleies til sykehus for byen; epidemiavdelingen i en fløybygning har byen felles med fondet. I Hetland, Nedstrand og Avaldsnes er der pleiehjem for tuberkulose. Det i førstnevnte herred («Ramsvik») tilhører Stavanger sanitetsforening.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrekning ved bekkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforasjon.	Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.		Mødre	Barn.		Mødre	Barn.		Mor.	Barn.	Mødre	Mødre.
	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse; langvarig fødsel etc. .	134	¹⁾ 1	135	1	3	3	-	10	9	2	-	-	-	-
Trangt bekken	²⁾ 21	-	19	2	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Barselkrampe.	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Sygdом	³⁾ 1	-	-	1	⁴⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	-	10	6	5	-	-	-	-	-	-	-
Dyp tverrstand av hodet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	5	-	5	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-
Stort barn	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Tilsammen	168	1	165	5	16	12	6	15	14	2	1	1	2	24
	169		170			18			16					

¹⁾ Dødsårsak: barsel-feber. ²⁾ Hos en av disse efter forutgått symfyiotomi. Barnet levende født. ³⁾ Influenta-pneumoni. ⁴⁾ Hjerte-feil. ⁵⁾ Perforasjon av sistkommende hode.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord	ved mord eller drap.
Sokndal	60	3	54	5	-	-	2	-	-
Sokndal ladested	5	-	6	-	-	-	-	-	-
Bygder	55	3	48	5	-	-	2	-	-
Lund	60	1	24	1	-	1	1	1	-
Egersund stadslægedistr.	72	4	45	5	-	-	-	-	-
Eigersund	161	4	86	12	1	1	2	-	-
Time	302	5	129	16	1	-	-	1	-
Sandnes	342	9	146	20	1	-	-	1	-
Sandnes ladested	75	-	35	5	-	-	-	-	-
Bygder	267	7	111	15	1	-	-	1	-
Stavanger stadsfysikat ..	1064	31	539	83	14	1	14	3	-
Hetland	421	10	210	31	4	1	4	-	-
Høgsfjord	153	1	100	11	1	-	5	-	-
Finnøy	94	4	70	8	-	-	1	-	-
Hjelmeland	78	3	53	3	1	-	-	1	-
Sand	145	2	95	7	1	-	2	1	-
Nedstrand	69	1	48	2	-	-	-	-	-
Skudenes	120	4	73	6	2	-	5	-	-
Skudeneshavn ladested ..	41	2	22	1	1	-	5	-	-
Bygder	79	2	51	5	1	-	-	-	-
Kopervik	338	7	199	14	-	-	3	1	-
Kopervik ladested	49	1	18	3	-	-	-	-	-
Bygder	289	6	181	11	-	-	3	1	-
Haugesund stadsfysikat ..	456	7	195	35	2	-	7	1	-
Skaare	194	1	78	11	-	-	4	1	2
Skjold	87	2	54	11	2	-	6	-	-
Rogaland fylke	4216	97	2198	281	30	4	56	11	2
Derav i byer	1757	44	869	131	17	1	26	4	-
— - bygder	2459	53	1329	150	13	3	30	7	2

Av **gamlehjem** finnes 1 i Egersund by. — I Stavanger by er der 8; 2 av disse er kommunale, det ene knyttet til arbeidsanstalten i Hillevaag; Domkirkens menighet, håndverkerforeningen, sjømannsforeningen og arbeidernes understøttelsesforening har hver sitt; endelig er 2 beregnet på litt mere velstilte, som kan betale en liten pensjonspris. — I Stavanger lægedistrikt har Frue sogn av Hetland herred og Haaland herred hver sin fattiggård. — I Kopervik er der et gamlehjem.

Badeinnretninger. Ved sykehuset i Egersund finnes varmtbad med dusj; dessuten er der et offentlig sjøbadehus. I Sandnes er der en kommunal

badeanstalt. Ved cykkelfabrikken i ladestedet og ved flere fabrikker og meierier i bygdene er der badeinnretninger; disse er vesentlig bestemt for arbeiderne, men kan tildels også brukes av andre. I Stavanger by er der et varmtvannsbad og et friluftsbadepus; skolebadene blir også brukt som folkebad. — I Haaland ligger Sola Nordsjøbad, som brukes meget om sommeren. — I Skudeneshavn finnes et litet badepus for sjøbad og varme karbad og i Kopervik en privat badeinnretning til offentlig bruk. I Haugesund er der en anstalt for kar- og dampbad ved dampvaskeriet.

Om fylkets apotek og deres personale se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om tallet på møter i helse råd og på vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helse råd.	Vaksinerte.
Rogaland fylke	1) 101	3145
Sokndal	2) 2	28
Lund	-	37
Egersund stadslægedistrikt	-	-
Eigersund	1	73
Time	3) 6	254
Sandnes	4) 7	407
Stavanger stadsfysikat	29	891
Hotland	3	354
Høgsfjord	5) 2	88
Finøy	6) 3	148
Hjelmeland	1	33
Sand	7) 4	260
Nedstrand	-	60
Skudenes	8) 1	116
Kopervik	9) 11	182
Haugesund stadsfysikat	23	131
Skaare	10) 8	59
Skjold	-	24

1) For distrikter med flere herreder gjelder det oppførte tall det herred, hvorefter distriktet har navn, når intet nærmere er oppgitt. 2) Ladestedet 1, herredet 1. 3) Klepp 1, Time 2, Nærbø 1, Varhaug 2. 4) Sandnes 5, Høyland 2. 5) Strand 2. 6) Finøy 2, Rennesøy 1. 7) Sand 1, Jelsa 1, Sauda 2. 8) Skudeneshavn 1. 9) Kopervik ladested 5, Tysvær 1, Aakre 4, Avalsnes 1. 10) Skaare 4, Torvastad 4.

XII. Hordaland fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- innhold i km. ²	Tilstede- v. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelp- vaksinatører.
Hordaland fylke.....		15518,00	134 328	32	2	103	84
1. Sveio.....		273,04	3 774	1	-	3	3
	Sveio.....	130,84	1 782	-	-	1	1
	Vikebygd.....	83,39	1 030	1	-	1	1
	Valestrand.....	58,81	962	-	-	1	1
2. Skaanevik.....		663,46	4 512	2	-	4	4
	Skaanevik.....	588,27	2 845	1	-	3	3
	Fjelberg.....	75,19	1 667	1	-	1	1
3. Ølen.....		433,01	3 610	1	-	3	3
	Ølen.....	115,00	1 601	-	-	2	2
	Etne.....	318,01	2 009	1	-	1	1
4. Stord.....		318,65	5 457	1	-	5	3
	Stord.....	135,44	3 036	1	-	3	2
	Fitjar.....	183,21	2 421	-	-	2	1
5. Finnaas.....		230,17	5 102	-	-	5	4
	Moster.....	62,91	1 188	-	-	2	1
	Bremnes.....	123,82	2 943	-	-	1	1
	Bømlo.....	43,44	971	-	-	2	2
6. Tysnes.....	Tysnes.....	252,36	4 243	1	-	4	4
7. Kvinnherad.....	Kvinnherad...	790,25	5 150	-	-	5	5
8. Ullensvang.....		2 509,92	6 950	4	1	7	3
	Ullensvang.....	1 209,34	1 906	1	-	2	1
	Kinsarvik.....	392,48	1 706	-	-	1	1
	Odda.....	908,10	3 338	3	1	4	1
9. Ulvik.....		2 110,62	2 562	-	-	2	2
	Ulvik.....	841,42	1 551	-	-	1	1
	Eidfjord.....	1 269,20	1 011	-	-	1	1
10. Røldal.....	Røldal.....	670,85	778	1	-	2	1
11. Ytre Hardanger.....		423,53	4 416	1	-	3	3
	Strandebarm.....	108,87	1 617	1	-	1	1
	Varaldsøy.....	81,59	848	-	-	1	1
	Jondal.....	233,07	1 951	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinatører.
12. Kvam.....	K v a m.....	453,82	3 400	2	-	3	1
13. Voss.....	2 262,56	12 990	4	1	5	3
	V o s s.....	928,01	7 919	4	1	1	-
	Evanger.....	590,55	1 996	-	-	2	1
	Vossestrand.....	554,96	1 911	-	-	1	1
	Granvin.....	189,04	1 164	-	-	1	1
14. Fana.....	347,44	10 860	4	-	4	3
	F a n a.....	218,03	7 819	2	-	3	2
	Os.....	129,41	3 041	2	-	1	1
15. Fusa.....	648,00	6 636	1	-	5	5
	F u s a.....	102,31	1 117	1	-	1	1
	Haalandsdal.....	102,53	637	-	-	1	1
	Strandvik.....	160,82	1 925	-	-	2	2
	Samnanger.....	282,34	2 957	-	-	1	1
16. Askøy.....	340,56	14 822	¹⁾ 2	-	7	5
	Fjell.....	141,20	3 443	-	-	2	2
	Askøy.....	93,19	8 254	-	-	3	1
	Alversund.....	106,17	3 125	1	-	2	2
17. Sund-Austevoll.....	176,87	4 583	1	-	5	5
	S u n d.....	94,40	2 230	1	-	2	2
	Austevoll.....	82,47	1 353	-	-	²⁾ 3	3
18. Haus.....	365,58	9 709	2	-	9	8
	Haus.....	200,13	5 134	1	-	4	4
	H a m r e.....	86,44	2 297	1	-	3	2
	Aasane.....	79,01	2 278	-	-	2	2
19. Bruvik.....	B r u v i k.....	392,26	3 972	1	-	3	3
20. Hosanger.....	804,09	3 224	1	-	5	4
	H o s a n g e r.....	231,35	2 420	1	-	3	2
	Modal.....	572,74	804	-	-	2	2
21. Lindaas.....	819,58	8 856	1	-	7	7
	L i n d a a s.....	208,01	4 206	1	-	3	3
	Austrheim.....	68,51	2 406	-	-	3	3
	Masfjord.....	543,06	2 244	-	-	1	1
22. Manger.....	231,39	8 722	1	-	7	5
	M a n g e r.....	100,73	4 213	1	-	3	3
	Herdla.....	112,33	3 597	-	-	3	2
	Hjelme.....	18,33	912	-	-	1	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen. ²⁾ En av disse er tillike jormor og hjelpevaksinatrice for en del av Fitjar herred i Stord lægedistrikt.

Sundhetstilstanden oppgis å ha været middels. Av epidemiske sygdomstilfeller er i alt meldt 8 928, hvorav 466 hadde dødelig utgang; året forut var de tilsvarende tall 19 113 og 857.

Dødeligheten var 14,4 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 124—126.

Tyfus har hatt en del utbredning særlig i de distrikter, som står i nærmere samkvem med Bergen. Der innføres således fra denne by privetinnhold til gjødning og dermed kommer visstnok også smitte; omvendt leveres til Bergen en betydelig mengde melk og andre levnettsmidler, som kan være infisert, en vekselvirkning mellom by og land som altså har sin farlige side. De angrepne blev behandlet på Bergens epidemilaserett, når der kunde skaffes plass, men når så ikke var tilfelle, måtte de ligge hjemme. (Fylkeslægen og B. Høygaard), — I O d d a inntraff om sommeren en hel del lettere tilfeller av paratyfus, som visstnok skyldtes infisert melk fra Røldal, hvorfra Odda daglig får forsyning pr. bil. Sygdommen avtok etterhvert, da helserådet foruten de almindelige foranstaltninger også gav påbud om, at all melken fra Røldal skulde kokes, og ophørte ganske, da melketransporten derfra stanset. (G. Anderssen). — I F a n a blev vaksinasjon av de smittede husstande næsten alltid anvendt og bidrog utvilsomt til å begrense sykdommen. I slutten av året måtte således de angrepne som følge av mangel på sykehusplass i Bergen behandles i sine hjem, men selv hvor disse i hygienisk henseende var yderst dårlige og overbefolket, så isolasjonen var meget illusorisk, fikk sykdommen ingen utbredning, hvad utvilsomt skyldtes vaksinasjonen. (J. Smitt).

Difteri hadde stor epidemisk utbredning. Dødeligheten var 10 pct.

Influenza optrådte i årets første måneder som en fortsettelse av foregående års epidemi, men var av en mindre ondartet natur og heller ikke så utbredt.

Av **angina** er meldt 433 tilfeller (Ullensvang 158, Voss 131, Fana 130, Hosanger 14), av **katarralsk ikterus** 10 (Fana), **mycosis tonsurans** 4. (Røldal).

For **skabb** oppgis 151 behandlet.

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil ses av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:							
		3	4	6	8	13	14	17	18
		Øien.	Stord.	Tysnes.	Ullens- vang.	Voss.	Fana.	Sund- Austevoll	Haus.
Syfilis, erhvervet	5	-	-	-	5	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit.	30	1	10	1	10	3	2	2	1

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylket henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av lunge tuberkulose

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	141	8	140	14	8	6	.	5	5	16	27	15	28	15	1
Cerebrospinalmeningit (epid.)	8	8	1	1
Akut poliomyelit	2	1	2	1	1
Skarlagensfeber	152	.	152	5	6	9	13	20	12	13	6	24	9	18	17
Meslinger	181	2	180	7	4	35	36	17	18	9	5	23	13	6	7
Difteri (croup)	603	60	597	26	37	26	44	52	36	72	71	65	68	49	51
Dysenteri	8	4	4	2	.	2	.
Barselfeber	9	5	7	1	.	.	2	1	1	.	1	.	1	.	.
Pyæmi, septhæmi	14	8	9	.	2	2	.	.	1	.	2	.	.	.	2
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	1	1
Rosen	91	4	91	3	3	5	8	13	11	11	9	4	7	7	10
Røde hunde	2	.	2	.	1	1
Variceller	78	.	78	3	5	5	5	11	3	4	7	4	14	8	9
Kusma	4	.	4	1	.	.	3
Kikhoste	327	13	326	46	25	120	55	23	4	7	4	5	5	14	18
Akute katarrer i åndedrættso- rganene	3237	101	3198	452	353	340	219	231	184	178	123	173	300	309	336
Influenta	2554	123	2513	653	393	686	591	98	24	5	16	6	6	17	18
Lungebetændelse	553	108	531	65	41	77	65	52	21	36	20	15	35	55	49
Plevrit	201	6	201	26	8	12	17	16	21	20	8	21	13	18	21
Giktfeber	143	9	143	11	17	15	10	11	14	15	13	6	10	11	10
Akut diarrhoe (kolerine)	619	6	613	107	55	62	43	34	54	57	65	40	48	30	24
Tilsammen	8928	466	8799	1421	958	1401	1111	585	410	443	377	403	557	559	574

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:																						
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
	Sveio.		Skaane- vik.		Ølen.		Stord.		Finnaas.		Tysnes.		Kvinn- herad.		Ullens- vang.		Ulvik.		Røldal.		Ytre Hardan- ger.		
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	4	-	5	1	-	-	-	-	36	-	-	-	1	-	-	-	
Cerebrospinalmeningit (epid.) ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	5	5	
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Skarlagenfeber	7	-	8	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	14	-	1	-	-	-	-	-	
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Difteri (croup)	33	1	94	6	-	-	57	11	28	5	-	-	1	1	70	3	-	-	-	-	1	1	
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barsel-feber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pyæmi, septhæmi	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	3	1	1	-	2	1	5	1	3	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Variceller	4	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	34	-	-	-	1	-	-	-	
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kikhoste	4	-	185	5	1	-	9	1	8	2	-	-	1	1	7	-	-	-	-	-	-	-	
Akute katarrer i åndedrætsorg.	9	-	24	1	51	3	122	7	13	13	1	1	1	1	629	1	-	-	27	-	3	3	
Influenza	45	-	572	7	14	5	67	-	9	9	14	14	6	6	344	16	118	2	3	1	5	5	
Lungebetændelse	24	3	42	10	5	4	26	4	1	1	6	3	3	3	21	6	2	2	3	2	8	8	
Plevrit	1	-	3	-	2	-	9	-	-	-	-	-	-	-	30	1	-	-	3	-	-	-	
Giktfeber	-	-	6	-	9	2	2	-	-	-	-	-	-	-	7	2	-	-	-	-	-	-	
Akut diarrhoe (kolerine)	2	-	4	-	10	-	37	1	-	-	-	-	-	-	92	-	-	-	19	-	-	-	
Tilsammen	133	6	941	29	95	15	344	25	69	31	21	18	13	13	1301	34	121	4	57	3	22	22	

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne:																					
	12		13		14		15		16		17		18		19		20		21		22	
	Kvam.		Voss.		Fana.		Fusa.		Askøy.		Sund-Austevoll.		Haus.		Bruvik.		Hosanger.		Lindaas.		Manger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	4	-	26	2	-	-	9	-	-	-	16	2	3	1	-	-	3	1	34	1
Cerebrospinalmeningit (epid) . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	67	-	26	15	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Meslinger	-	-	6	-	102	7	-	2	2	-	2	-	3	1	35	-	-	-	2	-	20	-
Difteri (croup)	4	4	35	4	34	3	37	4	22	-	48	2	33	6	2	-	3	-	46	9	55	-
Dysenteri	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Barselfeber	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	3	2
Pyæmi, septhæmi	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	2	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	20	-	13	5	-	-	-	-	7	-	12	-	-	-	3	-	5	1	4	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	9	-	7	3	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	5	-	3	-
Kusma	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	21	1	6	34	1	-	-	-	4	-	16	-	4	-	-	-	16	2	11	-
Akute katarer i åndedrætsorg.	1	1	588	7	661	15	204	2	21	21	83	-	196	8	26	-	23	-	309	7	245	10
Influenza	5	5	133	11	354	6	163	8	26	-	27	2	208	4	160	6	105	6	47	3	129	7
Lungebetændelse	2	2	52	1	89	8	24	5	13	7	30	-	67	10	6	6	4	2	64	13	61	8
Plevrit	-	-	47	-	23	1	1	1	-	-	9	-	18	-	2	-	11	-	17	-	14	3
Giktfeber	-	-	23	1	20	-	11	2	-	-	7	-	33	-	-	-	1	-	15	2	9	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	125	3	71	-	45	-	2	-	8	1	69	1	24	-	19	-	46	-	46	-
Tilsammen	14	14	1131	29	1438	36	559	23	97	29	229	5	688	35	262	13	169	8	584	38	640	36

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Sveio	44	2	6	38
Skaanevik	65	3	29	36
Ølen	59	2	15	44
Stord	80	4	25	55
Finnaas	93	8	31	62
Tysnes	48	7	18	30
Kvinnherad	61	2	13	48
Ullensvang	107	10	34	73
Ulvik	10	2	4	6
Røldal	14	2	3	11
Ytre Hardanger	80	12	22	58
Kvam	41	2	14	27
Voss	120	17	29	91
Fana	165	22	36	129
Fusa	82	5	23	59
Askøy	89	3	29	60
Sund-Austevoll	35	3	5	30
Haus	132	9	35	97
Bruvik	44	2	13	31
Hosanger	40	3	8	32
Lindaas	143	21	38	105
Manger	127	11	36	91
Hordaland fylke	1 679	152	466	1 213

utgjorde for det hele fylke 9,1 pct. av alle kjendte ved sygdom forårsakede dødsfall og 12,5 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. Forøvrig henvises til ovenstående tabell.

Om de med bidrag fra stat og fylke forpleiede **sinnssyke** se den almindelige beretning. — I Lindaas og Manger forpleies privat en stor mengde sinnssyke, særlig fra Hordaland fylke og Bergen; men der er nu utsikt til, at ialfall en del av disse syke kan få en annen og mere betryggende forpleining; Bergen har nemlig efter initiativ av byens sinnssykeinspektør kjøpt en større ø, Floen, som ligger tett utenfor Manger, med tilhørende gårdsbruk. Her tenkes i den nærmeste fremtid opført de til et større pleiehjem nødvendige hus; de syke vil her kunne bevege sig nogenlunde fritt omkring og få anledning til å delta i gårdsarbeide, skogplanting etc.

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, oppgis i alt 63, derav i Sveio distrikt 2, Skaanevik 1, Ølen 2, Stord 4, Finnaas 5, Ullensvang 2, Voss 5, Fana 10, Fusa 3, Askøy 2, Sund-Austevoll 1, Haus 10, Bruvik 3, Hosanger 1, Lindaas 4, Tysnes 1 og Manger 7. Om indikasjoner og utfall henvises til tabellen på neste side.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrekning ved bekenendeleie.		Perforasjon.	Exviscerasjon.	Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Døde.	Lev.	Dødf.	Lev.	Døde.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Døde.	Lev.	Lev.
Risvekkelse; langvarig fødsel etc.....	22	¹⁾ 1	22	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	-
Barselkrampe	4	1	2	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdeleer	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Utmattelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med pannen fortil)	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skakt isseleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	⁴⁾ 2	1	-	-	-	2	-
Fremfall av navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Stort fosterhode	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	10	-	10	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Dødt foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Fastvokset	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	46	2	42	6	2	1	3	2	3	3	2	2	3
	48		48		3		5						

¹⁾ Dødsårsak: utmattelse (yderlig anæmisk). ²⁾ Dødsårsak: peritonit. ³⁾ Hjertesvekkelse (vedkommende led av hjertefeil). ⁴⁾ Derav 1 førstetvilling; annentvillingene forløstes ved tang, hvor utfallet for moren (lev.) er opført. — Ved den annen tvillingfødsel blev der foretatt exviscerasjon på førstetvillingen på grunn av forsømt tverleie.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hendelser.	ved selvmord.
Sveio.	103	-	53	2	-	1	5	-
Skaanevik.	120	2	75	6	-	-	1	-
Ølen.	96	2	61	6	-	-	1	1
Stord.	155	6	118	17	1	1	4	1
Finnaas.	168	5	107	14	-	5	1	1
Tysnes.	92	3	74	6	-	3	-	-
Kvinnherad.	124	-	71	7	1	1	1	-
Ullensvang.	267	3	115	12	2	-	4	-
Ulvik.	56	3	38	4	1	-	3	1
Røldal.	17	-	15	-	-	-	-	-
Ytre Hardanger.	101	4	90	6	2	-	-	1
Kvam.	106	4	51	5	-	-	3	-
Voss.	244	6	153	10	2	2	3	-
Fana.	298	6	162	18	1	-	3	-
Fusa.	120	2	104	2	-	-	3	-
Askøy.	486	9	256	29	3	-	4	-
Sund-Austevoll.	144	5	67	12	2	-	-	-
Haus.	249	4	148	9	-	-	4	1
Bruvik.	84	-	53	8	3	-	-	1
Hosanger.	75	1	49	3	-	1	1	-
Lindaas.	196	6	152	15	-	2	3	-
Manger.	273	10	137	15	1	2	6	-
Hordaland fylke.	3 574	81	2 149	206	19	18	50	7

Om jormorhjelpen henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Ifølge ovenstående tabell over fødte og døde var overskuddet av fødte 1 425 og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 60,1.

På barselseng døde ifølge prestenes opgaver 18 kvinner, ifølge lægenes 19, hvorav 5 av barsel-feber; se forøvrig tabell XXXIV, gruppe XII.

Været. Våren kom tidlig og sommeren var varm og gunstig for avlingen, særlig for frukten. Høsten var regnfull.

Levemåte og hygieniske forhold etc. Befolkningen lever vesentlig av gårdsdrift samt i de ytre distrikter av fiskeri. Dertil er der en ganske betydelig fabrikkvirksomhet av forskjellig art, som har utviklet sig på grunn av den lette adgang til vannkraft samt i kystdistriktene på grunn av lett adgang til råprodukter til hermetikk- og sildoljefabrikker.

Den økonomiske evne er i løpet av de siste år betydelig bedret på grunn av de høie arbeidslønninger og høie priser, til hvilke man har fått avsatt landbruks- og fiskeriproduktene. Dette har medført at levemåten har været bedre og at man mange steder har utbedret og utvidet sine boliger, dog hersker der i de tettere bebyggede strøk og da særlig omkring Bergen en betydelig bolignød, mens forholdene i så henseende er nogenlunde tilfredsstillende ellers utover i distriktene. Rensligheten er på mange steder, særlig i kystdistriktene, mindre tilfredsstillende. Lægedistriktene er tildels uforholdsmessig store, så adgangen til lægehjelp ofte faller besværlig, og det enn mere, da flere distrikter har været uten læge og har måttet betjenes av nabodistriktslægen. Særlig uheldige er lægeforholdene ved Odda, som tross sine 6—7 000 innbyggere ikke har nogen offentlig læge. Distriktslægen i Ullensvang, som bor i en avstand av ca. 30 km. er det stedlige helseråds ordfører. (Fylkeslægen).

Fra **Stord** anføres, at man særlig blandt den kvinnelige arbeiderbefolkning ser en lettsinnig flotthet i klædedrakten; tynne uholdbare utringede kjoleliv, tynne gjennombrutte silkestrømper og fine høihælte støvler med fortrenghet av sunde solide og varmere klær. (P. Backer). — I **Voss** er et arbeide av sanitær betydning blitt utført i årets løp, idet en større del av Vossevangen har fått kloakk, som endel huseiere selv har kostet. — Et kommunalt elektrisk anlegg på noen hundre hk. forsyner nu for en stor del bygden med lys. Vossevangen har forlengst sitt eget lysverk. (J. Frost). — I **Os** (Fana distrikt) er ennu flere gamle røkstuer i bruk; når undtas at ildstedet er erstattet med kakkelovn, synes de å være uforandret. Flere av disse stuer er prektige rum med veldig tømmer, så det vilde være stor skade om de blev ødelagt eller bygget. (J. Smitt).

Sykehus. I Odda er der et nytt moderne sykehus på vel 30 senger med fullt kirurgisk utstyr. Tillike er der sammesteds et mindre epidemilasarrett, som det nu er under overveielse å utvide. På Voss er der likeledes et mindre sykehus og epidemilasarrett. — På **Ytre Arne** er der et litet privat sykehus og ved **Aalvik** og **Tyssedal** fabrikkcenter nogen små lokaler til å motta epidemiske og andre syke. Forøvrig er der i fylket en fullstendig mangel på sykehus. Hittil har man benyttet sig av det kommunale sykehus og epidemilasarrett i Bergen og de derværende private kliniker, men der kan særlig til de epidemiske syke vanskelig skaffes plass, så der fra fylkets side må gjøres noget for å rette på forholdet. Det har derfor også på de siste fylkesting været vakt motion om denne sak uten at man dog ennu er kommet til nogen avgjørelse. — Der er i fylket 3 tuberkulosehjem — Ekely ved Valen, Fagerli ved Nestun og Bjørkely ved Voss. — Fylkets sinnssykeasyl på Valen er stadig overfylt. Selv de uroligste patienter må ofte vente lenge på plass før de kan optas og mange, som helst burde høre hjemme på et asyl, må utsettes i privat forpleining. (Fylkeslægen).

Badeinnretninger. I **Skaanevik** er på hotellet karbad med styrt, som mot betaling står til avbenyttelse for bygdens folk. I **Kvinnherad** er der bad i Aamvikdal skolehus og badstue i Ølve og Ænes. I **Ullensvang** distrikt er der en av fabrikkene i Odda bekostet badeinnretning; den tjener tillike som folkebad for hele Odda. Dessuten fins badeinnretninger på Lofthus og Naa i Ullensvang. I **Ulvik** er der ved kommunal foranstaltning innrettet karbad ved meieriet. I **Ytre Hardanger** distrikt er der ved Øystese meieri et badstuebad med karbad og dusj, likeså et ved Vikøy meieri. I **Voss** distrikt er der et damp- og karbad på Vossevangen. I **Os**, **Fana** distrikt, ligger Solstrand sjøbad med damp- og gytjebad. I **Haus** er der folkebad ved Arne fabrikk og i **Bruvik** ved Vaksdal mølle og Dale fabrikk.

Om fylkets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om tallet på møter i helseråd og på vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Hordaland fylke.....	1) 49	2991
Sveio	-	77
Skaanevik	2) 2	119
Ølen	-	57
Stord	3) 4	129
Finnaas	4) 1	156
Tysnes	-	157
Kvinnherad	-	-
Ullensvang	5) 11	239
Ulvik	-	-
Røldal	1	25
Ytre Hardanger.....	-	-
Kvam	-	-
Voss	6) 3	183
Fana	7) 4	343
Fusa	8) 1	101
Askøy	1	237
Sund-Austevoll	9) 2	212
Haus	10) 5	299
Bruvik	5	-
Hosanger	1	23
Lindaas	11) 5	241
Manger.....	12) 3	393

1) I distrikter med flere herreder gjelder det opførte tall for det herred hvorefter distriktet har navn, når ingen annen opplysning er gitt. 2) Skaanevik 1, Fjelberg 1. 3) Stord 3, Fitjar 1. 4) Bømlo 1. 5) Odda 5, Ullensvang 3, Kinsarvik 3. 6) Evanger 1, Vossestrand 1, Voss 1. 7) Fana 3, Os 1. 8) Samnanger 1. 9) Sund 1, Austevoll 1. 10) Aasane 1, Haus 2, Hamre 2. 11) Lindaas 2, Austrheim 2, Masfjord 1. 12) Manger 1, Herdla 2.

XIII. Bergens by.

	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desbr. 1910.	Læger.	Tann- læger.	Jormødre.
Bergens by	34,9	83 173	1) 68	1) 42	1) 29

1) Ved årets utgang.

Sundhetstilstanden var i 1919 bedre enn i det foregående år. Av epidemiske sygdomstilfeller anmeldtes i alt 15 917²⁾ med 315 dødsfall (i 1918 henholdsvis 31 373 og 594, i 1917 10 643 og 197).

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde 1 254 eller 13,8 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelbefolkning (91 068). I 1918 var dødeligheten 16,3 pro mille. I stadsfysikus's beretning anslås middelfolkemengden i 1919 til 90 364, og av det anførte antall døde var 107 ikke hjemmehørende i Bergen; i den etter stadsfysikus's anslag hjemmehørende befolkning blir da dødeligheten 12,86 pct. Dødsfallenes fordeling på månedene samt på i Bergen hjemmehørende og utenbys befolkning begravet i Bergen vil sees av følgende tabell:

	Året.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Desbr.
I. Byens befolkning:													
Dødsfall ved sygdom	1113	132	119	149	104	75	84	65	64	70	61	102	88
Ulykkestilfelle.....	34	4	2	5	1	3	3	6	4	1	1	2	2
Selv mord.....	4	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Død utenbys.....	11	-	3	-	-	2	1	1	1	-	1	1	1
Sum	1162	136	124	155	105	80	88	73	69	71	63	106	92
II. Utenbys hjemmehørende:													
Begravet i Bergen	33	3	4	7	4	3	3	1	1	1	3	2	1
Død på sykehus....	40	9	3	5	2	4	6	3	3	1	2	1	1
— « sinnssykehus	28	7	4	3	4	1	3	-	2	1	-	-	3
Spedalske.....	6	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Sum	107	20	11	16	11	9	12	4	6	3	5	4	6
Tilsammen	1267	156	135	171	116	89	100	77	75	74	68	110	98

Den prosentvise dødelighet ved de forskjellige aldersklasser vil sees av følgende tabell:

2) Hertil kommer 2 473 tilfeller av angina og 369 av skabb.

Sum.	0-1	1-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100
1 269	97	93	50	23	51	87	66	112	120	123	136	182	109	20
i pct.	7,6	7,3	3,9	1,8	4,0	6,8	5,2	8,8	9,6	9,7	10,7	14,3	8,6	1,6
	263 = 20,7 pct.				1 006 = 79,3 pct.									

Epidemiske sygdommer. Bedringen i årets sundhetstilstand beror vesentlig på nedgangen i den store influensaepidemi som særlig høsten 1918 var meget utbredt. Dessuten opptrådte lungebetendelse, kikhoste, akut diarrhoe og dysenteri med betydelig færre tilfeller enn i 1918. Året var særlig preget av en større meslingepidemi i årets første 4 måneder, samt av difteri (croup) som holdt sig forholdsvis jevnt gjennom hele året. Se forøvrig tabellen neste side, sammendraget etter oppgaver fra læger og sykehusene.

Tyfoidfeber anmeldtes med 270 tilfeller og 13 dødsfall (4,8 pct.); derav 132 tyfus, 138 paratyfus; i årets første måneder avtok den forholdsvis betydelige tyfusepidemi fra 1918, og april var forholdsvis fri. Derefter tiltok sykdommen med stigende tall for hver måned, inntil både tyfus og paratyfus i årets siste 3 måneder atter antok en mere epidemisk utbredning med resp. 58, 17 og 30 tilfeller. Av tyfus var 10, av paratyfus de 5 smittede utenbys (og utenlands); 93 kan være smittet ved kontakt. Melkesmitte er i en hel rekke tilfeller overveiende sandsynlig, men ettervisningen av smitekildene blir stadig vanskeligere etterhvert som meieriene, med deres melketilførsel fra mangfoldige tildels ukontrollerbare kilder, overtar byens melkeforsyning. Over halvdel av denne besørgeres nu av meieriene, som må antas å ha hovedskylden for tyfoidfeberens hyppighet i Bergen. (Se også medisinalberetningen for 1918, side 148). Mot tyfus har været vaksinert 100 friske personer; der har været anvendt en blandingsvaccine av tyfus og paratyfus fra dr. Gades pathol. institutt; 12 av de vaksinerte fikk tyfoidfeber, av disse var 8 vaksinert én gang, 4 to ganger; samtlige var smittet før vaksinasjonen; ingen døde.

Skarlagensfeber, (28 tilfeller, ingen døde), forløp så mildt og syntes så litet smitsom, at de fleste tilfeller fikk tillatelse til å forbli under behandling i hjemmene, selv hvor isolasjonen ikke var tilfredsstillende.

Difteri og croup anmeldtes med et større antall tilfeller enn på mange år, 789 med 42 dødsfall (5,3 pct.); i 1918 235 tilfeller med 11 dødsfall.

Veneriske sygdommer. Disses hyppighet og fordeling på månedene vil sees av følgende tabell:

Sygd.	Tilfeller.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Veneriske sår	158	11	4	16	8	15	7	13	12	21	20	15	16
Syfilis, erhvervet	208	14	11	17	13	13	13	12	16	31	17	30	21
— medfødt	4	1	1	1	.	.	.	1
Gonorrhoe, uretrit	695	62	41	66	77	62	42	19	51	65	69	82	59
Tilsammen	1 065	88	57	100	98	90	62	45	79	117	106	127	96

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfald.													
Tyfoidfeber	270	13	270	24	25	14	5	22	11	12	23	29	58	17	30
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	28	-	28	4	3	2	3	2	1	-	1	3	2	3	4
Meslinger	1073	7	1073	294	250	185	169	83	50	4	4	1	8	17	8
Difteri (croup)	789	42	789	78	86	69	68	74	83	68	52	65	42	63	41
Dysenteri	68	6	68	4	1	7	9	5	8	-	11	1	-	17	5
Barselfeber	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	9	9	9	-	-	1	2	-	1	-	-	-	3	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	9	1	9	-	-	1	1	-	1	-	-	2	2	1	1
Rosen	232	3	232	28	20	24	21	32	16	8	10	13	16	23	21
Røde hunde	37	-	37	1	1	14	3	3	1	-	1	-	3	3	7
Variceller	283	-	283	37	33	41	42	25	16	6	1	5	27	21	29
Kusma	5	-	5	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Kikhoste	378	7	378	65	51	36	31	45	35	16	10	12	34	26	17
Akute katarrer i åndedrættorg.	7818	31	7818	852	605	804	771	625	456	233	263	544	800	898	967
Influenta	2577	105	2577	360	696	962	296	47	25	10	24	9	27	67	54
Lungebetændelse	551	70	551	42	57	81	62	45	31	14	13	23	45	68	70
Pleurit	344	5	344	35	26	31	43	31	32	14	23	22	19	30	38
Giktfeber	224	4	224	20	16	26	21	21	19	16	8	24	16	19	18
Malaria	3	-	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	1216	11	1216	160	83	115	100	119	76	68	100	113	87	74	121
Tilsammen	15917	315	15917	2004	1954	2415	1649	1179	864	469	544	870	1187	1350	1432

De anmeldte tilfeller av chanker og syfilis pr. 10 000 innbyggere stiller sig således for nedenstående årrekke (middelfolkemengden i Bergen var ifølge opgave fra Det statistiske Centralbyrå 91 068 i 1919) (for 1918 var opgitt 96 163):

1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919
26,6	21,7	23,2	33,0	50,7	38,6	37,5	26,9	20,8	24,2	24,7	40,9	36,3	36,5	40,6
31,0					29,6					35,8				

År.	Veneriske sår og syfilis (konstitusjonel og medfødt).					Gonorrhoe (uretrit).						Tilsammen.			
	På sykehus.			Utenfor sykehus.		På sykehus.			Utenfor sykehus.			Veneriske sygdommer.	Veneriske sår og syfilis.	Gonorrhoe og uretrit.	
	Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav	Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav					
		Mn.	Kv.				Mn.	Kv.		Mn.	Kv.				Mn.
1919..	148	117	31	222	205	17	93	83	10	602	481	121	1065	370	695
1918..	154	113	41	197	184	13	89	76	13	538	454	84	978	351	627
1917..	202	168	34	138	128	10	83	69	14	560	461	99	983	340	643
1916..	153	129	24	214	202	12	65	47	18	654	591	63	1086	367	719
1915..	95	74	21	123	115	8	38	30	8	647	576	71	865	218	647
1914..	55	36	19	132	122	10	29	23	6	527	448	79	743	187	556
1913..	59	37	22	102	93	9	29	12	17	552	501	51	742	161	581
1912..	51	31	20	156	141	15	11	9	2	564	494	70	782	207	575
1911..	79	45	34	205	178	27	24	17	7	618	580	38	926	284	642
1910..	82	49	33	210	191	19	32	24	8	645	589	56	969	292	677

På sundhetsvesenets kontor undersøktes 361 personer (196 menn og 165 kvinner); 27 menn og 2 kvinner hadde veneriske sår, 87 menn og 49 kvinner erhvervet syfilis, 12 (5 av mannkjønn og 7 av kvinnekjønn) medfødt syfilis og 70 menn, 64 kvinner gonorrhoe og uretrit; 50 (7 menn og 43 kvinner) hadde intet tegn på venerisk sykdom.

Tuberkulose. Angående de i 1919 nyanmeldte og av tuberkuloseprotokollen utgåtte tilfeller av tuberkulose sykdommer, samt dødsfall av lunge-tuberkulose henvises til den almindelige beretning, se tabell XIII og tabell XIV. Av de 147 nyanmeldte tuberkulose hadde 20 eget værelse, 127 delte rum med én eller flere personer, 27 med 4—6 andre. Egen seng hadde kun 64 av de anmeldte, 55 delte seng med 1 person, 6 med 2 og 2 med 3 personer. Dødsfall av lungetuberkulose (155) utgjorde 12,6 pct. av samtlige ved kjendt sygdomsårsak forårsakede dødsfall og 16,0 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. — Sundhetsvesenets poliklinikk for lungesykdommer har i årets løp været søkt av 661 personer, hvoraf 29 menn og 44 kvinner var nye; av gamle patienter undersøktes 164 menn og 149 kvinner. Til feriekolonien på Skjør-sand blev undersøkt 275 barn. Det frivillige tuberkulosearbeide ved Bergens tuberkulosekomité har været drevet uforandret. Som bidrag til husleie for tuberkulose familieforsørgere er 600 kr. utdelt til 8 personer. — 29 menn

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.		
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.
På fødselstiftelsen:						
Risvekkelse	1	1	-	-	-	-
Trangt bekken (en gang tverrleie)...	-	-	-	1	¹⁾ 1	-
Barselkrampe (og truende barselkampe)	3	3	-	-	-	-
— og svekkelse av fosterlyd	1	1	-	-	-	-
Forliggende morkake	-	-	-	1	-	1
Utmattelse hos kvinnen, forhodefødsel	1	-	1	-	-	-
Stans i fødselen	4	4	-	-	-	-
Langvarig fødsel	2	2	-	-	-	-
— - + skrotalødem hos barnet	-	-	-	-	-	-
Dyp tverrstand	1	1	-	-	-	-
Fremfall av navlestreng	1	²⁾ 1	-	-	-	-
2nen tvilling						
Arm i nakken	-	-	-	-	-	-
Svekkelse av fosterlyden	1	1	-	-	-	-
Avdøen av forrige foster før fødselen	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	15	14	1	2	1	1
Utenfor fødselstiftelsen:						
Risvekkelse, langsom fremgang	89	86	3	1	1	-
Trangt bekken	2	2	-	-	-	-
Trangt forhold	5	5	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-
For tidlig avgang av fostervand	-	-	-	-	-	-
For tidlig løsning av morkaken	1	1	-	-	-	-
Sete- eller fotleie	-	-	-	3	2	1
Fremfall av navlesnoren	-	-	-	-	-	-
Trykk på navlesnoren	1	-	1	-	-	-
Svak fosterlyd	12	12	-	4	4	-
Intet hjerteslag	2	-	2	-	-	-
Fare for fosterets liv	-	-	-	-	-	-
Forliggende morkake (placenta prævia)	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt etterbyrd	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	113	107	6	8	7	1
Tilsammen i Bergen	128	121	7	10	8	2
		128			10	

¹⁾ Uttrekningen foretatt med tang på setet. ²⁾ Annen tvilling, første forløst spontant. stalten. Operasjonen utført av F.-S.s læger, men er meldt til stadsfysikus som utført uten-

operasjoner.

Uttrekning ved bekken- endeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Keisersnitt.		Perforasjon.	Efter- byrds- operasjon.
Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.	Mødre.	Barn.	Mødre.	Mødre.
Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	6	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	2	-	-	-	-
6	6	-	9	9	1	1	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	-	-	-	-	-	5
1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	4	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	6	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	³⁾ 1	1	-	-
21	20	1	-	-	1	1	-	5
27	26	1	9	9	2	2	-	5
	27							

³⁾ Klassisk keisersnitt med godt utfall for mor og barn hos en kvinne, som lå på anfor F.-S.

og 19 kvinner døde av lungetuberkulose uten å være anmeldt i levende live; av disse tilhørte 42 personer byens befolkning. — 65 anmeldelser av tuberkulose utenbys boende er oversendt helserådenes ordførere på hjemstedene.

Av **spedalske** døde på pleiestiftelsen 3 menn og 3 kvinner. I byen bor fremdeles med helserådets tillatelse og under dets kontroll 2 spedalske, 1 mann og 1 kvinne.

Om de **sinnssyke** se den almindelige beretning tabel XVI.

Av læger utførtes i alt 181 **fødselsoperasjoner**, derav 33 på fødselsstiftelsen. Angående indikasjoner og utfall se tabellen på side 136—137.

I **fødselsstiftelsen** innkam 516 kvinner, derav gifte 439 (85,1 pct.), ugifte 77 (14,9 pct.); for aborter, blødninger og gynækologiske lidelser behandlede 16; i alt forpleiedes i 1919 537 kvinner; av disse fødte 466, der var 6 tvillingfødsler. Antall fødte barn 472, igjenliggende fra foregående år 20, født før innkamsten 1, i alt forpleiet 493 barn.

For de 472 barn var leiene følgende:

Hodeleier	1ste	bakhodeleie	253	} 95,8 pct.
		2net	186	
	1ste	forhodeleie	4	
		2net	6	
	1ste	ansiktsleie	1	
		2net	1	
Seteendeleie	1ste	seteleie	6	} 4,2 pct.
		2net	5	
	1ste	fotleie	4	
		2net	5	
Tverrleie			1	0,2 pct.

Ved de 6 tvillingfødsler foregikk fødselen 3 ganger ved naturens hjelp for begge tvillinger, 1 gang ved tang og 1 gang ved uttrekning for første tvilling, 1 gang ved tang og 2 ganger ved uttrekning for annen tvilling. Svangerskapet var 3 ganger é n-egget, 3 ganger to-egget.

Av samtlige fødsler foregikk 440 (93 pct.) ved naturens hjelp, 32 (7 pct.) etter operativ hjelp. Der forekom ét (to) dødsfall blandt de fødende. Den ene, 7de gangs fødende, innkam soporøs og sterkt medtatt av influenza, død efter 12 timer, ikke fødsel. Den annen, 4de gangs fødende, utmattet ved langvarig fødsel, blev forløst ved tang; da der var opstått ruptura uteri, blev der utenfor F.-S. gjort laparotomi; rupturen var meget komplisert; usikkert om den var opstått spontant eller på grunn av forløsningen. I månedene mai og juni forekom 4 tilfeller av navledifteri. Det viste sig at flere av jormorelevnene hadde difteribaciller i svelget, uten at nogen primær smittekilde kunde påvises. Tilfellene forekom kun i den ene del av stiftelsens bygninger; disse evakueres, blev vasket, og epidemien begrensetes til de 4 tilfeller.

Ved den til stiftelsen knyttede **jormorskole** uteksaminertes 19 jormødre.

Om **jormorhjelpen** se den almindelige beretning.

Antallet av fødte og døde sees av følgende tabell:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ulyk- kelige hender.	selv- mord.
Bergens stadsfysikat	1928	30	1254	105	9	-	29	5

Der blir et overskudd av 674 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100: 65,0. Fødselshyppigheten av levende fødte beregnet pr. 1 000 av befolkningen var i 1919 21,3 (i 1918 22,8 i 1917 23,47, i 1916 23,4, i 1915 23,2).

Dødsfall på barselseng forekom ikke, etter prestenes opgaver. Fra lægerne opgitt 1 dødsfall av barselseber.

Været viste meget sterke svingninger i de enkelte måneder, såvel hvad temperatur som nedbør angår. Særlig tørr var februar, med kun 9 pct. av normal nedbør, likesom mai og juli, om enn i mindre grad. Stor nedbør og lav temperatur hadde august, september, men særlig november, hvis middeltemperatur, + 0,9° C., ikke har været så lav siden 1875. For året som helhet var nedbørheiden, 1 760 mm., henimot normalen, middeltemperaturen, 6,8° C., likeså.

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. Etter de kommunale tellinger avtok Bergens befolkning for 1918—1919 med 1 157 personer (fra 91 442 til 90 285). Antall av bebodde hus (5 696) var samtidig tiltatt med 63 og det gjennomsnittlige antall beboere pr. hus gått ned fra 16,11 (1918) til 15,74. Leilighetenes antall tiltatt med 185 (tils. 21 329), stigningen vesentlig for leiligheter på 3—6 rum, nedgang for de mindre og de større leiligheter; antall beboere pr. rum 1,64 (1,69 i 1918). Om enn der således synes nogen lettelse i husnøden er denne dog fremdeles overordentlig trykkende, og når den svenske og engelske standard for overbefolkning, høist 2 personer pr. rum, kjøkken medregnet heri (legges til grunn), lever 3 227 husholdninger med 21 543 personer i overbefolkede leiligheter. — **Vannforsyningen** er fremdeles litet betryggende mot forurensning, og helserådet har henstillet til myndighetene å utvirke ekspropriasjon av beitesrettighetene omkring drikkevannsbassengene i Isdalen. Etter at Aarstad herred kom under byen har de slette brønd- (og kloakforhold) der foranlediget hyppige undersøkelser av drikkevannet. Med undtagelse av nogen Cl-reaksjon er der dog ikke påvist nogen sanitært betenkelig forurensning (nitriter, ammoniak), uten i 2 tilfeller, hvorav det ene visstnok skyldtes uforsiktighet fra de i nærheten beskjeftigede arbeidere. — **Bergens melkeforsyning** er meget mangelfull og har i de senere år forværret sig. Der er i 1919 undersøkt 626 prøver, derav 435 på meieriene og deres filialer, dels på dampskipskaiene og jernbanestasjon ved ankomsten fra samlestasjonene; 75 av disse prøver inneholdt under 3 pct. fett, 27 fløteprøver fra meieriene inneholdt lavest 12,8 pct., høist 17,4 pct. fett, gjennomsnittlig 14—15 pct. Lignende lav fettmengde fantes

også i melk ombragt av leverandører direkte til kundene. Særlig betenkelig er dog at megen melk kommer frem til forbrukerne i sur, tildels helt bedervet tilstand, ennog så sur at den ikke tåler kokning eller pasteurisering. Dette skyldes vesentlig mangelfullt renhold av transportspannene på samlestasjonene, og der bør sørges for at spannene renses tilbørlig i bymeieriene før de sendes tilbake. Stadsfysikus har rettet en henn vennelse i magistrat og formannskap om at få utrede betingelsene for en kommunal melkeforsyning, så i alle fall barn og syke kan sikres ren og god melk. Kjøttkontrollens stasjoner har i 1919 undersøkt 67 701 slakt norsk kjøtt, vekt 2 897 237 kg., verdi 11 millioner kroner. Kassasjonsprocenten lav som forrige år, da kvegtuberkulose er sjelden i de distrikter som leverer kjøtt til Bergen. Men særlig mindre slakt kommer ikke sjelden frem i så dårlig behandlet, bedervet og utsvinet tilstand at det er uskikket til menneskeføde. — Det nye kommunale slaktehus og kvegtorv blev tatt i bruk oktober 1919, og da all en gros-handel med slakt nu henvises hertil tør forbedring i forholdene ventes. — Mangelen på offentlige klosetter er fremdeles stor og foranlediger urenslighet og sundhetsfare; helserådet har henstillet til myndighetene paa de kommende års budgetter å opføre bevilgninger til opførelse av sådanne.

Sykehus. Foruten det kommunale sykehus på Haukeland, med epidemiavdeling, er der Lungegårdens sykehus, Fødselsstiftelsen med poliklinikk for spedbarn, «Røde kors» klinikk, Bergens kommunale arbeids- og pleiehjem, «Bethania» sykehus, St. Franciscus hospital og Diakonissehjemmets klinikk. Dessuten den kommunale poliklinikk for spedbarn, Bergens mødre hjem (privat med kommunalt bidrag) og Spedbarnshjemmet på Møllenpris (privat). Av sinnssykeasyler: Neevengården, Møllendal og Rosenberg asyl (Fastings minde)

Den **kommunale skoletannklinikk** har arbeidet under store vanskeligheter, da av de ansatte 7 tannlæger 5 i årets løp har opsagt sine poster, uten at det under den nuværende tannlægenød har været mulig å få dem erstattet. Ikke alle folkeskolens klasser er derfor tatt under behandling; dog er antallet av behandlede barn i 1919 4 969 (i 1918 4 189).

Fast lægevakt har på grunn av lægemangel og bolignød ennu ikke kunnet bli opprettet. — Tilsynet med industrielt hjemmearbeide begynte sin virksomhet 1ste desbr. 1919.

Badeinnretningene uforandret som før.

Om **apotekene**, se den almindelige beretning. Stadsfysikus foreslår opprettet 3 nye apotek, resp. i Ytre Sandviken, Nygaard og ved Minde jernbanestasjon.

Ved den **offentlige vaksinasjon** vaksinertes i alt 426 barn, av private læger 67. Efter henstilling fra medisinaldirektøren utførtes i månedene februar—april ekstraordinær vaksinasjon av skolebarn, i alt 694. Samlet antall vaksinasjoner således 1 187.

Helserådet holdt 18 møter og behandlet 198 saker; ved stadsfysikatets kontor behandledes 6 881 saker. Sundhetsbetjentene har avgitt 2 981 anmeldelser om sanitære misligheter.

Der blev undersøkt 81 karantenepliktige skibe, derav 49 fra russiske havner ved Det hvite hav. Ententens rømning av Nord-Rusland medførte en svær trafikk med såvel militære som civile flyktninger. Til disse undersøkelser blev ansatt en egen læge.

XIV. Sogn og Fjordane fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhald, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste de- sember 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelp- vaksinaterer.
Fylket	18472,74	88 943	27	2	81	77
1. Aurland	Aurland	1 455,95	2 328	1	.	2	2
2. Lærdal	2 147,41	4 089	1	-	6	3
	Lærdal	583,67	1 878	1	-	3	1
	Borgund	569,14	721	-	-	1	1
	Aardal	994,60	1 490	-	-	2	1
3. Luster	Luster	1 537,63	3 051	3	-	3	3
4. Hafslo	1 134,20	4 027	1) ¹⁾ 1	-	5	5
	Hafslo	604,99	3 093	1	-	3	3
	Jostedal	529,21	934	-	-	2	2
5. Sogndal	Sogndal	440,66	3 610	1	-	1	1
6. Leikanger	Leikanger	465,13	2 591	1	-	3	3
7. Balestrand	Balestrand	626,15	2 213	1	-	2	2
8. Vik	Vik	714,66	3 417	2	-	3	3
9. Kyrkjebø	Kyrkjebø	667,00	1 668	1	-	4	4
10. Lavik	685,98	4 484	1	-	3	3
	Lavik	239,63	1 122	1	-	1	1
	Brekke	185,59	921	-	-	1	1
	Hyllestad	260,76	2 411	-	-	1	1
11. Gulen	629,89	4 877	1	-	6	6
	Gulen	416,64	3 070	1	-	3	3
	Sulen	213,25	1 807	-	-	3	3
12. Gaular	Gaular	560,94	3 349	1	-	3	3
13. Fjaler	Fjaler	505,36	3 734	1	-	3	3
14. Askvoll	Askvoll	178,27	2 839	1	-	5	5

1) Ubesatt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelpvaksinaterer.
15. Indre Søndfjord	1 145,76	5 602	1	-	3	3
	Førde.....	493,12	2 702	1	-	1	1
	Jølster.....	652,64	2 900	-	-	2	2
16. Bremanger	Bremanger.....	347,24	2 393	1	-	3	3
17. Kinn.....	687,76	6 310	1	-	6	5
	Florø ladested.....	0,72	1 407	1	-	2	1
	Kinn.....	687,04	4 903	-	-	4	4
18. Naustdal.....	519,96	3 625	1	-	3	3
	Naustdal.....	394,80	2 527	1	-	2	2
	Vevring.....	125,16	1 098	-	-	1	1
19. Ytre Nordfjord...	79,35	2 573	1	1	3	3
	Nor-Vaagsøy.....	41,48	1 098	-	-	1	1
	Sør-Vaagsøy.....	37,87	1 475	1	1	2	2
20. Selje.....	Selje.....	242,85	3 277 ¹⁾	1	-	1	1
21. Davik.....	Davik.....	640,69	3 269	1	-	2	2
22. Nordfjordeid.....	Eid.....	252,40	3 190	1	-	2	2
23. Gloppen.....	1 045,67	5 311	1	1	3	3
	Gloppen.....	687,41	3 349 ¹⁾	1	1	2	2
	Breim.....	358,26	1 962	-	-	1	1
24. Innvik.....	1 761,83	7 116	1	-	6	6
	Innvik.....	502,31	2 970	1	-	2	2
	Hornindal.....	370,32	1 629	-	-	1	1
	Stryn.....	889,20	1 517	-	-	3	3

¹⁾ Ubesatt.

Sundhétstilstanden betegnes som nogenlunde god. Influenzaepidemien fra 1918 fortsatte til langt inn i året, især i kystdistriktene, hvad sammenkomsten under vårsild- og torskefisket bidrog til. Sygdommen forløp dog lettere enn i 1918, men den synes å ha «aktiveret» flere tilfeller av latent tuberkulose. Av epidemiske sykdommer anmeldtes 3 769 tilfeller med 219 dødsfall, mens de tilsvarende tall i 1918 var 10 301 og 464.

Dødeligheten. De dodes antall utgjorde 1 361 eller 15,4 pro mille av den beregnede middelfolkemengde (88 460).

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	50	3	47	12	1	1	2	7	-	15	5	-	-	2	2
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	111	2	111	4	2	9	9	6	25	29	-	3	10	11	3
Meslinger	62	1	62	-	-	3	2	-	7	4	-	-	2	6	38
Difteri (croup)	221	26	218	8	12	12	18	29	33	29	18	27	13	15	4
Blodgang	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	9	5	8	1	1	-	1	1	1	1	1	-	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	15	12	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Penfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	76	2	76	2	4	7	7	9	13	9	3	6	3	6	7
Røde hunde	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Variceller	36	-	36	-	-	13	4	1	1	2	-	-	1	5	9
Kusma	9	-	9	1	4	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-
Kikhoste	288	8	286	7	47	32	33	29	9	17	19	30	28	28	7
Akute katarrer i åndedrætsorganene	1 192	36	1 186	154	126	130	98	111	89	74	84	69	72	100	79
Influenta	941	42	931	167	196	104	86	76	51	34	25	43	38	52	59
Lungebetendelse	248	59	237	49	33	18	22	18	14	16	8	9	6	23	21
Plevrit	151	6	149	7	10	8	17	12	10	21	18	13	8	18	7
Giktfeber	111	-	110	7	8	9	7	11	8	17	13	7	12	6	5
Akut diarrhoe (kolerine)	242	13	242	36	22	23	18	16	12	30	27	12	10	15	21
Tilsammen	3 769	219	3 717	457	466	369	325	327	274	297	221	219	207	291	264

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Aurland.		Lærdal.		Luster.		Hafslo.		Sogndal.		Leik- anger.		Bale- strand.		Vik.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	21	-	16	-	-	-	26	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	2	-	11	1	4	1	7	2	13	-	6	3	2	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	2	1
Pyæmi, septhæmi	2	2	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	5	-	2	-	-	-	2	-	10	-	2	-	2	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	10	-	-	-	-	-	-	-	5	-	4	-	-	-	1	-
Kusma	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kikhoste	-	-	3	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	30	-	31	-	20	-	27	4	74	2	75	-	11	-	32	2
Influenza	2	-	5	1	32	2	53	1	26	-	-	-	-	-	14	-
Lungebetændelse	2	2	5	-	11	-	11	-	32	8	4	1	2	1	4	2
Plevrit	4	-	1	-	2	-	3	1	5	-	3	-	5	-	14	-
Giktfeber	15	-	8	-	4	-	8	-	15	-	1	-	-	-	6	-
Akut diarrhoe (kolerine)	4	1	13	2	2	-	8	-	16	1	18	-	-	-	5	-
Tilsammen	96	6	90	4	101	4	142	7	196	16	123	1	27	4	82	5

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistrikterne:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Kyrkjebø.		Lavik.		Gulen.		Gaular.		Fjaler.		Askvoll.		Indre Søndfjord.		Brem-anger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	2	-	2	2	13	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Meslinger	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	4	-	36	1	-	-
Difteri (croup)	10	1	25	2	28	2	1	1	15	1	16	-	3	1	-	-
Blodgang	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, sephæmi	-	-	2	2	1	1	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	-	-	4	-	-	-	2	-	5	-	6	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Variceller	1	-	7	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	2	-	9	1	-	-	4	1	12	-	1	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	62	1	59	3	89	-	1	1	49	-	81	2	36	3	1	1
Influenta	48	-	44	4	135	8	2	2	53	6	65	2	20	3	1	1
Lungebetændelse	13	1	10	-	19	-	5	5	13	2	18	2	18	3	1	1
Plevrit	4	-	9	-	9	-	1	1	8	1	-	-	5	-	1	1
Giktfeber	1	-	5	-	5	-	-	-	1	-	2	-	5	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	17	-	5	-	4	-	-	-	8	-	36	1	2	1	-	-
Tilsammen	164	3	174	12	310	13	13	13	166	11	240	7	138	12	4	4

Sogn og Fjordane fylke. 1919.

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:															
	17		18		19		20		21		22		23		24	
	Kinn.		Naustdal.		Ytre Nordfjord.		Selje.		Davik.		Nordfjordeid.		Gloppen.		Innvik.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber.....	-	-	-	-	1	-	23	1	5	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	-	-	-	-	23	2	-	-	6	-	3	-	1	-	9	-
Meslinger.....	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Difteri (croup).....	2	2	8	2	16	3	-	-	2	1	11	1	39	2	-	-
Blodgang.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Pyæmi, septhæmi.....	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte).....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	-	-	8	2	5	-	-	-	3	-	2	-	5	-	10	-
Røde hunde.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Variceller.....	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kusma.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste.....	-	-	2	2	56	-	-	-	39	1	29	1	39	2	73	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene.	4	4	43	2	241	-	12	-	38	-	39	-	37	4	100	7
Influenza.....	7	7	9	-	285	5	-	-	35	-	-	-	28	-	77	-
Lungebetændelse.....	4	4	6	3	12	6	2	-	13	2	10	1	13	8	20	7
Plevrit.....	-	-	8	1	20	1	8	-	11	-	5	-	9	-	16	-
Giktfeber.....	-	-	4	-	8	-	-	-	7	-	-	-	5	-	11	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	-	-	8	3	41	-	-	-	5	-	17	-	8	4	25	-
Tilsammen	19	19	96	15	721	17	46	1	168	6	119	3	191	21	343	15

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 143—146.

Tyfoidfieber. I Sogndal 2 tilfeller og i Gulen 2 tilfeller, smitten medbragt fra Bergen. Fra Gaular 2 tilfeller som begge endte dødelig. I Fjaler var der 4 tilfeller, hvor smitten skrev sig fra Gaular. 9 andre tilfeller optrådte på en gård, hvor man da der ikke fandtes privet på gården hadde blannet de sykes avføring med kreaturgjødslen, Dette var gjort før læge blev tilkaldt. På de andre steder blev privetene tømt og innholdet styrtet i sjøen. (B. Molden). I Davik var der 5 tilfeller i mai på gården Ligdestad, hvor en voksen mann og 4 barn (søsken) blev syke. Mannen søkte læge utenbygds, reiste til Bergen, hvor han blev innlagt på sykehus. I Selje i Ytre Nordfjord 23 tilfeller med 1 dødsfall. Smitten bragtes av en kone fra Leikanger som hadde været i Bergen. (E. Strand).

Skjørbuk. I Leikanger, hvor sykdommen aldrig hadde optrått før, viste den sig hos en 14 års gut, søn av en fattig enke.

Av **skabb** er anmeldt i alt 109 tilfeller. I Naustdal, hvor den ikke har forekommet før i de siste par år, 15 tilfeller medbragt av fiskere fra vinterfisket. I Ytre Nordfjord 59 tilfeller. Dens sterke utbredning må sandsynligvis tilskrives de hyppige reiser på grunn av de gode tider. (E. Strand).

Mykosis tonsurans i de forskjellige former forekom hyppig i Leikanger både hos folk og fe (F. A. Heiberg).

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene :					
		2	8	9	18	19	21
		Lærdal.	Vik.	Kyrkjebø.	Naustdal.	Ytre Nordfjord.	Davik.
Syfilis, erhvervet	1	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe, uretrit	10	1	1	3	1	1	3

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylkets lægedistrikter henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lunge-tuberkulose utgjorde i henhold til lægenes dødsårsakslistor for det hele fylke 13,6 pct. av samtlige ved sykdom forårsakede kjendte dødsfall og 16,9 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For Florø ladested er forholdet henholdsvis 11,1 og 12,5 pct. og for bygdene 13,7 og 17,0. Fra Aurland anføres at sykdommen i det forløpne år har optrått mere godartet med mange helbredelser og langsomme forløp. (K. Gløersen). Mens den i Sogndal har været i litt tilbakegang, har der i Lavik og Davik været nogen flere tilfeller og angis gjennomgått spansk syke i 1918 som årsak hertil. Fra Leikanger anføres, at unge mennesker, som har reist til Bergen for å søke arbeide, er kommet hjem efter et års tid med tuberkulose. (F. A. Heiberg).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Aurland.....	30	5	6	24
Lærdal.....	55	6	4	51
Luster.....	51	13	4	47
Hafslo.....	46	10	7	39
Sogndal.....	43	2	16	27
Leikanger.....	25	2	1	24
Balestrand.....	7	3	4	3
Vik.....	44	5	5	39
Kyrkjebø.....	25	3	3	22
Lavik.....	72	8	12	60
Gulen.....	62	6	13	49
Gaular.....	38	2	13	25
Fjaler.....	49	4	11	38
Askvoll.....	30	5	7	23
Indre Søndfjord.....	67	1	12	55
Bremanger.....	24	8	4	20
Kinn.....	79	5	19	60
Florø.....	18	2	2	16
Bygder.....	61	3	17	44
Naustdal.....	58	4	15	43
Ytre Nordfjord og Selje.....	78	16	18	60
Davik.....	36	6	6	30
Nordfjordeid.....	52	19	3	49
Gloppen.....	68	8	21	47
Innvik.....	98	14	15	83
Sogn og Fjordane fylke.....	1 137	155	219	918
Derav i by.....	18	2	2	16
— - bygder.....	1 119	153	217	902

Spedalskhet. 2 spedalske i Lavik, der forpleiedes på Brekke. I Davik 1 spedalsk, der forpleiedes i Leirguten i Rugsund. I Balestrand er der nu ingen. Den siste blev efter helserådets beslutning innlagt på Pleie-stiftelsen nr. 1 på grunn av de mislige sanitære forhold, han levete under. (E. R. Paulsen).

Om fylkets **sinnssyke** se den almindelige beretning.

Fødselsoperasjoner. Av læger utførtes i alt 39, derav i Luster 5, Hafslo 4, Sogndal 3, Leikanger 4, Balestrand 1, Vik 1, Lavik 1, Gulen 5, Askvoll 2, Indre Søndfjord 2, Naustdal 1, Ytre Nordfjord 2, Nordfjordeid 3, Innvik 5. — Angående indikasjoner og utfall henvises til tabell neste side.

Om **jormorhjelpen** se den almindelige beretning.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.			
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.	
	Lev.	Døde.	Lev.	Dødf.	Lev.	Døde.	Lev.	Dødf.
Risvekkelse	32	-	32	-	1	-	1	-
Trangt bekken	2	-	1	1	1	-	-	1
Barselkrampe	1	1	2	-	-	-	-	-
Livmorbristning	-	-	-	-	-	1	-	1
Tilsammen	35	1	35	1	2	1	1	2
	36		36		3		3	

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen på neste side. Der blir et overskudd av 511 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 72,7.

Dødsfall på barselseng. Etter prestenes opgaver døde 10 kvinner på barselseng. Lægerne har oppgitt dødsårsaken således: Barselfeber 5, barselkrampe 2, livmorbristning 1, emboli og trombose 1, ukjent årsak 1.

Været. Fra de fleste distrikter meldes om sen vår, kort sommer, regnfull og stormende høst og tidlig vinter med sneen liggende allerede i oktober. Som følge derav blev der dårlig bergning og ringe kvalitet av høi og korn. Fra Sogndal berettes om gunstigere værforhold og godt fruktutbytte, men mindre økonomisk utbytte på grunn av den store innførsel av hollandsk og amerikansk frukt. I Leikanger blev frukten mindre godt utviklet på grunn av den sene og kolde vår og regnfulle eftersommer.

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. A u r l a n d. Kostholdet er bra; man bruker meget hjemmelaget mat, hvorav en masse hvitost av god kvalitet. Rensligheten står ganske høit, når undtas i strandstedene med sin blandede innflytterbefolkning, hvor der ennå av og til treffes utøi. (K. Gløersen).

L æ r d a l. Boligforholdene begynner å bedres, husene bygges dog for små, men de omkringliggende jordstykker hindrer, at de kommer for tett på hverandre. (C. Michelet).

S o g n d a l. Levemåten er nu god og rensligheten i fremgang. (O. B. Schøyen).

L e i k a n g e r. Levemåten er fremdeles ensformig tross den økede velstand, hvad der visstnok er årsaken til de dårlige tenner, især hos den opvoksende slekt. Det er ingen sjeldenhet, at selv barn i 10 års alderen kommer for at få fjernet sine blivende molarer. Edrueligheten synes ikke å være så god som tidligere. Der brygges maltøl, rosinvin og moseøl, og anleggsarbeidere, som kommer hjem, skal også ha med sig sterkere saker. (F. A. Heiberg).

B a l e s t r a n d. De økonomiske forhold er jevnt gode. Den personlige hygiene og de hygieniske forhold i hjemmene er ikke alltid de beste. Kostholdet

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende	dødfødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hendelser.	ved selvmord.
Aurland	36	2	29	1	-	-	3	-
Lærdal	82	1	61	2	-	-	1	-
Luster	44	3	61	4	1	2	1	-
Hafslo	88	2	73	4	-	2	-	-
Sogndal	58	-	58	3	-	-	1	-
Leikanger	51	5	25	1	-	-	-	-
Balestrand	33	1	28	-	-	-	1	-
Vik	60	-	48	2	-	1	1	1
Kyrkjebø	53	3	32	2	-	-	-	1
Lavik	80	2	71	1	-	-	1	-
Gulen	106	3	82	5	-	2	3	-
Gaular	63	2	38	3	-	-	1	-
Fjalar	70	2	59	3	-	-	-	1
Askvoll	59	-	34	2	-	1	2	-
Indre Søndfjord	114	4	75	7	2	-	-	-
Bremanger	75	1	39	5	1	-	-	-
Kinn	159	8	84	10	-	-	2	-
Florø ladested	33	4	20	1	-	-	1	-
Bygder	126	4	64	9	-	-	1	-
Naustdal	71	1	65	3	-	1	1	1
Ytre Nordfjord	100	-	52	7	1	-	-	-
Selje	82	-	57	3	-	-	-	-
Davik	66	2	61	6	1	-	-	1
Nordfjordeid	66	-	57	1	-	-	-	-
Gloppen	107	1	67	7	1	-	-	-
Innvik	149	1	105	14	2	1	2	-
Sogn og Fjordane fylke	1 872	44	1 361	96	9	10	23	7
Derav i by	33	4	20	1	-	-	1	-
— - bygder	1 839	40	1 341	95	9	10	22	7

er bra, dog har næsten overalt det myke brød og kaffen fortrenget melken og det hårde brød. Som følge derav er tannsygdommer og dyspeptiske tilstander øket. Sedelighetsforholdene er gode. (E. Paulsen).

Vik. En stor del av befolkningen lever fremdeles på brød av sammalt mel, særlig flatbrød. Det «fine» brød brukes dog av enkelte, særlig strandsitterne, dessuten er kaffedrikning utbrett om enn ikke i den grad som i andre vestlandsbygder. Mange bruker «heimebrygg» til en avveksling for kaffen. Edruelighetstilstanden er langt fra god tross forbudet, og den almindelige mening er, at

der aldrig har været så megen fyll som nu, og de dårlige varer vino blanco og tinto, som nytes er årsak i at lægen ofte søkes, hvor årsaken er «tømmere», som varer i dagevis. Nær sagt med hver båt kommer kasser med disse viner. (E. Eng).

Kyrkjebø. Drikkfeldigheten og usedeligheten er ringe. (H. Daae).

Lavik. De økonomiske forhold er fremdeles gjennomgående tilfredsstillende. Edruelighetsforholdene er likeledes gode. Der er litt hjemmebrygging, men ingen brenning. (L. Trædal).

Gulen. Hvad de hygieniske forhold i hjemmene angår, så er der fremgang og hertil bidrar visselig ikke så litet de mange gode lærdommer som bringes med til hjemmene av de hundreder av unge mennesker, som hvert år kommer hjem fra forskjellige ungdomsskoler. (J. F. Nielsen).

Fjaler. Med hensyn til levemåte og hygieniske forhold synes man å spore fremgang i de siste år. Edrueligheten står høit. Hjemmebrenning hører man intet til og ølbrygging blir sjeldnere. (B. Molden).

Indre Søndfjord. Nogen forandring siden 1918 i levemåte og hygieniske forhold er der ikke mig bekjent. (T. Bydal).

Naustdal. De hygieniske forhold er nogenlunde som tidligere. Der blir bygget en del nye huser, men man benytter ikke det derved opnådde større antall værelser. Særlig om vinteren stuer man sig sammen for å spare på brensløt. Det blir mer å mer almindelig at mannfolkene reiser på torskefiske om vinteren, hvor de først og fremst fisker til husbruk. Folk lever gjennomgående kraftig, men maten blir ofte ensformig og ofte dårlig tilberedt like fra slaktingen, så den blir tungt fordøielig. Dette ved siden av dårlig stekte kaker, «sveler» og lignende halvrått bakverk bevirker hyppige fordeielssyggdommer. Bruken av hjemmebrygget øl er øket efter forbudsbestemmelsene. Der lages også et produkt av sukkervann og gjær, som kan virke ganske kraftig berusende. De fleste drikker hele suppen, når den er ferdiggjæret, men nogle forsøker sig på destillasjonskunsten med større og mindre held. Jeg har latt undersøke destillatet, som viste sig å holde 55 pct. Her virker en kvaksalver, som dog søkes mest mot utvortes syggdommer. (T. Bydal).

Ytre Nordfjord. Fisket var ikke så godt som i 1918, særlig sildefisket, og prisene var mindre. Jordbruket øket sterkt, hvad tvangsdyrkingen bevirket. Folk lever godt, men bruker forlitet melk, særlig om sommeren. Noget større misbruk av drikkevarer er der ikke, men det ser ut som vindrikingen tiltar. Sedelighetstilstanden er uklanderlig. (E. Strand).

Nordfjordeid. Edrueligheten og sedelighetstilstanden er meget god. (P. F. G. Dietrichson).

Innvik. I de centrale bygder står rensligheten meget høit. På enkelte steder i avdalene og delvis i Hyen sogn i Gloppen er den dog ikke å skryte av. Levemåten er kraftig og god, men kaffemisbruk er i stadig stigende. Forbudet har bragt frem igjen det gode hjemmebryggede øl, som der fremstilles ikke litet av. Folket klær sig — iallfall til arbeids- og hverdags — på sine fedres gode måte, særlig mennene. Folkekarakteren er grei og solid. Nordfjordingen er et sjelden tiltalende folkeferd, flittig og arbeidsomt, flinkt og nevenyttig, snille og hjelpsomme folk. De er også interesserte og godt oplyste og trangen til å søke skoler av alle slags er stor. (N. R. Aas).

Syke- og fattigpleien. I Lærdal er en sykepleierske, som er i stadig virksomhet. Borgunds forening har en under utdannelse. I Hafslø er fattig-

tilsynet bra, likeledes i Sogndal. I Kyrkjebø er fattigsykepleien velordne og tilstrekkelig. I Askvoll er der sykepleierske. I Naustdal forpleie de fattige rundt på gårdene. Pleien er ofte mangelfull, især når de fattige bli syke. Fattiggård savnes sterkt. Naustdal sykepleieforening har nu en pleiersk under utdannelse, som vi håper vil kunne utrette en del til beste for de fattig syke. I Ytre Nordfjord er de fattiges forpleining god.

Sykehus. Fylkets sykehus i Lærdal har været i jevn drift, men de har været mindre antall tuberkuløse patienter enn andre syke. Luster sanatorium drives som før med fullt belegg. Ved Høyangeranlegget er innrettet et sykebarakke. På Lavik helseheim var i årets løp behandlet 17 patienter for tuberkulose og 6 patienter for annen sykdom. Fra Gaular klages over mange på sykehus. I Davik finnes ikke sykehus, men når det nye skolehus i Maaløy blir ferdig til høsten, er det tanken å innrede det gamle skolehus til sykehus. En komité arbeider også med å finne tomt til lægebolig. I Kalvaag har vår sildavgiftsfondet et litet, men vel utstyrt sykehus. I Askvoll distrikt er et tuberkulosehjem.

Badeinnretninger. Ved fabrikkanleggene i Vadheim og Høyanger er bad innrettet for arbeiderne. I Førde herred i Naustdal er der et kommunal bad. I Ytre Nordfjord finnes ikke kommunalt bad, men der er mange, som har bad i hjemmene, især i strandstedet Maaløy. I det nye skolehus i Maaløy ska der bli offentlig bad med badstue, karbad og dusj. I Innvik finnes 2 folkebad et i Stryn og et på Sandene.

Om fylkets apotek se den almindelige beretning.

Kvaksalveri. I Selje, Naustdal og Davik er på hvert sted et kvaksalver. Den på sistnevnte sted søkes dog mest mot utvortes sykdommer.

Følgende tabell gir opplysning om møter i helseråd og om vaksinerte

Lagedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Sogn og Fjordane fylke	22	1 505
Aurland	ingen	85
Lærdal	1	71
Luster	4	53
Hafslo	ingen	103
Sogndal	1	52
Leikanger	1	43
Balestrand	1	47
Vik	2	38
Kyrkjebø	1	140
Lavik	¹⁾ 2	91
Gulen	1	31
Gaular	2	41
Fjaler	1	uopgitt

¹⁾ Lavik 1, Hyllestad 1.

(Forts.).	Møter i helseåd.	Vaksinerte.
Lægedistrikter.		
Askvoll.....	1	71
Indre Søndfjord.....	ingen	83
Naustdal.....	ingen	105
Ytre Nordfjord med Selje ¹⁾	¹⁾ 2	124
Davik.....	1	71
Nordfjordeid.....	1	50
Gloppen.....	ingen	106
Innvik.....	ingen	100
Bremanger og Kinn.....	uopgitt	

¹⁾ Selje 2.

XV. Møre fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornødre.	Hjelpvaksinatører
Fylket		15051,90	143 102	42	19	119	86
1. Vannylven	Vannylven	302,61	2 869	1	-	3	2
	Søvde	175,34	1 712	1	-	1	1
		127,27	1 157	-	-	2	1
2. Sande		166,27	2 831	1	-	2	2
	Sande	114,88	2 196	1	-	1	2
	Rovde	51,39	635	-	-	1	-
3. Herøy (S.)	Herøy (S.)	140,05	3 832	1	-	3	3
4. Ulstein		182,61	3 498	1	-	2	2
	Ulstein	88,63	1 820	1	-	1	1
	Hareid	93,98	1 678	-	-	1	1
5. Ørsta		365,01	3 407	-	-	3	2
	Ørsta	241,57	2 741	-	-	2	1
	Vartdal	123,44	666	-	-	1	1
6. Volda	Volda	520,59	5 032	1	1	4	3
7. Hjørundfjord	Hjørundfjord	479,11	1 881	1	-	2	2
8. Stranda		1 093,27	4 069	1	-	4	4
	Stordal	259,28	918	-	-	1	1
	Stranda	267,67	1 494	1	-	1	1
	Sunnylven	566,32	1 657	-	-	2	2
9. Norddal	Norddal	947,67	2 363	1	-	3	3
10. Ørskog		720,23	7 121	1	-	6	6
	Ørskog	200,85	1 799	1	-	1	1
	Sykkylven	261,05	2 353	-	-	3	3
	Skodje	121,41	1 484	-	-	1	1
	Vatne	136,92	1 485	-	-	1	1
11. Nordre Søndmør		225,31	8 591	¹⁾ 1	-	7	6
	Vigra	20,05	926	-	-	1	1
	Borgund	184,37	6 057	-	-	5	4
	Giske	20,89	1 608	-	-	1	1

¹⁾ Bor i Aalesund.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinaterer.
12. Aalesunds stads- fysikat		2,14	14 785	7	8	9	-
13. Haram		106,36	3 594	-	-	2	2
	H a r a m	90,32	2 638	-	-	1	1
	S a n d ø y	16,04	956	-	-	1	1
14. Molde		271,83	5 979	7	2	6	3
	M o l d e kjøpstad	1,17	2 300	6	2	2	-
	B o l s ø y	270,66	3 679	1	-	4	3
15. Bud		525,51	8 415	1	-	7	7
	B u d	32,75	1 188	1	-	1	1
	H u s t a d	119,98	1 878	-	-	1	1
	A u k r a	152,46	2 439	-	-	2	2
	F r æ n a	220,32	2 910	-	-	3	3
16. Vestnes		351,61	3 654	1	-	2	2
	T r e s f j o r d	193,29	1 167	-	-	1	1
	V e s t n e s	158,32	2 487	1	-	1	1
17. Grytten		1 044,48	2 847	1	-	4	3
	G r y t t e n	798,94	1 690	1	-	3	2
	H e n	245,54	1 157	-	-	1	1
18. Eid		544,07	3 908	1	-	4	3
	E i d	36,12	568	1	-	3	2
	V o l l	260,81	931	-	-		
	V e ø y	247,14	2 409	-	-		
19. Nesset		936,91	3 229	1	-	3	3
	N e s s e t	178,68	1 630	1	-	1	1
	E r e s f j o r d o g V i s t d a l	758,23	1 599	-	-	2	2
20. Kvernes		219,88	5 974	1	-	6	4
	K v e r n e s	33,45	687	1	-	1	1
	B r e m s n e s	119,71	3 534	-	-	2	1
	K o r n s t a d	66,24	1 591	-	-	2	1
	G r i p	0,48	162	-	-	1	1
21. Gjemnes		470,27	5 139	-	-	6	4
	G j e m n e s	45,39	766	-	-	1	1
	E i d e	141,11	1 567	-	-	1	1
	F r e i	51,49	988	-	-	2	1
	Ø r e	232,28	1 818	-	-	2	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- v. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelp- vaksinatører.
22. Kristiansund stads- fysikat	8,80	15 891	8	4	7	-
23. Sundal	1 637,90	2 455	1	1	4	4
	Sundal	1 229,84	1 524	1	1	2	2
	Øksendal	225,67	539	-	-	1	1
	Aalvundeid	182,39	392	-	-	1	1
24. Tingvoll	431,89	3 770	1	-	3	3
	Tingvoll	313,32	2 623	1	-	2	2
	Straumsnes	118,57	1 147	-	-	1	1
25. Stangvik	Stangvik	510,99	2 165	-	-	2	2
26. Surendal	Surendal.	870,52	2 741	1	1	2	2
27. Rindal	Rindal	606,30	2 292	1	-	1	1
28. Aure	505,49	3 034	-	-	3	-
	Aure	349,48	2 252	-	-	2	-
	Stemshaug	156,01	782	-	-	1	-
29. Halså	590,28	4 459	1	-	5	4
	Halså	118,59	1 219	1	-	1	1
	Valseyffjord	155,33	1 018	-	-	2	1
	Aasskard	149,05	791	-	-	1	1
	Tustna	167,31	1 431	-	-	1	1
30. Edøy	273,92	3 277	1	-	4	4
	Edøy	150,59	932	1	-	2	2
	Hopen	50,67	1 000	-	-	1	1
	Bratvær	72,66	1 345	-	-	1	1

Sundhetstilstanden var i det hele mindre tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfeller meldtes i alt 10 728, hvorav 434 med dødelig utgang; året forut var de tilsvarende tall 23 425 og 844.

Dødeligheten var 14,2 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 157—161.

Tyfoidefeber. I Sande blev en jernbanearbeider og hans kone angrepet. I den barakke hvor arbeiderne holdt til hadde en kvinne om sommeren hatt syg-

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidefeber	285	17	283	8	6	3	26	26	157	12	14	8	10	9	4
Cerebrospinalmeningit (epid.)	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut poliomyelit	18	2	18	-	-	-	-	5	1	2	1	6	1	2	-
Skarlagensfeber	262	11	262	13	40	22	33	29	20	12	21	5	15	34	18
Meslinger	36	1	36	-	-	3	6	3	1	-	-	14	5	4	-
Difteri (croup)	768	89	764	42	64	65	67	86	50	64	49	38	70	83	86
Dysenteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Barsel-feber	16	2	16	-	1	3	2	1	1	-	-	1	5	1	1
Pyæmi, septhæmi	22	17	12	3	2	3	2	-	-	-	-	-	1	1	-
Pemfigus (hos nyfødte)	7	1	7	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1	2
Rosen	141	4	139	13	15	16	14	11	10	12	5	9	12	10	12
Røde hunde	110	-	110	1	-	17	29	34	11	12	1	4	-	-	1
Variceller	121	-	121	12	24	20	8	5	5	-	3	-	6	13	25
Kusma	35	-	35	8	7	6	7	4	-	3	-	-	-	-	-
Kikhoste	88	1	87	3	4	-	-	3	-	-	-	7	8	19	43
Akute katarrer i åndedrætsorganene	3 828	53	3 820	447	357	404	338	283	230	171	128	237	297	416	512
Influenza	3 112	97	3 111	1414	470	373	294	212	61	45	41	46	45	63	47
Lungebetændelse	404	109	394	64	43	42	45	39	17	14	9	15	25	53	28
Plevrit	372	10	371	38	39	45	32	41	19	32	21	21	30	26	27
Giktfeber	173	3	173	16	18	15	12	20	9	17	8	11	22	14	11
Akut diarrhoe (kolerine)	928	16	925	95	71	60	56	99	73	94	52	84	60	103	78
Tilsammen	10 728	434	10 686	2177	1162	1097	971	901	665	491	354	506	615	852	895

Epidemiske sygdommer.

158

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Vann- ylven.		Sande.		Herøy.		Ulstein.		Ørsta.		1) Volda.		Hjørund- fjord.		Stranda.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	1	-	-	-	10	1	-	-	-	-	-	-	4	-
Meslinger	1	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	3	-	6	-	13	2	43	3	9	2	-	-	-	9	3	
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	4	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	8	-	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene . .	14	-	92	1	154	1	85	4	-	-	-	-	18	-	24	-
Influenza	42	2	82	-	126	6	78	-	7	-	-	-	6	-	74	4
Lungebetændelse	2	-	25	2	12	3	6	3	5	5	-	-	6	3	5	-
Plevrit	9	-	7	-	21	-	8	-	6	1	-	-	3	-	4	-
Giktfeber	3	-	2	-	2	-	10	-	2	1	-	-	1	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine)	2	-	9	-	40	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	1
Tilsammen	77	3	245	4	381	12	249	13	29	9	-	-	34	3	131	10

1) Fra Volda har det ikke været mulig å få nogen beretning.

Møre fylke. 1919.

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:															
	9		10		11		12		13		14		15		16	
	Norddal.		Ørskog.		Nordre Sendmør.		Aalesund stads-fysikat.		Haram.		Molde.		Bud.		Vestnes.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	4	1	17	6	30	4	3	-	3	-	3	2	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	5	2	4	-	5	-	34	1	14	6	1	-
Meslinger	-	-	-	-	1	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	9	3	28	2	47	6	14	3	36	4	19	4	2	1
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsefeber	-	-	-	-	1	-	4	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	-	-	-	-	59	2	-	-	5	-	3	1	5	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	78	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	68	-	-	-	3	-	5	-	2	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	79	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene . .	1	1	109	3	131	4	1 023	5	15	3	441	4	173	3	1	1
Influenza	5	-	174	2	156	3	702	14	41	-	45	1	60	6	13	1
Lungebetændelse	1	1	13	13	14	9	78	7	3	1	16	5	5	2	16	1
Plevrit	-	-	10	1	24	-	102	1	1	1	20	-	14	1	14	-
Giktfeber	-	-	1	1	12	-	46	-	5	-	11	-	6	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	3	-	2	-	17	1	329	1	2	-	61	1	59	3	-	-
Tilsammen	10	2	323	25	408	29	2 706	43	91	10	681	18	363	29	55	4

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	17		18		19		20		21		22		23	
	Grytten.		Eid.		Nesset.		Kvernes.		Gjemnes.		Kristiansund stadsfysikat.		Sundal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	-	-	-	-	-	-	8	-	4	-	203	2	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Skarlagensfeber	2	-	-	-	1	-	10	-	3	-	129	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Difteri (croup)	14	1	-	-	9	2	48	6	22	2	352	28	9	1
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Rosen	2	-	-	-	1	-	3	-	-	-	41	-	-	-
Røde hunde	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Variceller	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	27	-	-	-
Kusma	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Kikhoste	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	139	2	21	-	155	-	107	6	28	2	677	8	59	1
Influenza	73	1	9	2	79	11	93	-	89	5	158	10	41	12
Lungebetændelse	5	1	5	3	2	1	23	9	14	6	59	11	2	1
Plevrit	14	-	10	1	2	1	15	2	-	-	61	-	1	-
Giktfeber	10	1	1	-	3	-	5	-	3	-	32	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	34	1	4	-	18	1	43	-	-	-	194	4	-	-
Tilsammen	304	8	55	6	276	16	362	23	164	16	1 961	66	113	15

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene :														
	24		25		26		27		28		29		30		
	Tingvoll.		Stangvik.		Surndal.		Rindal.		Aure.		Halsa.		Edøy.		
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	
Tyfoidfeber	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
Skarlagensfeber	13	-	1	-	1	-	-	-	11	-	11	1	2	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	7	1	2	1	10	2	1	1	4	3	25	2	27	6	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	5	-	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Penfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Rosen	1	-	-	-	-	-	4	-	2	-	1	1	4	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganerne	132	1	22	-	21	1	40	-	-	-	79	2	67	-	-
Influenza	119	5	113	6	16	-	31	-	121	2	531	4	28	-	-
Lungebetændelse	14	5	6	1	9	2	23	6	6	6	15	-	14	2	-
Plevrit	7	-	-	-	2	1	4	-	-	-	2	-	11	-	-
Giktfeber	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	6	-	4	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	23	-	2	1	4	-	-	-	10	-	55	2	10	-	-
Tilsammen	321	12	148	9	72	8	104	8	155	11	740	13	170	9	-

Møre fylke. 1919.

11

dommen. — I Skodje (Ø r s k o g distrikt) optrådte sykdommen i 2 nabohus. Smitten skrev sig sannsynlig fra A a l e s u n d, hvor der også dette år forekom en hel del tilfeller. Publikum var blitt opfordret til å koke all melk og fløte før den blev brukt i husholdningen, men det har visstnok enkelte av og til ikke enset. — Kloakk blev lagt i et strøk, hvor man hadde grunn til å tro at mangelen av en sådan ved infeksjon av bruksvand var årsak til nogen av sykdomstilfellene. — Immuniseringsinjeksjoner blev utført i ganske stor utstrekning hos personer som antokes særlig utsatt for å bli smittet. Smittede boliger blev omhyggelig desinfisert, tildels gjentagne ganger. — I K r i s t i a n s u n d optrådte sykdommen (paratyfus) epidemisk. Forløpet var dog meget lett. Ved epidemilæge E. Aasers hjelp lykkedes det å konstatere, at smitten skrev sig fra melk fra Ørlands meieri. Salget av denne melk blev foreløbig forbudt, men senere atter tillatt på betingelse av at den (og fløten) blev pasteurisert. Der blev opprettet et provisorisk lasarett som var i drift nogen uker. Etterat melketilførselen fra Ørland var blitt stanset, optrådte — etter inkubasjonstidens ophør for deres vedkommende som allerede var smittet — kun nogen kontaktsmitte-tilfeller. — Sykdommens optreden i Bolsøy (M o l d e distrikt), S u r n d a l, G j e m n e s og K v e r n e s skyldtes sannsynlig smitte fra Kristiansund.

Difteri hadde usedvanlig stor utbredning. Dødeligheten var næsten 11 pct.

Influensa optrådte epidemisk og var en fortsettelse av epidemien i 1918, men synes dog å ha været av lettere art. Lungebetendelse og plevrit var dog hyppige komplikasjoner. Som eftersykdom inntraff mange tilfeller av nervesykdommer med pareser. — I Vistdal (N e s s e t distrikt) blev sågodtsom hele bygden angrepet et par dager etter en juletefest som holdtes nyttårsdag; de fleste dødsfall inntraff her blandt eldre folk; bygden hadde til da gått helt fri for sykdommen. — Fra S u n n d a l anføres, at der ofte optrådte synsforstyrrelser som efter difteri samt lammelser.

Rakit og **anæmi** forekom hyppig i B u d. — Av andre sykdommer optrådte meget hyppigere enn ellers **giktfeber** i Grytten og **erythema nodosum** i V a n n y l v e n.

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:															
		1	2	3	11	12	13	14	15	16	17	22	23	25	26	29	30
		Vannylven.	Sande.	Herøy.	Nordre Soutner.	Aalesund stadsfysikat.	Haram.	Molde.	Bud.	Vestnes.	Grytten.	Kr.sund stadsfysikat.	Sunnal.	Stangvik.	Surdal.	Halsa.	Edey.
Veneriske sår	4	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet . . .	73	3	2	-	-	41	-	-	2	1	-	23	-	-	-	-	1
— medfødt	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit . .	304	-	1	3	1	198	-	18	-	5	1	64	7	2	1	2	1

Tuberkulose. Til opplysning om de i årets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgåtte tilfeller av tuberkulose sykdommer innen fylket henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av l u n g e t u b e r k u l o s e utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistene for det hele fylke 13,3 pct. av

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Vannylven	36	6	3	33
Sande	35	2	4	31
Herøy (S.)	53	8	12	41
Ulstein	48	6	13	35
Ørsta	46	8	9	37
Volda ¹⁾	-	-	-	-
Hjørundfjord	24	3	3	21
Stranda	62	8	10	52
Norddal	10	1	2	8
Ørskog	89	12	25	64
Nordre Søndmør	138	-	29	109
Aalesund stadsfysikat.	169	19	43	126
Haram	50	8	10	40
Molde	86	13	18	68
Molde by	39	3	11	28
Bygder	47	10	7	40
Bud	123	19	29	94
Vestnes	43	6	4	39
Grytten	40	7	8	32
Eid	54	5	6	48
Neset	58	5	16	42
Kvernes	100	18	23	77
Gjemnes	89	11	16	73
Kristiansund stadsfysikat.	222	31	66	156
Sunnal	47	5	15	32
Tingvoll	76	14	12	64
Stangvik	32	7	9	23
Surndal	43	8	8	35
Rindal	37	9	8	29
Aure	52	12	11	41
Halsa	70	8	13	57
Edøy	51	4	9	42
Møre fylke	1 983	263	434	1 549
Derav i byer	430	53	120	310
— - bygder	1 553	210	314	1 239

alle ved sykdom forårsakede dødsfall, og 17,0 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For byene var forholdet henholdsvis 12,3 og 17,1 pct. og for bygdene 13,5 og 17,0 pct. Forøvrig henvises til ovenstående tabell. — Sygdommen synes ikke å være i avtagen. Fra nogen distrikter meldes endog at den har tiltatt betydelig på grunn av influensa som fremkaldte hurtig forløpende tilfeller.

¹⁾ Fra Volda har det ikke været mulig å få opgaver.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjoner.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrekning ved bekenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Hysterotomi.		Perforasjon.	Abortus provocatus.	Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mor.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Død.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse etc.	50	50	2	-	-	-	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken	3	2	1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødn.	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Ueftergivelige fødselsd.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-
Forhodeleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv. .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfall av navlesnor .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Ansiktsleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake. .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Blødning.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	68	66	4	7	6	1	7	6	1	3	1	3	¹⁾ 1	1	1	2	5
		70			7			7			4						

¹⁾ Forsøk på tangforløsning mislykket. Hysterotomien blev foretatt på fylkets sykehus.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	dødfødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selvmord.
Vannylven	74	-	39	4	1	-	1	-
Sande	76	-	39	1	-	-	2	-
Herøy (S.)	126	3	59	10	3	-	2	-
Ulstein	134	2	56	6	1	-	3	-
Ørsta	80	-	49	4	1	-	-	-
Volda	115	4	59	-	-	1	2	-
Hjørundfjord	44	-	30	1	-	-	4	-
Stranda	76	3	51	1	-	-	2	-
Norddal	41	2	33	-	-	-	1	-
Ørskog	174	1	110	4	-	1	4	-
Nordre Søndmør	291	6	141	16	2	2	1	1
Aalesund stadsfysikat	394	13	180	27	3	1	7	-
Haram	155	5	54	9	-	-	1	-
Molde	186	2	106	9	-	-	8	-
Molde by	78	1	44	4	-	-	5	-
Bygder	108	1	62	5	-	-	3	-
Bud	261	3	130	17	-	2	7	-
Vestnes	90	-	42	3	1	-	1	1
Grytten	76	-	43	5	-	-	2	1
Eid	79	1	54	3	2	1	-	-
Nesset	45	3	57	2	1	-	-	1
Kvernes	176	5	100	7	-	-	4	-
Gjemnes	102	1	98	11	1	-	1	-
Kristiansund stadsfysikat	361	10	241	24	3	1	8	1
Sunnal	76	4	51	8	1	-	-	1
Tingvoll	104	1	72	4	1	1	-	-
Stangvik	46	1	33	3	-	-	-	-
Surndal	75	2	43	1	-	-	1	-
Rindal	42	1	45	3	-	1	-	-
Aure	62	1	56	2	1	-	4	-
Halsa	115	3	79	4	-	-	1	-
Edøy	99	1	63	7	-	-	2	-
Møre fylke	3775	78	2213	196	22	11	69	6
Derav i byer	833	24	465	55	6	2	20	1
— bygder	2942	54	1748	141	16	9	49	5

— Aalesunds tuberkuloseforening har som gave av grosserer L. Birkevold fått en utmerket beliggende eiendom på Vagsvik i Ørskog. Den er på næsten 800 mål, hvorav ca. $\frac{4}{5}$ er utmark og skog. 18 piker fra tuberkuløse hjem, eller hjem som truedes av denne sykdom, opholdt sig der i år i sommerferien.

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, er i alt opgitt 97, derav i Vannylven distrikt 1, Sande 1, Herøy 4, Norddal 1, Ulstein 3, Ørsta 1, Hjørundfjord 1, Ørskog 1, Nordre Søndmør 4, Aalesund 9, Haram 4, Molde 13, Bud 6, Vestnes 2, Grytten 10, Nesset 5, Kvernes 2, Kristiansund 7, Sunndal 3, Tingvoll 7, Stangvik 1, Surndal 2, Rindal 2, Aure 1, Halså 6. — Om indikasjon og utfall henvises til tabellen på side 164.

Om **jormorhjelpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Ifølge tabellen over **fødte** og **døde** (foregående side) var der et overskudd av 1 562 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 58,6.

Efter prestenes opgaver **døde på barselseng** 11 kvinner, ifølge lægernes 12, hvoriblandt 2 av barselfeber; se forøvrig tabell XXXII, gruppe XII.

Været. Våren kom sent, men var varm og tørr; sommeren og høsten derimot kald og regnfull; avlingen blev derfor under middels og innhøstningen mindre god.

Levemåten og hygieniske forhold er i det hele gått adskillig frem på grunn av de gode tider og rummeligere økonomiske forhold under krigen. — I Vannylven er folket gjennemgående edruelig og sparsom. — I Hjørundfjord fins ennå gamle røktuer. Der hersker jevn velstand. — I byene var der fremdeles bolignød uaktet der fra kommunalt hold er gjort adskillig for å lindre den. — Også på Aandalsnes i Grytten er der bolignød på grunn av innflytning i påvente av Raumbanens åpning. — Fra Kvernes anføres at levemåten er skrall og at kaffemisbruken er stor; 4—5 store kopper pr. dag er meget almindelig og undertiden mange fler; endog barn i 1—2 års alderen blir delikatert dermed; denne overdrevne kaffedrikkning antas å være årsak til den hyppig forekommende nervøsitet. På Grip fins der av kreaturer kun 3 å 4 sauer; så den omstendighet kan tilnød tjene som en slags undskyldning for misbruken der.

Sykehus. I Aalesund er der et kommunalt sykehus og et epidemilasarett. I Molde ligger fylkets sykehus og i nærheten Reknes med 2 sanatorier for tuberkulose, det ene for barn. I Bolsøy herred ligger Opdøl sinnssykeasyl. Et militært sykehus på Setnesmoen i Grytten distrikt brukes kun under våbenøvelsene. I Kristiansund er et kommunalt sykehus med avdeling for epidemiske syke. Pleiehjem for tuberkulose fins i Volda, Ørskog, Vestnes og Tingvoll.

Badeinnretninger. I Volda er der en privat badeinnretning med 3 karbad og et litet dampbad — I Aalesund er der 2 badstubad og 1 karbad, ennvidere dusjbad ved folkeskolene. — I Molde er der skole- og folkebad. Om sommeren er et sjøbadehus åpent. — I Grytten fins bad ved det militære sykehus. — Kristiansund har en innretning for kar-, dusj- og dampbad. — I Øksendal (Sunndal distrikt) er der en badeinnretning og i Tingvoll et bad for funksjonærene ved ullvarefabrikken. — I Rindal og Aure fins badstue.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Tabellen på neste side gir opplysning om tallet på **møter i helseråd** og på **vaksinerte**.

Lægedistrikter.	Møter i helseråd*).	Vaksinerte.
Møre fylke	101	2 806
Vannylven	1	33
Sande	1) 3	112
Herøy (S)	2	161
Ulstein	2) 5	133
Ørsta	1	79
Volda	-	-
Hjørundfjord	-	32
Stranda	1	55
Norddal	2	74
Ørskog	3) 5	205
Nordre Søndmør	4) 7	266
Aalesund	14	209
Haram	-	114
Molde	5) 6	93
Bud	6) 7	266
Vestnes	-	83
Grytten	7) 5	72
Eid	8) 1	61
Nesset	9) 3	77
Kvernes	10) 9	-
Gjemnes	11) 3	134
Kristiansund	15	-
Sunnal	-	33
Tingvoll	2	18
Stangvik	1	70
Surndal	4	57
Rindal	1	51
Aure	-	-
Halsa	-	135
Edøy	12) 3	183

*) For distrikter som består av flere herreder er, når intet nærmere er anført, møtene holdt i det herred, hvorefter distriktet har sitt navn. 1) Sande 2, Rovde 1. 2) Ulstein 4, Hareide 1. 3) Sykkylven 1, Skodje 3, Vatne 1. 4) Ikke oppgitt hvor. 5) Molde by 2, Bolsøy 4. 6) Aukra 2, Bud 1, Fræna 2, Hustad 2. 7) Grytten 4, Hen 1. 8) Voll. 9) Nesset 2, Eresfjord og Vistdal 1. 10) Kvernes 1, Kornstad 2, Bremsnes 4, Grip 2. 11) Frei 2, Øre 1. 12) Et i hvert av distriktets herreder.

XVI. Sør-Trøndelag fylke.

Lægedistriktsinndeling, flatelnnhold, Innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpesvakcinatører.
Fylket.		18740,40	148 005	71	27	98	61
1. Trondhjems stadsfysikat	Trondhjem kjøpstad	35,34	46 256	41	25	28	.
2. Strinda	Strinda	143,62	7 754	7	-	1)4	2
3. Malvik	Malvik	186,10	2 881	1	-	1	2
4. Leinstrand	Leinstrand	247,67	3 102	1	-	2	3
	Klæbu	45,74	1 408	1	-	1	2
	Tiller	178,25	980	-	-	1	1
		23,68	714	-	-		-
5. Børsa	Børseskogn	302,03	5 210	1	-	4	3
	Børsa	129,58	1 237	-	-	1	1
	Bøvik	62,07	1 386	1	-	2	1
	Bynesset	31,84	857	-	-	-	-
		78,54	1 730	-	-	1	1
6. Selbu	Selbu	2 561,72	4 832	1	-	2	2
	Tydal	1 254,20	4 050	1	-	1	1
		1 307,52	782	-	-	1	1
7. Røros	Røros	2 672,46	7 427	2	1	3	3
	Aalen	1 954,43	5 174	2	1	2	2
		718,03	2 253	-	-	1	1
8. Singasaas	Holtaalen	1 608,86	3 057	1	-	5	3
	Singasaas	508,78	949	-	-	3	1
	Budal	765,32	1 575	1	-	1	1
		334,76	533	-	-	1	1
9. Støren	Støren	1 162,88	7 227	2	-	5	4
	Soknedal	263,98	2 083	1	-	2	1
	Horg	440,68	2 167	1	-	1	1
	Hølandet	291,33	2 047	-	-	1	1
		166,89	930	-	-	1	1

1) 2 bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornødre.	Hjelpvaksinaterer.
10. Melhus	239,89	3 227	1	-	2	1
	Flaa	119,94	681	-	-	-	-
	Melhus	119,95	2 546	1	-	2	1
11. Opdal	Opdal	2 399,32	3 755	1	-	4	5
12. Rennebu	Rennebu	736,00	2 257	1	-	2	1
13. Orkedal	1 223,82	11 301	3	1	5	5
	Orkedal	470,33	6 384	2	1	2	2
	Meldal	635,20	4 257	1	-	2	2
	Gjeitastrand	118,29	660	-	-	1	1
14. Hemne	1 094,01	4 756	1	-	4	4
	Heim	227,95	1 472	-	-	2	2
	Hemne	866,06	3 284	1	-	2	2
15. Hitra	678,07	5 134	¹⁾ 1	-	6	5
	Hitra	303,80	1 864	1	-	2	2
	Kvenvær	129,92	1 084	-	-	1	1
	Fillan	98,54	1 322	-	-	2	1
	Sandstad	145,81	864	-	-	1	1
16. Frøya	243,77	5 779	1	-	5	5
	Sør-Frøya	105,17	1 974	1	-	2	2
	Nord-Frøya	138,60	3 805	-	-	3	3
17. Bjugn	539,55	6 709	1	-	4	4
	Jøssund	79,51	1 546	-	-	1	1
	Nes	60,45	1 166	-	-	1	1
	Bjugn	82,18	1 108	1	-	1	1
	Stjerna	317,41	2 889	-	-	1	1
18. Ørland	Ørland	79,12	3 040	1	-	1	1
19. Indre Fosen	806,79	6 869	²⁾ 1	-	5	5
	Agdenes	167,49	1 276	-	-	1	1
	Rissa	331,82	2 917	1	-	2	2
	Lensvik	171,71	955	-	-	1	1
	Statsbygd	135,77	1 721	-	-	1	1

¹⁾ Ubesatt. ²⁾ Ubesatt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelp- vaknaterer.
20. Bjørnør	750,05	3 484	¹⁾ 1	-	2	1
	Osen.....	389,07	1 536	-	-	1	-
	Roan.....	360,98	1 948	1	-	1	1
21. Aafjord	1 029,33	3 948	1	-	4	2
	Stoksund.....	114,23	1 342	-	-	3	1
	A a.....	915,10	2 606	1	-	1	1

¹⁾ Ubesatt.

Sundhetstilstanden. I årets 3 første måneder fortsatte influensaen om enn ikke så sterkt som foregående år. I slutningen av året blusset den igjen en kort tid op i Bjugn og Leinstrand, samt især i Børsa. Sygdommen var nu betydelig mere ondartet enn på vårparten. Av de i Børsa behandlede 44 tilfeller fik omtrent samtlige lungebetendelse. Sundhetstilstanden betegnes i den øvrige del av året som god.

Dødeligheten var i Trondhjem 14,4 pro mille mot 18,4 pro mille i 1918. For det hele fylke inntraff 2 512 dødsfall eller 15,4 pro mille av den beregnede middelfolkemengde (163 622).

Om de **epidemiske sykdommer** henvises til tabellen på side 171—173.

Av **angina** meldtes i Trondhjem 3 361 tilfeller eller mer enn dobbelt så mange som i 1918.

Skabb var meget utbredt i mange distrikter og vanskelig å få utryddet, da læge oftest ikke blev søkt.

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:													
		1	2	3	7	8	9	10	11	13	14	16	17	18	21
		Trondhjem.	Strinda.	Malvik.	Røros.	Singsaas.	Støren.	Melhus.	Opdal.	Orkedal.	Hemne.	Frøya.	Bjugn.	Ørland.	Aafjord.
Veneriske sår	45	43	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, erhvervet.....	147	141	1	1	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-
— medfødt	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit.....	672	597	4	3	16	2	5	4	2	17	5	2	6	6	3

Sygdommen optrådte omtrent som foregående år i Trondhjem. Forandringen er til det bedre. På poliklinikken møtte 53 personer.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Eksantematisk tyfus.....	1	1
Tyfoidefeber.....	212	8	212	6	5	9	8	8	17	32	21	20	34	22	30
Akut poliomyelit.....	8	2	6	.	1	.	1	.	.	.	1	3	.	.	.
Skarlagensfeber.....	388	4	388	54	49	41	49	44	25	16	21	17	19	31	22
Meslinger.....	22	.	22	2	2	.	1	7	3	1	2	.	.	1	3
Difteri (croup).....	1996	123	1 995	247	252	187	131	207	166	139	156	151	156	109	94
Blodgang.....	1	1
Barselsefeber.....	27	8	25	5	1	2	3	1	1	3	.	3	2	2	2
Pyæmi, septhæmi.....	22	17	11	.	1	1	.	1	1	.	1	1	3	1	1
Pemfigus (hos nyfødte).....	10	3	8	1	.	1	.	1	.	.	.	1	1	2	1
Rosen.....	216	12	216	27	23	16	16	35	25	13	15	9	13	16	8
Røde hunde.....	135	.	135	1	2	.	7	26	43	19	11	4	8	5	9
Variceller.....	232	.	231	27	21	36	39	11	17	16	5	11	12	11	25
Kusma.....	12	.	12	1	.	2	2	.	1	1	1	1	2	1	.
Kikhoste.....	240	3	238	1	4	1	3	1	10	76	142
Akute katarrar i åndedrætsorg.	13027	101	12 971	1402	1143	1412	932	898	693	477	404	766	1423	1896	1525
Influenza.....	3543	91	3 539	2103	612	216	114	151	75	27	35	39	15	67	85
Lungebetændelse.....	681	112	680	110	49	62	57	53	47	21	11	28	64	91	87
Plevrit.....	413	14	413	56	34	35	38	34	38	26	22	29	26	35	40
Giktfeber.....	301	5	301	24	26	28	23	33	33	31	23	21	18	18	23
Akut diarrhoe (kolerine).....	1 974	17	1 970	193	202	177	150	187	171	134	131	157	169	158	141
Tilsammen	23 461	522	23 373	4 260	2 423	2 225	1 571	1 697	1 360	957	863	1 262	1 975	2542	2238

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Trondhjems stads- fysikat.		Strinda.		Malvik.		Lainstrand.		Børsa.		Selbu.		Røros.		Singsaas.		Støren.		Melhus.		Opdal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Eksantematisk tyfus	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidfeber	135	3	24	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	6	1
Akut poliomyelit	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	88	1	55	-	41	-	4	-	16	-	6	-	4	-	8	-	27	-	9	-	14	-
Meslinger	6	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	1 310	62	200	9	63	1	23	-	20	4	28	7	49	4	8	1	28	1	37	4	1	1
Blodgang	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	6	3	2	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-
Pyæmi, sephæmi	7	7	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	2	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)..	8	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	149	6	6	-	2	1	5	-	-	-	-	-	11	-	2	-	7	1	11	-	-	-
Røde hunde	98	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Variceller	176	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	6	-	5	-	2	-	1	-	8	-
Kusma	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	157	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ak. katarrer i åndedr.org.	8 503	51	315	4	202	3	82	8	32	2	30	2	900	8	255	1	229	2	240	3	52	3
Influenza	1 452	28	228	4	2	2	79	3	233	13	22	-	96	1	35	-	80	-	56	-	19	-
Lungebetændelse	352	35	22	13	4	2	5	1	26	2	14	5	26	8	13	-	25	5	15	-	3	-
Plevrit	226	7	15	-	12	-	7	-	8	1	5	1	12	2	10	-	12	-	9	-	7	-
Giktfeber	184	2	10	-	3	-	-	-	5	-	1	-	10	-	4	-	11	1	5	-	4	-
Akut diarrhoe (kolerine).	1 396	6	50	3	29	2	24	-	1	1	-	-	73	1	31	-	19	-	38	-	22	-
Tilsammen	14 266	212	940	37	363	11	229	12	348	25	106	15	1197	27	373	2	449	12	423	7	136	5

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:																			
	12		13		14		15		16		17		18		19		20		21	
	Renne- bu.		Orkedal.		Hemne.		Hitra.		Frøya.		Bjugn.		Ørland.		Indre Fosen.		Bjerner.		Aafjord.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Eksantematisk tyfus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber.....	1	-	3	-	1	1	4	1	7	-	4	-	22	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.....	-	-	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber.....	2	-	45	2	-	-	-	-	2	-	25	1	35	-	1	-	-	-	6	-
Meslinger.....	5	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup).....	4	1	69	4	9	1	4	7	52	5	16	2	54	6	1	1	7	1	13	1
Blodgang.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber.....	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	4	1	1	1	2	2	-	-
Pyæmi, septhæmi.....	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Penfigus (hos nyfødte).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	-	-	14	-	-	-	-	-	6	1	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-
Røde hunde.....	-	-	30	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller.....	-	-	15	-	1	-	1	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste.....	-	-	51	1	-	-	-	-	2	2	25	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene..	107	-	1069	4	143	-	64	5	38	3	569	1	86	-	1	1	23	-	87	-
Influenza.....	60	-	579	18	19	-	9	4	24	5	385	3	113	3	2	2	14	3	36	2
Lungebetændelse.....	32	4	61	12	8	4	4	2	26	10	10	2	23	2	1	1	4	3	7	1
Plevrit.....	3	-	25	2	13	-	3	-	8	-	7	-	6	1	-	-	11	-	14	-
Giktfeber.....	3	-	25	-	6	-	4	-	6	2	8	-	6	-	-	-	3	-	3	-
Akut diarrhoe (kolerine).....	16	-	190	-	27	-	14	-	14	1	2	2	27	-	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	234	5	2183	47	230	6	111	20	193	30	1061	12	376	13	8	7	66	11	169	6

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Trondhjems stadsfysikat.....	739	109	212	527
Strinda.....	138	13	37	101
Malvik.....	51	13	11	40
Leinstrand.....	39	9	12	27
Børsa.....	74	5	25	49
Selbu.....	45	7	15	30
Røros.....	113	26	27	86
Singsaas.....	34	8	2	32
Støren.....	104	20	12	92
Melhus.....	46	13	7	39
Opdal.....	61	6	5	56
Rennebu.....	32	9	5	27
Orkedal.....	202	35	47	155
Hemne.....	62	7	6	56
Hitra.....	81	9	20	61
Frøya.....	90	11	30	60
Bjugn.....	98	17	12	86
Ørland.....	59	8	13	46
Indre Fosen.....	28	3	7	21
Bjørner.....	48	3	11	37
Aafjord.....	49	11	6	43
Sør-Trøndelag fylke.....	2 193	342	522	1 671
Derav i by.....	739	109	212	527
— - bygder.....	1 454	233	310	1 144

Tuberkulose. Angående de i året anmeldte og av tuberkuloseprotokollene utgåtte tilfeller av tuberkulose sykdommer, samt om dødsfall av disse sykdommer, henvises til tabellene i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor 15,6 pct. av samtlige ved sykdom forårsakede kjendte dødsfall og 20,5 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. For Trondhjems by var forholdet henholdsvis 14,8 pct. og 20,7 pct. og for bygderne 16,0 pct. og 20,4 pct. Se forøvrig ovenstående tabell.

I henhold til tuberkuloselovens § 6 innlagdes fra Trondhjem i sykehus eller pleiehjem 77. (Ouren). I Strinda synes ikke tuberkulosen å være i tilbakegang. I Leinstrand er smittefrykten stor, og det er vanskelig for de syke å få tjenerhjelp. (O. Bugge). Børsa. Folk er sterkt på vakt mot denne sykdom og kommer jevnlig for å undersøkes. (G. Stub). Fra Selbu meddeles at tuberkulosen for tiden er i nogen tilbakegang. (C. G. Meidell). I Singsaas er sykdommen sterkt tiltatt. Dette forhold bedres forhåpentlig, når Singsaas om et par år får sitt tuberkulosehjem. (E. Brun). Støren. Tuberkulosen er sterkt utbredt, men synes å være i nogen tilbakegang. Der er dog flere omstendigheter, som stiller sig hindrende for en mere effektiv bekjempelse av sykdommen, som små, trange, uhygieniske boliger, mangel på renlighetssans og på hjelp i sykdomstilfeller, samt vanskeligheten ved å skaffe

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.			Uttrekning ved bekkendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforasjon.	Ex-viscera-sjon.	Efter-byrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.	Mødre.	Barn.	Mor.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse	77	¹⁾ 73	6	2	²⁾ 2	-	5	2	⁴⁾ 3	-	-	-	-	-
Trangt bekken	7	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning ..	-	-	-	4	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fostrets liv og svake fosterlyd	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfall av navlesnor	2	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Skakt hodeleie	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	7	2	³⁾ 5	-	-	-	-	-	-	2	-
Sæteleie	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Brekninger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	97	87	12	14	6	8	9	5	4	2	2	1	2	18
		99			14			9						

¹⁾ Herav 3 tvillingfødsler, hvorav 2 med tang på 1ste og vending på 2nen tvilling og hvor utfallet for moren (lev.) er opgitt, samt 1 tvillingfødsel med tang på en av tvillingene, hvilken ikke opgitt. ²⁾ To 2nen tvilling, 1ste forløst med tang. ³⁾ Derav en 2nen tvilling, om 1ste intet opløst. ⁴⁾ En 2nen tvilling, om 1ste intet opløst.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på barsel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved selv- mord.
Trondhjems stadsfysikat	1 272	35	791	74	8	2	23	1
Strinda	292	9	134	24	6	.	3	1
Malvik	55	3	62	7	.	.	1	.
Leinstrand	66	.	50	2
Børsa	109	1	85	10	1	.	1	.
Selbu	124	3	81	9	.	1	3	.
Røros	196	4	114	9
Singsaas	60	3	41	2	.	.	1	1
Støren	180	6	123	15
Melhus	82	.	60	4	.	.	2	.
Opdal	87	7	66	3	.	.	2	1
Rennebu	67	1	32	1
Orkedal	294	6	228	28	2	.	4	.
Hemne	111	4	62	5
Hitra	114	2	90	7	.	.	1	.
Frøya	178	2	107	13	3	1	4	.
Bjugn	152	5	111	9	2	.	2	.
Ørland	83	2	64	9	.	2	2	.
Indre Fosen	170	8	108	10	.	.	1	.
Bjørnør	103	3	52	3	.	2	6	1
Aafjord	99	4	51	4	.	.	1	.
Sør-Trøndelag fylke	3 894	108	2 512	248	22	8	57	5
Derav i by	1 272	35	791	74	8	2	23	1
— - bygder	2 622	73	1 721	174	14	6	34	4

sanatorieophold. (J. Halvorsen). Fra Meldal og Rennebu meldes også om sterk utbredning av sykdommen. Fra Frøya skrives at sykdommen synes å ha fått fast fot i Kjærvaagsund, S. Frøya, og Gjøvingen, N. Frøya, hvor den herjer nærsagt i hver familie. Av den levende befolkning lider 0,7—0,8 pct. av klinisk tuberkulose. (Chr. Rosing Bull). Fra Bjugn klages over vanskeligheten ved å få innlagt syke med feber på sanatoriene. (T. Næss). I Aafjord og Bjørnør er sykdommen sterkt utbredt og var dødsårsaken i over 28 pct. av dødsfallene. Her spiller utvilsomt befolkningens store urenlighet en fremtredende rolle. (P. Nordrum). Der er i fylket 6 tuberkulosehjem, nemlig i Selbu, Opdal, Melhus, Hemne, Orkedal og Meldal. De 4 første mottar kun tuberkulose, de 2 siste også andre patienter. Hjemmene er som regel fullt optatt.

Spedalskhet. I Strinda er en spedalsk kvinne. Hun bor sammen med sin mann 4 km. utenfor Trondhjem. Hun har været på Reitgjerdet i 1913 efter helserådets initiativ. (Herlofsen). Ny tvangsinnleggelse ansees hensiktsløs. I Bjugn er der i desember opdaget en spedalsk mann i 45-års alder på Tarven i Nes herred. Det er den knutete form. Han har tydeligvis gått med sin sykdom upåaktet i ca. 13 år. Der er gjort foranstaltning til å få ham inn på Reitgjerdets pleiestiftelse. I Aafjord distrikt er 3 spedalske, som forpleies hjemme.

Obstetriciske operasjoner. Av læger utførtes ialt 145 sådanne, derav i Trondhjem 60, Strinda 2, Børsa 5, Selbu 2, Røros 7, Singasaas 4, Støren 4, Melhus 1, Opdal 4, Rennebu 5, Orkedal 19, Hemne 6, Hitra 1, Frøya 10, Bjugn 2, Ørland 3, Indre Fosen 4, Bjørnør 4 og Aafjord 2. Angående indikasjoner og utfall henvises til tabellen på side 175.

Om jormorhjelpen og om obstetriciske operasjoner, utført av jormødre, se tabellene i den almindelige beretning.

Dødsfall på barselseng. Etter prestenes opgaver døde 8 kvinner på barselseng, lægene har oppgitt 12 dødsfall, 8 av barselfeber, 2 av barselkrampe, 1 av livmorbristning og 1 av ektopisk svangerskap.

Antallet av fødte og døde vil sees av tabellen på side 176. Der blev et overskudd av 1 382 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 64,5.

Stadsfysikus i Trondhjem anfører: Gjennemsnittsfolkemengde 54 500. Ifølge den offisielle liste døde 783 = 14,4 pro mille, ifølge folkeregistret døde 754 = 14 pro mille. På grunn av at byen er vokset ut over sine grenser, begraves ikke så få utflyttere i Trondhjem, skjønt de har sin familiebolig utenfor bygrensen. Endel som dør på de herværende sykehus begraves her, skjønt de aldrig har bodd i byen. Der fødtes 1 337 barn av 1 318 barselkvinner, hvorav de 19 fødte tvillinger. 67 barn var dødfødt eller døde innen 24 timer. 1 270 barn levende født = 23,25 pro mille. Folkeregistret opfører 1 285 levende fødte = 23,5 pro mille og et fødselsoverskudd på 531 = 9,8 pct. 65 barn døde under 1 års alder \varnothing : av 1 270 = 5,1 pct. Av de 1 318 barselkvinner var 178 ugifte = 13,5 pct. Av de 1 318 forløstes 443 = 34 pct i E. C. Dahls stiftelse.

Været. Fra de fleste distrikter meldes, at våren kom tidlig med godt og varmt vær, men sommeren var regnfull og kald, og vinteren satte tidlig inn med sne, så det var vanskelig å få korn og poteter i hus og høet berget, hvorfor kvaliteten blev dårlig og utbyttet litet.

Levemåte og hygieniske forhold. Stadsfysikus i Trondhjem meddeler: Boligforholdene også her mislige. Der er for få leiligheter, og en mengde bekvemmeligheter holdes dårlig vedlike; allikevel må man si, at boligstandarden er løftet og rensligheten bedre enn før. Folkemengden er i 1919 øket med ca. 1 200. I samme tidsrum var nettotilveksten av beboelsesleiligheter 151 hvorav 65 på 2 rum og kjøkken, 68 på 3 rum og kjøkken og 9 på 4 rum og kjøkken, resten større. Kommunen er fremdeles omtrent eneste byherre. Det i forrige beretning omtalte renovasjonssystem er ennå ikke helt gjennomført, men vil bli det i løpet av 1920. Dermed vil alle privetbinger og alle store søppelkasser for alltid bli fjernet fra byen. Da byens vannreservoarer i Bymarken begynner å bli for små, har bystyret besluttet å legge vannledning fra Lersjøvasdraget, og arbeidet skal begynne i år. Det nye slaktehusanlegg blev åpnet for drift 2den juni 1919. Kjøtt, stemplet med 2den klasse, blir kokt og selges bare i slaktehuset. Melkehandelen kan ikke sies å være helt tilfredsstillende ordnet. Næringsmiddelkontrollen, tilsynet med renhold og desinfeksjonen har foregått som før. Der er fremsatt forslag om å ansette sundhetsinspektør. Der er besluttet gjennomført en mere tidsmessig skolelægeordning enn den nuværende. Der blev i 1919 ansatt en pleierske med eneste opgave å motarbeide lusene blandt folkeskolens barn og resultatet synes å være tilfredsstillende.

Drikkevannsforholdene i Strinda er ikke så bra, som de burde være. Kommunen har på Estenstad bygget et ganske storartet vandreservoar, et større og et mindre —

damanlegg —, hvor bunden dannes av en dyp jernholdig myr. Der er rikelig med vann og trykkforholdene er de beste undtagen i regnfattige tider, da vannet må opmagasineres. Det får da en brunaktig farve, stygg smak og ubehagelig lukt. Efter analyse skal det ikke inneholde sundhetsskadelige bestanddele, men jerngehalten er altfor høi for drikkevann og det skal omtrent ikke inneholde surstoff, hvad der er en indikator for at der foregår gjæringsprosesser som forbruger surstoffet. Da det vil bli altfor kostbart å fjerne myrlaget, som tildels skal ha et par meters dybde, overveies nu hvordan vannet best kan forbedres, for som det nu er kan det ikke gå. (E. Rüsing).

Leinstrand. Levemåten og de hygieniske forhold er meget gode. Den store fortjeneste, som bønderne har hatt, har ikke bevirket, at de er blitt naraktige og ødsle, men de har bevaret sin gamle bondekultur, og anvendt de op-tjente penger til nyanskaffelser og forbedring av sine hus, eller satt pengene i banken. (O. Bugge).

Børsa Boligene er som regel store og lyse, rensligheten er bra, og levemåten god og kraftig, men kaffedrikkingen overdrives i en uhyggelig grad. (G. Stub).

Selbu. Boligene blir stadig bedre, lysere og luftigere med god drænage. Levemåten er god og kraftig, men tilberedningen av maten kunde være bedre. Her er liten husflid, som innskrenker sig til vevning av lerret og vadmel til husbruk samt de bekjendte Selbuvåtter, som forresten betales godt. Ingen drikkfeldighet, men kaffe drikkes til overmål. Sedelighetstilstanden så passe. (Chr. Meidell).

Røros. Kommunen vil intet bevilge til forbedring av hygienen. Nydelsesmidler brukes i ikke liten grad av ungdommen, og dråper fra apoteket misbrukes i høi grad, likesom kaffedrikkingen overdrives. (Stengel).

Singsaas. De hygieniske forhold er i det hele bra. Drikkfeldighet er litet utbredt, men mange vil ha litt spirituosa med sig, når de skal tilfjels. Nogen usedelighet i almindelig forstand kan her neppe tales om. De fleste lever dog i seksuel henseende naturlig nok, og å få et barn utenfor ekteskap betraktes ikke som nogen skam; de fleste av disse forhold fører dog tidligere eller senere til ekteskap. (E. Brun).

Støren. Den økonomiske evne hos befolkningen må sies å være god, egentlig fattigdom forekommer neppe. Edrueligheten er ganske bra, men nafta og Hoffmansdråper er almindelige nydelsesmidler — især blandt ungdommen. Rensligheten, såvel den personlige som i det daglige stell i hus og klædedrakt, er ikke stor. Bad benyttes omtrent ikke. Om natten er det almindelig å ligge med endel av gangklærne på. Sengene redes og stelles sjelden om morgenen. (J. Halvorsen).

Melhus. Den gode fortjeneste også i 1919 bevirket, at der blev vanskelig for tjenerhjelp, og gårdbrukernes hustruer fører derfor et slitsomt liv, mens ungdommen, gjerne rikelig forsynet med penger og mere fritid, går på fester og møter, klær sig efter siste mote, og seler altfor ofte bort sin fortjeneste i cigarett, chocolate, frukt, kortspil og bilturer, når leilighet byr sig. Vanskeligheten med å få tjenerhjelp har dog medført en ubestridelig hygienisk fordel, idet gårdenes vannforsyning, som ellers mangesteds har været temmelig miserabel, bedres nokså raskt. Flere eller færre gårder slår sig hyppig sammen og legger tildels lange vannledninger til kjøkken og fjøs til avløsning av de gamle brønder. Kosten er ganske god og kraftig, men tilberedning og servering later adskillig tilbake å ønske. Drikkfeldighet forekommer sjelden, derimot er sedelighetstilstanden mindre god. (C. M. B. Müller).

Rennebu. Levemåten er ikke god selv blandt folk, som har råd til bedre levemåte. Gårdens produkter avhendes i størst mulig utstrekning, og til husbruk kjøpes så margarin. Grøt brukes 1 og 2 ganger daglig. Kjøtt og fisk

brukes yderst sjelden i fersk form, da det er for udreit, derimot mest i saltet eller speken form. Boligbygningen er gammeldags og uhensiktsmessig, men å få denne forandret er ennå ugjærlig. (J. Lind).

H e m n e. De hygieniske forhold er bra, ialfall på de litt større gårder. Husene bygges rummelige med store værelser tvert gjennom huset og vinduer til begge sider, så der ikke er mangel på sol. På de avsidesliggende gårder benyttes hjemmelet korn og mel til brød, ellers brukes mest finsiktet rug og hvete. Flatbrød brukes litet. Gjennomgående har folk dårlige tenner, særlig omkring Kirksæterøen. Her er gjennomgående velstand. Alkoholforbudet synes ikke å ha hatt den tilsiktede virkning. Rensligheten er upåklagelig, men sedeligheten blandt ungdommen står ikke særlig høit. (E. Andreassen).

F r ø y a. Boligene er gjennomgående bra, fraregnet klosett- og kloakvesen, der later meget tilbake å ønske. Drikkfeldigheten er ikke stor, men skal ikke være avtatt noget etter forbudets innførelse. Hjemmebrenning er utbredt. Sedeligheten står langt tilbake etter antallet av barn født utenfor ekteskap å dømme. (Chr. Rosing Bull).

Ø r l a n d. De hygieniske forhold er gode og sedeligheten står høit. (C. Henriksen).

A a f j o r d og B j ø r n ø r. Bolighygiene er yderst slett. Hele familien, ofte både 2 og 3, rotes sammen i ett rum, selv om der er overflødighet av husrum ubenyttet. Å påtale dette er som å rende pannen mot veggen. Personlig hygiene er et ukjent begrep. Ernæringen er dårlig og ensidig, hvorfor fordøielsessygdommer er dominerende, og skylden må legges på husmødrene og den salte mat. Næringsmidlene er som regel salt sild og fisk, brød og kaffe. (P. Nordrum).

Fattig- og sykepleien. De fattige behandles gjennomgående meget godt, og sykepleien er ordnet i de fleste herreder gjennom stedlige sanitetsforeninger. I **L e i n s t r a n d** ligger Klæbu pleiehjem for undervisningsdyktige åndssvake, elevenes antall er omkring 100. I **S e l b u** er liten fattigdom. I **A a l e n** benyttes et litet hus, der egentlig var tenkt til sykehus, som gamlehjem. I **S t ø r e n** har kommunen helt overtatt sykepleien. I **R ø n n e b u** er et gamlehjem med plass til 16 å 18 lemmer. Forpleiningen av sinnssyke er god. **H e m n e** fikk i 1918 et rummelig vakkert beliggende gamlehjem med plass til 30. I **A a f j o r d** og **B j ø r n ø r** virker fattigsykepleien nogenlunde. Lægehjelpen er liten, da distriktslægen er eneste læge med 4 mil landevei på en kant og 8 mil hård sjøvei på den annen.

Pleiebarn. I Trondhjem var ved årets begynnelse 134 barn under helserådets tilsyn. Der kom til 25 nye og 3 som hadde været tidligere bortsatt. Der utgikk 26, altså tilbake ved årets utgang 136.

Sykehus. I Trondhjem er forholdene uforandret. Isolasjonssykehuset på Tilfredshet besluttet utvidet med 10 senger. Det blir ikke utført før enn i 1920. Trondhjems lægeforening påbegynte sommeren 1919 opførelsen av et skrofulosehjem for barn med plass for 28—30 barn; dette blir ferdig i 1920. Det ligger i **S t j ø r d a l**. I **S t r i n d a** ligger Østmarken og Rotvold sinnssykeasyler samt Reitjerdets pleiestiftelse for spedalske. Et rekonvalesentehjem for tuberkuløse ligger på **V a l e n e** like ved bygrensen og står direkte under Trondhjems sykehus's læger. I **S e l b u** er et sykehjem på 20 plasser for tuberkuløse og med plass for 15 andre syke. **M e l h u s** har et tuberkulosehjem, bygget og drevet for Sør-Trøndelag fylkes regning med 18 regulære plasser. Disse har som regel været fullt belagte, så adskillige ansøkninger om plasser har måttet avslås. De fleste pasienter hører hjemme i **G u l d a l e n** og **S t r i n d a**. **O p d a l** har et sykehus for 7—8 tuberkuløse og 6 almindelige syke. På **T i t r a n** er et sykehus, som i

1919 blev bestyret av en sykepleierske, og distriktslægen holdt ukentlige kontor-dager der.

Badeinnretninger. Om Trondhjems badeanstalter er intet anført. I Strinda finnes intet offentlig bad, derimot ved de industrielle bedrifter i Hommelvik og Malvik, hermetikkfabrikken Tok og Ranheim fabrikker, samt på Dalen blindeinstitutt for lærere og elever. I Selbu fins en badstue. På Røros er badet nedlagt i 1919, likeledes dusjbadet ved smeltehytten, da arbeidet blev innstillet. I Orkedal er der ved Løkkens verk badstuebad og karbad for arbeiderne.

Om fylkets apotek se den almindelige beretning.

Nedenstående tabell gir opplysning om antallet av møter i helseråd og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Sør-Trøndelag fylke.....	97	2 999
Trondhjems stadsfysikat	23	409
Strinda	6	328
Malvik	3	46
Leinstrand	1) 3	69
Børse	2) 6	111
Selbu	3) 3	68
Røros	4	192
Singsaas	4) 4	79
Støren	5) 8	176
Melhus	6) 7	59
Opdal	6	103
Rennebu	1	124
Orkedal	7) 8	261
Hemne	8) 4	116
Hitra	9) 4	96
Frøya	10) 2	230
Bjugn	11) 1	135
Ørland	4	71
Indre Fosen	-	205
Bjørnør		82
Aafjord		39

1) Leinstrand 1, Tiller 2. 2) Buvik 1, Børseskogn 1, Bynesset 2, Børse 2.
 3) Selbu 2, Tydal 1. 4) Singaas 2, Holtaalen 2. 5) Støren 4, Hørg 2, Soknedal 2.
 6) Melhus 4, Flaa 3. 7) Orkedal 4, Meldal 3, Gjeitastrand 1. 8) Hemne 3, Heim 1.
 9) Hitra 2, Fillan 1, Sandstad 1. 10) Nordfrøya 1, Sørfrøya 1. 11) Jøssund 1.

XVII. Nord-Trøndelag fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, Innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinaterer.
Fylket		22417,20	84 608	37	5	55	44
1. Stjørdal		2 175,74	11 032	4	-	4	4
	Meraaker	1 229,22	2 165	1	-	1	1
	Hegra	612,39	2 572	1	-	1	1
	Stjørdal	54,26	3 171	2	-	2	2
	Laanke	185,40	1 348	-	-	-	-
	Skatval	94,47	1 776	-	-	-	-
2. Frosta	Frosta	75,41	2 950	1	-	1	1
3. Leksvik	Leksvik	431,19	3 055	¹⁾ 1	1	3	3
4. Skogn		480,57	5 344	1	-	2	2
	Aasen	140,42	1 981	1	-	1	1
	Skogn	340,15	3 363	-	-	1	1
5. Levanger		168,72	4 830	5	1	4	2
	Frol	140,45	2 343	-	-	1	-
	Ytterøy	27,82	841	-	-	-	-
	Levanger, kjøpstad	0,45	1 646	5	1	2	1
6. Verdal	Verdal	1 587,00	5 904	2	-	3	2
7. Inderøy		146,31	4 553	1	-	4	1
	Inderøy	89,73	2 944	1	-	2	1
	Røra	28,90	879	-	-	1	-
	Sandvollan	27,68	730	-	-	1	-
8. Verran		552,32	2 552	¹⁾ 1	-	3	2
	Mosvik	137,74	865	-	-	1	1
	Verran	414,58	1 687	1	-	2	1
9. Stenkjær		259,63	5 216	4	2	5	1
	Stenkjær, ladested	0 90	2 459	4	2	3	-
	Sparbu	258,73	2 757	-	-	²⁾ 2	1
10. Stod		1 107,89	4 731	¹⁾ 2	-	2	3
	Egge	51,33	1 372	1	-	-	-
	Kvam	374,67	1 137	-	-	1	1
	Stod	256,65	932	1	-	1	³⁾ 1
	Ogdal	425,24	1 290	-	-	-	²⁾ 1

¹⁾ Stillingen ledig. ²⁾ Bor i Stenkjær.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vaksinaterer
11. Beitstad	Beitstad	1 093,18	4 150	1	-	3	3
	Malm	199,92	1 886	1	-	1	1
	Namdalseid	269,87	994	-	-	1	1
		623,79	1 270	-	-	1	1
12. Grong	Grong	4 071,29	2 671	¹⁾ 1	-	2	4
13. Snaasa	Snaasa	2 406,35	2 286	¹⁾ 2	-	1	1
14. Lierne		2 970,43	1 606	1	-	2	2
	Nordli	1 539,06	912	1	-	1	1
	Sørli	1 431,37	694	-	-	1	1
15. Namsos		240,89	3 835	3	2	3	1
	Vemundvik	240,55	1 302	-	-	²⁾ 1	1
	Namsos, ladested	0,34	2 533	3	2	2	-
16. Klinga	Klinga	352,43	1 589	1	-	1	1
17. Overhalla		1 270,08	3 487	1	-	2	2
	Høilandet	561,09	1 063	-	-	1	1
	Overhalla	708,99	2 424	1	-	1	1
18. Flatanger	Flatanger	462,18	1 792	1	-	1	1
19. Fosnes		860,82	2 694	1	-	2	2
	Fosnes	588,72	1 009	1	-	1	1
	Otterøy	272,10	1 685	-	-	1	1
20. Kolvereid		1 086,23	5 102	¹⁾ 1	-	3	2
	Nærøy	134,84	2 112	-	-	1	1
	Kolvereid	433,40	2 090	1	-	2	1
	Foldereid	517,99	900	-	-	-	-
21. Vikna	Vikna	317,27	3 276	¹⁾ 1	-	2	2
22. Leka		301,15	2 035	¹⁾ 1	-	2	2
	Leka	108,11	1 201	1	-	1	1
	Gravvik	193,04	834	-	-	1	1

¹⁾ Stillingen ledig. ²⁾ Bor i Namsos.

Sundhetstilstanden har gjennomgående været meget god, undtagen for Beitstads vedkommende, hvor den betegnes som slett og for Overhalla mindre god. Av epidemiske sygdomstilfeller er meldt 12 246 med 256 dødsfall, året forut var de tilsvarende tall 20 110 og 461.

Dødeligheten utgjorde 14,3 pro mille av den opgitte tilstedeværende middelfolkemengde (88 215).

Om de **epidemiske sygdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 184—187.

Tyfoidfieber. I Stenkjær var der flere tilfeller av paratyfus, som optrådte spredt uten påviselig smittekilde. Et tilfelle inntraf i en avsidesliggende fjelldal (Gaulstad) hos en 12 års gut, som alltid hadde været hjemme. Paratyfus hadde været på denne gård for 6 år siden. (K. Bragstad).

Encephalitis lethargica. I Verdalen optrådte et tilfelle med godt utfall hos en liten gut uten påviselig smittekilde. På grunn av ubekjentskap med sygdommens eventuelle smitsomme natur isolertes ikke, dog uten følger. Symptomene var høi temperatur, somnolent almentilstand, ensidig facialislammelse og lammelse av en arm. (T. Wold).

Nervøse sygdommer er meget utbredt på Namdalseid i Beitstad. Her finnes en sterkt belastet slekt, i hvilken der er forekommet ikke mindre enn 7 selvmord i tidens løp. (Sev. Hus).

Venerisks sygdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:												
		1	3	4	5	6	7—8	9	10	11	15	16	21	22
		Stjørdal.	Leksvik.	Skogn.	Levanger.	Verdal.	Inderøy og Verran.	Stenkjær.	Stod.	Beitstad.	Namsos.	Klinga.	Vikna.	Leka.
Veneriske sår	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Erhvervet syfilis . . .	5	2	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	
Gonorrhoe, uretrit . .	81	2	1	2	1	9	6	28	9	1	11	1	8	

Tuberkulose. Om de i årets løp meldte og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sygdommer henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lunge tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele fylke 14,4 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjente dødsfall og 18,7 pct. av ikke epidemiske sygdommer. For byene var forholdet henholdsvis 13,2 pct og 17,1 pct. og for bygdene 14,4 og 18,2 pct. Forøvrig henvises til tabellen på side 188.

Spedalskhet. Et tilfelle på Brækken i Frosta har det ikke lyktes å få innlagt på pleiestiftelse. I Flatanger lever 2 spedalske.

Av skabb anmeldtes 512 tilfeller, flest i Stjørdal (234), men mange tilfeller anmeldes ikke.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	59	1	59	1	2	2	3	4	7	22	9	4		1	4
Akut poliomyelit	13	3	11	-	-	-	-	-	-	1	2	2	5	1	-
Skarlagensfeber	125	2	125	28	6	17	6	7	8	13	10	8	7	5	10
Meslinger	4	-	4	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1
Difteri (croup)	422	30	422	37	18	27	32	25	29	77	54	30	33	22	38
Barsel-feber	6	2	6	1	-	2	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Pyæmi, septhæmi	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-
Pemfigus (hos nyfødte)	7	1	6	1	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	60	6	59	6	7	7	5	7	2	4	3	5	4	3	6
Røde hunde	14	-	14	-	-	2	3	1	3	3	-	1	1	-	-
Variceller	105	-	105	10	9	19	14	7	6	5	4	4	12	12	3
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Kikhøste	75	-	75	35	8	6	-	1	2	4	3	8	7	1	-
Akute katarrer i åndedrættssorg.	6480	45	6470	1046	741	783	619	580	388	314	239	340	351	554	515
Influenza	3647	70	3645	1882	845	223	117	34	34	26	19	84	112	178	91
Lungebetændelse	353	76	347	105	40	22	32	28	8	12	15	7	15	24	39
Plevrit	165	7	164	26	14	7	18	11	12	15	22	9	8	10	12
Gigtfeber	147	1	147	11	14	17	10	12	9	24	8	11	6	16	9
Akut diarrhoe (kolerine)	555	8	554	60	39	47	42	40	66	58	60	51	29	35	27
Tilsammen	12246	256	12218	3249	1745	1183	901	758	574	581	451	564	592	865	755

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	1		2		3		4		5		6		7—8	
	Stjørdal.		Frosta.		Leksvik.		Skogn.		Levanger.		Verdal.		Inderøy og Verran.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	2	-	11	-	7	-	1	-
Akut poliomyelit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skarlagensfeber	25	2	14	-	-	-	9	-	7	-	8	-	9	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Difteri (croup)	84	8	13	-	16	2	38	3	34	3	17	2	37	4
Barsel-feber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	9	-	4	-	1	-	-	-	2	-	3	-	8	2
Røde hunde	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Variceller	15	-	-	-	-	-	10	-	4	-	12	-	7	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	11	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene . .	951	14	38	-	15	1	164	1	210	2	256	-	954	2
Influenza	280	1	43	1	2	2	98	5	102	6	148	9	224	2
Lungebetændelse	44	10	15	5	3	3	47	8	18	6	49	8	22	14
Plevrit	44	2	2	-	1	-	7	-	6	1	4	-	8	2
Giktfeber	25	-	-	-	-	-	4	-	-	-	10	-	21	-
Akut diarrhoe (kolerine)	46	-	2	1	3	-	5	-	18	-	7	1	82	1
Tilsammen	1531	37	132	8	43	8	385	17	412	18	529	21	1390	31

Epidemiske sygdommer.

(Forts.)	Fordeling på lægedistriktene:													
	9		10		11		12		13		14		15	
	Stenkjær.		Stod.		Beitstad.		Grong.		Snaasa.		Lierne.		Namsos.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	14	-	5	-	9	-	-	-	-	-	-	-	6	1
Akut poliomyelit	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	9	-	14	-	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-
Meslinger	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	17	1	22	-	8	-	-	-	-	-	-	-	31	1
Barsel-feber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	18	3	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	5	-
Røde hunde	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Variceller	8	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	16	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	37	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene . .	1969	7	1205	-	13	6	51	1	-	-	-	-	92	2
Influenta	845	-	411	-	108	18	286	1	-	-	-	-	260	3
Lungebetændelse	41	4	36	-	-	-	2	1	-	-	-	-	10	7
Plevrit	18	1	19	-	-	-	6	-	1	1	-	-	13	-
Giktfeber	32	1	27	-	2	-	2	-	-	-	-	-	5	-
Akut diarrhoe (kolerine)	162	2	92	-	4	2	10	-	1	1	-	-	36	-
Tilsammen	3180	19	1861	-	155	27	358	3	2	2	-	-	494	15

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:													
	16		17		18		19		20		21		22	
	Klinga.		Overhalla.		Flatanger.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikna.		Leka.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	3	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	2	-	-	-	7	-	-	-	2	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	5	-	12	1	6	-	-	-	20	2	57	3	5	-
Barsel-feber	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	1	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	4	-	9	-	7	-	-	-	1	-	4	-	4	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	78	-	102	-	150	1	47	1	102	2	53	2	30	3
Influenza	110	-	436	9	45	4	57	-	120	3	58	6	14	-
Lungebetændelse	24	-	18	2	5	2	5	1	11	4	2	1	1	-
Plevrit	8	-	6	-	2	-	5	-	6	-	4	-	5	-
Giktfeber	2	-	4	-	2	-	3	-	2	-	5	-	1	-
Akut diarrhoe (kolerine)	18	-	17	-	15	-	5	-	12	-	18	-	2	-
Tilsammen	250	-	612	12	235	8	132	3	277	12	206	12	62	3

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Stjørdal	145	30	37	108
Frosta	45	7	8	37
Leksvik	43	10	8	35
Skogn	69	14	17	52
Levanger	62	10	18	44
Levanger kjøpstad	36	8	8	28
Bygder	26	2	10	16
Verdal	95	10	21	74
Inderøy	142	12	31	111
Verran				
Stenkjær				
Stenkjær ladested	30	1	6	24
Bygder	72	10	13	59
Beitstad	79	7	27	52
Grong	25	7	3	22
Snaasa	31	4	2	29
Lierne	-	-	-	-
Namsos	51	8	15	36
Namsos ladested	25	3	7	18
Bygder	26	5	8	18
Klinga	11	1	-	11
Overhalla	51	5	12	39
Flatanger	32	4	8	24
Fosnes	17	5	3	14
Kolvereid	44	3	12	32
Vikna	43	4	12	31
Leka	21	7	3	18
Nord-Trøndelag fylke	1108	159	256	852
Derav i byer	91	12	21	70
— - bygder	1017	147	235	782

Om de med statsbidrag forpleiede **sinnssyke** se den almindelige beretning.
Fødselsoperasjoner. Av læger utførtes i alt 57, nemlig i Stjørdal 6, Leksvik 1, Skogn 1, Levanger 1, Verdal 3, Inderøy 2, Verran 4, Stenkjær 12, Beitstad 5, Grong 1, Namsos 11, Overhalla 3, Fosnes 3, Vikna 3 og Leka 1. Angående indikasjoner og utfall henvises til tabellen neste side.

Om **jormorhjælpen** se den almindelige beretning.

Dødsfall på barselseng. Efter prestenes opgaver døde 5 kvinner på barselseng, efter lægernes 3: 2 døde av barsel-feber og 1 av livmorbristning. Se for-øvrig tabell XXXIV, gruppe XII.

Tallet på **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa side 190. — Der blir et overskudd av 636 levende fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 66,6.

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.		Uttrekning ved bekkenendeleie.	
	Mødre.	Barn.			Mødre.	Barn.	Mor.	Barn.
	Lev.	Lev.	Df.	Uopg.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse	47	46	1	-	2	2	1	1
Trankt bekken	5	3	1	1	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele .	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	-	1	1	-	-
	53	50	2	1	3	3	1	1
		53						

Været. Januar var mild, februar og mars derimot sur og kald, den siste med sterkt snefall. April, mai og juni var gjennomgående gode og varme måneder, og året tegnet bra, men fra juli satte det inn med regn, som varte hele høsten utover, og da vinteren kom tidlig og streng, blev det vanskelig at få korn og poteter i hus, og kvaliteten blev derefter.

Levemåte, hygieniske og økonomiske forhold. Stjørdal. Levemåten har forandret sig under krigen. Det er snart ikke noget, som er godt nok lenger, hverken i mat, drikke eller klededrakt. Cigaretten henger i munnviken hele dagen. Fordringsfullheten er steget jevnt overalt. Sparsommelighet er en saga blott. (E. K. A. Knutsson).

Leksvik. Drikkfeldigheten er liten, men usedeligheten stor. Levemåten god og kraftig og mavesygdommer sjeldne. Tennene eksemplariske. (T. Ormhaug).

Inderøy og Verran. Fortjenesten var god både for bønder og arbeidere, men man har inntryk av, at de siste levet for dagen og ikke la sig noget tilbeste. Befolkningen lever sundt, og bolighygiene må sies å stå høit. Sedelighetstilstanden er også bra, når man slutter fra de uekte fødsler. Edrueligheten har alltid været god, og sålenge der ikke var noget forbud var trangen til alkohol omtrent lik 0. Efter forbudets innførelse ser det nærmest ut til, at det gamle ord «forbuden frukt smaker best» praktiseres som sandhet, ti isteden for kun å ha en smak ved de store høitider, synes mange å ha trang til alkohol også utenfor disse. Kaffe misbrukes i en uhyggelig grad, når andre nydelsesmidler er vanskelige å opdrive. Tannpleien begynner at få innpass, så gebiss hos ungdommen er forholdsvis sjelden mot før, da man ikke var stort mer enn konfirmert, før gebiss måtte anskaffes. (H. A. Angell).

Beitstad. Klædedrakten er for menn og eldre kvinners vedkommende god og varm. De unge piker derimot flagrer helst i tynne kjøpetøier. Maten er kraftig, og der var ingen innskränkning i rasjoneringstiden, kaffe og tobakk undtatt. Edrueligheten står høit. Hjemmebrenning forekommer neppe. Den personlige hygiene later adskillig tilbake å ønske og forståelsen av renslighetens hygieniske betydning synes å mangle. Barnestell har ingen rede på og mavesygdommer hos barn er meget almindelige. Drikkevannsforholdene er fremdeles utilfredsstillende, dog anlegges nu flere og flere vannledninger. (Sev. Huus).

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	i alt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	på barselseng.	ved ulykkelige hendelser.	ved selvmord.	ved drap eller mord.
Stjørdal.....	245	6	165	15	3	-	3	-	1
Frosta.....	66	1	50	8	2	-	1	-	-
Leksvik.....	66	1	40	1	-	-	-	-	-
Skogn.....	106	2	65	7	2	-	1	-	-
Levanger.....	106	4	71	3	1	-	1	2	-
Levanger kjøpstad.....	35	2	36	2	-	-	1	1	-
Bygder.....	71	2	35	1	1	-	-	1	-
Verdal.....	163	3	105	10	1	1	2	-	-
Inderøy.....	103	6	65	5	1	-	-	-	-
Verran.....	46	-	24	1	-	-	-	-	-
Stenkjær.....	116	1	84	10	1	-	1	-	-
Stenkjær ladested.....	57	-	41	8	1	-	-	-	-
Bygder.....	59	1	43	2	-	-	1	-	-
Stod.....	126	3	75	5	-	-	3	2	-
Beitstad.....	73	1	51	3	-	-	-	1	-
Grong.....	59	1	57	3	-	-	-	3	-
Snaasa.....	32	-	32	1	-	-	-	-	1
Lierne.....	32	1	14	1	1	1	-	-	-
Namsos.....	102	3	57	2	-	-	2	-	-
Namsos ladested.....	57	3	42	1	-	-	2	-	-
Bygder.....	45	-	15	1	-	-	-	-	-
Klinga.....	66	1	58	5	-	-	7	-	-
Overhalla.....	61	4	57	4	2	-	-	-	-
Flatanger.....	44	1	31	-	-	1	1	-	-
Fosnes.....	57	-	29	1	-	-	-	2	-
Kolvereid.....	112	2	73	5	1	2	1	-	-
Vikna.....	86	2	37	1	-	-	1	-	-
Leka.....	35	2	26	1	-	-	2	-	-
Nord-Trøndelag fylke...	1902	45	1266	92	15	5	26	10	2
Derav i byer.....	149	5	119	11	1	-	3	1	-
— - bygder.....	1753	40	1147	81	14	5	23	9	2

Grong. Den almindelige hygiene er forholdsvis bra, spyttvineriet er dog almindelig, likeså misbruk av kaffe. Man ser påfallende mange tilfeller av hjerteforstørrelse med uregelmessig hjertearbeide hos eldre kvinner, sikkert en følge av kaffemisbruk. Bruken av fell — sanskindsfell — er her som annetsteds umulig å få avskaffet selv på gjennomfartsteder med mange reisende. Der tilrådes dog å bruke trekk over fellene. Levevilkårene gjennomgående gode, — men ernæringen i almindelighet uhensiktsmessig, tallrike, svære måltider vesentlig

bestående av kaffe og smørbrød. Tannsygdommer tilstede i uhyggelig høi grad, jeg har ennå ikke set en patient med feilfritt tannsett. (A. Bryn).

Flatanger. Levemåten omtrent som før. Megen misbruk av kaffe, både ved festlige sammenkomster og i hjemmene. Sedelighetstilstanden er bra og edrueligheten meget god. Man ser ikke noget til hjemmebrenning eller bruk av surrogater, men man hører ofte beklagelse over, at det ikke er mulig å få litt brennevin til husbruk eller ombord på fartøiene. Dette uttales av folk, som har stemt sitt ja ved folkeavstemningen, og som gjerne tilføier, at hadde de tenkt' at det skulde bli sådan, skulde de visst stemt anderledes. Den økonomiske tilstand må fremdeles betegnes som god, om man enn kan merke, at folk nu blir mere forsiktige med å «slå om sig» med penger. (P. C. Johnson).

Sykehus. I Stjørdal distrikt er der et militæretaten tilhørende sykehus på Sandferhus i Vernes — kun i bruk under våbenøvelsene. Doktor Ellen Seips sykehus for skrofuløse barn (12 pat.). Trondhjemslægernes pleiehjem for tuberkuløse barn tilhører Trondhjems by, samt Hegre pleiehjem for tuberkuløse. — I Levanger ligger Innherred sykehus og i Verdal et tuberkulosehjem. I Stenkjær ladested finnes et isolasjonslokale for epidemiske syke og fylkets pleiehjem for tuberkuløse samt et av Stenkjær sanitetsforening oprettet sykehjem. I Vemundvik herred, like utenfor bygrensen for Namsos ladested, ligger Namdalens sykehus med tilknyttet tuberkulosehjem.

Badeinnretninger. I Stjørdal er der et styrtbad ved det militære sykehus og på Stjørdalshalsen et forenet badstu- og karbad. En badstue finnes i Hegra og en i Meraaker. I Levanger er der et skolebad med dusj og karbad, som nogen dager i uken benyttes som folkebad. I Verdal er der 2 varmluftsbad, hvorav det ene står åpent for enhver. I Inderøy finnes et folkebad, som eies av kommunen og leverer både kar- og badstubad. I Grong er 2 badstubad. I Namsos er et folkebad og i Klinga er der ved Bangdalsbruket bygget et moderne bad med dampbad, karbad og dusj, som benyttes meget. I Overhalla er der et par badstuer, som benyttes leilighetsvis.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om antallet av møter i helseråd og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Nord-Trøndelag fylke.....	52	2021
Stjørdal	1) 9	252
Frosta	4	52
Leksvik	1	-
Skogn	2) 2	62
Levanger	3) 2	61
Verdal	1	244

1) Stjørdal 4, Skatval 1, Hegra 2, Meraaker 2. 2) Skogn 1, Aasen 1. 3) Frol 2.

(Forts.).		
Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Inderøy	1) 5	427
Verran		
Stenkjær	2) 7	205
Stod	1	-
Beitstad	3) 7	100
Grong	-	-
Snaasa	-	-
Lierne	-	-
Namsos	4) 5	-
Klinga	2	-
Overhalla	-	136
Flatanger	3	54
Fosnes	1	86
Kolvereid	-	116
Vikna	2	198
Leka	-	28

1) Ytterøy 1, Sandvollan 1, Inderøy 1, Sparbu 1. 2) Stenkjær by 2, Ogndal 2, Kvam 1, Egge 1, Stod 1. 3) Malm 2, Namdalseidet 2, Beitstad 3. 4) Namsos 3, Vemundvik 2.

XVIII. Nordland fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, Innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinaterer.
Fylket.....		38081,80	161 105	52	11	113	81
1. Bindal.....	Bindal.....	1 509,00	2 502	1	-	2	2
2. Vik.....	Vik.....	232,66	2 505		-	1	1
3. Velfjord	Velfjord.....	600,39	1 425	1		1	1
4. Brønnøy	Brønnøy	150,19	3 274	2	-	1	1
5. Vega.....	Vega	147,27	2 422	1	-	1	1
6. Tjøtta		866,80	3 318	-	-	2	2
	Tjøtta	346,02	2 262	-	-	2	2
	Vevelstad	520,78	1 056	-	-	-	-
7. Alstahaug		408,54	4 205	2	1	3	3
	Stamnes	44,88	1 006	1	1	1	1
	Leirfjord.....	271,87	1 767	-	-	1	1
	Alstahaug.....	91,79	1 432	1	-	1	1
8. Herøy	Herøy..... } Nordvik }	172,83	3 627	1	-	2	1
9. Vefsn	Vefsn	3 405,96	4 894	1) ¹⁾	-	2) ²⁾	1
10. Mosjøen stadslid..	Mosjøen ladested..	0,83	1 721	3	1	1	1
11. Hatfjelldal	Hatfjelldal	3 102,51	1 061	1) ¹⁾	-	1	1
12. Hemnes.....		1 690,20	4 689	1	-	3	2
	Hemnes	1 065,94	3 416	1	-	2	1
	Korgen	624,26	1 273	-	-	1	1
13. Nesna		668,00	6 070	1	-	3	2
	Nesna	580,94	4 700	1	-	2	1
	Dønnes	87,06	1 370	-	-	1	1

1) Bor i Mosjøen.

2) Den ene av disse bor i Mosjøen.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstede- innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelp- vakeraterer.
14. Mo	Mo	3 964,92	5 892	1	-	2	2
15. Lurøy	288,22	2 727	1	-	3	3
	Lurøy	270,86	2 107	1	-	2	2
	Træna	17,36	620	-	-	1	1
16. Rødøy	Rødøy	696,83	2 666	-	-	2	1
17. Meløy	Meløy	872,26	3 487	1	-	3	1
18. Gildeskaal	1 893,00	6 027	-	-	3	3
	Gildeskaal	666,25	4 166	-	-	2	2
	Beiarn	1 226,75	1 861	-	-	1	1
19. Bodø stadslæged. .	Bodø, kjøpstad . . .	1,03	4 895	6	3 ²⁾	3	-
20. Bodin	Bodin	671,34	5 218 ¹⁾	2	-	4	4
21. Skjerstad	Skjerstad	511,54	1 800	1	-	2	1
22. Saltdal	Saltdal	2 079,04	3 316	3	-	2	2
23. Fauske	Fauske	1 108,88	6 760	2	1	3	2
24. Sørfold	1 745,46	3 469	1	-	2	2
	Sørfold	1 571,25	2 641	1	-	1	1
	Kjerringøy	174,21	828	-	-	1	1
25. Nordfold	748,79	2 602	-	-	2	2
	Nordfold	563,38	1 375	-	-	1	1
	Leiranger	185,41	1 227	-	-	1	1
26. Steigen	Steigen	252,21	2 235	1	-	1	1
27. Hamarøy	Hamarøy	1 208,06	3 104	2	-	2	2
28. Lødingen	1 269,80	4 055	-	-	4	4
	Lødingen	1 046,19	2 787	-	-	3	3
	Tjeldsund	223,61	1 268	-	-	1	1
29. Tysfjord	Tysfjord	1 444,61	3 143	1	-	3	3
30. Narvik stadslæged.	Narvik, kjøpstad..	12,82	4 922	3	2	5	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Bodø. ²⁾ 1 av disse er fast ansatt jormor i Bodin.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger	Tannlæger.	Jornedre.	Hjelpvaksinerer.
31. Ankenes	Ankenes	2 005,73	3 093	¹⁾ -	-	²⁾ 3	4
32. Ofoten	Evenes	741,64	4 073	1	-	3	3
33. Værøy	Værøy	28,87	1 501	1	-	3	1
34. Flakstad	Flakstad	298,98	3 242	1	-	2	2
	Flakstad	179,75	1 795	1	-	1	1
	Moskenes	119,23	1 447	-	-	1	1
35. Buksnes	Buksnes	169,01	5 524	1	1	5	2
36. Borge	Borge	256,79	4 533	1	-	4	4
37. Gimsøy	Gimsøy	185,34	1 625	-	-	2	2
38. Vaagan	286,17	5 828	2	1	5	4
	Svolvær ladested	3,30	5 828	-	-	1	-
	Vaagan	282,87		-	-	4	-
39. Hadsel	Hadsel	726,17	8 037	3	1	10	1
40. Bø	Bø	212,00	4 435	1	-	2	1
41. Øksnes	362,61	3 293	-	-	2	2
	Øksnes	258,79	2 228	-	-	1	1
	Langenes	103,82	1 065	-	-	1	1
42. Sortland	Sortland	409,93	3 536	1	-	2	2
43. Dverberg	Dverberg	674,52	4 354	2	-	4	4

¹⁾ Bor i Narvik. ²⁾ En av disse bor i Narvik.

Sundhetstilstanden oppgis å ha været i det hele nokså god ¹⁾).

Av epidemiske sykdomstilfeller er i alt meldt 12 433, hvorav 367 hadde dødelig utgang; i 1918 var de tilsvarende tall henholdsvis 26 906 og 793.

¹⁾ Fra Vik, Vefsn, Mosjøen, Sørfold, Hamarøy, Lødingen, Tysfjord, Ofoten og Flakstad distrikter er ingen årsberetning innkommet. Hvad der for disse er opført på listen over epidemiske sykdommer er hentet fra de til Medisinaldirektøren hver måned sendte fortegnelser over iaktatte nye tilfeller av nogen epidemiske sykdommer. For 2 av disse distrikter har man ingensomhelst meddelelse utenom de av prestene til det statistiske byrå sendte opgaver over folkemengdens bevegelse (fødte og døde etc.).

Veneriske

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på																	
		3	4	5	6	7	8	9	10	12	13	14	15	17	18	19	20		
		Velfjord.	Brønnøy.	Vega.	Tjøtta.	Alstahaug.	Herøy.	Vefsn.	Mosjøen.	Hemnes.	Nesna.	Mo.	Lurøy.	Meløy.	Gildeskaal.	Bodø.	Bodin.		
Veneriske sår...	17	2	1	.	.	.	2	1		
Syfilis, erhvervet	42	14	.		
— medfødt..	3	1	.	.	1	.		
Gonorrhoe, uretrit	477	5	3	3	1	17	4	.	1	7	3	13	.	51	3	127	4		

Dødeligheten var 14,4 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Jfr. tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 198 o. fig.

Av **difteri** er meldt usedvanlig mange tilfeller. Mortalitet ca. 7,4 pct. — Fra **Lurøy** anføres, at preventive injeksjoner, som blev anvendt i nokså stor utstrekning, tildels efter press av omgivelsene, i flere tilfeller avstedkom alvorlig serumsygdum. Som forebyggende middel er disse injeksjoner således ikke ganske uskyldige og nytten av dem visstnok meget problematisk; de er da også almindelig helt forlatt (Glatved og fylkeslægen). — I **Sigerfjord** (Sortland), hvor sykdommen truet med å anta et faretruende omfang, blev der opprettet et provisorisk lasarett, hvorefter sykdommen avtog raskt. (Krogstad).

Influenza forekom i årets første måneder som en fortsettelse av høst-epidemien i 1918, men var i det hele tatt ikke så utbredt og mindre ondartet.

Av **krupøs pneumoni** er tallet på meldte tilfeller usedvanlig litet — Fra **Lurøy** anfører distriktslægen, at dette år er det første i hans 40 årige virksomhet som læge da der intet tilfelle var å opføre på dødslisten av denne sygdum.

Pemfigus hos nyfødte. I **Meløy** inntraff 12 tilfeller i en enkelt jormors praksis. Hun blev tilholdt å foreta en meget grundig desinfeksjon.

Av **hudsygdommer** har der i **Narvik** forekommet påfallende mange tilfeller, særlig furunkler og eksem. Stadslægen har det inntrykk at tilfellene må betraktes som eftersygdum til influensa, men antyder også muligheten av at rasjoneringen kan ha nogen skyld.

Av **icterus catarrhalis** er meldt i alt 57 tilfeller (**Bindal** 6, **Herøy** 22, **Bodø** 24, **Bodin** 3, **Gimsøy** og **Vaagan** 2).

Av **skabb** er meldt 571 tilfeller. Plagen er meget almindelig og visstnok meget mere utbredt enn de opførte tilfeller gir uttrykk for. (Fylkeslægen).

Veneriske sykdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av ovenstående tabell.

Tuberkulose. Om de i året anmeldte og av tuberkuloseprotokollene

sygdommer.

lægedistriktene:																			
22	23	24	25	26	28	29	30	31	32	33	35	36	37-38	39	40	41	42	43	Under Lofotfisket.
Saltdal.	Fauske.	Sørfold.	Nordfold.	Steigen.	Lødingen.	Tysfjord.	Narvik.	Ankenes.	Ofoten.	Værøy.	Buksnes.	Børge.	Gimsøy og Vaagan.	Hadsel.	Bø.	Øksnes.	Sortland.	Dverberg.	
-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	15	-	-	-	2	-	4	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	4	2	-	1	1	4	80	5	-	5	6	3	48	44	6	1	6	1	18

utgåtte tilfeller av tuberkuløse sykdommer henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av lungetuberkuløse utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele fylke 17,8 pct. av samtlige ved sykdom forårsakede, kjendte dødsfall og 23,1 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sykdommer. — For byene var forholdet henholdsvis 14,5 pct. og 19,0 pct. og for bygdene 18,1 pct. og 23,6 pct. Forøvrig henvises til tabellen på side 205.

Sinnssygd. Om de med statsbidrag forpleiede syke se den almindelige beretning. — I Steigen, hvor forpleining av sinnssyke alltid har været omfattet med interesse, var der ved årets utgang 70 syke. Distriktslægen anfører at de syke kun bør anbringes på gode og centrale steder; både får patientene det bedre under sådanne forhold og naboenes uvilkårlige kontroll og kritikk har såvidt det kan skjønnes bare gode sider.

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, er oppgitt i alt 85, nemlig i Bindal 1, Brønnøy 3, Vega 4, Alstahaug 2, Herøy 2, Hemnes 4, Nesna 2, Mo 1, Lurøy 2, Meløy 5, Gildeskaal 1, Bodø 4, Bodin 2, Saltdal 2, Fauske 4, Steigen 2, Lødingen 2, Tysfjord 2, Narvik 7, Ankenes 5, Buksnes 3, Gimsøy og Vaagan 10, Hadsel 7, Bø 3, Øksnes 1, Sortland 2 og Dverberg 2. Indikasjoner og utfall vil sees av tabellen på side 206.

Om **jormorhjelpen** se tabellen i den almindelige beretning. — I Fauske døde en kvinne **uforløst** på grunn av blødning (placenta prævia). Både jormor og læge var blitt sent tilkaldt.

På **barselseng døde** ifølge prestenes opgaver 24 kvinder, ifølge lægernes 20, hvorav 11 av barselfeber; forøvrig henvises til tabell XXXII, gruppe XII.

Ifølge tabellen på side 207 over **fødte** og **døde** var overskuddet av førstnevnte 1 681 og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 59,1.

Været. Sommeren utmerket sig ved kulde og væte. Utbyttet av jordbruket blev derfor under et middelsårs og brenselet (torven) blev ikke tørt.

Levemåte, hygieniske forhold etc. De økonomiske forhold har i det store hele været gode og bidradd til bedring både av levemåten og de hygieniske forhold. Edrueligheten er for det meste god.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	36	2	36	-	-	5	2	2	-	2	3	9	9	1	3
Cerebrospinalmeningit (epid.)	4	1	4	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-
Akut poliomyelit	30	7	30	-	-	-	1	1	2	7	8	4	1	6	-
Skarlagensfeber	114	2	114	7	11	10	6	10	-	1	5	7	12	19	26
Meslinger	16	-	16	1	2	2	2	-	-	5	1	-	1	1	1
Difteri (croup)	1051	88	1050	75	68	64	46	57	71	137	117	91	123	92	109
Dysenteri	4	-	4	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Barsel-feber	32	11	31	5	2	6	6	3	-	-	1	-	3	3	2
Pyæmi, septhæmi	72	18	62	1	-	2	1	4	1	12	12	5	10	7	7
Pemfigus (hos nyfødte)	17	1	17	-	2	-	2	-	-	-	3	4	3	3	-
Rosen	122	5	122	13	13	19	6	7	12	9	9	10	6	9	9
Røde hunde	48	-	48	4	11	6	6	13	5	1	1	-	-	1	-
Variceller	112	-	108	12	6	6	11	11	12	6	3	4	9	23	5
Kusma	9	-	9	3	-	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-
Kikhoste	118	2	117	-	2	1	5	2	3	2	1	3	17	46	35
Akute katarrer i åndedrættorg.	4697	55	4685	530	438	609	522	479	310	240	212	234	315	414	382
Influenza	3758	69	3715	600	442	782	662	342	194	158	131	114	73	111	106
Lungebetændelse	405	82	390	33	30	61	92	48	19	23	15	13	15	21	20
Plevrit	482	3	482	35	31	44	55	65	48	42	31	29	23	34	45
Giktfeber	167	4	166	17	20	22	16	19	14	16	6	3	11	9	13
Akut diarrhoe (kolerine)	1139	17	1139	126	158	102	100	90	88	117	65	59	93	76	65
Tilsammen	12433	367	12345	1462	1238	1745	1543	1153	779	781	624	591	725	876	828

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Bindal.		Vik.		Velfjord.		Brønnøy.		Vega.		Tjøtta.		Alstahaug.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	1	-	-	1	-	9	4	-	-	1	1	2	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	7	1	24	2	7	-	64	4	5	-	1	-	62	6
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	-	-	5	-	-	1	3	1	-	-	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	5	-	9	-	-	-	3	-	8	-
Kusma	-	-	-	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	37	-	-	-	37	3	87	-	60	5	31	1	111	4
Influenza	46	3	14	-	21	1	34	-	20	-	20	4	156	7
Lungebetændelse	2	-	-	-	8	5	6	3	6	2	2	2	3	3
Plevrit	2	-	-	-	12	-	27	-	2	-	1	-	3	-
Giktfeber	4	-	-	-	3	-	4	-	1	-	-	-	3	1
Akut diarrhoe (kolerine)	22	2	-	-	6	-	18	-	23	-	-	-	5	-
Tilsammen	122	7	40	2	108	9	262	12	120	8	64	9	361	22

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene :													
	8		9		10		11		12		13		14	
	Herøy.		Vefsn.		Mosjøen stads- læge- distrikt.		Hatfjelldal.		Hemnes.		Nesna.		Mo.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Difteri (croup)	9	-	12	3	3	-	-	-	15	3	24	2	6	-
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Rosen	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Akute katarrar i åndedrætsorganene	206	-	-	-	64	-	6	-	143	-	142	4	58	-
Influenza	361	6	-	-	42	-	-	-	35	2	70	2	255	6
Lungebetendelse	7	-	-	-	2	-	1	-	15	6	3	2	4	4
Plevrit	5	-	-	-	1	-	2	-	6	-	13	-	9	-
Giktfeber	2	-	-	-	5	-	1	-	4	-	8	1	2	1
Akut diarrhoe (kolerine)	53	-	-	-	68	-	-	-	45	-	18	1	6	-
Tilsammen	748	8	12	3	188	-	10	-	263	11	292	13	348	13

Epidemiske sygdommer,

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:													
	15		16		17		18		19		20		21	
	Lurøy.		Rødøy.		Meløy.		Gilde- skaal.		Bodø stads- læge- distrikt.		Bodin.		Skjer- stad.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	5	1	2	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	5	-	8	-	13	1	-	-	43	-	5	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	29	5	7	3	51	5	9	2	77	4	6	1	18	2
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	-	-	-	-	-	1	-	2	2	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	-	-	1	1	3	3	1	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	12	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Rosen	-	-	-	-	4	-	-	-	13	-	5	-	2	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	9	-	-	-	17	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	1	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	14	1	9	-	694	4	1	1	785	2	2	2	27	-
Influenza	14	3	5	-	35	-	2	2	98	-	49	-	47	-
Lungebetændelse	4	-	3	-	15	5	1	1	32	4	3	3	1	1
Plevrit	1	-	1	-	49	1	-	-	70	-	-	-	-	-
Giktfeber	4	-	-	-	14	-	-	-	34	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	13	-	1	-	59	2	-	-	231	1	-	-	-	-
Tilsammen	85	9	37	5	957	18	22	8	1426	17	72	8	95	3

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:													
	22		23		24		25		26		27		28	
	Saltal.		Fauske.		Sørfold.		Nordfold.		Steigen.		Hamarøy.		Lødingen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	3	1	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	10	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	42	5	-	-	-	-	1	-	19	1	9	1
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septæmi	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	90	1	278	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenta	3	1	115	-	-	-	-	-	3	3	118	2	72	-
Lungebetændelse	7	1	26	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Plevrit	14	-	17	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Giktfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	13	1	55	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	134	4	559	17	3	-	7	-	12	4	138	3	81	1

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:													
	29		30		31		32		33		34		35	
	Tysfjo rd.		Narvik stadslæge- distrikt.		Ankenes.		Ofoten.		Værøy.		Flakstad.		Buksnes.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Meslinger	-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	101	6	61	5	18	-	-	1	1	-	-	-	39	5
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	-	-	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	1	1	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	2	2
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	21	2	5	-	-	1	-	-	-	-	10	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Variceller	-	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	93	-	586	1	139	-	-	1	1	-	-	-	35	3
Influenza	29	-	276	4	55	-	-	22	1	-	-	-	20	1
Lungebetændelse	7	3	44	4	16	4	-	1	1	-	-	-	11	3
Plevrit	5	-	29	1	13	-	-	-	-	-	-	-	6	1
Giktfeber	-	-	19	1	6	-	-	-	-	-	-	-	8	-
Akut diarrhoe (kolerine)	23	-	174	3	31	1	-	-	-	-	-	-	15	-
Tilsammen	259	10	1244	26	294	5	-	28	5	-	-	-	189	15

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne :															
	36		37 og 38		39		40		41		42		43		Under Lofot-fisket.	
	Borge.		Gimsøy og Vaagan.		Hadsel.		Bø.		Øksnes.		Sortland.		Dverberg.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	5	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	2	-	1	-	-	-	5	1	7	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	31	6	92	3	26	3	-	-	17	-	113	7	41	2	4	-
Dysenteri	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	7	2	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	53	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	4	-	9	-	3	-	-	-	7	-	3	-	6	1
Røde hunde	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	23	-	1	-	-	-
Variceller	-	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	56	-	245	8	6	6	-	-	55	-	340	1	35	3	224	-
Influenza	3	3	177	-	945	3	1	1	6	-	125	1	9	9	455	4
Lungebetændelse	8	1	54	6	34	2	4	1	-	-	22	2	17	4	34	5
Plevrit	18	-	16	-	90	-	13	-	7	-	25	-	11	-	10	-
Giktfeber	3	-	6	-	10	-	2	-	2	-	4	-	1	-	15	-
Akut diarrhoe (kolerine)	7	-	39	1	33	2	-	-	16	2	80	-	11	-	74	-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Bindal	35	8	7	28
Vik	2	-	2	-
Velfjord	34	4	9	25
Brønnøy	51	14	12	39
Vega	30	5	8	22
Tjøtta	27	5	9	18
Alstahaug	81	18	22	59
Herøy	43	8	8	35
Vefsn	3	-	3	-
Møsjoen stadslægedistrikt	-	-	-	-
Hatfjelldal	13	2	-	13
Hemnes	64	7	11	53
Nesna	52	15	13	39
Mo	73	5	13	60
Lurøy	29	3	9	20
Rødøy	29	6	5	24
Meley	52	10	18	34
Gildeskaal	56	15	8	48
Bodø stadslægedistrikt	64	11	17	47
Bodin	80	11	8	72
Skjerstad	26	6	3	23
Saltdal	43	6	4	39
Fauske	66	11	17	49
Sørfold	-	-	-	-
Nordfold	-	-	-	-
Steigen	38	2	4	34
Hamarøy	3	-	3	-
Lødingen	1	-	1	-
Tysfjord	30	7	10	20
Narvik stadslægedistrikt	65	10	26	39
Ankenes	17	5	5	12
Ofoten	-	-	-	-
Værøy	15	2	5	10
Flakstad	-	-	-	-
Buksnes	73	14	15	58
Borge	49	11	10	39
Gimsøy	77	14	18	59
Vaagan				
Hadsel	91	19	18	73
Bø	40	11	2	38
Øksnes	13	1	3	10
Sortland	56	9	13	43
Dverberg	55	7	18	37
Under Lofotfisket	11	-	10	1
Nordland fylke	1 587	282	367	1 220
Derav i byer	145	21	34	111
- - bygder	1 442	261	333	1 109

Sykehus fins i Søvik, Bodø, Narvik og Stokmarknes og sykestuer i Brønnøy, Møsjoen, Glaamfjord, Sulitjelma, Saltdal, Svolvær og Sortland. For medisinalfondets regning drives under

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrekning ved bekkendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforasjon.	Exviscerasjon.	Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.		Mødre.		Barn.		Mødre.	Barn.		Mor.	Barn.	Mor.	Mor.	Mor.
	Lev.	Døde.	Lev.	Df.	Lev.	Døde.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Risvekkelse, langvarig fødsel etc.	45	1	47	1	6	-	3	3	4	3	1	-	-	-	-	-
Trangt bekken	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Barselkrampe	1	1	2	1	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Utmattelse	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forhodeleie (isseleie med pannen fortil)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Fremfall av navlesnor	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverrleie (forsømt)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Dyp tverrstand	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	¹⁾ 59	2	62	3	9	1	4	6	6	5	1	1	1	1	1	1
	61		65		10		10			6						

¹⁾ Derav 4 tvillingfødende. Hos 1 blev begge tvillingene forløst lev. ved tang; hos de 3 andre blev førstetvillingene forløst ved tang (1 død på grunn av fremfall av navlesnoren); annentvillingene ved vending (lev.).

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0--1 år.	i lste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Bindal	75	4	37	3	-	-	-	-
Vik	60	-	60	6	-	-	-	-
Velfjord	35	-	34	-	-	-	1	-
Brønnøy	87	-	51	4	-	-	1	-
Vega	58	1	40	2	1	-	1	-
Tjøtta	56	1	39	1	-	-	1	-
Alstahaug	142	2	86	11	-	-	1	1
Herøy	97	4	66	15	-	1	1	-
Vefsn	116	3	76	7	-	-	-	-
Mo-jøen stadslægedistrikt	29	1	19	1	-	-	-	-
Hatfjelldal	34	1	17	1	-	-	1	-
Hemnes	104	1	79	7	4	-	1	-
Nesna	128	3	71	7	-	-	1	-
Mo	110	1	79	5	1	-	4	-
Lurøy	68	3	39	5	-	-	3	-
Rødøy	40	2	38	5	-	1	3	-
Meløy	126	4	52	11	-	1	3	-
Gildeskaal	158	4	101	9	3	1	6	-
Bodø stadslægedistrikt	103	3	62	6	-	1	-	-
Bodin	130	7	91	7	1	1	10	1
Skjerstad	49	1	28	4	1	-	1	-
Saltdal	69	2	55	11	4	-	-	-
Fauske	222	8	81	15	1	3	8	-
Sørfold	109	1	47	11	1	1	2	-
Nordfold	55	1	55	4	1	-	7	-
Steigen	37	2	23	1	-	-	1	-
Hamarøy	70	3	42	4	-	1	3	-
Lødingen	110	4	71	8	1	1	2	-
Tysfjord	66	2	41	3	-	-	-	-
Narvik stadslægedistrikt	165	3	70	12	2	4	1	1
Ankenes	90	2	52	6	-	1	3	-
Ofoten	138	-	91	17	3	-	4	-
Værøy	60	-	15	3	-	1	2	-
Flakstad	73	5	28	-	-	-	-	-
Buksnes	123	3	90	10	1	2	5	-
Borge	133	1	58	2	-	-	5	-
Gimsøy	39	1	20	2	-	-	3	-
Vaagan	168	7	81	11	1	-	-	-
Hadsel	196	7	114	10	-	1	10	-
Bø	68	1	63	10	2	1	3	-
Øksnes	102	4	37	4	1	-	-	-
Sortland	109	1	68	8	1	2	-	-
Dverberg	107	2	66	8	-	-	3	-
Nordland fylke	4 114	106	2 433	277	30	24	101	3
Derav i byer	367	7	180	24	2	5	1	1
— bygder	3 747	99	2 253	253	28	19	100	2

Lofotfisket sykestuer i fiskeværene Kabelvaag, Henningsvær, Stamsund, Reine, Værøy og Røst.

Av tuberkulosehjem er der i fylket nu 10 (Brønnøy, Vefsn, Meløy, Bodin, Fauske, Tysfjord, Narvik, Vaagan, Hadsel og Sortland). Det i Bodin blev

åpnet i dette år og har allerede været overbelagt, idet man har måttet ta imot op til 23 syke mot beregnet 14. — Statens tuberkulosesanatorium (Vensmoen) ligger i Salt dal og dens sinnssykeasyll (Rønvik) i Bodin.

Badeinretninger fins i Vik, Mosjøen, Bodø, Sulitjelma, Lødingen, Narvik, Kabelvaag og Stokmarknes.

Lægemangelen har været særdeles fremtredende i dette år; således har det ikke været noget ualmindelig at en distriktslæge betjente nabodistriktet og man har lært å nedstemme sine fordringer, hvorfor heller ikke klagene har været så sterke som man skulde ha ventet. (Fylkeslægen).

Følgende tabell gir opplysninger om tallet på møter i helsesråd og på vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helsesråd. ¹⁾	Vaksinerte.
Nordland fylke.....	100	2 174
Bindal	1	31
Vik	-	-
Velfjord	-	-
Brønnøy	3	-
Vega	1	-
Tjøtta	1	45
Alstahaug	²⁾ 8	159
Herøy	³⁾ 3	-
Vefsn	-	-
Mosjøen stadslægedistrikt	-	-
Hattfjelldal	3	8
Hemnes	⁴⁾ 2	56
Nesna	⁵⁾ 5	122
Mo	4	21
Lurøy	⁶⁾ 3	146
Rødøy	4	116
Meløy	1	-
Gildeskaal	1	-
Bodø stadslægedistrikt	18	105
Bodin	4	-
Skjerstad	2	34
Salt dal	3	150
Fauske	3	79
Sørfold	-	-
Nordfold	-	-
Steigen	1	70
Hamarøy	-	-

¹⁾ For distrikter, som består av mere end ett herred, gjelder det opførte tall det herred, hvorefter distriktet har navn, når intet nærmere er oppgitt. ²⁾ Alstahaug 1, Stammenes 5, Leirfjord 2. ³⁾ Herøy 2, Nordvik 1. ⁴⁾ Hemnes 1, Korgen 1. ⁵⁾ Nesna 4, Dønnes 1. ⁶⁾ Lurøy 3, Træna 2.

(Forts.).	Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
	Lødingen	1	-
	Tysfjord	2	-
	Narvik stadslægedistrikt	7	106
	Ankenes	2	50
	Ofoten	-	-
	Værøy	-	-
	Flakstad	-	-
	Buksnes	4	141
	Borge	1	19
	Gimsøy	-	-
	Vaagan	¹⁾ 5	168
	Hadsel	2	154
	Bø	1	203
	Øksnes	-	-
	Sortland	4	-
	Dverberg	-	191

¹⁾ Svolvær 3, Vaagan herred 2.

XIX. Troms fylke.

Lægedistriktsinndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinatører.
Fylket		26989,90	80 554	20	4	70	51
1. Trondenes		549,30	10 499	4	2	6	5
	Harstad, ladested	0,67	2341	4	2	2	1
	Trondenes	548,63	8 158	-	-	4 ¹⁾	4
2. Kvæfjord	Kvæfjord	659,31	2 980	1	-	3	1
3. Bjarkøy	Bjarkøy	110,40	1 787	-	-	2	1
4. Ibestad	Ibestad	807,58	5 351	1	-	8	5
5. Salangen		897,08	4 461	1	-	3	1
	Salangen	590,50	2 990	1	-	1	} 1
	Lavangen	306,58	1 471	-	-	2	
6. Sørreisa	Sørreisa	357,84	2 039	-	-	1	1
7. Tranøy		714,36	3 436	1	-	3	3
	Tranøy	489,22	1 789	-	-	2	2
	Dyrøy	275,14	1 647	1	-	1	1
8. Berg		632,02	2 811	-	-	5	2
	Berg	263,33	1 203	-	-	2	1
	Torsken	368,69	1 608	-	-	3	1
9. Lenvik		1 145,63	7 260	1	-	5	4
	Lenvik	670,27	5 220	1	-	3	2
	Hillesøy	475,36	2 040	-	-	2	2
10. Maalselv	Maalselv	4 454,94	3 796	-	-	3	3
11. Bardu	Bardu	2 577,03	1 622	-	-	1	1
12. Balsfjord		1 667,44	5 019	1	-	4	4
	Balsfjord	1 252,95	3 322	1	-	2	2
	Malangen	414,49	1 697	-	-	2	2
13. Tromsø stadslægedistrikt	Tromsø, kjøpstad	0,71	8 262	5	2	6	-

¹⁾ En av disse jormødre, bosatt i Tovik, er tillike jormor og hjelpevaksinatrice for en nærliggende del av Ibestad lægedistrikt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger.	Jormødre.	Hjelpvaksinatore.
14. Tromsøysund.....	Tromsøysund.....	1 449,89	5 068	1) 1	-	2) 4	4
15. Lyngen.....	3 644,15	6 334	1	-	5	5
	Lyngen.....	2 993,71	5 171	1	-	4	4
	Sørfjord.....	650,44	1 163	-	-	1	1
16. Karlsøy.....	1 417,91	3 569	1	-	5	5
	Karlsøy.....	753,90	2 139	1	-	2	2
	Helgøy.....	664,01	1 430	-	-	3	3
17. Skjervøy.....	5 904,27	6 260	1	-	6	6
	Skjervøy.....	1 132,13	2 951	1	-	2	2
	Nordreisa.....	2 770,84	1 508	-	-	2	2
	Kvænangen.....	2 001,30	1 801	-	-	2	2

1) Bor i Tromsø. 2) Den ene av disse bosatt i Tromsø.

Sundhetstilstanden betegnes som i det hele nokså god. Av epidemiske sygdomstilfeller er i alt meldt 5 399, hvorav 305 hadde dødelig utgang. I 1918 var de tilsvarende tall 10 656 og 709.

Dødeligheten var 15,7 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 212 og fig. — På grunn av lægenøden var 4 distrikter ubesatt; de blev bestyrt av nabolæger.

Difteri hadde en usedvanlig stor utbredning. Dødeligheten var også stor, næsten 12 pct. — I Tromsø by, hvor sykdommen ikke hadde opptrådt i nogen særlig utstrekning siden den store epidemi i 1903—1905, forekom over $\frac{1}{3}$ av samtlige meldte tilfeller; særlig slem var sykdommen i høstmånedene, da der måtte opprettes et provisorisk lasarett ved siden av det permanente.

Av **skjørbuk** blev i Tromsø iaktatt et tilfelle hos en russer fra Murman.

Icterus catarrhalis. Fra Tromsø er meldt 137 tilfeller og fra Lyngen 4. I Tromsø opptrådte sykdommen rent epidemisk (i oktober 59 tilfeller).

Av **skabb** er meldt 165 tilfeller.

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfeller.	dødsfall.													
Tyfoidfeber	59	6	59	1	4	18	6	2	2	9	2	7	2	-	6
Cerebrospinalmeningit (epid.) . . .	9	4	9	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	3
Akut poliomyelit.	4	-	4	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Skarlagensfeber	17	-	17	-	-	1	4	-	3	-	-	-	4	3	2
Meslinger	20	-	20	1	1	1	-	-	-	1	13	1	-	1	1
Difteri (croup)	748	89	748	84	65	26	50	35	50	61	67	78	90	66	76
Dysenteri	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	12	2	11	-	2	-	-	6	-	1	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	11	10	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
Pemfigus (hos nyfødte)	5	1	5	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	1
Rosen	95	5	95	15	12	11	8	6	9	3	3	10	5	5	8
Røde hunde	83	-	83	3	17	31	13	11	3	2	2	-	-	1	-
Variceller	40	-	40	11	10	8	4	2	-	1	1	-	1	2	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kikhoste	67	3	66	-	1	5	2	3	15	13	10	7	2	4	4
Akute katarer i åndedrætsorg	2775	56	2770	348	176	325	275	231	209	186	106	192	234	225	263
Influenza	610	38	609	159	74	64	136	30	58	24	8	7	9	13	27
Lungebetændelse	206	60	188	29	9	18	30	21	7	8	6	13	16	13	18
Plevrit	157	5	157	15	10	13	9	16	13	15	8	14	11	18	15
Giktfeber	57	5	55	3	1	7	5	5	3	10	3	7	5	3	3
Akut diarrhoe (kolerine)	421	20	415	38	30	18	27	49	34	47	36	30	35	37	34
Tilsammen	5399	305	5356	707	412	547	573	419	408	381	268	368	416	395	462

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6-7		8		9	
	Trondenes.		Kvæfjord.		Bjarkøy.		Ibestad.		Salangen.		Tranøy og Sørreisa.		Berg.		Lenvik.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	21	-	-	-	1	-	-	-	6	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit (epid.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	44	13	29	1	3	1	12	2	10	3	50	10	8	1	39	7
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	23	-	-	-	-	-	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	32	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	31	1	-	-	-	-	-	-	17	1	5	-	-	-	1	1
Akute katarrer i åndedrætsorg.	410	16	54	-	41	-	198	10	2	2	26	2	2	1	6	2
Influenza	124	5	45	1	42	1	59	3	7	-	70	11	5	1	4	2
Lungebetændelse	54	13	2	-	-	-	12	1	8	8	5	2	-	-	1	1
Plevrit	11	1	5	-	-	-	29	-	8	-	6	-	-	-	-	-
Giktfeber	3	-	3	-	-	-	5	-	-	-	2	-	-	-	4	2
Akut diarrhoe (kolerine)	52	3	-	-	-	-	6	3	1	1	-	-	-	-	1	1
Tilsammen	812	55	144	2	87	2	341	20	65	16	182	27	15	3	56	16

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:															
	10		11		12		13		14		15		16		17	
	Maalselv.		Bardu.		Balsfjord.		Tromsø stadslæge- distrikt.		Tromsøy- sund.		Lyngen.		Karlsøy.		Skjervøy.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	2	2	7	1	2	-	-	-	19	3
Cerebrospinalmeningit (epid)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	3
Akut poliomyelit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Skarlagensfeber	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Difteri (croup)	12	1	5	-	42	3	209	14	68	9	24	2	141	7	52	15
Dysenteri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	1	1	2	2	2	2	-	-	2	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	-	-	-	-	44	2	-	-	4	1	2	1	10	-
Røde hunde	-	-	-	-	2	-	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	-	-	-	-	35	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kikhoste	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4	-	2	-
Akute katarrer i åndedrætstorganene	47	-	5	1	37	2	1439	5	2	2	154	4	63	5	289	4
Influenza	26	-	50	5	9	-	13	1	1	1	22	1	7	1	126	5
Lungebetændelse	23	5	8	7	2	1	72	10	4	4	6	2	2	4	7	2
Plevrit	4	-	3	-	-	-	73	1	-	-	5	3	2	-	11	-
Giktfeber	-	-	-	-	2	1	17	-	1	1	4	-	6	-	10	1
Akut diarrhoe (kolerine)	24	-	1	-	-	-	237	6	4	4	8	2	13	-	74	-
Tilsammen	141	7	77	14	96	8	2202	43	89	24	233	15	253	20	606	33

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:									
		1	4	5	7	8	9	10	13	15	17
		Trondenes.	Ibestad.	Salangen.	Tranøy.	Berg.	Lenvik.	Maalselv.	Tromsø stads-lægedistr.	Lyngen.	Skjervøy.
Veneriske sår	8	3	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Syfilis, erhvervet	16	3	-	-	-	-	-	-	12	-	1
— medfødt	3	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Gonorrhoe, uretrit	216	63	3	1	3	-	1	3	112	8	22

Tuberkulose. Om de i årets løp nye tilkomne og av protokollene utgatte tilfeller m. v. av tuberkulose sygdommer henvises til tabellen i den almindelige beretning. Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægenes dødsårsakslistor for det hele fylke 16,0 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede kjendte dødsfall og 22,6 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sygdommer. For byene var forholdet henholdsvis 16,2 pct. og 23,4 pct. og for bygdene 15,8 pct. og 22,5 pct. --- Forøvrig henvises til tabellen på neste side.

Man hadde ventet at influensaepidemien skulde ha øket antallet av åpne tuberkulose tilfeller, men slikt har man ikke merket noget til. — Det private arbeide med å bekjempe tuberkulosen drives energisk i by og bygd av sanitetsforeninger, tuberkuloseforeninger etc. Der innsamles således ikke ubetydelige beløp, som i en eller annen form kommer de tuberkulose og deres familier til gode. Tromsø sanitetsforening eier sin egen velutstyrte bygning på Buksind ved Gibostad og mottar her 36 barn en måned hver sommer. Også Tromsø folkeskoles lærerinner er meget virksomme. — Der er 4 tuberkulosehjem i fylket (Lyngen, Maalselv, Ibestad og Tromsø). I Salangen holder man på å bygge et og i Lenvik og Tromsøysund legges der planer til opprettelse av sådanne. — I motsetning til dem, som har anbefalt bygging av små tuberkulosehjem i hvert herred, mener fylkeslægen at man heller bør opmuntre til at flere herreder slår sig sammen om bygging av større hjem på 25 å 30 senger. De syke vil helst dit, hvor de tror de får den beste behandling, og i den retning har alltid de større hjem med sitt bedre utstyr et præ fremfor de små. Det turde også bli vanskelig å skaffe et tilstrekkelig antall dyktige og interesserte bestyrerinner til alle småhjem. Bestyrerinnen er nemlig den viktigste i ethvert hjems administrasjon.

Om fylkets med statsbidrag forpleiede **sinnssyke** se den almindelige beretning. — Det er en meget følelig mangel, at fylket ikke har sitt eget asyl. Det er en kamp om å få selv de mest påtrengende tilfeller innlagt i Rønvik, og patientene utskrives på grunn av plassmangelen ofte derfra tidligere enn ønskelig. Det blir også stadig vanskeligere å finne passende forpleining privat for de sinnssyke, og den blir også stadig dyrere. (Fylkeslægen).

Av **obstetriciske operasjoner**, utført av læger, er i alt opgitt 35, derav i Trondenes distrikt 1, Kvæfjord 1, Bjarkøy 1, Ibestad 1, Salangen 4, Tranøy og Sørreisa 2, Maalselv 3, Bardu 1, Balsfjord 2, Tromsø stads-lægedistrikt 12, Lyngen 3 og Skjervøy 4. — Om indikasjoner og utfall henvises til tabellen på side 217.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose	epidemiske sygdommer.	ikke- epidemiske sygdommer.
Trondenes	163	25	55	108
Harstad ladested	47	8	20	27
Bygder	116	17	35	81
Kvæfjord	23	6	2	21
Bjarkøy	17	3	2	15
Ibestad	79	8	20	59
Salangen	57	10	16	41
Sørreisa	30	5	} 27	51
Tranøy	48	8		
Berg	8	1	3	5
Lenvik	46	13	16	30
Maalselv	43	11	7	36
Bardu	31	3	14	17
Balsfjord	30	4	8	22
Tromsø stadslægedistrikt	157	25	43	114
Tromsøysund	71	10	24	47
Lyngen	80	17	15	65
Karløy	45	3	20	25
Skjervøy	97	11	33	64
Troms fylke	1 025	163	305	720
Derav i byer	204	33	63	141
— - bygder	821	130	242	579

Om jormorhjelpen se tabellen i den almindelige beretning.

På barselseng døde ifølge prestenes opgaver 6 kvinner. Ifølge lægenes 4; 2 døde av barselfeber.

I henhold til tabellen på side 218 over fødte og døde var overskuddet av fødte 841 og forholdet som 100 : 62,0.

Været. Sommeren var sur og regnfull. Årsveksten, som til å begynne med stod meget godt, blev mer eller mindre ødelagt av kjøligheten og væten.

De **hygieniske forhold** er i jevn og god fremgang. Sansen for å bedre boligforholdene er almindelig utbredt blandt befolkningen, og der er i de senere år bygget mange nye våningshus på landsbygden. Desværre er nybyggingen nu vesentlig stoppet op på grunn av de dyre byggepriser. I fylkets byer er der bolignød. — Edrueligheten er utvilsomt bedret under de strenge forbudsbestemmelser. På den annen side drikkes der ikke så ganske litet surrogater, spesielt denaturert spiritus. (Fylkeslægen).

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Vending.				Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.		Barn.	Mødre.		Barn.		Mødre
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	D.	Lev.	Df.	Lev.
Risvekkelse, langvarig fødsel etc	15	15	-	-	-	-	-	-
Trangt bekken	2	-	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	3	-	-	1	-	1	-
Placenta prævia og blødning..	-	-	-	2	-	1	1	-
Forhodeleie	3	3	-	-	-	-	-	-
Ansiktsleie	1	-	1	-	-	-	-	-
Dyp tverrstand	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverrleie	-	-	-	3	-	3	-	-
Fare for fosteret	2	2	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	27	24	3	5	1	4	2	2
		27		6		6		

Sykehus. I Harstad, Trondenes distrikt, er der et kommunalt sykehus med tilskudd av medisinalfondet. I Tromsø by ligger fylkets sykehus, et katolsk St. Elisabeths hospital og et epidemilasarrett. Dette siste er mere enn almindelig gammeldags; det skal kunne motta inntil 25 patienter; men allerede det er overbelegg, slik som forholdene er her. Og dette lasarett må også den nordlige del av fylket ty til, når de aller viktigste tilfeller av epidemisk sykdom skal isoleres. Man vil forstå, at fylkets læger under disse omstendigheter står helt fast i sin kamp mot epidemier; de fleste tilfeller må behandles i hjemmene, og nogen isolasjon blir det her ikke tale om; epidemiene får derfor unødig stor utbredning med derav følgende dødelighet. I disse forhold må der derfor snarest skaffes bedring. (Fylkeslægen). I leiet hus er innrettet provisorisk sykehus, hvor også fødende kvinner fra fattige hjem vil kunne innlegges, når plassen tillater det. Et moderne kommunalt fødehjem er besluttet opprettet. — I Tromsøysund ligger statens karantenestasjon. Sykehuset i Skjervøy distrikt var i virksomhet. — Tuberkulosehjem fins som tidligere nevnt i Trondenes, Ibestad, Maalselv og Lyngen.

Sykehusnøden vil i en overskuelig fremtid bli avhjulpet. Byggingen av det nye sykehus for Troms fylke og Tromsø by i Tromsø skrider jevnt frem. Antagelig vil det kunne tas i bruk i begynnelsen av 1921. Også det nye sykehus i Harstad er besluttet bygget. — Skjervøy sykehus er av inneværende års fylkesting besluttet satt i ordentlig stand. Det skal drives av medisinalfondet med bidrag av Skjervøy, Kvænangen og Nordreisa kommuner. Et kysthospital er besluttet opført; det vil avhjelpe et stort savn. (Fylkeslægen)

Fattigsykepleien er mindre tilfredsstillende ordnet, forsåvitt som det er smått bevendt med hjem for fattige, likesom der praktisk talt ikke er syke-

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	i alt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hen- delser.	ved drap.
Trondenes	268	5	172	24	2	3	7	-
Harstad ladested	70	1	47	7	2	-	-	-
Bygder	198	4	125	17	-	3	7	-
Kvæfjord	65	1	32	4	-	-	-	-
Bjarkøy	68	2	31	4	2	-	1	-
Ibestad	140	5	101	18	5	-	2	-
Salangen	94	1	71	11	-	1	4	-
Sørreisa	57	3	41	3	-	-	3	-
Tranøy	95	1	64	9	-	-	1	-
Berg	59	2	53	6	1	1	12	-
Lenvik	196	3	112	17	3	-	8	-
Maalselv	82	1	45	5	2	-	1	-
Bardu	29	2	25	-	-	-	1	1
Balsfjord	129	-	42	10	1	-	-	-
Tromsø stadslægedistrikt	263	8	172	25	1	-	2	-
Tromsøysund	189	1	106	19	1	-	3	-
Lyngen	209	6	114	26	2	1	4	-
Karlsøy	52	3	77	6	1	-	5	-
Skjervøy	221	9	117	15	1	-	1	-
Troms fylke	2216	53	1375	202	22	6	55	1
Derav i byer	333	9	219	32	3	-	2	-
— - bygder	1883	44	1156	170	19	6	53	1

pleiersker i fylket til å ta sig av menighetspleien. Undtatt i så måte er Tromsø by, som har ett bra gamlehjem, menighetssøster og diakon. Menighetssøsteren bekostes av en frivillig syke- og fattigpleieforening og diakonen av indremisjonen. Også Harstad har sin menighetssøster. (Fylkeslægen).

Badeinnretninger. Ved sykehuset i Harstad er der en badeanstalt. I Bjarkøy distrikt fins ved grubene et karbad for arbeiderne. Ved badeanstalten i Tromsø har driften på grunn av kullnøden været innskrenket.

Om fylkets **apotek** se den almindelige beretning.

Tabellen på neste side gir opplysning om tallet på **møter** i helseråd og på **vaksinerte**.

Helserådene. Byene har sine valgte helseråd, Tromsøysund ett herredsstyrentvalg, som danner helseråd. Forøvrig består helserådene i alle andre herreder av herredsstyret sammen med distriktslægen.

Lægedistrikter.	Møter i helseraad.	Vaksinerte.
Troms fylke.....	74	2 867
Trondenes.....	¹⁾ 3	272
Kvæfjord.....	2	5
Bjarkøy.....	1	-
Ibestad.....	7	96
Salangen.....	²⁾ 3	76
Sørreisa.....	-	-
Tranøy.....	³⁾ 1	210
Berg.....	-	121
Lenvik.....	⁴⁾ 2	180
Maalselv.....	4	101
Bardu.....	1	-
Balsfjord.....	⁵⁾ 6	464
Tromsø stadslægedistrikt.....	30	344
Tromsøysund.....	2	59
Lyngen.....	⁶⁾ 5	402
Karlsøy.....	⁷⁾ 4	129
Skjervøy.....	⁸⁾ 3	408

¹⁾ Harstad ladested 1, Trondenes 2. ²⁾ Salangen 2, Lavangen 1. ³⁾ Tranøy 1.
⁴⁾ Lenvik 1, Hillesøy 1. ⁵⁾ Balsfjord 4, Malangen 2. ⁶⁾ Lyngen 3, Sørfjord 2. ⁷⁾ Karlsøy 2,
Helgøy 2. ⁸⁾ Nordreisa 1, Skjervøy 1, Kvænangen 1, Hillesøy 1.

XX. Finnmark fylke.

Lægedistriktssinnndeling, flateinnhold, innbyggere, medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flateinnhold i km. ²	Tilstedev. innb. lste desb. 1910.	Læger.	Tannlæger	Jornedre.	Hjelpetvaksinatører.
Fylket	47580,84	39 126	¹⁾ 14	2	41	28
1. Alta	9574,45	3 347	1	-	2	2
	Alta	2047,82	2 367	1	-	1	1
	Kautokeino	7526,63	980	-	-	1	1
2. Talvik	Talvik	1652,92	2 475	1	-	4	4
3. Loppa	1266,24	2 638	²⁾ -	-	4	2
	Loppa, Øksfjord	713,00	1 388	-	-	2	1
	Hasvik	553,24	1 250	-	-	2	1
4. Hammerfest	3193,49	5 240	2	1	6	3
	Hammerfest, kjøpst. Hammerfest	4,00	2 817	2	1	4	-
	Hammerfest	857,08	1 368	-	-	1	2
	Kvalsund	2332,41	1 055	-	-	1	1
5. Maasøy	Maasøy	385,56	2 052	³⁾ -	-	2	2
6. Kjelvik	Kjelvik	150,24	2 389	1	-	3	2
7. Kistrand	Kistrand	4426,68	1 926	⁴⁾ -	-	1	2
8. Karasjok	Karasjok	7539,39	823	1	-	2	1
9. Lebesby	Lebesby	4477,71	1 726	1	-	1	1
10. Gamvik	2 245	-	-	2	3
	Gamvik	?	1 446	-	-	1	2
	Berlevaag	?	799	-	-	1	1
11. Tana	4434,73	1 853	1	-	1	-
	Tana	?	1 395	1	-	1	-
	Polmak	1923,22	458	-	-	-	-
12. Vardø	2027,38	4 363	⁵⁾ 2	1	4	2
	Vardø, kjøpstad	3,65	3 111	2	1	2	-
	Vardø	2023,73	1 252	-	-	2	2

¹⁾ Distriktslægestillingen uten fast distrikt var besatt. ²⁾ Distriktslægen i Hammerfest bestyrte også Loppa lægedistrikt under ledigheten i stillingen. ³⁾ Bestyrtes av distriktslægen i Kjelvik. ⁴⁾ Bestyrtes av distriktslægen uten fast distrikt. ⁵⁾ Bestyrtes av lægen ved sykehuset.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- innhold i km. ²	Tilstedev. innb. 1ste desb. 1910.	Læger.	Tannleger.	Jornødre.	Hjelpe- vaknatorer.
13. Vadsø	2 605,58	4 479	¹⁾ 2	-	4	1
	Vadsø, kjøpstad ...	1,84	1 988	2	-	1	-
	Nord-Varanger	1 188,38	1 404	-	-	²⁾ 1	1
	Nesseby	1 415,36	1 087	-	-	2	1
14. Sør-Varanger	Sør-Varanger ..	3 293,25	3 570	2	-	5	3

¹⁾ Bestyrtes av lægen ved sykehuset. ²⁾ Bor i Vadsø.

Sundhetstilstanden kan i det hele betegnes som nogenlunde god. Av epidemiske sygdomstilfeller er meldt 2 732, hvorav 265 med dødelig utgang. Året forut var de tilsvarende tall 6 775 og 345.

Dødeligheten var 19,9 pro mille av den opgitte tilstedeværende middel-folkemengde. Se tabell II.

Om de **epidemiske sykdommer** i almindelighet henvises til tabellen på side 222—224.

Tyfoidføber hadde stor utbredning i Loppa og var her en fortsettelse av den i slutten av desember 1918 plutselig optrådte epidemi i Bergsfjord. Smitten var sannsynlig bragt dit med et fartøi som førte sild fra not til sild-oljefabrikken dersteds; denne var blitt opført under krigen og alt, både fabrikkbygningen og underbringelsesrummene for arbeiderne, var dårlige greier og nærmest å anse som provisoriske. Alle de angrepne var også arbeidere ved fabrikk eller tilhørende deres husstand. Herfra bredte sykdommen sig videre til Langfjord og Frakfjord. Særlig i sistnevnte er de økonomiske og hygieniske forhold meget mislige, og da der ikke fantes noget sted, hvor de syke kunde bli isolert, og heller ingen sykepleierske kunde avses til å reise dit, måtte man gå til det ekstraordinære skritt å få «hurtigruten» til å gå innom fjorden og ta de hardest angrepne med til Hammerfest, hvor de blev innlagt i sykehus; senere tok en av lokalbåtene en ladning syke direkte til byen, så man i alt fikk plassert der 30 tyfuspatienter. I årets 4 første måneder inntraff der i Loppa i alt 70 tilfeller. I siste kvartal var der 24 tilfeller, vesentlig på øen Silden og i Tverfjord; nogen blev isolert og pleiet av en diakon, og nogen andre blev transportert til Hammerfest, hvor der atter var plass på sykehuset. — Rekonvalesensen var i begge epidemier usedvanlig langvarig, muligens på grunn av underernæring; det var også de fattigste, som blev angrepet, og familiene kom i stor nød. — Under desinfeksjonen måtte man gå til en meget betydelig destruksjon av sengklær, gammelt bohøve etc. (N. Ringdal).

Difteri. Fra Vadsø anføres, at der senhøstes både i byen og i Nord-Varanger forekom adskillige tilfeller av diphtheria laryngis, hvorav flere dødelige. Alle hadde det tilfelles, at der ingen forandringer var i fauces, enn ikke rubor, hvorfor tilfellene ikke blev oppfattet som difteri og ikke behandlet med serum. Det viste

Epidemiske sygdommer.

	I alt kjendte		Tiden er opgitt for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
	tilfæller.	dødsfall.													
Tyfoidfæber	109	18	108	18	21	24	10	2	-	-	-	1	13	14	5
Skarlagensfæber	8	-	8	-	1	1	-	2	3	1	-	-	-	-	-
Meslinger	5	-	5	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	247	37	224	4	18	10	3	4	23	18	38	23	32	26	25
Dysenteri	22	-	22	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	1	14
Barselfæber	6	3	5	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	32	2	31	2	1	3	1	5	3	2	2	1	3	5	3
Røde hunde	39	-	39	10	7	9	6	3	2	-	1	-	1	-	-
Variceller	20	-	20	11	3	-	1	2	-	-	-	-	1	-	2
Kikhoste	7	1	6	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsor- ganene	1184	49	1176	152	101	91	126	125	115	67	70	42	90	112	85
Influenta	557	84	552	147	55	22	93	87	42	19	13	21	17	10	26
Lungebetændelse	118	50	85	11	10	6	9	11	2	5	5	4	4	5	13
Plevrit	80	1	79	12	3	2	7	5	4	12	5	7	8	5	9
Giktfæber	24	3	22	2	3	2	-	1	1	2	-	3	3	2	3
Malaria	5	-	5	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	264	13	259	34	17	17	16	20	33	48	22	16	10	13	13
Tilsammen	2732	265	2647	409	241	190	281	269	228	181	156	118	183	193	198

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistriktene:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Alta.		Talvik.		Loppa.		Hammerfest.		Maaseøy.		Kjelvik.		Kistrand.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	94	11	10	4	-	-	-	-	2	1
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Meslinger	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	3	-	35	3	28	5	45	6	8	-	28	9	1	1
Dysenteri	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	1	-	-	2	1	10	-	-	-	-	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	2	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Variceller	-	-	1	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarer i åndedrætsorganene	35	5	7	-	78	2	346	7	-	-	6	6	-	-
Influenza	148	34	96	14	13	11	97	4	13	1	6	-	1	1
Lungebetændelse	8	2	3	3	2	2	34	7	-	-	9	9	3	3
Plevrit	9	-	-	-	3	-	36	-	-	-	-	-	-	-
Giktfeber	1	-	1	1	2	1	11	-	-	-	1	1	-	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	37	1	-	-	6	-	98	4	-	-	3	3	-	-
Tilsammen	248	45	144	21	230	35	718	33	21	1	54	29	7	6

Epidemiske sygdommer.

(Forts.).	Fordeling på lægedistrikterne:													
	8		9		10		11		12		13		14	
	Karasjok.		Lebesby.		Gamvik.		Tana.		Varde.		Vadsø.		Sør-Varanger.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Meslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	7	2	3	1	3	1	20	2	38	5	28	2
Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	10	-	4	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	16	-	10	-
Variceller	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	-
Kikhoste	-	-	1	1	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Akute katarrer i åndedrætsorganene	1	1	39	-	10	-	-	-	88	14	192	6	382	8
Influenza	-	-	17	4	51	5	1	1	41	5	13	4	60	-
Lungebetændelse	3	-	1	1	2	2	3	3	19	4	18	12	13	2
Plevrit	1	-	5	-	2	-	-	-	1	1	6	-	17	-
Giktfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	4	-	2	-
Malaria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe (kolerine)	-	-	9	-	1	-	-	-	7	-	48	5	55	-
Tilsammen	5	1	85	8	69	8	7	5	189	29	347	32	608	12

sig dog snart at croupen var smitsom som difteri. Men da der i denne tid ikke forekom nogen tilfeller av almindelig faucesdifteri, nøiede man sig med kun å isolere de syke i hjemmet. (I. H. Grimsgraad).

Influenza var særlig utbredt og av stor dødelighet i Alta med Kautokeino samt Talvik i årets første måneder; likeså i Kjølvik. I Hammerfest by optrådte den i vårtiden, i Vardø by om høsten, i Sør-Varanger vår og høst. (Fylkeslægen).

Dysenteri optrådte senhøstes epidemisk i Neiden og Munkelv av Sør-Varanger distrikt, hvor de fleste hus blev smittet; der forekom også enkelte tilfeller på Kirkenes i juli. De aller fleste var lettere tilfeller og hos barn. I alt kom kun 22 tilfeller under behandling. (Fylkeslægen).

Av skabb er meldt 40 tilfeller.

Veneriske sygdommer. Utenfor sykehus behandlede tilfeller vil sees av følgende tabell:

Sygdom.	Tilfeller.	Fordeling på lægedistriktene:							
		1	3	4	9	10	12	13	14
		Alta.	Loppa.	Hammerfest.	Lebesby.	Gamvik.	Vardø.	Vadsø.	Sør-Varanger.
Veneriske sår	4	-	-	1	1	-	-	2	-
Syfilis, erhvervet	18	2	-	6	1	-	-	2	7
Gonorrhoe, uretrit	190	5	9	91	11	1	4	15	54

Tuberkulose. Om de i årets løp ny tilkomne og av tuberkuloseprotokollene utgatte tilfeller av tuberkulose sygdommer m. v. henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfall av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele fylke 15,6 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfall og 24,7 pct. av dødsfall av ikke epidemiske sygdommer. For byene var forholdet henholdsvis 22,3 pct. og 30,6 pct. og for bygdene 13,1 pct. 22,0. — Forøvrig henvises til tabellen på neste side. — Sygdommen synes å være i tiltagen, ennog blandt fjellappene i Karasjok og Kautokeino. (Fylkeslægen).

Om de med statsbidrag forpleiede **sinnssyke** se den almindelige beretning.

Fødselsoperasjoner. Av læger utførtes i alt 13 sådanne, derav i Alta distrikt 1, Loppa 1, Hammerfest 4, Kjølvik 3 og Sør-Varanger 4. — Om indikasjonor og utfall henvises til tabellen på side 227.

Om **jormorhjelpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av **fødte og døde** vil sees av tabellen på side 227.

Der blir et **overskudd** av 398 levende fødte og forholdet mellom fødte og døde = 100 : 68,4.

Dødsfall på barselseng. Efter prestenes opgaver døde 9 kvinder på barselseng. Lægerne har opgitt dødsårsaken også for 9 kvinder, 3 døde av barselsfeber; se forøvrig tabell XXXIV, gruppe XII.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgitte dødsfall ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdommer.	ikke epidemiske sygdommer.
Alta	87	7	45	42
Talvik	52	7	21	31
Loppa	70	8	35	35
Hammerfest	113	22	33	80
Hammerfest by	71	19	15	56
Bygder	42	3	18	24
Maasøy	5	1	1	4
Kjelvik	45	3	29	16
Kistrand	25	4	6	19
Karasjok	9	5	1	8
Lebesby	18	1	8	10
Gamvik	32	7	8	24
Tana	23	5	5	18
Vardø	94	15	29	65
Vardø by	75	14	24	51
Bygder	19	1	5	14
Vadsø	99	18	32	67
Vadsø by	51	11	14	37
Bygder	48	7	18	30
Sør-Varanger	46	9	12	34
Finmark fylke	718	112	265	453
Derav i byer	197	44	53	144
— - bygder	521	68	212	309

Været. Våren kom tidlig, og forsommeren var varm og tørr, men senere var det stadig regn og kjølig, så høiavlen kun blev middels og brenntorven ikke tørr. Men multehøsten gav i Vadsø og Sør-Varanger distrikter et enestående stort utbytte.

Levemåte, økonomiske og hygieniske forhold. Fra Alta opgis levemåten som gjennemgående god, men misbruk av kaffe er så almindelig, at endog små barn (2—7 år) daglig får denne drikk. — Folk tjente gode penger ved skifferstensbrudd, tømmerdrift og kjøring. — Med hensyn til boliger finnes der ennå en del, som helst burde rives, men også på nybygg for boligbankslån er der adskillig å utsette, så der kunde trenges en boliginspektør for fylket. — Sedelighetsforholdene er ikke gode. (R. Gjessing).

I Talvik er der i de senere år blitt ryddet adskillig udyrket mark og tilsådd med poteter og grønfør. (T. Johnsen).

Sykehus. De 3 fylkessykehus ligger i byene Hammerfest, Vardø og Vadsø. I Hammerfest er der tillike et katolsk hospital. I Alta er i årets løp av herredets tuberkuloseforening bygget en sykestue i Bukten; 2 sykerum

Obstetriciske operasjoner.

Indikasjon.	Tangforløsning.			Perforasjon.		Efterbyrdsoperasjon.
	Mødre.	Barn.		Mor.		Mødre.
	Lev.	Lev.	Df.	Lev.	Død.	Lev.
Risvekkelse	6	6	-	-	-	-
Trangt bekken	1	1	-	1	1	-
Fare for fosterets liv	2	1	1	-	-	-
Tilbakeholdt morkake	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	9	8	1	1	1	2
		9		2		

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde				
	leven- de.	død- fødte.	i alt.	0—1 år.	i 1ste døgn.	på bar- sel- seng.	ved ulyk- kelig hen- delse.
Alta	110	-	107	14	5	4	-
Talvik	59	2	56	7	1	-	3
Loppa	110	2	76	13	2	-	5
Hammerfest	176	2	106	17	3	-	-
Hammerfest by	90	1	66	5	1	-	-
Bygder	86	1	40	12	2	-	-
Maasøy	51	1	22	3	-	-	1
Kjelvik	97	1	55	17	-	2	-
Kistrand	59	4	43	7	-	-	1
Karasjok	24	-	19	4	2	-	-
Lebesby	56	-	20	5	1	-	2
Gamvik	85	2	40	14	-	-	2
Tana	46	2	33	6	2	-	-
Vardø	124	2	121	22	2	1	4
Vardø by	96	2	85	13	2	1	4
Bygder	28	-	36	9	-	-	-
Vadsø	123	8	105	19	1	2	1
Vadsø by	41	3	56	7	-	1	1
Bygder	82	5	49	12	1	1	-
Sør-Varanger	140	8	59	18	1	-	2
Finnmark fylke	1260	34	862	166	20	9	21
Derav i byer	227	6	207	25	3	2	5
— - bygder	1033	28	655	141	17	7	16

med tilsammen 5 senger, operasjonsstue samt 2 rum og kjøkken for distriktets sykepleierske. (R. Gjessing). — I Karasjok blev der åpnet et tuberkulosehjem kombinert med gamlehjem; det har plass for 11 tuberkuløse og 3—4 gamle og er vesentlig bekostet av Nationalforeningen mot tuberkulosen. (Fylkeslægen). — I Tana distrikt ligger på Tanagaard Finnmark fylkes pleiehjem for tuberkuløse. I Vardø er der foruten epidemiavdelingen ved sykehuset et karantenasarett i Engelsvik. I Vadsø er der et hospital for skrofuløse syke, et epidemiasarett. Nesseby tuberkulosehjem på Nyborg, samt et militært sykehus på Nyborgmoen. På Kirkenes i Sør-Varanger har grubeselskapet et sykehus for sine arbeidere.

Av badeinnretninger med adgang for almenheten er der i Vardø foruten karbad ved fylkets sykehus et kommunalt bad og 2 kvænbad; også i Kirberg er der et kvænbad. — På Kirkenes i Sør-Varanger har aktieselskapet Sør-Varanger en liten badstue for sine arbeidere.

Om fylkets apotek se den almindelige beretning.

Følgende tabell gir opplysning om tallet på møter i helseråd og på vaksinerte:

Lægedistrikter.	Møter i helseråd.	Vaksinerte.
Finnmark fylke.....	24	690
Alta	1 ¹⁾ 1	156
Talvik	-	-
Loppa.....	2 ²⁾ 2	127
Hammerfest.....	5 ³⁾ 5	178
Maasøy.....	2	-
Kjelvik.....	-	-
Kistrand.....	-	-
Karasjok	3	-
Lebesby	-	26
Gamvik.....	-	-
Tana.....	-	-
Vardø.....	-	-
Vadsø.....	7 ⁴⁾ 7	86
Sør-Varanger.....	4	117

¹⁾ Kautokeino 1. ²⁾ Hasvik 2. ³⁾ Byen 2, Sørøysund 1, Kvalsund 2. ⁴⁾ Byen 4, Nesseby 2, Nord-Varanger 1.

Finnmark fylke har i 1919 lidt under den samme mangel på læger som i 1918. Loppa, Maasøy, Kistrand, Gamvik, Vardø og Vadsø har stått vakant det hele år; Kjelvik var vakant inntil november. De ledige distriktslægestillinger har været bestyret av nabolæger eller av sykehuslægen på stedet. — Der er i årets løp foretatt 2 inspeksjonsreiser i fylket. På grunn av at så mange distrikter har manglet faste læger er de avgitte medisinalberetninger for året til dels blitt meget mangelfulle og flere mangler helt. (Fylkeslægen).

C. Anhang.

(Appendice).

Om en tyfusepidemi på Matnisdal og Eigeland i Oгна herred (Eigersund lægedistrikt) i 1918–1919.

En utredning med direktiv.

Av dr. K. Skajaa.

I 1889 forekom sykdommen på Matnisdal, som den gang bestod av 2 bruk, hvis hus stod kloss inn til hinannen. Alle folkene blev angrepet undtagen 3 gamle (1 mann og 2 kvinder) som hadde hatt tyfus for mange år tilbake, da sykdommen gik over gården på lignende måte. — I det ene av disse hus har der siden ikke forekommet tyfus. Man har heller ikke hatt folk i besøk der.

I det annet hus blev av de som nu bor der (mann, kone og 2 døtre) konen og den eldste av døtrene angrepet i 1889. Nogen år senere blev huset flyttet og kort efter en tjenestegutt smittet, angivelig efter graving på de gamle tufter. Senere blev atter en tjenestegutt angrepet; han bragte sykdommen hjem til sin familie. Siden vites ingen å ha fått sykdommen der. Men i juni 1919 kom der på besøk 14 gutter og jenter fra Bjerkreim; de var der en dag og en natt; man danset om kvelden og fikk i den anledning lånt en grammofon fra det 3dje hus (på et for 25 år siden utskilt eget bruk), hvorfra også 2 sønner deltok i dansen. 2—3 uker efter at disse 14 mennesker var kommet hjem, oppis 10 av dem å ha fått tyfus, og en av dem smittet sin fosterbror, som ikke hadde deltatt i moroen. Samme dag som danse-gildet fandt sted kom en lærerinne til gården og bodde der i 14 dager; herfra flyttet hun til Oгна og fikk straks efter tyfus (Widal + $\frac{1}{320}$). Den eldste datter, som hadde sykdommen i 1889, var ikke hjemme på den tid og hadde været borte lenge; i det hele har hun ofte været ute i tjeneste uten såvidt man vet å ha smittet nogen. (Om den yngste datter G. se nedenfor).

I det 3dje hus bor mann, kone og ca. 10 barn. Huset var efter utskiftningen for ca. 25 år siden blitt flyttet fra en gård i Varhaug op til Matnisdal, og der har aldrig været tyfus der før i 1918. Kun mannen har hatt tyfus tidligere (i 1889 i hus nr. 2). I mars 1918 var M., en gift datter på Opstad, hjemme på besøk i 14 dager; om hun i den tid avla besøk i hus nr. 2, har ikke kunnet bringes på det rene; straks efter hjemkomsten til Opstad blev hun syk. 2 søstre (N. og E.), som besøkte henne, fikk, da tyfusdiagnosen blev stillet, ikke lov til å reise hjem igjen, men blev internert sammen med den syke; herunder fikk begge disse samt svogeren og 2—3 andre tyfus. De blev alle innlagt på sykehus i Stavanger. I mai blev de utskrevet og reiste hjem. N. blev her et år. E tok tjeneste (bl. a. på Eigeland), og blev i november gift; tyfus har ikke optrått i hennes omgivelser. I august 1918 begynte tyfus i dette hus. Efter tur blev angrepet 3 barn under 15 år, en voksen sønn O., en gift datter I., som var hjemme på besøk, og N.'s mann. En voksen sønn S., som ikke bodde hjemme, men som be-

søkte de syke innen diagnosen var stillet, fikk en en tid etter sygdommen på Eigeland. Konen i huset vites ikke å ha hatt sygdommen; hun gikk dog og hanglet mens de andre lå i tyfus. (Se nedenfor).

På Eigeland lå i september 1918 S. syk i tyfus og blev pleiet av søsteren E. I mai 1919 blev gården forpaktet av N's mann. Samtidig flyttet også O. dit. Disse bor i et gammelt hus, hvor de hygieniske forhold er yderlig miserable. Ved siden av er bygget op en barakke. I juni var en mann der i 14 dager; en ukes tid efter at han var kommet hjem fikk han tyfus (Widal +). Siden slutten av mai hadde der i barakken bodd en ingeniør; han fikk mat og opvartning av N; i august fikk han tyfus og blev innlagt på sykehus i Stavanger (Widal +, blodgallekultur +). En tidligere forpakter av Eigeland spiste i juli—august av og til hos N., og ligger nu syk med tyfussymptomer. En søster av N.'s mann ligger syk med tyfussymptomer på Eigeland.

Av ovenstående vil fremgå at konen og datteren G. i hus nr 2 samt N. på Eigeland måtte mistenkes som bacillebærere. Fra den første og den siste blev der tatt prøve av avføring og urin; fra G. kun av urin, da avføring ikke kunde fåes (tross 4 skjæer ol. rin). Hos konen fandtes tyfusbaciller både i avføring og urin; hun har altså været bacillebærer i 30 år. Hos N. fandtes tyfusbaciller i store mængder i avføringen, men ikke i urinen. Hos G. kunde ikke tyfusbaciller påvises. Dessuten blev der tatt urinprøve fra konen i hus nr. 3 og hendes 2 gifte døtre E. og I., men hos ingen av disse fandtes tyfusbaciller.

Blodprøve til Widals reaksjon blev gjort med positivt resultat foruten hos G. også hos konen i hus nr. 3. Begge W. $\frac{1}{80}$ +; de har altså gjennomgått tyfus i den siste tid uten å ha frembudt symptomer. Hos M. var Widal ÷.

Konen i hus nr. 2 og N er erkjendt som bacillebærere; der må inntil videre ikke selges melk fra deres gårder, ikke innlosjeres eller serveres mat til fremmede der. Husene på Eigeland må desinfiseres betryggende, men allerhelst brennes op.

Konen i hus nr. 3 og G. har nylig gjennomgått tyfus og sygdommen har optrått i deres omgivelser. Deres urin er undersøkt, men ikke avføringen. De bør innlegges på sykehus en dags tid, få lakserolje; den siste porsjon av avføringen bør sendes så direkte som mulig (i direkte brev; ikke rekommandert, ikke pakkepost) til et bakteriologisk institutt¹⁾.

¹⁾ kfr. Veiledning ved foranstaltninger mot farlige epidemiske sygdommer, utarbeidet av Medisinaldirektøren 1921.

